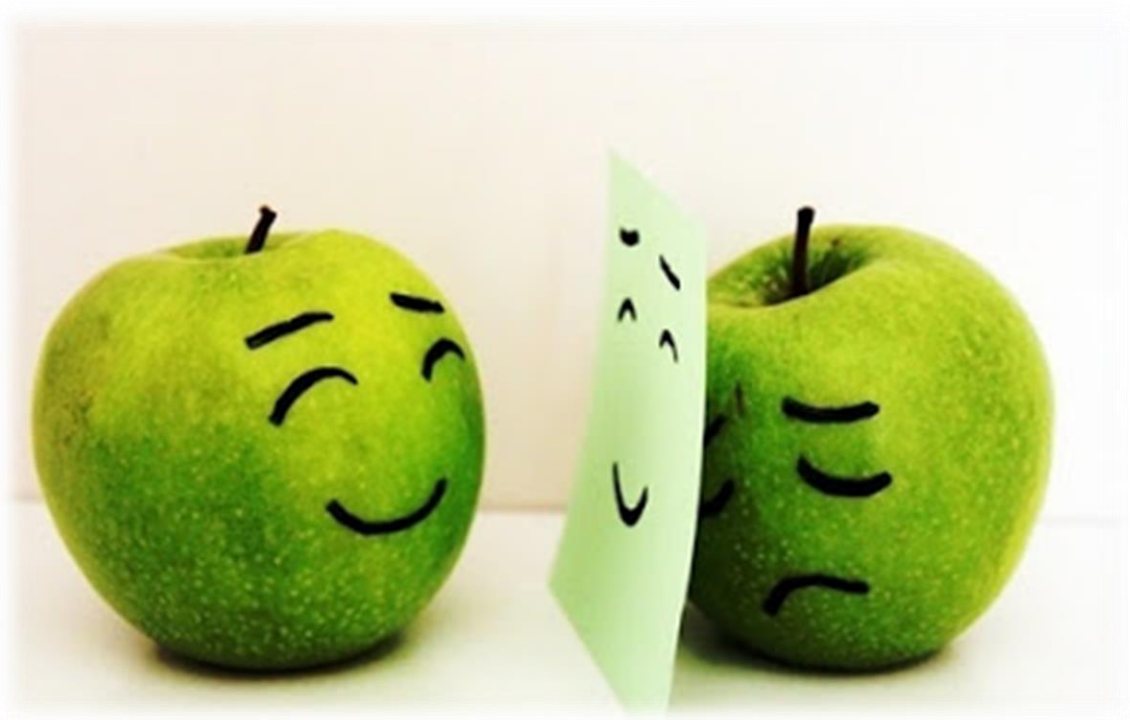


Achter het masker

Trauma-informed werken binnen de residentiële leefgroepen van
TriviumLindenhof



Auteur: Renske van der Zee
Studentnummer: 0869838
Opleiding: Pedagogiek
Onderwijsinstelling: Hogeschool Rotterdam

Datum: 10 juni 2016

Eerste beoordelaar: P. Pronk
Tweede beoordelaar: J. Veldkamp

Opdrachtgever: TriviumLindenhof
Praktijkbegeleider: E. Stolk-van der Toorn



overtref jezelf



TriviumLindenhof
- maakt normaal opgroeien mogelijk

Voorwoord

Met de afronding van mijn bachelor scriptie, is er ook een einde gekomen aan mijn studieloopbaan aan de Hogeschool Rotterdam. Ik moet zeggen, hier heb ik lang naar uit gekeken. In de jaren dat ik student Pedagogiek ben geweest op de Hogeschool Rotterdam heb ik veel kennis tot mij mogen nemen. Ik heb mij in professioneel opzicht mogen en kunnen ontwikkelen. Maar het belangrijkste is dat ik als persoon ben gegroeid. Door (veel) vallen en opstaan ben ik mij gaan beseffen dat ik toch nog wat harder moest studeren. Met mijn neus in de boeken is nou eenmaal niet mijn sterkste kant. Gelukkig heb ik de kans gekregen om, als medewerker van TriviumLindenhof, in de dagelijkse praktijk van de Jeugdzorg te laten zien dat mijn kennis en vaardigheden aanwezig en inzetbaar zijn. Ik kan dan ook met trots zeggen dat ik na afronding van mijn bachelor scriptie een volwaardig pedagoog en jeugdzorgwerker ben.

Als pedagoog en als jeugdzorgwerker vind ik het belangrijk dat er wordt gekeken naar het kind in al zijn facetten. Dat betekent dat je je niet alleen richt op de omgeving en het direct waarneembare gedrag van het kind, maar dat je óók *achter het masker* van het kind durft te kijken. Pas dan, als je dát gezicht hebt gezien, kan je zeggen dat je echt oog hebt gehad voor de persoon die voor je staat. Vooral bij getraumatiseerde jongeren, het onderwerp van mijn scriptie, is dit belangrijk om hun gedrag en problemen goed te kunnen begrijpen. Om deze reden heeft mijn scriptie de titel “Achter het masker” gekregen.

Ik wil graag een aantal mensen bedanken die mij in mijn afstudeerperiode hebben bijgestaan en mij op de juiste momenten een duwtje in de goede richting hebben gegeven. Als eerste wil ik mijn afstudeerbegeleider Patrick Pronk bedanken. Hij heeft eindeloze mails van mij ontvangen, over alle kleine dingen waar ik tegen aanliep. Deze heeft hij allemaal netjes beantwoord en mij het zelfvertrouwen gegeven dat ik mijn scriptie echt wel op tijd af zou hebben. Ook mijn afstudeerbegeleider vanuit het uitstroomprofiel Jeugdzorgwerker, Jan Veldkamp, wil ik bedanken dat hij geen enkel moment aan mij heeft getwijfeld. Hij heeft mij erop gewezen dat ‘Trauma-informed werken’ een belangrijk onderwerp is en dat het goed is dat hier aandacht aan wordt besteed. Ook alle medewerkers van TriviumLindenhof die aan mijn onderzoek hebben meegewerkt, wil ik van harte bedanken. Dankzij hen heb ik een onderzoek kunnen doen dat dicht bij mijn belangstelling ligt en waardoor ik hopelijk een bijdrage kan leveren aan de trauma-hulpverlening in het praktijkveld. Mijn afstudeerbegeleider Ellen Stolk was op de achtergrond aanwezig, zodat mijn onderzoek kwalitatief op orde was. Verder wil ik mijn ouders bedanken voor het lezen van de teksten op spellingfouten. Zonder deze controle zou het stuk vanwege mijn dyslexie heel wat minder prettig zijn geweest om te lezen. Als laatste wil ik mijn vriend Mark bedanken voor het meelezen en extra kritisch zijn. Maar vooral ben ik hem dankbaar dat hij mij vrolijk heeft weten te houden in deze maanden. Vanaf nu geen stress meer, alleen nog maar gezelligheid.

Tot slot wil ik mijn ouders bedanken voor de mogelijkheid om alles wat ik wilde uit mijn studententijd te halen. Het beleven van de studentenvereniging tot een vrijwel zorgeloos studentenleven. Jullie steunden mij door de moeilijke perioden van mijn studie heen maar vierden ook altijd de hoogtepunten mee. Jullie hebben mij een tijd gegeven waar ik met plezier en veel trots op terugkijk. Dank jullie wel hiervoor.

Samenvatting

In dit onderzoek wordt onderzocht welke handvatten pedagogisch medewerkers kunnen inzetten of al inzetten als zij jongeren begeleiden met een traumatische ervaring. Het onderzoek heeft plaats gevonden op de residentiële leefgroepen van 12-18 jaar van stichting TriviumLindenhof. De residentiële leefgroep is een 24-uurs opvang van TriviumLindenhof. Hier verblijven jeugdigen die om bepaalde redenen niet meer thuis kunnen wonen (TriviumLindenhof, 2014). Door de transitie Jeugdzorg in 2015 (Janssens, 2015) valt TriviumLindenhof onder de Jeugdzorg en wordt er van TriviumLindenhof verwacht dat er specialistisch hulp wordt aangeboden aan de cliënten (TriviumLindenhof, 2014). Hierdoor wordt er meer verwacht, zoals specialistische zorg, van de pedagogisch medewerkers van TriviumLindenhof.

Het doel van het onderzoek is om de jongeren die leven op de residentiële leefgroepen begeleiding te kunnen geven rondom hun eventuele traumatische ervaringen. Dat de jongeren een leefomgeving wordt aangeboden waarin zij zich veilig voelen en waar zij de kansen krijgen om zich te kunnen ontwikkelen naar volwassenheid.

Maar wat betekent trauma-informed werken? Bij trauma-informed werken is het belangrijk dat de verzorger een veilige en consequente omgeving creëert voor de jeugdige die een traumatische ervaring heeft meegemaakt (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Onder een veilige omgeving wordt verstaan een omgeving waar geen geweld richting te jongeren aanwezig is (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Dit kan gaan over verschillende soorten geweld zoals psychisch of lichamelijk geweld of verwaarlozing (de Vries, 2009). Een consequente omgeving is volgens Coppens & van Kregten (2012) een omgeving waar op de zelfde manier op het gedrag van de jeugdige wordt gereageerd. Ook valt hieronder dat iedere verzorger de zelfde regels hanteert, zodat de jeugdige weet wat hij kan verwachten. Om de jeugdige hierbij te kunnen ondersteunen is het van belang dat de verzorger weet wat de oorzaak van het gedrag is en consequent reageert op het gedrag van de jeugdige.

Om te onderzoeken op welke manier er volgens het trauma-informed werken gewerkt kan worden of al gewerkt wordt op de residentiële groepen van 12-18 jaar stond de volgende onderzoeksvraag centraal:

“Welke handvatten hebben pedagogisch medewerkers nodig om jongeren van 12-18 jaar met een traumatische ervaring op een residentiële leefgroep te kunnen begeleiden?”

Om antwoord te vinden op de onderzoeksvraag zijn er zes interviews gehouden met pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn op de residentiële leefgroepen van 12-18 jaar. Ook zijn er drie interviews gehouden met de gedragswetenschappers die de pedagogisch medewerkers ondersteunen. In de interviews stonden de volgende thema's centraal:

- Kennis over trauma
- De uitingen van de jongeren van hun trauma
- De middelen die de pedagogisch medewerkers kunnen inzetten op dit moment
- Welke middelen zij eventueel missen als zij een jongere met een traumatische ervaring begeleiden.

Verder is er gebruik gemaakt van observaties op de residentiële leefgroepen, dossierverkenning en wetenschappelijke literatuur.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er voornamelijk externe uitingen worden gesignaleerd door de pedagogisch medewerkers. Het gaat dan vooral om agressief gedrag. Ook valt op dat veel jongeren geen vertrouwen hebben in volwassenen. Dit uit zich in het afstoten van de groepsleiding en

niet goed mee kunnen komen in sociale kringen. Het is dan ook belangrijk dat er voor de jongeren op de leefgroepen een pedagogisch leefklimaat aanwezig is. Een pedagogisch leefklimaat is een omgeving die gecreëerd kan worden vanuit de pedagogisch medewerkers, waarin de jongeren zich volgens essentiële pedagogisch elementen kunnen ontwikkelen (van der Helm, 2012). Een veilige en consequente omgeving staat dan centraal. Hierbij moeten de pedagogisch medewerkers vooral een 'kalm brein' houden (M. Kooij, bijlage F). Verder kan de pedagogisch medewerker 'de negen tips met essentiële elementen van de opvoeding met kennis van trauma' (Coppens & van Kregten, 2012) gebruiken om een basis te realiseren op de residentiële leefgroepen. In het onderzoek komt naar voren dat er al gebruikt wordt gemaakt van signaleringplannen. Dit middel kunnen de pedagogisch medewerkers op dit moment al inzetten en helpt hen om, volgens het trauma-informed werken, op een adequate manier op de uitingen van het trauma van de jongeren te reageren.

Als conclusie komt ook uit het onderzoek dat het van belang is dat er tijdens de methodiekvergaderingen momenten worden gecreëerd waar het thema bespreekbaar is. Door het bespreekbaar te maken kunnen collega's elkaar ondersteunen in de situatie op de groepen. Daarnaast is het van belang dat alle pedagogisch medewerkers de training 'trauma-informed werken' gaan volgen in 2016/2017. De pedagogisch medewerkers hopen hieruit te leren op welke manier zij gesprekken aan kunnen gaan rondom het onderwerp trauma. Ook is het belangrijk dat pedagogisch medewerkers kennis krijgen over het stresssysteem wat opspeelt tijdens een uiting van het trauma.

Het boek 'Het behandelen van trauma bij kinderen en jongeren: Hoe veerkracht door hechting, zelfregulatie en competenties versterkt kan worden' van Blaustein en Kinniburgh (2015) biedt verschillende werkbladen aan rondom verschillende thema's om jeugdigen met een traumatisch ervaring te begeleiden. Thema van de werkbladen zijn bijvoorbeeld dagelijkse routine opbouwen, regulatie ondersteunen, alarmsysteem van het lichaam en verschillende groepsactiviteiten

Uit het onderzoek kan geconcludeerd worden dat het belangrijk is dat jongeren met een traumatisch ervaring een veilige en consequente leefomgeving krijgen, waarin zij zich kunnen ontwikkelen. Hierbij is het van belang dat het trauma-informed werken past binnen het pedagogisch leefklimaat. Pedagogisch medewerkers geven aan dat zij graag handvatten willen ontvangen hoe zij een jongere kunnen begeleiden op een residentiële leefgroep. Van der Helm (2012) geeft aan dat er zes elementen zijn die van belang zijn binnen het pedagogisch leefklimaat, namelijk:

1. Emotionele steun of sensitieve responsiviteit
2. Autonomie en ruimte
3. Structureren en grenzen stellen
4. Informatie geven en uitleggen
5. Begeleiden van interacties tussen jeugdigen
6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen jeugdige en ouders

Om een jongere zo goed mogelijk te kunnen begeleiden is het belangrijk dat er binnen dit pedagogisch leefklimaat oog is voor het individu. Dit betekent dat er achter het gedrag gekeken moet worden. Hiermee wordt bedoeld dat je niet naar het gedrag kijkt, maar je af gaat vragen waarom hij dit gedrag laat zien.

Om de pedagogisch medewerkers te ondersteunen met het trauma-informed werken in de dagelijkse praktijk, is er vanuit dit onderzoek een handleiding ontwikkeld (het zogenaamde 'Beroepsproduct'). Dit document bevat de zes elementen van het pedagogisch leefklimaat van Van der Helm (2012) en deze zijn samengevoegd met de negen tips met essentiële elementen van de opvoeding met kennis van trauma' (Coppens & van Kregten, 2012). Deze handleiding is te lezen in een apart document.

Abstract

This study investigated which guidelines social workers can use as they coach young people with a traumatic experience. The study took place at the residential living groups (12-18 years) of TriviumLindenhof. The aim of the study is to give young people, who are living in the residential living groups, suitable guidance to alleviate their traumatic experience. To offer an environment where they feel safe and where they are given a chance to develop and grow as well as possible.

With trauma-informed care the caretaker creates a safe and consistent environment for the client who has had a traumatic experience (Blaustein & Kinniburgh, 2015). With a safe environment Blaustein and Kinniburgh (2015) mean that there is no violence towards the client. This includes different kinds of violence being psychological, physical or neglectable (De Vries, 2009). A consistent environment according to Coppens and Van Kregten (2012) is an environment where the caretaker reacts in the same way on the clients. In addition, it entails that every caretaker uses the same rules, so that the client knows what to expect. In order to be able to coach the client it is important that the caretaker understands the causes of the behavior.

To research how trauma-informed care can be applied to residential groups of 12-18 years old, the following research question is used:

“Which guidelines does a social worker need to coach a client with a traumatic experience who lives on a residential group for young people between the ages of 12-18 years old? ”

Six interviews have been held with social workers, who work on residential living groups for clients between 12-18 years, to find the answer on the research question. Furthermore, three interviews have been held with behavioral scientists. Behavioral scientists coach social workers in their work area. The interviews focused on the following themes:

- Knowledge of trauma;
- The behavioral expressions of clients related to their trauma;
- The guidelines that can be used right now;
- What social workers may miss if they coach a client with a traumatic experience.

Furthermore, in addition to client file explorations and scientific literature, observations were made at the residential living groups.

The study has revealed that mainly externally behavioral expressions are identified by the social workers. Most of the time the externally behavioral expression is aggressive behavior. It is also noticeable that many clients do not trust adults. This results in clients not trusting the social worker and not participating effectively in social circles. It is therefore important that there is a safe and consistent educational environment for the client. The social worker needs to have a calm mind anytime. Furthermore, the social worker can use the 'nine tips of the key elements of nurturing with knowledge of trauma' (Coppens and van Kregten, 2012) to create a good basis on residential living groups. The study revealed that social workers already use signaling plans. By means of a signaling plan, they can respond adequately to the behavioral expressions of the client.

Furthermore, it is important that social workers preserve time during method meetings to discuss the topic of trauma. By taking time to talk with coworkers about the subject and about clients, you can support each other with group supervision. Furthermore, it is important that all social workers are going to follow the training 'trauma-informed care' in 2016/2017. The interviews revealed that the social workers are hoping to receive guidelines to have a conversation around the subject 'trauma'. It

is also important that social workers become aware of the stress system that intensifies during the behavioral expressions of the trauma.

The book 'Het behandelen van trauma bij kinderen en jongeren: Hoe veerkracht door hechting, zelfregulatie en competenties versterkt kan worden' of Blaustein en Kinniburgh (2015) offers worksheets around various themes to accompany the client with a traumatic experience. Themes of the worksheets include the daily routine, supporting behavior, the alarm system of the body and various group activities.

This study concludes that it is important that social workers create a safe and consistent environment where the client can develop as best as possible. It is key that the trauma-informed care fits within the living environment of the client, in this case the residential living groups. The social workers indicated that they would like to receive guidelines on how to coach a client with a traumatic experience on a residential living group. Van der Helm (2012) stated that there are six elements which are important within the educational climate, namely:

1. Emotional support or sensitive responsiveness
2. Autonomy and space
3. Providing structure and setting boundaries
4. Providing information and explanations
5. Supervising interactions between young people
6. Encouraging and supporting interactions between youth and parents

To coach a client as best as possible it is important that, within the educational environment, the social workers perceives the client as an individual. This means that they must look beyond the behavior, implying an understanding of the reasons and causes.

In order for the social worker to implement this environment in combination with the elements of trauma-informed care, this study developed a manual with the six elements of the educational climate of van der Helm (2012) combined with the nine tips of the key elements of nurturing with knowledge of trauma (Coppens and Kregten , 2012). This manual can be read in a separate document.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting.....	2
Abstract	4
Inleiding	8
Hoofdstuk 1. Situatie- en probleem analyse	10
1.1 Aanleiding.....	10
1.2 Context	11
1.3 Onderzoeksorganisatie.....	12
1.4 Aansluiting van het onderzoek bij de organisatie	13
Hoofdstuk 2. Praktijkprobleem	13
2.1 Relevantie.....	15
2.1.1 Micro	15
2.1.2 Meso.....	15
2.1.3 Macro	15
Hoofdstuk 3. Het onderzoeksdoel.....	17
Hoofdstuk 4. De onderzoeksvraag en de deelvragen	18
Hoofdstuk 5. Theoretische achtergrond	19
5.1 Trauma	19
5.2 Trauma-informed werken	20
5.3 Jongeren van 12-18 jaar	22
5.4 Residentiële leefgroepen; TriviumLindenhof.....	22
5.5 Bestaande methodieken	23
5.6 Internationaal	24
Hoofdstuk 6. Onderzoeksmethode	25
6.1 Type onderzoek.....	25
6.2 Onderzoekvorm.....	25
6.3 Validiteit en betrouwbaarheid	26
6.4 Anonimiteit geïnterviewde.....	27
6.5 Codering	27
Hoofdstuk 7. Resultaten.....	29
7.1 Kennis	29
7.2 Uitingen	30
7.2.1 Interviews	30
7.2.2 Observaties.....	31
7.3 Middelen	32

7.4 Handelen	34
Hoofdstuk 8. Conclusie en aanbeveling	36
8.1 Conclusie	36
8.2 Aanbevelingen	41
Hoofdstuk 9. Discussie	42
9.1 Kwaliteitskaders	42
9.1.1 Betrouwbaarheid	42
9.1.2 Validiteit	42
9.2 Beperkingen	43
Literatuurlijst	44
Bijlage A	47
Interview Gedragswetenschapper 1	47
Bijlage B	57
Interview Pedagogisch medewerker 1	57
Bijlage C	63
Interview Pedagogisch medewerker 2	63
Bijlage D	72
Interview Pedagogisch medewerker 3	72
Bijlage E	80
Interview Pedagogisch medewerker 4	80
Bijlage F	85
Interview Gedragswetenschapper 2	85
Bijlage G	93
Interview Pedagogisch medewerker 5	93
Bijlage H	100
Interview Pedagogisch medewerker 6	100
Bijlage I	106
Interview Gedragswetenschapper 3	106
Bijlage J: Observaties	122
Observatie 1	122
Observatie 2	123
Observatie 3	124
Observatie 4	125

Inleiding

Voor u ligt het onderzoeksverslag over trauma-informed werken binnen de stichting TriviumLindenhof. In dit onderzoeksverslag wordt naar voren gebracht waarom trauma-informed werken kan helpen voor jeugdigen in een organisatie, zoals TriviumLindenhof. Centraal staat welke handvatten pedagogisch medewerkers nodig hebben om een jongere met een traumatische ervaring te kunnen begeleiden die op een residentiële leefgroep woont voor jongeren van 12-18 jaar. Een handvat is in het Engels ook wel *guideline*. Hiermee wordt een samenvatting van aanbevelingen en adviezen bedoeld vanuit verschillende onderzoeken en wetenschappelijke literatuur (EASA, 2015). Deze zijn vertaald naar praktisch handelingen of middelen.

Trauma-informed werken wordt toegepast als er met een doelgroep jeugdigen wordt gewerkt bij wie (mogelijk) sprake is van een traumatische ervaring. Voor deze groep jeugdigen is het belangrijk dat zij zich in een veilige, stabiele, consequente omgeving bevinden. Onder een veilige omgeving wordt verstaan een omgeving waar geen geweld richting te jongeren aanwezig is (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Dit kan gaan over verschillende soorten geweld zoals psychisch of lichamelijk geweld of verwaarlozing (de Vries, 2009). Een consequente omgeving is volgens Coppens & van Kregten (2012) een omgeving waar op dezelfde manier op het gedrag van de jeugdige wordt gereageerd. Ook valt hieronder dat iedere verzorger dezelfde regels hanteert, zodat de jeugdige weet wat hij kan verwachten. Maar op welke manier kan stichting TriviumLindenhof dit waar maken voor een jeugdige?

Door middel van de onderzoeksvraag *“Welke handvatten hebben pedagogisch medewerkers nodig om jongeren van 12-18 jaar met een traumatische ervaring op een residentiële leefgroep te kunnen begeleiden?”* wordt een antwoord gezocht op de vraag welke handvatten pedagogisch medewerkers nodig hebben om trauma-informed te kunnen werken in de residentiële hulpverlening.

In het onderzoeksverslag komen de volgende elementen aan bod.

- Hoofdstuk 1. Situatie en probleem analyse; Hier wordt besproken hoe het onderzoek tot stand is gekomen en in welke context het onderzoek heeft plaatsgevonden. Ook wordt er informatie gegeven over stichting TriviumLindenhof en hoe dit onderzoek aansluit bij de organisatie.
- Hoofdstuk 2. Praktijkprobleem; Aan de hand van de 5xW+H methode (Megchelbrink, 2008) wordt hier het praktijkprobleem weer gegeven
- Hoofdstuk 3. Het onderzoeksdoel; Wat wil ik bereiken met dit onderzoek?
- Hoofdstuk 4. De onderzoeksvraag en de deelvragen; De onderzoeksvraag en de deelvragen worden hier toegelicht.
- Hoofdstuk 5. Literatuurverkenning; Welke literatuur bestaat er op dit moment over trauma-informed werken. De literatuur verkenning is opgedeeld 6 verschillende thema's: trauma, trauma-informed werken, jongeren van 12-18 jaar, residentiële leefgroepen, bestaande methodieken en internationale stand van zaken met betrekking tot trauma-informed werken.
- Hoofdstuk 6. Onderzoeksmethode; Hier staat beschreven op welke methode er onderzoek is gedaan naar de onderzoeksvraag en de verschillende deelvragen
- Hoofdstuk 7. Resultaten; Hier wordt antwoord gegeven op de verschillende deelvragen. De resultaten komen voort uit de interviews, observaties, dossiers en literatuur.
- Hoofdstuk 8. Conclusie en aanbeveling; Hier staat de conclusie uit het onderzoek weergegeven evenals de aanbeveling die vanuit het onderzoek aan stichting TriviumLindenhof worden voorgelegd.
- Hoofdstuk 9. Discussie; In de discussie worden de eventuele zwaktes en sterktes van het onderzoek belicht.

In het onderzoeksverslag gelden twee afkortingen vanwege de privacy van de geïnterviewde, namelijk:

- GW = Gedragswetenschapper; Als er in de tekst wordt verwezen naar een interview in de bijlage wordt dit aangeduid met GW 1, GW 2 of GW 3
- PM = Pedagogisch medewerker; Als er in de tekst wordt verwezen naar een interview in de bijlage wordt dit aangeduid met PM 1, PM 2, PM 3, PM 4, PM 5, PM 6.

Na het lezen van het onderzoeksverslag zal duidelijk zijn welke handvatten een pedagogisch medewerker nodig heeft om een jongeren met een traumatische ervaring te kunnen begeleiden op een residentiële leefgroep.

Hoofdstuk 1. Situatie- en probleem analyse

1.1 Aanleiding

Het begeleiden van getraumatiseerde jeugdige is naar voren gekomen tijdens mijn werkervaringen op de dagbehandeling 0-7 jaar. Het viel mij op dat veel kinderen onhandelbaar gedrag vertoonden, zonder een duidelijk waarneembare oorzaak van deze uiting. Dit zette mij aan het denken. Waardoor zouden deze kinderen zo heftig op bepaalde situaties reageren? Snappen de kinderen wat wij vertellen? Reageren ze op onze stem of op onze lichaamstaal? Vanuit welke beleving zouden de kinderen reageren? Deze vragen hielden mij erg bezig op het moment dat de onderzoeksonderwerpen vanuit TriviumLindenhof bekend werden gemaakt. Het onderwerp "Trauma-informed werken" sloot aan op de vragen die bij mij naar voren kwamen. Zo doende ben ik met Stephanie Kwakman, hoofd van kwaliteit en innovatie bij TriviumLindenhof, in gesprek gegaan over het onderwerp. De vraag vanuit TriviumLindenhof over trauma-informed werken is gericht op een andere doelgroep, namelijk de residentiële leefgroepen van 12-18 jaar. Het onderzoek zal zich dan ook richten op deze doelgroep.

Vertalen naar een onderzoek

Om de jeugdige een passende begeleiding aan te kunnen bieden, is trauma-informed werken een manier van begeleiden. Jeugdzorginstelling werken met beschadigde jeugdigen die traumatische ervaringen kunnen hebben meegemaakt. Als je een getraumatiseerde jeugdige begeleidt is het fijn dat de pedagogisch medewerker zich er bewust van is dat indien hun cliënt een trauma heeft meegemaakt, hij anders op een situatie kan reageren (Blaustein & Kinniburgh, 2015).

Het onderzoek is gericht op de pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar. De resultaten van het onderzoek kunnen gebruikt worden voor een vervolgonderzoek hoe trauma-informed werken is toe te passen op een andere leeftijdsgroep. Hierbij moet men zich er wel bewust van zijn dat iedere leeftijdscategorie en iedere individu andere uitingen geeft aan traumatische ervaringen.

De onderzoeksvraag die centraal zal staan tijdens het onderzoek is:

"Welke handvatten hebben pedagogisch medewerkers nodig om jongeren van 12-18 jaar met een traumatische ervaring op een residentiële leefgroep te kunnen begeleiden?"

De onderzoeksvraag is tot stand gekomen na een gesprek met de gedragswetenschapper, GW ¹ (bijlage A). Zij is gedragswetenschapper bij TriviumLindenhof en geeft trainingen aan gezinshuizen over trauma-informed werken. Uit het interview kwam naar voren dat trauma begeleiden op de groep lastig is. Dit omdat er veel wisseling is van pedagogisch medewerkers en omdat de pedagogisch medewerkers hier niet voor zijn opgeleid. Juist een stabiele omgeving en een vast gezicht zijn belangrijke elementen bij trauma-informed werken (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016). Dit is de reden waarom het trauma-informed werken wel ingezet wordt in de gezinshuizen van TriviumLindenhof. Bij de gezinshuizen heb je vaak maximaal twee opvoeder/pedagogisch medewerkers die de jeugdigen begeleiden. Op de residentiële leefgroepen bestaat het team vaak uit

¹ In het onderzoeksverslag gelden twee afkortingen vanwege de privacy van de geïnterviewde, namelijk:

- GW = Gedragswetenschapper; Als er in de tekst wordt verwezen naar een interview in de bijlage wordt dit aangeduid met GW 1, GW 2 of GW 3
- PM = Pedagogisch medewerker; Als er in de tekst wordt verwezen naar een interview in de bijlage wordt dit aangeduid met PM 1, PM 2, PM 3, PM 4, PM 5, PM 6.

zeven tot acht pedagogisch medewerkers. Volgens GW 1 is het in het gezinshuis gemakkelijker om consequent te handelen dan op een residentiële leefgroep. Op de residentiële leefgroepen wordt er nu voornamelijk gelet op het concrete gedrag van de jongeren (vaak in negatieve zin) en hoe dat gedrag door praktische interventies, zoals bijvoorbeeld een straf-/beloonstelsel en puntenkaarten verbeterd kan worden. Hierdoor kijken pedagogisch medewerkers niet meer achter het gedrag en dat moet volgens GW 1 veranderen (Persoonlijke mededeling, bijlage A, 2016). GW 1 geeft ook aan dat er veel angst heerst onder pedagogisch medewerkers om het over het trauma van de cliënt te hebben. Ze zijn bang voor het verhaal of bang wat het met de cliënt zal doen. GW 1 (bijlage A) geeft aan dat het juist belangrijk is dat jongeren die een traumatische ervaring hebben meegemaakt hierin worden begeleid, zeker in de ontwikkelingsperiode waarin jongeren zich bevinden (het ontdekken van hun identiteit). Achter het gedrag kijken houdt in, dat er wordt gekeken naar de oorzaak van het gedrag, dat we verder kijken dan het topje van de ijsberg (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016).

1.2 Context

Het onderzoek heeft plaatsgevonden op de residentiële leefgroepen van 12-18 jaar van TriviumLindenhof in de regio Rotterdam en Zuid-Holland zuid. Deze leefgroepen zijn gevestigd in Rotterdam, Schiedam en Dordrecht.

Door de transitie Jeugdzorg in 2015 is er een duidelijke scheiding gekomen tussen de verschillende doelgroepen in de zorg (Janssens, 2015). Stichting TriviumLindenhof valt onder de jeugdzorg en biedt specialistisch hulp aan. Door de transitie Jeugdzorg is de doelgroep zwaarder in problematiek geworden dan voorheen. Hierdoor wordt er vanuit dat overheid verwacht de professionals in de stichting zich blijven bijscholen en verder specialiseren (Janssens, 2015). Zo kan er passende hulp geboden worden aan de kinderen, jongeren en gezinnen die zich aanmelden bij stichting TriviumLindenhof (TriviumLindenhof, 2014).

Maar wat is een trauma eigenlijk? Als je het woord trauma intypt in google krijg je bij de eerste hits een web definitie, de Wikipedia site, de GGZ en het begrip 'Post traumatische stress stoornis'. In al deze stukken komt het begrip 'geweld' in voor. Voor het begrip 'geweld' wordt op dit moment (voorjaar 2016) aandacht/*awareness* gevraagd op de televisie. Denk hierbij aan de campagne van Veilig Thuis die tegenwoordig verschillende commercials laat zien (Veilig thuis, z.d.). Geweld heb je in verschillende vormen namelijk lichamelijk en geestelijk. Hierin zijn ook weer verschillende gradaties. Al deze vormen van geweld kunnen bij een kind een traumatische ervaring opleveren. Huiselijk geweld is tegenwoordig veel in het nieuws en er worden ook verschillende campagnes tegen huiselijk geweld gevoerd. Helaas is het voor sommige kinderen te laat. Huiselijk geweld is één vorm van een traumatische ervaring. Een uithuisplaatsing kan ook traumatisch zijn voor vele kinderen (Healey & Fisher, 2011; Oosterman & Schuengel, 2009). Weggehaald worden uit je primaire omgeving om welke reden dan ook en op een onbekende groep neergezet worden. Deze kinderen/jongeren die uit huis worden geplaatst, kunnen terecht komen op één van de groepen van TriviumLindenhof. Maar ook een ongeluk, overlijden van een ouder/ouders, scheiding, verkeersongeluk meemaken of seksueel misbruikt worden kan een traumatische ervaring opleveren (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016).

TriviumLindenhof geeft trainingen aan gezinshuizen over trauma-informed werken. Omdat bij de gezinshuizen vaste hulpverlening aanwezig is, namelijk de ouders van het gezinshuis, kunnen zij een veilige en constante omgeving bieden (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016). Onder een veilige omgeving wordt verstaan een omgeving waar geen geweld richting te jongeren aanwezig is (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Dit kan gaan over verschillende soorten geweld zoals psychisch, lichamelijk of verwaarlozing (de Vries, 2009). Een consequente omgeving is volgens Coppens & van Kregten (2012) een omgeving waar op de zelfde manier op het gedrag van de jeugdige wordt gereageerd. Ook valt hieronder dat iedere verzorger dezelfde regels hanteert, zodat de jeugdige weet wat hij kan

verwachten. Deze veilige en constante omgeving is lastiger te bieden op de residentiële leefgroepen van TriviumLindenhof. Door te kijken op welke manier trauma-informed werken wel zou kunnen toegepast worden op de residentiële leefgroepen, zal ook die jeugdige in een omgeving kunnen leven waar rekening wordt gehouden met de eventuele traumatische ervaring die hij² heeft meegemaakt.

Het onderzoek heeft plaats gevonden op de residentiële leefgroepen voor jongeren van 12-18 jaar van de stichting TriviumLindenhof waar deze aanpak minder bekend is. In het onderzoek is het belangrijk dat er wordt gekeken naar de manier waarop pedagogisch medewerkers werken met getraumatiseerde jongeren en hoe trauma-informed werken hierin gevoegd kon worden.

De resultaten van het onderzoek zouden bruikbaar kunnen zijn voor het invoegen van trauma-informed werken op leefgroepen van een jongere leeftijd dan 12-18 jaar (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016).

1.3 Onderzoeksorganisatie

Stichting TriviumLindenhof

Het onderzoek zal plaats vinden bij de stichting TriviumLindenhof. Voor TriviumLindenhof is het onderzoek interessant, omdat zij werken met kinderen/jongeren (0-18 jaar) en volgens hun visie werken met gezinnen waarbij de opvoeding en/of ontwikkeling van de jeugdigen niet vanzelf gaat (TriviumLindenhof, z.d.). Hierbij hebben de professionals als rol de ouders en kinderen te begeleiden bij vraagstukken waar zij op vastlopen. Als begeleiding niet voldoende is, kan er vanuit TriviumLindenhof behandeling worden aangeboden. TriviumLindenhof biedt verschillende vormen van hulp aan, zoals een residentieel verblijf, dagbehandelingen, ambulant pedagogische hulpverlening, gezinshuizen, kamertraining en crisisopvang (TriviumLindenhof, z.d.). Het onderzoek heeft zich gericht op de residentiële leefgroepen van 12-18 jaar.

De missie van de stichting is om opvoeden zo normaal mogelijk te laten verlopen (TriviumLindenhof, z.d.). De opvoeding loopt totdat de jongeren in staat zijn om zo zelfstandig mogelijk met de huidige maatschappij mee te komen. Voor het onderzoek is deze missie relevant, omdat er bij TriviumLindenhof veel kinderen/jongeren met een trauma zitten. Door het trauma kan het lastig zijn om zich als jeugdige verder te ontwikkelen en hierdoor volwaardig mee te kunnen doen aan de huidige maatschappij. Goede begeleiding van deze jongeren is dus heel belangrijk.

TriviumLindenhof laat in het jaarplan 2015 weten dat de visie van TriviumLindenhof is om **met** de cliënt te praten, niet **over** de cliënt (TriviumLindenhof, 2014). Deze visie komt door de transitie van de jeugdzorg steeds meer naar voren in de praktijk. Door met de cliënt te praten sluit TriviumLindenhof aan bij de wensen en vragen van de cliënt. Hiermee probeert TriviumLindenhof een werkrelatie op basis van medezeggenschap te creëren (Jaarplan 2015 - TriviumLindenhof, 2014). Dit is belangrijk voor het onderzoek, omdat GW 1 in het interview liet weten dat er meer achter het gedrag keken zou moeten worden. Dit houdt volgens GW 1 in dat je met de cliënt in gesprek zou moeten gaan.

TriviumLindenhof is, sinds afgelopen jaar (2015), bezig om trauma-informed werken te introduceren bij de verschillende hulpvormen. Er worden op dit moment trainingen gegeven aan de gezinshuizen, waar kinderen kunnen verblijven als zij om verschillende redenen uit huis zijn geplaatst.

² Ik gebruik in het onderzoeksverslag voor de leesbaarheid 'hij' en ik bedoel daar 'hij/zij' mee.

Hogeschool Rotterdam

Vanuit de Hogeschool worden er aan het onderzoek verschillende eisen gesteld. Er wordt verwacht dat uit het onderzoek een beroepsproduct voort komt. Dit beroepsproduct moet een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het beroep. Hierbij is rekening gehouden met wat er gevraagd vanuit TriviumLindenhof. Het onderzoek is oplossingsgericht. Het doel van het onderzoek vanuit de Hogeschool Rotterdam is dat “bevindingen, oplossingen, inzichten en visie worden gedeeld met specialisten en niet-specialisten in het werkveld en beroepsgroep” (Studentenhandleiding Afstuderen Pedagogiek, 2015-2016, p.7).

1.4 Aansluiting van het onderzoek bij de organisatie

Het onderzoek sluit aan bij de organisatie vanwege de ontwikkelingen in de maatschappij. Door de transitie komt er een doelgroep met zwaardere problematiek, denk hierbij aan multi-probleem gezinnen, in aanraking met de organisatie. Op de leefgroepen komen kinderen die door verschillende redenen niet meer thuis kunnen wonen. Deze jeugdige kunnen traumatische ervaringen meegemaakt hebben die zij met zich meenemen in het dagelijks leven. Deze traumatische ervaringen die voortvloeien uit bijvoorbeeld huiselijk geweld of een uithuisplaatsing kunnen van invloed zijn op het gedrag dat zij vertonen op de residentiële leefgroep (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Om ook deze jeugdigen op een andere manier te kunnen begeleiden, bijvoorbeeld door het trauma-informed werken, wil dit onderzoek gaan kijken wel handvatten de pedagogisch medewerkers hiervoor nodig hebben op de residentiële leefgroepen.

Hoofdstuk 2. Praktijkprobleem

Aan de hand van de 5xW+H methode van Migchelbrink (2008) is het praktijkprobleem onderzocht. De vragen die doormiddel van deze methode beantwoord zijn, zijn:

- **Wat** is het probleem?
- **Wie** heeft te kampen met het probleem?
- **Wanneer** treedt het probleem op?
- **Waarom** is het een probleem?
- **Waar** doet het probleem zich voor?
- **Hoe** is het probleem ontstaan?

Deze vragen zijn per alinea beantwoord. Op deze manier is het praktijk probleem duidelijk en overzichtelijk weer gegeven.

Het probleem is dat er op dit moment geen handvatten aanwezig zijn voor de pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar als het gaat over trauma-informed werken. Hierdoor wordt er voornamelijk naar het topje van de ijsberg, het gedrag, gekeken en niet meer naar de vraag achter het gedrag (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016).

Degenen die te kampen hebben met dit probleem zijns volgens GW 1 de pedagogisch medewerkers en de jongeren op de leefgroep. De pedagogisch medewerkers weten volgens GW 1 (bijlage A, 2016) niet hoe ze jongeren moeten begeleiden met een traumatische ervaring. Hierbij kan angst voor het verhaal van de jongere meespelen (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016), schaamte om de jongere pijn te doen door naar de traumatische ervaring te vragen of onwetendheid over theorie, vaardigheden of trauma's (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Wat invloed heeft op het begeleiden van getraumatiseerde jongeren op de leefgroepen bij TriviumLindenhof, is nog niet duidelijk. GW 1 constateert in het interview dat het een probleem is voor de jongeren, omdat er op dit moment niet

de juiste begeleiding, vanuit de visie van het trauma-informed werken, wordt gegeven die sommigen van hen nodig hebben op het gebied van trauma's (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016). Volgens Verhulst (2008) kunnen zij gehinderd worden in het verder ontwikkelen van hun identiteit en volwassenheid, omdat er niet wordt aangesloten bij de behoeftes van de jongeren. Dit vraagstuk wordt onderzocht met als doel een praktijk gerichte methode te kunnen ontwikkelen voor de pedagogisch medewerkers op de residentiële leefgroepen.

Het probleem kan elk moment optreden wanneer een jongere gedrag vertoont dat niet aan de situatie van dat moment is te koppelen door de pedagogisch medewerker. De pedagogisch medewerker kan op dat moment geen oorzaak-gevolg reactie zien bij de jongere. Op dat moment wordt er door de pedagogisch medewerkers gereageerd op het gedrag in plaats van dat er wordt gekeken naar waarom een jongere zo reageert (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016). Maar is het altijd wel mogelijk om de kijken naar waarom een jongeren op die manier reageert? Reacties, gedrag, normen en waarden komen allemaal voort uit ervaringen en gebeurtenissen (Weisfelt, 2012).

Dit is een probleem, omdat de missie van TriviumLindenhof is om de opvoeding zo normaal mogelijk te laten verlopen. Dit betekent volgens TriviumLindenhof: "opgroeien tot volwassenen die volwaardig en zo zelfstandig mogelijk meedoen. En dat kan met en binnen vele waarden en normen (TriviumLindenhof, 2014, p. 4). " Hierbij staat duidelijk in het jaarplan 2015 dat ze als visie hebben om **met** de cliënt te praten, niet **over** de cliënt (TriviumLindenhof, 2014). Het is dus belangrijk dat er met de cliënt wordt gesproken over zijn begeleiding. Wat de cliënt nodig heeft en hoe TriviumLindenhof hem/haar hier zo goed mogelijk mee kan ondersteunen. Ook als de pedagogisch medewerkers met jongeren werken die een traumatische ervaring hebben meegemaakt, is het belangrijk met deze jongeren in gesprek te gaan. Om op deze manier een veilige omgeving te creëren waar betrouwbaarheid, samenwerken en transparantie centraal staan (NCTIC, 2015).

Het probleem doet zich op dit moment voor bij de stichting TriviumLindenhof in de residentiële hulpverlening. Volgens GW 1 (bijlage A) wordt er op dit moment niet volgens het trauma-informed werken de begeleiding gegeven aan de jongeren. Naast dat dit een nieuwe manier van werken is, heeft GW 1 het idee dat de kennis over het begeleiden van traumatische jeugdigen niet *up to date* is bij de pedagogisch medewerkers (persoonlijke mededelingen, bijlage A, 2016) Om de jongeren met een traumatische ervaring toch zo goed mogelijk te kunnen begeleiden op de residentiële leefgroepen is het van belang dat er onderzoek wordt gedaan welke handvatten pedagogisch medewerkers nodig hebben of op dit moment al gebruiken om deze begeleiding te kunnen geven.

Het probleem is ontstaan doordat er steeds meer jongeren met heftigere gedragsproblemen op residentiële leefgroepen komen te wonen. Dit komt door de transitie jeugdzorg 2015. Volgens het jaarplan 2015 van TriviumLindenhof gaat de langdurige behandelperiode naar een kort-durige behandelperiode. Dit houdt in dat dezelfde begeleiding, die normaal 1,5 tot 2 jaar duurde, geboden moet kunnen worden in een kortere tijd van 6 maanden tot 1 jaar (TriviumLindenhof, 2014). Door de transitie wordt er van de pedagogisch medewerkers verwacht dat zij gespecialiseerdere hulp kunnen bieden en dat er geen hulp vanuit buiten de organisatie ingeschakeld hoeft te worden (TriviumLindenhof, 2014). Er moet veel meer begeleiding vanuit de organisatie zelf geboden kunnen worden. Toch geef GW 1 aan dat de leefgroepen van TriviumLindenhof er zijn om te begeleiden, niet om te behandelen. Dit is volgens haar een belangrijk onderscheid wat gemaakt moet blijven worden (persoonlijke mededelingen, bijlage A, 2016)

2.1 Relevantie

2.1.1 Micro

Relevantie voor de doelgroep

Voor het onderzoek is het belangrijk om dicht bij de visie van TriviumLindenhof te blijven, namelijk dat er met de cliënt wordt gepraat in plaats van over de cliënt (TriviumLindenhof, 2014). Jeugdigen die een traumatische gebeurtenis hebben meegemaakt kunnen in een sociaal isolement verkeren, terugvallen in oude coping strategieën of omgaan met een negatieve omgeving (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Het is hierbij belangrijk om goed contact te maken en te blijven houden met de kinderen/jongeren.

Relevantie voor het beroep

Voor het beroep kan dit onderzoek relevant zijn, omdat de pedagogisch medewerker (hulpverlener) zich hierdoor bekwaamer en zekerder kan voelen op de werkvloer van de residentiële groepen. Het kan ervoor zorgen dat gedrag beter wordt herkend en de jongere beter wordt begeleid. Hierdoor wordt het mogelijk gemaakt dat er minder conflicten op de residentiële leefgroep zullen zijn en dat jongeren en de pedagogisch medewerker goed met elkaar kunnen samenwerken. Deze verdieping is nodig, omdat er steeds meer van de pedagogisch medewerker op de groep wordt verwacht (TriviumLindenhof, 2014). De pedagogisch medewerkers moeten op maat de passende begeleiding kunnen bieden en hiervoor over de brede expertise beschikken.

2.1.2 Meso

Relevantie voor de opdrachtgever

Van de hulpverlener, in het geval van TriviumLindenhof de pedagogisch medewerkers, wordt verwacht dat zij op meerdere vlakken gespecialiseerd zijn (TriviumLindenhof, 2014). De behandelingen voor de jongeren die vroeger werden uitbesteed, worden nu bij de organisatie gehouden. Dit betekent dat de hulpverlening die geboden wordt aan de cliënten meerzijdig moet zijn. Als pedagogisch medewerker betekent dit dat men kennis moet hebben van verschillende problematieken zoals financiën, gedrag, opvoeding en scholing. Dit omdat een pedagogisch medewerker door de jeugdtransitie te maken krijgt met multi-probleem gezinnen, waar dan één hulpverlener (in dit geval de pedagogisch medewerker) in het gezin werkt (NJI, z.d.). Vanuit de integrale hulp wordt er gewerkt vanuit één gezin, één plan, één regisseur (NJI, z.d.)

Op het gebied van de leefgroepen gaat het dan voornamelijk over het feit dat de pedagogisch medewerkers alle soorten gedrag zouden moeten kunnen begeleiden. Hierin kunnen zij getraind, geschoold en bekwaam worden om vanuit die kennis passende hulpverlening aan te kunnen bieden. Dit betekent dat ze ook op het gebied van trauma ook begeleiding moeten kunnen geven.

TriviumLindenhof is sinds februari 2015 groepen aan het opstarten voor de AMV (TriviumLindenhof, z.d.). Hierbij kan kennis over het werken met trauma's op de residentiële leefgroepen voor de leeftijd van 12-18 jaar goed van pas komen.

2.1.3 Macro

Maatschappelijke relevantie

In de huidige maatschappij is het belangrijk dat er wordt gewerkt vanuit *empowerment* (Spoorboekje transitie jeugdzorg, z.d.). Er wordt van de cliënt zelfstandigheid verwacht en ook wilskracht. Met de jeugdtransitie in 2015 in de jeugdzorg is de rol van een hulpverlener ook veranderd. Er wordt niet voor de cliënt gewerkt, maar samen met de cliënt. Dit is belangrijk voor dit onderzoek, omdat er van de cliënt wordt verwacht dat hij geholpen wil worden. Als de cliënt het niet wilt, dan kan de hulpverlener weinig voor de cliënt betekenen. Ook staat het één plan, één hulpverlener, één gezin centraal. Dit betekent dat de hulpverlening door één hulpverlener wordt gegeven aan een heel gezin (Spoorboekje transitie jeugdzorg, z.d.).

Vissers en Lamers-Winkelmann (2009) schrijven in hun boek 'Psychiatrische stoornissen' (2009) dat in de westerse wereld 60%-80% van de mensen in hun leven een schokkende gebeurtenis meemaakt. Daarvan ontwikkelt 20% van de kinderen een posttraumatische stress stoornis (PTSS) door bijvoorbeeld huiselijk geweld, mishandelen en schokkende gebeurtenis zoals een ongeluk. Uit een branche-rapport van Jeugdzorg komt naar voren dat er jaarlijks 11.178 jeugdigen gebruik maken van de residentiële opvang (Boendermaker, van Rooijen, Berg & Bartelink, 2013). Deze cijfers betekenen niet dat een groot deel van alle kinderen die met de residentiële opvang te maken heeft een posttraumatische stress stoornis heeft.

Ook komt er een gehele nieuwe doelgroep naar de jeugdzorg van Nederland. Door de vele vluchtelingen die naar Nederland komen voor een nieuw bestaan, komen ook veel alleenstaande minderjarige vluchtelingenjongeren (AMV). Deze jongere vluchten vaak uit oorlogssituaties zonder hun ouders naar Nederland en hopen hier opvang te kunnen krijgen. Sommige van deze jongere zijn al 2 jaar aan het reizen en maken de vreselijkste gebeurtenissen mee die een traumatische ervaring kunnen worden (Nidos, z.d.). Deze jongeren hebben speciale begeleiding nodig op het gebied van hun trauma. De gevluchte jongeren komen in Nederland net zoals de Nederlandse jongeren te wonen op een residentiële leefgroep waar het integratietraject gestart kan worden. Voor de begeleiders is het dan belangrijk goede begeleiding te kunnen geven aan de jongeren voor het gedrag dat voortkomt vanuit een traumatische ervaring, zodat ze na het zorgtraject mee kunnen draaien met de Nederlandse maatschappij. (Nidos, z.d.).

Hoofdstuk 3. Het onderzoeksdoel

Dit onderzoek wil bereiken dat er op de leefgroepen voor jongeren van 12-18 jaar de mogelijkheid is om begeleiding te kunnen geven aan de jongeren die een traumatische ervaring hebben meegemaakt. Voor de jongeren is de leefgroep hun huis, waar ze elke dag naar toe gaan. Waar ze een sociaal leven opbouwen en waar de jongeren uitgedaagd worden om zich te ontwikkelen tot een volwassen mens die kan functioneren in de huidige maatschappij. Het is hierbij belangrijk dat de pedagogisch medewerkers die aanwezig zijn op de groep begeleiding kunnen bieden, waar de jongeren dat nodig hebben. Het herkennen van gedrag vanuit een traumatische ervaring is volgens GW 1 cruciaal, omdat het belangrijk is dat de hulpverlening achter het gedrag blijft kijken (persoonlijke mededeling, bijlage A, 2016). Dat de pedagogisch medewerkers de cliënten leren begrijpen en snappen waar bepaald gedrag vandaan komt. Het is een manier van werken waarmee een pedagogisch medewerker hulp biedt aan de jongeren en waardoor de jongere zich begrepen voelt. Dit zorgt weer voor een veilige omgeving, wat een positief effect kan hebben op de ontwikkeling van de jongeren op de leefgroep.

Voor stichting TriviumLindenhof is het onderzoek belangrijk, omdat blijkt dat jongeren op dit moment geen tot weinig begeleiding krijgen op het gebied van traumatische ervaringen. Het is niet de bedoeling dat er een behandeling plaats gaat vinden op de leefgroepen voor jongeren van 12-18 jaar. Maar begeleiding van het gedrag is wel belangrijk. Daarom is het belangrijk om te herkennen wanneer een jongere reageert vanuit een traumatische ervaring en wanneer een jongere reageert in het hier en nu op de situatie. Om hier duidelijk onderscheid in te kunnen maken moeten de pedagogisch medewerkers op de groep zich van dit feit bewust zijn. Vanuit hier kunnen zij dan passende begeleiding bieden aan de jongeren om zich veilig te kunnen voelen op de leefgroepen van TriviumLindenhof.

Dit onderzoek kan gebruikt worden als een startpunt voor extra research als het trauma-informed werken toegepast wordt op een residentiële leefgroep van een andere leeftijdscategorie.

Hoofdstuk 4. De onderzoeksvraag en de deelvragen

De vraag is welke handvatten pedagogisch medewerkers nodig hebben om jongeren te kunnen begeleiden die een traumatische ervaring mee hebben gemaakt en leven op een residentiële leefgroep. Daarom zal de onderzoeksvraag zijn:

“Welke handvatten hebben pedagogisch medewerkers nodig om jongeren van 12-18 jaar met een traumatische ervaring op een residentiële leefgroep te kunnen begeleiden?”

Met *handvatten* wordt er bedoeld dat er een bepaalde manier van handelen wordt aangereikt die de pedagogisch medewerkers kunnen gebruiken als zij met jongeren werken die een traumatische ervaring hebben meegemaakt (EASA, 2015). Onder een *traumatische ervaring* wordt verstaan dat een schokkende gebeurtenis langer effect heeft op het functioneren van de jongeren (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Het kan de jongere belemmeren in zijn ontwikkeling en beïnvloedt zijn gedrag in het dagelijks leven.

Uit het interview met GW 1 kwam naar voren dat zij vond dat de pedagogisch medewerkers op de residentiële leefgroepen niet genoeg kennis hadden over het onderwerp trauma. Ook gaf GW 1 de indruk dat niet al het gedrag wat een jongere uit, als een uiting van een traumatische ervaring wordt gezien. Door dit interview springen al twee onderwerpen naar voren die verder onderzocht moeten worden, namelijk de kennis en de uitingen. Om uiteindelijk antwoord te kunnen krijgen op de hoofdvraag is het ook van belang om te kijken welke middelen de pedagogisch medewerkers op dit moment al inzetten. Op die manier kan er gekeken worden naar welke eventuele aanvullende middelen zij nog kunnen gebruiken bij het begeleiden van getraumatiseerde jongeren.

De volgende deelvragen zullen helpen om antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag:

1. Welke *kennis* bezit een pedagogisch medewerker, op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar, over trauma's?
2. Welke *uitingen* van een traumatische ervaring herkennen pedagogisch medewerkers op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?
3. Welke *middelen* worden er op dit moment gebruikt door een pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?
4. Welke *middelen* vanuit trauma-informed werken kunnen de pedagogische medewerkers gebruiken op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?
5. Welke manier van handelen is volgens trauma-informed werken geschikt om toe te passen, op een residentiële leefgroep van jongeren van 12-18 jaar met een trauma, door een pedagogisch medewerker?

Onder de *kennis* van de pedagogische medewerkers wordt verstaan dat ze de theorie over het onderwerp trauma kennen en zich eigen hebben gemaakt binnen de setting waarin zij werkzaam zijn (Van Dale, 2008). Met *uitingen* wordt in dit onderzoek bedoeld, dat het gaat om de gedragsuitingen van de jongeren op de residentiële groepen (persoonlijke mededeling, bijlage A, 2016). Deze uitingen kunnen intern en extern zichtbaar zijn. Met *middelen* wordt volgens Langeveld (1936) het praktisch handelen bedoeld. Volgens GW 1 worden bijvoorbeeld formuleren, methodieken of steungroepen bedoeld die beschikbaar zijn voor de pedagogisch medewerkers kunnen ondersteunen tijdens het werk met jongeren die een traumatische ervaring mee hebben gemaakt (Persoonlijke mededelingen, bijlage A, 2016).

Hoe deze hoofd- en deelvragen zijn onderzocht wordt besproken in het hoofdstuk 6 'Onderzoeksmethode'.

Hoofdstuk 5. Theoretische achtergrond

Er is gekozen om de literatuurverkenning op te splitsen in verschillende onderwerpen. Omdat het overzichtelijk is om van breed naar smal te werken begint de theoretische achtergrond met het onderwerp 'trauma'. Hier worden de vragen beantwoord zoals 'Wat is een trauma?' 'Hoe ontstaat een trauma?' en 'wat is het verschil tussen een trauma en een traumatische ervaring?'. Voor het onderzoek is het van belang om een duidelijk beeld te hebben wat het begrip 'trauma' betekent om verwarring tijdens het onderzoek te voorkomen. Vanuit hier wordt de brug gemaakt naar trauma-informed werken. Het trauma-informed werken is een bepaalde manier van werken als het gaat om jeugdigen met een traumatische ervaring. Bij het trauma-informed werken zijn er bepaalde sleutelprincipes die gelden als men werkt met cliënten die een traumatische ervaring hebben meegemaakt (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Nadat we de basisbegrippen 'trauma' en 'trauma-informed werken' hebben toegelicht, versmallen we onze literatuurverkenning naar de doelgroep en de residentiële groep waar het onderzoek zal plaatsvinden. Hier wordt ook de ontwikkelingsfase van de doelgroep, jongeren van 12-18 jaar, besproken en hoe zij kunnen reageren na een traumatische ervaring. Dat is nodig om te weten om vervolgens handvatten te kunnen ontwikkelen voor de pedagogisch medewerkers op de residentiële leefgroepen. Ook wordt er gekeken naar de kenmerken van de residentiële leefgroep waar de jongeren in dit onderzoek verblijven. Naast de specifieke onderwerpen, zoals die hierboven zijn genoemd, wordt er ook gekeken naar andere trauma-behandelingen en -begeleidingen die er al worden toegepast. Het valt op dat er veel onderzoek over trauma-informed werken in Amerika wordt gedaan. Daarom wordt er ook gekeken wat er al wordt gedaan op internationaal vlak rondom het onderwerp trauma-informed werken. In deze theoretisch onderbouwing wordt gekeken wat de cijfers zijn van een traumatische ervaring in Amerika.

5.1 Trauma

Volgens het woordenboek Van Dale (2008) betekent trauma *“een verwonding en/of (psychologisch) hevige geestelijke aandoening die een stoornis veroorzaakt.”* Een trauma kan optreden als een persoon één of meerdere schokkende gebeurtenissen heeft meegemaakt die leiden tot een psychologische aandoening. Onder een psychische aandoening wordt volgens Rigter en van Hintum (2013, p.18) verstaan: *“Kinderen met psychische aandoeningen hebben op een aantal vlakken moeite om zich ‘normaal’ te gedragen, maar de meesten hoeven niet naar een kliniek en hoeven ook geen pillen te slikken.”* Een schokkende gebeurtenis kan bijvoorbeeld een verkeersongeluk zijn, een brand, een overlijden van een dierbare, huiselijk geweld of mishandeling. Aarts en Visser (2007, p.3) geven in het boek *'Trauma'* de volgende definitie: *“een trauma is als er een gebeurtenis plaatsvindt die ingrijpend kan zijn voor het welbevinden van de persoon. Een trauma kan negatieve consequenties hebben op het functioneren in het dagelijks leven”*. Wel maken Aarts en Visser een duidelijk onderscheid tussen een trauma en een traumatische ervaring. Onder een trauma verstaan ze een *“ingrijpende gebeurtenis zoals het verliezen van een geliefd persoon, een beroving of ontslag, maar ook vervolging, marteling, verkrachting of doodsb bedreigingen”* (Aart & Visser, 2007, p.3). Maar niet alle trauma's worden een traumatische ervaring. Er wordt van een traumatische ervaring gesproken als de gebeurtenis invloed heeft op de gezondheid, het welbevinden en het functioneren in het dagelijks leven. Struik (2013) sluit hierbij aan in haar boek *'Slapende honden? Wakker maken!'*. Hierin schrijft zij dat kinderen op verschillende manier op een situatie kunnen reageren. De manier waarop een kind de gebeurtenis ervaart en interpreteert maakt of het een traumatische ervaring is of niet (Struik, 2013). Herman (2015, p.52) spreekt in haar boek *'Trauma en herstel'* erover dat psychische trauma's aandoeningen zijn van machtelozen. Op het moment dat het trauma ontstaat, bevindt het slachtoffer zich in een hulpeloze situatie als gevolg van een overweldigende externe krachtsontplooiing (Herman, 2015, p.52).

Maar hoe wordt het begrip trauma gedefinieerd in de DSM-V? Als iemand gediagnosticeerd wordt, gaat dan aan de hand van de elementen die worden benoemd is die handleiding. De DSM-V maakt onderscheid in twee uitingen van een trauma: Posttraumatische stress-stoornis (PTSS) en Acute stress-stoornis. Onder een posttraumatische stress-stoornis wordt volgens de DSM-V verstaan dat de betrokkene is blootgesteld aan een traumatische ervaring en de gebeurtenis voortdurend wordt herbeleefd. Ook zal de betrokkene de prikkels vermijden die bij het trauma horen (American Psychiatric Association, 2013). Er is sprake van een posttraumatisch stress-stoornis als de symptomen drie maanden of langer zichtbaar zijn. Een acute stress-stoornis is als de betrokkene is blootgesteld aan een traumatische gebeurtenis en drie van de volgende dissociatieve symptomen aanwezig zijn; 1. subjectief gevoel, onthechting of afwezigheid van emotionele reacties, 2. vermindering van het zich bewust zijn van zijn of haar omgeving, 3. derealisatie, 4. depersonalisatie, 5. dissociatieve amnesie. Wie dissociatieve amnesie heeft kan bepaalde herinneringen, voornamelijk over zichzelf, niet terughalen (American Psychiatric Association, 2013). Ook bij een acute stress-stoornis herbeleefd de betrokkene de gebeurtenis. Men spreekt van een acute stress stoornis als de symptomen korter dan drie maanden aanwezig zijn (American Psychiatric Association, 2013).

Maar hoe kan trauma-informed werken inspelen op een traumatische ervaring?

5.2 Trauma-informed werken

Trauma-informed werken is een manier om jeugdigen die een traumatische ervaring hebben meegemaakt te begeleiden en ondersteunen. Hierbij wordt er volgens Coppens & van Kregten (2012) gewerkt naar het ontstaan van een stabiele omgeving, waar er oog is voor het individu.

Bij het trauma-informed werken is het belangrijk dat de verzorger een veilige en consequente omgeving creëert voor de jeugdige die een traumatische ervaring heeft meegemaakt (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Onder een veilige omgeving wordt verstaan een omgeving waar geen geweld richting te jongeren aanwezig is (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Een consequente omgeving is volgens Coppens & van Kregten (2012) een omgeving waar op de zelfde manier op het gedrag van de jeugdige wordt gereageerd. De jeugdige die een traumatische ervaring heeft meegemaakt kan de ervaring hebben dat de wereld en andere mensen gevaarlijk zijn. Hierdoor zal de jeugdige zich afstandelijk opstellen en snel in de verdedigingshouding gaan. Om de kinderen/jongeren hierbij te kunnen ondersteunen is het van belang dat de verzorger weet wat de oorzaak is van dit gedrag en consequent reageert op het gedrag van de jeugdige (Coppens & van Kregten, 2012). Hierdoor weet de jeugdige wat hij heeft aan zijn verzorger en wat hij kan verwachten. Juist het onvoorspelbare wekt angst op bij de jeugdige. Volgens Blaustein en Kinniburgh (2015, p.97) beschouwen zij het trauma vaak als een onvoorspelbare bestraffing door hun omgeving.

Jeugdigen die een traumatische ervaring hebben meegemaakt kunnen getriggerd worden door verschillende gebeurtenissen in het dagelijks leven. Een herbeleving van een trauma kan al voortkomen uit de geur van bijvoorbeeld chocolademelk, een compliment of een bepaalde verwachting (Persoonlijke mededeling, Bijlage A, 2016). Hierdoor kan een jeugdige, in de ogen van een pedagogisch medewerker, 'niet gepast' gedrag in een situatie vertonen, zoals bijvoorbeeld agressie, boosheid of een teruggetrokken houding. Door achter de uitingen van het gedrag te kijken, kan de pedagogisch medewerker handelen op de trigger van het gedrag in plaats van op de uiting van het gedrag (Persoonlijke mededeling, bijlage A, 2016)

Volgens het National Center for trauma-informed care (hierna genoemd NCTIC), een organisatie die consultaties en technische assistentie verleent op het gebied van onderwijs en onderzoek in de branche van mental health service in Amerika, is trauma-informed werken te benaderen op drie niveaus, namelijk: 1. in een behandelprogramma, 2. een organisatie, 3. in een systeem (NCTIC, 2015).

Het is volgens NCTIC (2015) belangrijk dat iedere werknemer in een zorginstelling, op elk niveau in een organisatie bewust er van is dat een trauma impact heeft op het dagelijks leven en dat een ieder begrijpt dat je van een traumatische ervaring kan herstellen. De Vries (2009) spreekt dit tegen. Zij vindt dat je niet kan herstellen van de ervaring, maar er wel mee kunt leren leven. Niet alleen de cliënt heeft last van zijn traumatische ervaring, maar ook een behandelaar of begeleider, in het geval bij TriviumLindenhof een pedagogisch medewerker, kan last krijgen van de traumatische ervaring die zijn/haar cliënt heeft meegemaakt. De Vries (2004) noemt dit secundaire traumatisering. Hiermee bedoelt zij dat een hulpverlener meegenomen kan worden in de verhalen van de cliënt en hierdoor het trauma en de uitingen hiervan kan voelen. De hulpverlener wordt zelf bang, achterdochtig en kan nachtmerries krijgen. Tijdens het begeleiden van een getraumatiseerde jongeren is het dan ook belangrijk dat er zelfzorg aanwezig is voor de hulpverlener (Coppens & van Kregten, 2012). Hierdoor zorg je ervoor dat je afstand kan doen van de situatie en het kan relativiseren. Door de zelfzorg toe te passen kan je objectief de jeugdige begeleiden (De Vries, 2004).

NCTIC geeft aan dat er 6 sleutel principes aanwezig zijn als je trauma-informed wil werken, namelijk (NCTIC, 2015):

- Veiligheid
- Betrouwbaarheid en transparantie
- Samenwerking en betrokkenheid op elkaar
- Empowerment, keuze en eigen stem
- Ondersteuning van collega's
- Cultuur, historisch en genderkwesties

Deze elementen zijn volgens NCTIC belangrijk bij het herstel van trauma. Hieronder zullen de elementen verder toegelicht.

- Veiligheid om een omgeving te creëren waar een persoon zich kan ontwikkelen (NCTIC, 2015). Onder een veilige omgeving wordt volgens Blaustein en Kinniburgh (2015) verstaan dat het een omgeving is waar geen geweld in voorkomt.
- Betrouwbaarheid en transparantie tussen de hulpverlener en de cliënt zodat ze weten wat ze van elkaar kunnen verwachten (NCTIC, 2015).
- Samenwerking en betrokkenheid heeft betrekking op de familie. Het is namelijk belangrijk dat er zoveel mogelijk wordt samengewerkt met de primaire leefomgeving (NCTIC, 2015).
- Voor de cliënt is het belangrijk dat er wordt gewerkt vanuit eigen kracht (empowerment). De Vries (2009) sluit hierbij aan als het gaat om het verwerken van een trauma en je eigen wil terug krijgen. De Vries (2009) is ervan overtuigd dat het belangrijk is dat de persoon in kwestie zelf aan het trauma wil werken, de wilsontwikkeling. Alleen dan kan de cliënt door naar de volgende fase om het trauma te kunnen verwerken. Hier sluit het sleutelprincipe 'keuze en eigen stem' van NCTIC weer goed bij aan.
- Het sleutelbegrip 'ondersteuning van collega's' van NCTIC is voor de hulpverlener. Het is belangrijk dat, als je een cliënt met een traumatische ervaring begeleidt, er ook steun en ondersteuning van collega's beschikbaar is (NCTIC, 2015). Het verhaal van de cliënt kan namelijk voor de hulpverlener als schokkend worden ervaren. Als de hulpverlener hier geen

begeleiding en/of ondersteuning van collega's in krijgt, kan dit leiden tot slapeloze nachten, stress en uiteindelijk een burn-out (De Vries, 2004).

- Verder is het voor de hulpverlening belangrijk om zich van het feit bewust te zijn dat er verschillende culturen, geschiedenis en genderkwesties mee kunnen spelen bij het trauma (NCTIC, 2015). Dit kan invloed hebben op de meegemaakte gebeurtenis en is voor ieder persoon weer anders (Hoffman, 2009).

Het zijn belangrijke elementen die in elke leefomgeving van een jeugdige aanwezig moeten zijn om een begeleiding te kunnen bieden bij het trauma-informed werken.

5.3 Jongeren van 12-18 jaar

De adolescentie zoals de doelgroep 12-18 jaar ook wel wordt genoemd is een ontwikkelingsfase die begint met puberteit en eindigt met de volwassenheid (Verhulst, 2008). In deze ontwikkelingsfase verandert er dan ook veel op lichamelijk, cognitief en sociaal gebied. Zo wordt het vermogen om abstract-logisch te kunnen denken, abstracte problemen op te kunnen lossen zonder concreet materiaal, ontwikkeld. Ook er zullen groeispurten plaatsvinden en mogelijk veel aspecten veranderen in de sociale kringen van de jongere. Hierbij zal het proces gaan plaatsvinden dat de jongere zich losmaakt van zijn ouders en zijn eigen identiteit gaat ontwikkelen (Verhulst, 2008).

Bij het ontwikkelen van zijn eigen identiteit gaat het om het aannemen van waarden en normen, principes en maatschappelijke verwachtingen (Centrum Jeugd en gezin, z.d.). Misschien dezelfde als die hij van zijn ouders heeft meegekregen of die hij leert via zijn (nieuwe) sociale kringen (Verhulst, 2008). De ervaringen uit het verleden worden wel meegenomen in het ontwikkelen van zijn/haar identiteit (Weisfelt, 2012). Jongeren zullen op zoek gaan naar mogelijkheden om zich te kunnen ontwikkelen. Dit betekent in de huidige maatschappij dat er constant keuzes gemaakt moeten worden. Hierbij zullen sommige jongeren de grenzen opzoeken en anderen zullen risico gedrag vertonen (Centrum Jeugd en gezin, z.d.). De reacties die jongere krijgt vanuit zijn omgeving, voornamelijk van leeftijdsgenoten, zijn belangrijk en beïnvloeden welke keuzes de jongere zal maken.

Verhaeghe (2012) schrijft in zijn boek 'Identiteit': *"De krijtlijnen liggen genetisch vast, maar binnen die krijtlijnen is er erg veel mogelijk"* (Verhaeghe, 2012, p.145): *"Het is belangrijk ervan bewust te zijn bij de doelgroep 12-18 jaar dat iedere jongere uit een bepaalde omgeving komt, maar dat elke nieuwe omgeving opnieuw invloed heeft op het ontwikkelen van zijn/haar identiteit. Jongeren tussen de 12-18 jaar zijn dus druk bezig met het ontwikkelen van identiteit, zelfstandigheid en met het volwassen worden"* (Verhaeghe, 2012).

Een jongere van 12-18 jaar kan een trauma uiten op verschillende manieren. Dit kan bestaan uit het minder functioneren op school, schaamte (kwetsbaarheid en afhankelijkheid van ouders), snelle gedragsveranderingen, drugs/alcohol, *'thrill seeking'*, fantasieën (woede en wraak), angst om de controle kwijt te raken en een beperkt toekomstbeeld (Beer, Boer, Lindaeur & Verlinden, 2011).

Om de jongeren goed te kunnen ondersteunen is het van belang op de hoogte te zijn waar de jongeren verblijven als zij uit huis zijn geplaatst.

5.4 Residentiële leefgroepen; TriviumLindenhof

Uit het jaarplan 2015 van TriviumLindenhof (2014) is zichtbaar dat door de jeugdtransitie in 2015 TriviumLindenhof moet gaan bezuinigen. Er is minder geld beschikbaar en hierdoor moeten er veranderingen komen in de manier van zorggeven. Dit betekent voor de leefgroepen van TriviumLindenhof dat de langdurige behandelperiode naar een kortdurige behandelperiode zal gaan. Hierdoor wordt er in plaats van 1,5 tot 2 jaar nog maar een traject van 6 maanden tot 1 jaar

aangeboden. Ook zullen er op de residentiële leefgroep minder jongeren aangenomen worden voor verblijf. Er gaat hierdoor meer focus gelegd worden op de zelfstandigheid van de jongeren en/of op de terugkeer naar huis (TriviumLindenhof, 2014).

Het onderzoek wordt gehouden op de residentiële groepen van TriviumLindenhof in de regio Rotterdam en Zuid-Holland zuid. Hier zijn in totaal 6 residentiële leefgroepen gevestigd. Maar welke jongeren verblijven op een residentiële leefgroep?

Als een jongere door ontwikkelingsproblemen of gedragsproblemen niet meer thuis kan wonen, zijn er bij TriviumLindenhof residentiële leefgroepen voor jongeren van 12-18 jaar. Hier kunnen zij tijdelijk wonen en begeleiding ontvangen voor de ontwikkelings- en/of gedragsproblematiek. Er zijn verschillende leefgroepen. Gemiddeld wonen er acht jongeren op een leefgroep. 24 uur per dag zijn er pedagogisch medewerkers aanwezig die hen ondersteunen in het dagelijks leven. De pedagogisch medewerkers beantwoorden vragen en begeleiden de jongeren, zodat zij zelfstandig kunnen functioneren in de maatschappij. Ook zijn zij er om de relaties in samenwerking met de jongeren en het sociale netwerk, zoals familie, burens, vrienden, sportclubs of school, te versterken (TriviumLindenhof, z.d.).

Op de leefgroepen staat een veilige omgeving centraal, waar de jongeren zich goed verder kunnen ontwikkelen (TriviumLindenhof, z.d.). Ook continuïteit is voor vele jongeren belangrijk. Ze weten dan wat ze van de pedagogisch medewerkers kunnen verwachten en wat er van hen wordt verwacht. Elke jongere heeft op de leefgroep zijn eigen mentor. Deze mentor geeft de jongere individuele begeleiding, regelt de financiën en gaat mee op gesprekken op school en bij instanties als dit nodig is (TriviumLindenhof, z.d.).

Naast het feit dat de omgeving veiligheid en continuïteit moet bevatten, is het pedagogisch leefklimaat ook belangrijk. Van der Helm (2012) geeft weer dat er zes belangrijke elementen zijn binnen het pedagogisch leefklimaat. Deze zijn:

1. Emotionele steun of sensitieve responsiviteit
2. Autonomie en ruimte
3. Structureren en grenzen stellen
4. Informatie geven en uitleggen
5. Begeleiden van interacties tussen jeugdigen
6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen jeugdige en ouders

Het is van belang dat deze terugkomen in de leefomgeving van de jongeren om hen omgeving te kunnen bieden om zich te kunnen ontwikkelen.

5.5 Bestaande methodieken

Methodieken kunnen voorkomen in behandelingen en tijdens het begeleiden. Voor dit onderzoek wordt hier wel een onderscheid in gemaakt. Op de residentiële leefgroepen van TriviumLindenhof wordt alleen begeleiding gegeven (Persoonlijke mededelingen, bijlage A, 2016). Voor behandelen hebben de pedagogisch medewerkers op MBO en HBO niveau niet voldoende kennis. De gedragswetenschappers hebben een universitaire opleiding en hebben in principe genoeg kennis om te mogen behandelen. Of ze hierin gespecialiseerd zijn is een andere vraag.

De GGZ (Geestelijke Gezondheidszorg) biedt veel behandelingen aan als het gaat om trauma's. Elke behandeling richt zich op een ander soort trauma of invalshoek. De behandelingen die de GGZ op dit moment aanbiedt zijn: EMDR; Eye Movement Desensitization and Reprocessing is gericht op het verwerkingsproces, Cognitieve gedragstherapie; gericht op de gedachte en gedrag van de jeugdige,

Hulp bij Huiselijk geweld, Schrijftherapie, Steps; praatgroep voor jeugdigen, Medicatie, Psychotherapie, Systeemtherapie, Psychiatrische thuisbehandeling, SPV behandeling; sociaal psychiatrisch verpleegkundige helpt de jeugdige te werken aan verbeteringen in het dagelijks leven, Psycho-educatie, MBT-groep; Mentalisatie Bevorderende Therapie hoe ga ik met mijzelf en anderen om (GGZ kinderen en jeugd, z.d.).

TriviumLindenhof biedt op dit moment aan: FACT jeugd, Functional Assertive Community Treatment ondersteunt jongeren met een psychische aandoening; speltherapie, het verwerken van traumatisch ervaring doormiddel van spel; vertrektraining en BB+, Beter Beschermd plus is een vorm van intensieve ambulante gezinsbegeleiding die zich richt op het hele gezin (TriviumLindenhof, z.d.). Deze behandelingen worden toegepast bij de ambulante hulpverlening.

Voor de gezinshuizen wordt er vanaf 2016 een training aangeboden over trauma-informed werken. Hierbij wordt er aandacht gegeven aan hoe je een jongere met een traumatische ervaring het beste kunt opvoeden en ondersteunen. Hierbij komen onderwerpen aan bod zoals: Hoe help je een jongere zich veilig te voelen? Hoe help je een jongere overweldigende emoties te begrijpen en beheersen? Hoe help je een jongere op basis van kracht om begrip voor zijn of haar eigen levensverhaal te ontwikkelen? De basis voor deze training komt uit het boek 'Zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders' geschreven door: L. Coppens en C. van Kregten (2012).

Op dit moment wil TriviumLindenhof ook de training om gaan zetten voor pedagogisch medewerkers op leefgroepen, maar TriviumLindenhof weet nog niet op welke manier ze dit willen gaan vorm geven.

5.6 Internationaal

Uit het onderzoek van Costello e.a. (2002) komt naar voren dat in Amerika één op de vier kinderen één of meerdere schokkende gebeurtenissen meemaakt voor hun 16^e jaar. Niet elk kind ontwikkelt een post-traumatisch stress-stoornis na het ervaren van een schokkende gebeurtenis. Dit is afhankelijk van de omgevingsfactoren en de psychische gesteldheid van het kind. In Amerika is er veel onderzoek gedaan naar het trauma-informed werken. Daar krijgt het de benaming '*trauma-informed care*' of '*trauma-informed approach*'. Deze benaming wordt gebruikt in de jeugdhulp, gezinshulp, maar ook bij oorlogstrauma's bij veteranen. De reden dat er zoveel onderzoek wordt gedaan hiernaar, is dat er in Amerika 1 op de 45 kinderen dakloos raakt (Family homelessness, 2016). Dat betekent voor Amerika dat 1,6 miljoen kinderen dakloos zijn. Van deze 1,6 miljoen kinderen komen 83% van de kinderen onder de 12 jaar in aanraking met geweld en 25% van de kinderen is getuige (geweest) met geweld in de familie (Family homelessness, 2016).

Voor Nederland kan Amerika als voorbeeld dienen als het gaat om trauma-informed werken, dit omdat zij al met het trauma-informed werken. De tips die worden gegeven door NCTIC (zie trauma-informed werken, p. 21) zijn fundamentele stappen die in Nederland gebruikt kunnen gaan worden.

Hoofdstuk 6. Onderzoeksmethode

6.1 Type onderzoek

Het onderzoek dat uitgevoerd is, is een kwalitatief onderzoek aan de hand van een semi-gestructureerde vragenlijst. De semi-gestructureerde vragenlijst komt doordat ik wel vast wil houden aan de deelvragen, die staan centraal. Door middel van niet-cijfermatige gegevens zullen er antwoorden gezocht worden op de deelvragen en uiteindelijk de onderzoeksvraag (Heerlink, Pinkster & Bratti-van der Werf, 2012). Aan de hand van interviews, observaties, dossiers en literatuur zal er onderzoek gedaan worden naar trauma-informed werken op de leefgroepen 12-18 jaar van TriviumLindenhof. De informatie die uit de interviews naar voren komt in combinatie met de bestaande literatuur kan bruikbare inzichten geven in het trauma-informed werken. De interviews zijn afgenomen binnen TriviumLindenhof onder verschillende pedagogisch medewerkers en gedragswetenschappers die werkzaam zijn op verschillende leefgroepen van 12-18 jaar. Ook is er een interview afgenomen met een gedragswetenschapper die het voortouw neemt binnen de organisatie als het gaat om trauma-informed werken.

De volgende deelvragen worden onderzocht door middel van een interview:

- Welke *kennis* bezit een pedagogisch medewerker, op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar, over trauma's?
- Welke *uitingen* van een traumatische ervaring herkennen pedagogisch medewerkers op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?
- Welke *middelen* worden er op dit moment gebruikt door een pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?

De volgende deelvragen worden onderzocht door middel van observaties:

- Welke *middelen* worden er op dit moment gebruikt door een pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?

De volgende deelvragen worden onderzocht door middel van literatuur:

- Welke *middelen* vanuit trauma-informed werken kunnen de pedagogische medewerkers gebruiken op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?
- Welke manier van *handelen* is volgens trauma-informed werken geschikt om toe te passen, op een residentiële leefgroep van jongeren van 12-18 jaar met een trauma, door een pedagogisch medewerker?

6.2 Onderzoeksvorm

De onderzoeksvorm van het onderzoek trauma-informed werken binnen de residentiële leefgroepen van 12-18 jaar is een beschrijvend onderzoek. Bij het beschrijvende onderzoek is trauma-informed werken in kaart worden gebracht (Van der Donk & Van Lanen, 2012). Er is bij de pedagogisch werknemers gekeken welke aspecten zij al inzetten van het trauma-informed werken en hoe deze, indien nodig, gewijzigd en/of verbeterd moeten worden. De observaties zijn gedaan volgens een observatie schema. De ingevulde observatie schema's worden weergegeven in bijlage J. Het kan zo zijn dat er vanuit het beschrijvende onderzoek nog een ontwerponderzoek of ontwikkelingsonderzoek moet plaatsvinden. Dit houdt in dat het gaat om het kwalitatief verbeteren van de praktijksituatie (Van der Donk & Van Lanen, 2012, p.58). In dit geval gaat het dan over nader onderzoek naar hoe de handvatten die de pedagogisch medewerkers krijgen vanuit het beschrijvende onderzoek professionelen kwalitatief goed toegepast kunnen worden tijdens het begeleiden van de jongeren op

de leefgroep. Vanzelfsprekend wordt hierbij dan uitgegaan van de richtlijnen van de organisatie en de beroepscode van de werkers,

6.3 Validiteit en betrouwbaarheid

Het onderzoek is valide, omdat er wordt gewerkt met de richtlijnen voor validiteit en betrouwbaarheid (Van der Donk & van Lanen, 2012, p.49). Van der Donk & van Lanen schrijven dat er zeven verschillende richtlijnen zijn om onderzoek zo valide en betrouwbaar mogelijk uit te voeren. De zeven richtlijnen zullen hier besproken worden en hoe ze in het onderzoek verder worden toepast.

Richtlijn 1: Zorg voor triangulatie. De bedoeling van triangulatie is dat je “een breder en rijker beeld krijgt van de beroepspraktijk” waar het onderzoek in plaats vindt (Van der Donk & van Lanen, 2012, p. 49). Er wordt gebruikt gemaakt van data uit verschillende bronnen, data die op verschillende manieren verzameld worden en literatuur die is geschreven door verschillende auteurs. In dit onderzoek is dit van toepassing, omdat er literatuur is gezocht uit boeken, wetenschappelijke artikelen, internetbronnen, overheidsrapporten. De auteurs van de verschillende bronnen verschillen in hun achtergronden en de bronnen zijn in verschillende jaren gepubliceerd. De literatuur komt uit Nederland, maar is ook internationaal georiënteerd. Voor dit onderzoek betekent dit dat de internationale bronnen over trauma-informed werken uit Amerika komen.

Richtlijn 2: Communiceer over je praktijkonderzoek. Als vooronderzoek heeft er een gesprek plaats gevonden met de GW 1 en scriptiebegeleider P. Pronk om een duidelijk beeld te krijgen over de vraag vanuit TriviumLindenhouf. Het onderzoek heeft gebruik gemaakt van interviews om de hoofd- en deelvragen te onderzoeken. Bij de interviews is er rekening mee gehouden dat de omgeving en/of stemming van de geïnterviewde van invloed kunnen zijn op de antwoorden, maar ook de interviewer kan een bepaalde reactie oproepen bij de geïnterviewde (Van der Donk & van Lanen, 2012). Er zijn daarom meerdere interviews gehouden over dezelfde onderwerpen. De antwoorden die uit het interviews naar voren zijn komen, zijn naast elkaar gelegd om te kijken of er een duidelijke trend naar voren komt. De interviews die zijn afgenomen, zijn allemaal één op één gehouden (Heerlink, Pinkster, Bratti-van der Werf, 2012). Dit omdat er een kans is dat de medewerkers of cliënten van TriviumLindenhouf het ongemakkelijk vinden om eerlijk antwoord te kunnen geven op de vraag in groepsverband. Hiermee is de betrouwbaarheid van het onderzoek sterker (Van der Donk & van Lanen, 2012).

Bij de interviews die zijn afgenomen stonden de deelvragen, zoals ze in het vorige hoofdstuk staan beschreven, centraal. Er zijn open vragen gesteld, zodat de geïnterviewde de ruimte heeft zijn antwoord toe te lichten.

Richtlijn 3: Zorg voor transparantie. Om transparantie te bieden in het onderzoek en om interpretatie in het onderzoek te voorkomen zijn de interviews letterlijk uitgetypt. Hiervoor zijn de interviews opgenomen op geluidsband. Er is eerst toestemming gevraagd aan degene die is geïnterviewd. Ook kan het onderzoek en de interviews altijd ingekeken worden door de opdrachtgever TriviumLindenhouf en door de Hogeschool Rotterdam.

Richtlijn 4: Verdiep je in het praktijkprobleem. In dit onderzoekverslag is er gekeken naar het praktijkprobleem via verschillende bronnen. Er is een gesprek geweest met GW 1 en S. Kwakman, hoofd van innovatie en kwaliteit bij TriviumLindenhouf, over de vraag die leeft in de organisatie. Doormiddel van de literatuurverkenning is er gekeken naar hoe er op dit moment in Nederland en in de Verenigde Staten van Amerika wordt gewerkt met ‘trauma-informed werken’.

Richtlijn 5: Verdiep je in de organisatie. Doormiddel van de eigen site van TriviumLinden Hof en het jaarplan 2015 is er een duidelijk beeld over de organisatie naar boven gekomen. Deze is beschreven in 'Onderzoeksorganisatie' op pagina 12.

Richtlijn 6: Verdiep je in de verschillende perspectieven. Het onderzoek is bij verschillende personen een interview afgenomen, namelijk bij de pedagogisch medewerkers en gedragswetenschappers. Hierdoor zullen er vanuit verschillende perspectieven naar het onderzoek gekeken worden.

In het totaal zullen er minimaal negen interviews bij medewerkers afgenomen worden. Dit kan verschillen van pedagogisch medewerkers op de groep als gedragswetenschappers die verbonden zijn aan de residentiële leefgroepen. Om een goed beeld te krijgen van verschillende residentiële groepen voor jongeren van 12-18 jaar zijn er van verschillende leefgroepen pedagogisch medewerkers geïnterviewd.

Richtlijn 7: Maak gebruik van vakliteratuur. Zoals in het literatuurverkenning al is te lezen is er uit verschillende soorten vakliteratuur informatie gezocht. Deze lijn is vast gehouden tijdens het onderzoek.

Het onderzoek is in voldoende mate betrouwbaar en valide, omdat deze richtlijnen tijdens het onderzoek gevolgd zijn.

Wel is er een kanttekening. Praktijkonderzoeken zoals deze zullen nooit geheel valide en betrouwbaar zijn (Van der Donk & van Lanen, 2012). Iedere persoon gedraagt zich anders als het gaat om het afnemen van een interview. Men zal nooit weten of dat echt het antwoord is dat waar is. Ook de interpretatie van de onderzoeker is niet weg te nemen. De interviewer kiest in het interview zelf op welke uitspraken ze dieper ingaat. Om transparantie te bieden zullen de interviews uitgewerkt worden.

6.4 Anonimiteit geïnterviewde

In het onderzoek is er voor gekozen om de mensen die geïnterviewd worden anoniem te houden. Hiervoor is gekozen omdat dit onderzoek ook aan leidinggevende gegeven kan worden en dit het beeld over de werknemer kan beïnvloeden.

In het onderzoek gelden twee afkortingen vanwege de privacy van de geïnterviewde, namelijk:

- GW = Gedragswetenschapper; Als er in de tekst wordt verwezen naar een interview in de bijlage wordt dit aangeduid met GW 1, GW 2 of GW 3
- PM = Pedagogisch medewerker; Als er in de tekst wordt verwezen naar een interview in de bijlage wordt dit aangeduid met PM 1, PM 2, PM 3, PM 4, PM 5, PM 6.

6.5 Codering

De interviews die zijn afgenomen zijn gecodeerd op basis van vijf aspecten namelijk kennis, uiting, handelen/benadering, middelen en 'wat missen ze?'. Op basis van deze vijf aspecten zijn alle interviews nagelopen en er per aspect een kleur gekozen om de informatie duidelijk te markeren.

Onder de *kennis* van de pedagogische medewerkers wordt verstaan dat ze de theorie over het onderwerp trauma kennen en zich eigen hebben gemaakt binnen de setting waarin zij werkzaam zijn (Van Dale, 2008). Met *uitingen* wordt in dit onderzoek bedoeld, dat het gaat om de gedragsuitingen van de jongeren op de residentiële groepen (persoonlijke mededeling, bijlage A, 2016). Deze uitingen kunnen intern en extern zichtbaar zijn. Met *handelen en benadering* wordt het praktisch handelen bedoeld. Onder *middelen* worden bijvoorbeeld formuleren, methodieken of steungroepen bedoeld die beschikbaar zijn om de pedagogisch medewerkers te kunnen ondersteunen tijdens het werk met

jongeren die een traumatische ervaring mee hebben gemaakt (Persoonlijke mededelingen, bijlage A, 2016).

De volgende kleuren zijn aan de volgende aspecten gekoppeld:

Tabel 1:

Kennis	ROZE
Uitingen	GROEN
Handelen/Benadering	BLAUW
Middelen	ROOD
Wat missen ze?	GEEL

De observaties zijn op de zelfde manier gecodeerd, maar dan met vier aspecten. Deze aspecten zijn: Uitingen, handelen/benadering, middelen en dossier. Onder *dossier* valt de informatie die bekend is over de jongere, zoals opgenomen in zijn persoonlijke dossier. De volgende kleuren zijn aan de volgende aspecten gekoppeld:

Tabel 2:

Uitingen	GROEN
Handelen/Benadering	BLAUW
Middelen	ROOD
Dossier	OLIJF

De gecodeerde interviews en observaties staan in de bijlage. Dit om transparant te zijn naar de lezers van dit onderzoek.

Hoofdstuk 7. Resultaten

De resultaten worden per aspect en per deelvraag besproken. Onder de aspecten zijn bepaalde deelvragen geplaatst, die bijdragen om een duidelijk beeld te krijgen van hoe het gegeven aspect op de werkvloer zichtbaar is. De verschillende aspecten zijn: kennis, uitingen, middelen en handelen. De resultaten komen voort uit de interviews, observaties, dossiers en literatuur. Door de informatie uit de verschillende bronnen te combineren, is er antwoord gegeven op de verschillende deelvragen.

7.1 Kennis

Kennis is een belangrijk onderdeel in het onderzoek. In het vooronderzoek gaf GW 1 aan in het interview dat zij het idee had dat de pedagogisch medewerkers op de residentiële leefgroepen niet voldoende kennis hadden om een getraumatiseerde jongere te begeleiden (Persoonlijke mededelingen, bijlage A). Daarom is gekozen dit onderwerp te onderzoeken bij de pedagogisch medewerkers op de residentiële groepen. Onder *kennis* wordt verstaan welke theorie ze over het onderwerp trauma kennen en zich eigen hebben gemaakt binnen de setting waarin zij werkzaam zijn (Van Dale, 2008). Door interviews af te nemen, is er onderzoek gedaan naar welke kennis een pedagogisch medewerker bezit op de residentiële leefgroepen van TriviumLindenhof. Ook is er aan verschillende gedragswetenschappers gevraagd welke kennis zij bezitten over het onderwerp trauma.

De deelvraag die beantwoord is aan het einde van dit kopje is:

Welke kennis bezit een pedagogisch medewerker, op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar, over trauma's?

De pedagogisch medewerkers op de residentiële leefgroep gaven allemaal aan dat een uithuisplaatsing van een jongere al kan leiden tot een traumatische ervaring. Het weghalen bij de primaire leefomgeving is ingrijpend voor de ontwikkeling van de jongeren. PM 4 geeft aan dat het soms beter is om een jongere thuis te houden met intensieve begeleiding in de ellende waarin ze op dat moment in zitten, dan dat je ze wegplukt (Persoonlijke mededelingen, Bijlage E). Verder gaven de geïnterviewde aan dat een auto ongeluk of een ongeluk van dichtbij meemaken, weinig beschikbaarheid van ouders in de jeugd, uitgelachen worden, een ernstige faalervaring meemaken, een familielid die overlijdt, misbruik of mishandeling kan leiden tot een traumatische ervaring. GW2 (bijlage F) en GW3 (bijlage I) gaven nog aan dat het traumatische ervaring te maken heeft met het stress-systeem. Deze oorzaak kwam niet terug bij de kennis van de pedagogisch medewerkers.

Van de pedagogisch medewerkers en de gedragswetenschapper gaven 4 van de 9 aan dat het per individu afhankelijk is hoe heftig de traumatische ervaring is. GW3 noemt dit 'de veerkracht'. Deze is volgens GW3 afhankelijk van de beschermende factoren van de jeugdige (Persoonlijke mededelingen, bijlage I).

GW 1 (Persoonlijke mededelingen, bijlage A) geeft aan dat het belangrijk is om er zo vroeg mogelijk bij te zijn. Des te meer kan je aan de traumatische ervaring werken. PW 2 vermeldt dit ook in het interview: "Als je eerder in de keten stapt, dan kan je misschien wat meer opvangen" (persoonlijke mededeling, bijlage C).

Alle respondenten, zowel de pedagogisch medewerkers als de gedragswetenschappers, gaven aan zich er bewust van te zijn dat iedere jongeren die bij hun op de leefgroepen woont een traumatische ervaring heeft meegemaakt. Wel worden er verschillende soorten trauma's benoemd, zoals enkelvoudig trauma, meervoudig trauma, chronisch getraumatiseerd, stelselmatig getraumatiseerd, secundaire traumatisering en een complex trauma. Op de residentiële leefgroepen, laat GW3 weten, leven voornamelijk jongeren met een complex trauma (Persoonlijke mededelingen, bijlage I).

De kennis die naar voren komt over de benadering van trauma is voornamelijk het creëren van een veilige omgeving. PM2 (Persoonlijke mededelingen, bijlage C) heeft een sterke mening over de benadering. Zij geeft aan dat het belangrijk is om veiligheid te bieden, duidelijkheid, voorspelbaar en consequent te handelen. Yulius, een GGZ-instelling die behandeling biedt voor psychische aandoeningen, geeft aan PM2 aan, dat ze pas gaan behandelen als de jeugdige een stabiele plek heeft.

Zeg wat je doet, doe wat je zegt. (PM 2, bijlage C, p. 63)

Alle respondenten, 9 van de 9, zijn het er over eens dat de behandeling extern plaats vindt. PM5 (bijlage G) geeft aan dat pedagogisch medewerkers hier niet voor zijn opgeleid en niet over deze expertise beschikken. GW 1 (Persoonlijke mededelingen, bijlage A) laat duidelijk weten dat de residentiële leefgroep de woonomgeving is van de jeugdige en niet de behandelomgeving. Hier moet ook een duidelijk grens tussen zitten.

De drie gedragswetenschappers geven allen aan dat het belangrijk is om achter het gedrag te kijken. GW2 (Persoonlijke mededelingen, bijlage F) vergelijkt het met “angst”: “Geen enkel kind wordt met een angst geboren. Hondenangst. Niemand wordt met een angst geboren! Dus waar komt dat vandaan?” Herstel van een trauma is namelijk mogelijk. GW3 geeft aan dat het juist om de hele benadering en aanpak gaat naar de jongeren toe. Deze is erg belangrijk als het gaat om het herstel van een trauma (persoonlijke mededelingen, bijlage I).

Er kan gezegd worden dat de pedagogisch medewerkers zich bewust ervan zijn dat zij met jeugdigen met een trauma werken. Ze weten de grote lijnen van wat een trauma inhoudt. Wel zie je dat de gedragswetenschappers de kleine aspecten van het trauma ook kunnen benoemen, zoals dat het uitlechten van iemand ook al kan zorgen voor een traumatische ervaring. Wat wel opvallend is, is dat de gedragswetenschappers het stress systeem erg belangrijk vinden als we praten over trauma's. Dit begrip komt niet terug in de interviews met de pedagogisch medewerkers.

7.2 Uitingen

In dit onderzoek wordt er met uitingen, dat het gaat om de gedragsuitingen van de jongeren op de residentiële groepen. Deze uitingen kunnen worden onderscheiden in externaliserend of internaliserend gedrag. Op welke manier geven zij uiting aan hun traumatische ervaring? Om hier achter te komen stond de volgende deelvraag centraal:

Welke uitingen van een traumatische ervaring herkennen pedagogisch medewerkers op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?

7.2.1 Interviews

De uitingen die in de verschillende interviews naar voren komen zijn in tabel 3 uitgewerkt. Hier is zichtbaar welke uitingen pedagogisch medewerkers en gedragswetenschappers tegenkomen op de residentiële leefgroepen. In de 3^e kolom van de tabel is neergezet of deze uitingen externaliserend of internaliserend gedrag zijn. Deze informatie is belangrijk, omdat de manier van handelen hierdoor kan verschillen. Hier kom ik op terug bij het kopje ‘H7.4 Handelen’.

Uit de interviews met de gedragswetenschappers en de pedagogisch medewerkers zijn de volgende uiten naar voren gekomen:

Tabel 3:

Uiting	Aantal respondent van de 9	internaliserende uiting (i) Externaliserende uiting (e)
Vertrouwen beschadigd	6	i/e
Stil en teruggetrokken	4	I
Boos en agressief	4	E
Conflict opzoeken	3	E
Opstandig	3	I
Stress	2	i / e
Aantrekken en afstoten van PM*	2	E
Niet open staan voor nieuwe dingen	1	I
Alertheid	2	E
Verbaal aanwezig	3	E
Netwerk/contact problemen	3	E
Niet kunnen uiten	2	E
School uitval	1	E
Stagnerende ontwikkeling	2	I
Bed niet uit willen	1	E
Krassen/Snijden	1	E
Niet veilig voelen	1	I
Voorlezen voor bedtijd	1	E
Liegen	1	E
Bedplassen	1	E
Gedragsproblemen	3	E

*PM staat voor Pedagogisch medewerker

Uit de interviews komt naar voren dat de pedagogisch medewerkers en de gedragswetenschappers voornamelijk externe gedragsuitingen (15/21) noemen die voorkomen op de residentiële leefgroepen van TriviumLindenhof.

7.2.2 Observaties

Uit de observaties die op de leefgroepen zijn gedaan komen verschillende uitingen naar voren. Deze uitingen zijn erg afhankelijk van de situatie die er is geobserveerd. Van de observaties blijken er 2 van de 4 observaties een uiting te bevatten die zich centraliseren als 'zich terug trekken op hun kamer'. Een voorbeeld hiervan is dat een cliënt niet zijn bed uit wilde komen (bijlage J, observatie 4) of zijn kamer verwaarloosde (bijlage J, observatie 1). Bij de andere twee observaties komt naar voren dat ze behoefte hebben aan aandacht van de pedagogisch medewerker. De ene laat dit merken doordat hij één op één begeleiding nodig heeft en als hij een uurtje wat zelf moet doen hierdoor in paniek raakt (bijlage J, observatie 2) en de ander liet dit merken door medelijden te willen krijgen van de groepsleiding (bijlage J, observatie 3). In de observaties zijn weinig agressieve en fysieke uitingen geobserveerd. De enige fysieke uiting komt uit observatie 2 (bijlage J). Hier laat de cliënt de gordijnen niet los. Verder valt op dat de uiting voornamelijk intern gericht is bij de jongeren. Deze uiting heeft de vorm van: de hele dag op de kamer zitten, verwaarlozing van zichzelf en medelijden willen krijgen van de groepsleiding.

Als je het dossier van de cliënt bekijkt, komen veel observatie overeen met de situatie waarin de cliënt zich eerder heeft bevonden. De cliënten zijn geneigd de situatie te creëren waar ze vandaan komen.

Een voorbeeld hiervan is observatie 1, deze cliënt komt uit een verwaarloosde omgeving en hij voelt zich op zijn gemak in een kamer die er onopgeruimd uit ziet, veel afval heeft staan en zichzelf weinig wast. De cliënt heeft vanuit zijn jongere jaren meegekregen dat deze situatie normaal is. Door deze situatie opnieuw te creëren door zijn kamer niet op te ruimen en zijn eigen hygiëne minimaal te maken, komt hij terug in de situatie waar hij oorspronkelijk vandaan komt. Een andere manier kan zijn dat een cliënt juist probeert iets bij de groepsleiding te krijgen wat hij thuis niet kreeg. Dit is in geval van observatie 3. Thuis stond zijn moeder niet voor hem klaar en hij wist niet wanneer hij op haar kon rekenen. Hij probeert dit op te lossen, om juist bij de groepsleiding medelijden te kunnen krijgen en hiervoor wil hij dan bevestiging. Als hij dit niet krijgt, loopt hij weg uit de situatie. Dit omdat het hem doet denken aan de situatie thuis.

GW 2 verteld in het interview: Door de kennis uit het dossier van de cliënt kan je gedragingen en uitingen van de cliënt (nog) beter verklaren (persoonlijke mededelingen, bijlage F). Een persoon gedraagt zich namelijk niet zomaar op een bepaalde manier. De manier waarop iemand zich gedraagt, komt voort uit ervaringen en gebeurtenissen (Weisfelt, 2012).

7.3 Middelen

Zoals hier boven al is benoemd, vindt GW 2 dat de dossiers een belangrijk middel zijn in het kunnen begeleiden van jeugdige met een trauma op de leefgroepen. Met *middelen* wordt volgens Langeveld (1936) het praktisch handelen bedoeld. Volgens GW 1 worden bijvoorbeeld formulieren, methodieken of steungroepen bedoeld die beschikbaar zijn om de pedagogisch medewerkers te kunnen ondersteunen tijdens het werk met jongeren die een traumatische ervaring mee hebben gemaakt (Persoonlijke mededelingen, bijlage A, 2016). Maar welke middelen hebben de pedagogisch medewerkers nog meer tot hun beschikking?

Door de volgende vraag te stellen, is er antwoord gekomen op welke middelen er nu worden toegepast:

Welke middelen worden er op dit moment gebruikt door een pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?

Uit de interviews kwam naar voren dat 9/9 respondenten de jongeren voor behandeling doorstuurden naar externe organisaties. Deze externe organisatie zijn dan Yulius en Lucertus. Hier kunnen de jongeren behandeld worden voor hun trauma. Maar dat geeft nog geen antwoord op de vraag welke middelen er op dit moment op de leefgroepen worden gebruikt. Hier kwamen verschillende antwoorden op naar voren. Alle pedagogisch medewerkers (7 respondenten) gaven aan dat zij de gedragswetenschapper een middel vinden om in te zetten. Met de gedragswetenschapper kunnen zij in gesprek gaan om de situatie die zich had voorgedaan na te bespreken en om advies te vragen hoe ze zouden kunnen handelen in de bewuste situatie. De middelen die voornamelijk werden benoemd, waren om de pedagogisch medewerker te ondersteunen door middel van gesprekken voeren met collega's en de gedragswetenschapper, cursussen en trainingen. PM 1 gaf aan dat de middelen die je inzet bij een jongere met een trauma is verweven in de verschillende manieren van werk. Hierbij gaf PM 1 als voorbeeld het competentie gericht werken, het oplossingsgericht werken en het systeemgericht werken (Persoonlijke mededeling, bijlage B). PM 5 (Persoonlijke mededelingen, bijlage G) gaf aan dat zij op de leefgroep hele praktisch dingen kunnen inzetten. Zoals als er een jongere bang is in het donker, dat zij er voor zorgen dat er een nachtlampje komt. PM 6 (Persoonlijke mededelingen, bijlage H) liet weten dat zij op de groep gebruik maken van signaleringsplannen en een GGGG-schema. Deze signaleringsplannen vult de jongeren samen met een groepsleiding in. Het is een soort van thermometer die verschillende niveaus beschrijft. Elk niveau staat gelijk aan een bepaalde sterkte van iemands emotie. De jongeren vult in hoe hij zich dan voelt en uit. Ook bespreekt hij samen met de

groepsleiding welke manier van handelen voor hem prettig is op dat moment. Het kan zo zijn dat als hij aangeeft extreem boos te zijn, dat hij daar als handeling bij heeft vermeld dat hij graag met rust gelaten wil worden en naar zijn kamer gaat tot dat hij rustig is. Op deze manier heeft de groepsleiding handvatten hoe ze moeten reageren op de uiting van de jongeren (persoonlijke mededeling, bijlage H).

Verder geeft PM 2 aan dat er gebruikt gemaakt kan worden van Careflex. Careflex is een uitzendbureau dat pedagogisch medewerkers levert als er bijvoorbeeld één op één begeleiding gegeven moet worden. Verder kan er ook FACT aangeboden worden. FACT staat voor: 'Functional Assertive Community Treatment' (TriviumLinden Hof, 2014). Dit is een assertieve manier van zorg die wordt aangeboden aan jongeren met psychiatrische problemen. Deze hulp kan op de leefgroep, maar ook thuis worden aangeboden.

De pedagogisch medewerkers geven aan dat de gedragswetenschapper een middel is die zij kunnen inzetten als het gaat om het begeleiden van een jongere met een trauma. Maar wat kunnen de gedragswetenschappers de pedagogisch medewerkers bieden? GW 3 (Persoonlijke mededelingen, bijlage I) geeft aan dat de richtlijnen vanuit het NJI een middel is die ze kunnen toepassen op de groepen. Hierin staat beschreven op welke manier het beste behandeld kan worden. Er bestaat op dit moment geen richtlijn voor getraumatiseerde kinderen. GW 3 (Persoonlijke mededelingen, bijlage I) geeft aan dat de richtlijnen 'problematisch gehechtheid' en 'werken op de residentiële leefgroepen', die opgesteld zijn door de beroepsverenigingen NIP, BPSW en NVO, een goede basis geven als je spreekt over het handelen met getraumatiseerde jongeren. Deze gebruikt zij tijdens de methodiek vergadering om aan de pedagogisch medewerkers uit te leggen hoe zij volgens deze richtlijn met de situatie om zouden moeten gaan. GW 2 (Persoonlijke mededelingen, bijlage F) vertelt tijdens het interviews dat zij geschoold is om EMDR te geven. Dit is een behandeling voor mensen die een traumatische ervaring hebben meegemaakt. Binnen TriviumLinden Hof zelf wordt deze behandeling nog niet ingezet zoals GW 2 het zou willen.

PM 3 geeft een mooie kijk op de middelen die je kan inzetten: "Wij hebben onszelf toch. Wij zijn de middelen toch?!" (Persoonlijke mededelingen, bijlage D).

"Wij hebben onszelf toch. Wij zijn de middelen toch?!" (PM 3, bijlage D, p.76)

Ook al zijn er wel een aantal middelen genoemd in de interviews, toch geven de pedagogisch medewerkers en de gedragswetenschappers aan dat ze niet veel/tot geen middelen weten op te noemen die ze zouden kunnen gebruiken als het gaat om het begeleiden van jongeren met een trauma.

Uit de interviews komt naar voren dat de pedagogisch medewerkers wel behoefte hebben aan middelen en aan handvatten. Van de geïnterviewde pedagogisch medewerkers gaven er vier aan dat zij qua middelen getraind willen worden in het gesprek aangaan met de jongere over het trauma. Ook zouden de pedagogisch medewerkers het fijn vinden om duidelijk te hebben op welk moment zij een jongere moeten doorverwijzen naar externe hulpverlening. Deze grens is nu volgens de pedagogisch medewerkers onduidelijk. Drie van de respondenten gaf af aan één op één tijd te willen kunnen creëren met de jongeren. Zij merken dat daar nu geen tijd en ruimte voor is. In het algemeen kwam naar voren dat de pedagogisch medewerkers handvatten willen hebben hoe zij een jongere het beste kunnen begeleiden in de leefgroepen, binnen het pedagogisch klimaat. De gedragswetenschappers voegen hieraan toe dat de pedagogisch medewerkers zich bewuster moeten zijn van het feit dat ze met getraumatiseerde jongeren werken. Volgens de gedragswetenschappers kijken de pedagogisch

medewerkers nog te weinig achter het gedrag. Ze zijn hier nog onvoldoende voor geschoold (GW 2, bijlage F). GW 3 (Persoonlijke mededelingen, bijlage I) vindt dat ze op dit moment te weinig gebruik maken van de richtlijnen 'problematisch gehechtheid' en 'werken op de residentiële leefgroepen'.

Verder geeft GW 2 (Persoonlijke mededelingen, bijlage F) aan dat het een goed middel zijn zou als er gefilmd zou worden op de groepen. Op deze manier kan er gekeken worden hoe het gedrag van een jongeren in een situatie verandert. Deze beelden kunnen dan weer terug gekeken worden. Dit is niet om te kijken of je goed of fout hebt gehandeld, maar wel om meer van de situatie te kunnen zien en hier de volgende keer rekening mee te houden. "Je toon, je mimiek en al dat soort dingen, sommige jongeren reageren daar direct op" (GW 2, bijlage F, p. 90).

Om de pedagogisch medewerkers handvatten te kunnen geven is het belangrijk dat er antwoord wordt gevonden op de volgende deelvraag:

Welke middelen vanuit trauma-informed werken kunnen de pedagogische medewerkers gebruiken op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar met een trauma?

Onder middelen wordt bedoeld of er bijvoorbeeld formulieren, methodieken of steungroepen beschikbaar zijn die de pedagogisch medewerkers kunnen ondersteunen tijdens het werk met jongeren die een traumatische ervaring mee hebben gemaakt.

Zoals ik hierboven ook al beschreef en wat voortkomt uit het interview met GW 3 (Persoonlijke mededelingen, bijlage I), kunnen de richtlijnen ook van pas komen als we het hebben over de middelen voor trauma-informed werken. Bij de jongeren die verblijven op de leefgroepen van TriviumLindenhof zie je vaak dat ze naast de traumatische ervaring ook hechtingsproblematiek hebben (GW 2, bijlage F). De richtlijn 'problematisch gehechtheid' beschrijft een manier van benadering die voor de pedagogisch medewerkers op de leefgroepen een goede basis is. Hierbij is het belangrijk dat er een goed pedagogisch klimaat op de groep aanwezig is.

7.4 Handelen

Om een juiste begeleiding aan getraumatiseerde jongeren te kunnen bieden is het belangrijk dat de pedagogisch medewerkers op de juiste manier handelen. Om antwoord hierop te krijgen stond de volgende vraag centraal:

Welke manier van handelen is volgens trauma-informed werken geschikt om toe te passen, op een residentiële leefgroep van jongeren van 12-18 jaar met een trauma, door een pedagogisch medewerker?

Zoals al een paar keer is benoemd in dit onderzoek is het van belang dat de pedagogisch medewerker een veilige en consequente omgeving creëert voor de jongeren (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Hierbij voegt GW 2 (Persoonlijke mededelingen, bijlage F) toe dat een "kalm brein" houden essentieel is. Dit geldt voor de pedagogisch medewerkers op de groep. Op het moment dat de jongere een uiting geeft van zijn trauma zit de jongere hoog in zijn stress systeem. Het is dan belangrijk dat de pedagogisch medewerker zelf de rust behoudt en niet mee gaat in de stress die de jongeren ervaart (GW 2, bijlage F). Ook geeft GW 2 als advies om de jongeren uit de situatie te halen. Als de jongere wat gekalmeerd is kan je bijvoorbeeld een spelletje doen, een kopje thee drinken of een rondje lopen. In ieder geval moet je er voor zorgen dat het stress systeem laag blijft (Persoonlijke mededeling, bijlage F). Volgens GW 1 (Persoonlijke mededelingen, bijlage A) is het belangrijkste dat er achter het gedrag gekeken wordt. Dat je niet op de uitingen van het gedrag gaat zitten, maar op waarom die uitingen naar voren komen. Hier voegt GW 3 (Persoonlijke mededelingen, bijlage I) aan toe dat je kan benoemen wat je ziet, zodat de jongeren zich gezien en gehoord voelt.

Voor de gesprekvoering is het belangrijk dat je als pedagogisch medewerker niet over het trauma begint te praten (Persoonlijke mededeling, bijlage F). Wel kan je praten over waarom een jongere de drang had om op een bepaalde manier de reageren op de situatie. Als het gesprek wel uitmondt in het bespreken van de ernstige gebeurtenis die heeft plaats gevonden in het leven van de jongere, wat pedagogisch medewerker kunnen zien als een trauma, dan is het belangrijk dat je het gesprek niet forceert (Persoonlijke mededeling, bijlage F). GW 3 (Persoonlijke mededelingen, bijlage I) sluit hier bij aan. "De jongere moet er over willen praten, dat is heel belangrijk. Anders praat je met de jongere er niet over (GW 3, bijlage I, p. 105)." Pedagogisch medewerkers geven in de interviews aan dat zij het lastig vinden om het gesprek aan te gaan. Vaak weten ze niet hoe ze zich moeten positioneren in het gesprek en wat ze daarna met de informatie moeten doen. GW 2 (Persoonlijke mededelingen, bijlage F) is hier heel duidelijk in: "Je moet het uit gaan zoeken als je er iets mee kan doen. Je moet het niet uit gaan zoeken en dan zeggen van 'oh succes'. Nu weten we waar het vandaan komt, want voor hetzelfde geld, komt er wel een hele traumatische ervaring naar boven. En dan zit je wel als pedagogisch medewerkers van het lek is boven, ik kan het alleen niet dichten. Je voert spanning op, als je dat soort vragen gaat stellen, je voert de spanning dan op bij kinderen. Je brengt die stress dan omhoog. Als je er niks mee kan, dan moet je er ook niet aankomen (GW 2, bijlage F, p. 88)."

Als je er niks mee kan, dan moet je er ook niet aankomen (GW 2, bijlage F, p.88)."

Er pas over praten als de jongere dat wilt, sluit mooi aan bij de autonomie van de jongeren. De leeftijdsfase waar deze jongeren zich bevinden, moeten we niet vergeten. In deze periode leren zij zelfstandig te zijn. Ze willen meer vrijheid en zelf meebeslissen in hun pas binnen de jeugdzorg. Deze ruimte moet hen ook geboden worden. Naast het feit dat de pedagogisch medewerker de jongere zo goed mogelijk probeert te begeleiden, is het belangrijk om andere doelen die bij de leeftijd passen niet te vergeten. Dit betekent dat er overlegd moet worden met de jongere over zijn eventuele behandeling, zodat de jongeren ervaart dat zijn mening er ook toe doet (Persoonlijke mededelingen, bijlage I).

GW 3 (Persoonlijke mededelingen, bijlage I) geeft nog aan dat zij het belangrijk vindt dat er meer met het netwerk wordt samenwerkt. Zij vindt dat het netwerk van de jongeren veel steun kan bieden waardoor er uiteindelijk een completere begeleiding van de jongere kan ontstaan. (Persoonlijke mededelingen, bijlage I)

Naast begeleiding voor jongeren is het ook belangrijk dat er begeleiding is voor de pedagogisch medewerkers in het begeleiden van jongeren. Hierbij komt naar voren uit de interviews dat veel pedagogisch medewerkers gebruik met van de methodiek vergaderingen, waar zij hun verhaal kunnen doen. Hier krijgen de gedragswetenschappers ook de mogelijkheid om de pedagogisch medewerkers te kunnen begeleiden en informatie te kunnen geven over bijvoorbeeld het stresssysteem, psycho-educatie en de richtlijnen.

Hoofdstuk 8. Conclusie en aanbeveling

8.1 Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken welke handvatten pedagogisch medewerkers nodig hebben op een residentiële leefgroep van 12-18 jaar om jongeren met een traumatische ervaring te kunnen begeleiden. Door verschillende interviews, observaties, dossieranalyses en literatuuronderzoek kan er het volgende geconcludeerd worden:

Voordat een pedagogisch medewerker de jongeren de juiste begeleiding kan geven is het van belang dat de pedagogisch medewerkers kennis hebben over trauma's. Uit de interviews komt naar voren dat de pedagogisch medewerkers kunnen uitleggen wat een trauma is en dat zij zich er bewust van zijn dat zij met jongeren werken die één of meerdere traumatische ervaringen hebben meegemaakt. In het onderzoek werd geconstateerd dat de pedagogisch medewerkers niet op de hoogte zijn van het stresssysteem dat optreedt bij een traumatische ervaring en herbeleving. Struik beschrijft (2013) het stresssysteem onder de naam "*Window of Tolerance*". Binnen het '*window of tolerance*' kan een jeugdige de ervaring die hij/zij meemaakt effectief verwerken. Dit betekent dat de jeugdige emoties, lichaamssensatie en gedachten kan ervaren zonder in de verdedigingssysteem te schieten. Bij een jeugdige die een trauma heeft meegemaakt is de '*window of tolerance*' kleiner. Hierdoor zal de jeugdige eerder in de stress raken, waardoor het verdedigingssysteem wordt geactiveerd. Dit betekent dat de hartslag en de spierspanning van de jeugdige omhoog gaat. De jeugdige is alert en beschouwt veel als een bedreiging. De reactie die hieruit volgt kan bestaan uit vechten, vluchten of bevriezen. Hier sprak geen pedagogisch medewerkers over, maar de gedragswetenschappers vinden dit wel een belangrijk aspect als je het hebt over de kennis van trauma. Hierin zouden de pedagogisch medewerkers nog geschoold moeten worden.

Ook gaven de gedragswetenschappers en één pedagogisch medewerker aan dat er verschillende soorten trauma's aanwezig kunnen zijn zoals enkelvoudig trauma, meervoudig trauma, chronisch getraumatiseerd, stelselmatig getraumatiseerd, secundaire traumatisering en een complex trauma. Er zijn inderdaad meerdere soorten trauma's. Met chronische, stelselmatige, meervoudig en complex trauma wordt volgens Coppens & van Kregten (2012, p.40) bedoeld dat er "meerdere traumatische gebeurtenissen zijn die op zeer jonge leeftijd beginnen en die worden veroorzaakt door de handeling -of door het uitblijven ervan- van de volwassenen die het kind zouden moeten verzorgen en beschermen".

Uit de interviews is naar voren gekomen dat de pedagogisch medewerkers de jongeren voor behandeling naar externe instellingen sturen. Dit omdat zij zelf niet de capaciteiten en kennis hebben om een trauma te kunnen behandelen. De vraag vanuit TriviumLindenhof die aan het begin van het onderzoek naar voren is gekomen, is hoe de pedagogisch medewerkers de jongeren op de leefgroepen kunnen begeleiden. Het uitgangspunt dat TriviumLindenhof voor de begeleiding is en niet voor de behandeling, is een onderscheid die de pedagogisch medewerkers ook weten. Voor de gedragswetenschappers is het een ander verhaal. Eén van de gedragswetenschappers geeft dit ook aan. Zij kan namelijk wel traumabehandeling (EMDR) aanbieden. Dit sluit weer aan bij de ontwikkelingen van de zorg en behandeling binnen TriviumLindenhof om hulp zo dicht mogelijk bij de leefsituatie van de jongere aan te bieden.

De uitingen die zichtbaar zijn op de leefgroepen van TriviumLindenhof verschillen van agressief gedrag tot teruggetrokken op hun kamer. In tabel 3 op pagina 31 staat een overzicht van de verschillende uitingen. Hieruit is wel een duidelijke conclusie te halen dat er voornamelijk externaliserende uitingen worden gesignaleerd door de pedagogisch medewerkers. Vanuit de theorie worden verschillende uitingen gegeven. Blaustein & Kinniburgh (2015) geven een duidelijk overzicht hiervan. Als de jeugdige

een traumatische ervaring heeft opgedaan zijn ze er van overtuigd dat de wereld gevaarlijk is (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Uit het interview kunnen we hieraan de uitingen 'vertrouwen beschadigd', 'alertheid' en 'niet veilig voelen' koppelen. Als een jeugdige zich bedreigd voelt in zijn omgeving, in dit geval de residentiële leefgroep, kan het gedrag van de jeugdige zich op drie verschillende manieren uiten, namelijk: vechten (fysiologisch opwindend), vluchten (terugtrekken en ontsnappen) of verstijven (dichtklappen en gesloten zijn) (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Onder vechten kunnen we de volgende uitingen van het interview plaatsen, namelijk: boos, agressief, opstandig en verbaal aanwezig zijn. Bij vluchten horen vanuit de interviews de volgende uitingen: stil en teruggetrokken, niet open staan voor nieuwe dingen, netwerk/contact problemen. Als laatste is volgens Blaustein en Kinniburgh (2015) nog verstijven. Daarbij kunnen we de volgende uitingen koppelen vanuit de interviews: niet kunnen uiten van gevoelens en bed niet uit willen komen.

Verder kan de jeugdige ook nog bepaalde uitingen geven naar aanleiding van emotionele/relatiele behoeften. Deze uitingen komen vaak voor bij jeugdigen die op jongere leeftijd onvoldoende zorg hebben ontvangen vanuit hun primaire omgeving (Blaustein & Kinniburgh, 2015). De uitingen die hiervan naar voren kwamen in de interviews zijn: poging om de omgeving te beheersen door te liegen, conflict opzoeken, onbewust/ondoordacht handelen.

Blaustein en Kinniburgh (2015) beschrijven dat als jeugdigen worden geprikkeld en niet de leeftijdsadequate reactie tot hun beschikking hebben, of niet de juiste begeleiding, dat de jeugdige dan teruggrijpt naar alternatieve aanpassingen. De volgende alternatieve aanpassingen beschrijven Blaustein & Kinniburgh (2015, p.46):

- "Emotionele afstomping/beklemmdheid
- Terugtrekken/vermijden van anderen
- Hechten zonder onderscheid te maken
- Hypercontrole van de omgeving/starheid
- Gebruik/misbruik van middelen
- Verandering in eetpatronen
- Beperkt of excessief seksueel gedrag
- Zelfbeschadiging
- Sensatiezoekend gedrag
- Agressie of ander naar buiten gericht gedrag"

Het is wel van belang dat er achter het gedrag, achter de uiting, van de jongere wordt gekeken (Persoonlijke mededelingen, bijlage A). Dit houdt in dat er niet op de uiting wordt gereageerd, maar wordt gekeken waardoor die uiting plaats vindt.

Er wordt een onderscheid gemaakt in het begeleiden van internaliserende en externaliserende uitingen. Uit de interviews komt naar voren dat het bij interne uitingen, zoals dat de jongere zich terugtrekt op zijn kamer of erg stil is, je probeert momenten te vinden waar de jongeren wel het gesprek aangaat. Hierbij is het belangrijk dat je aansluit bij de jongere en het gesprek niet pushed. Verder is het van belang dat je laat weten dat je er bent voor de jongere, als diegene hij/zij nodig heeft (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Als het gaat om externe uitingen, dan is het belangrijk dat je de stress naar beneden haalt.

Er wordt aangeraden dat je, voordat je met een jeugdige op de leefgroep werkt, eerst goed het dossier (middel) moet doorlezen. Hierdoor kan je gedragingen beter begrijpen, doordat je de geschiedenis van de jeugdige kent. De gedragswetenschapper zegt in het interview dat de dossiers een belangrijk middel zijn die ingezet kunnen worden om uitingen beter te begrijpen (Persoonlijke mededelingen, bijlage F).

Een ander middel om meer zich te krijgen op de uitingen van de jongeren, geeft GW 2 (bijlage F) aan, is die dat er gefilmd gaat worden op de leefgroepen. Hierdoor kan een pedagogisch medewerkers meer inzicht krijgen vanaf welk moment het stresssysteem van de jongeren omhoog is geschoten en wat eventueel een trigger had kunnen zijn. Op een later moment kan hier in de begeleiding rekening mee worden gehouden.

Uit de interviews komt naar voren dat er op dit moment weinig tot geen middelen worden toegepast op de leefgroepen van TriviumLindenHof. De middelen die wel werden genoemd zijn: methodiekvergaderingen, praktische middelen zoals een nachtlampjes verzorgen, de richtlijnen, GGGG-schema en een signaleringsplannen. Een soort gelijk middel als een GGGG-schema is een cognitieve driehoek. Coppens en van Kregten (2012) raden aan om een cognitieve driehoek met de jongeren in te vullen. Een cognitieve driehoek gebruik je als je bepaald gedrag wilt veranderen. Je bespreekt hierin de gedachte, de gevoelens en het gedrag. Deze hebben invloed op elkaar en staan ook met elkaar in verbinding. Als de jeugdige snapt bij welke gedachten en welk gevoel hij welk gedrag uit, kan hij hier aan werken samen met de groepsleiding.

De pedagogisch medewerkers en de gedragswetenschappers gaven wel aan meer behoefte te hebben aan middelen die zij in kunnen zetten bij het begeleiden van een jongere met een traumatische ervaring. Hierbij gaven ze aan gesprekstechnieken te willen leren om een gesprek aan te gaan, informatie over de verschillende uitingen en handvatten om een jongeren binnen de leefgroep goed te kunnen begeleiden. Deze middelen willen ze het liefst leren via een (in-service)training die aangeboden zou moeten worden door stichting TriviumLindenHof. Inmiddels is bekend dat deze training vanuit TriviumLindenHof in 2016/2017 wordt gegeven door de gedragswetenschappers aan de pedagogisch medewerkers van de verschillende leefgroepen. Middelen die zij op dit moment zouden kunnen inzetten vanuit trauma-informed werken zijn verschillende werkbladen die zij samen met de jongeren kunnen invullen vanuit het boek 'het behandelen van trauma bij kinderen en jongeren' van Blaustein en Kinniburgh (2015). Er zijn werkbladen, onder andere, rondom het thema "Het Alarmsysteem van het lichaam". Met deze werkbladen ga je samen met de jongeren aan de slag om het stresssysteem in zijn lichaam beter te begrijpen. Ook zijn er werkbladen om triggers op te schrijven en om de emotionele intensiteitsmeter in te vullen. Verder staan er ook nog werkbladen om te werken aan het zelfvertrouwen, zelfbeeld en om in te gaan op de identiteit van de jongeren (Blaustein & Kinniburgh, 2015, p. 356-375). Deze werkbladen kunnen behulpzaam zijn bij verschillende mentor gesprekken of als er een incident wordt nabesproken.

Naast de kennis, uitingen en middelen is de omgeving waarin de jongeren zich bevinden van invloed op hun ontwikkeling. Het is daarom belangrijk om binnen de leefgroep een pedagogisch klimaat neer te zetten waar de jongeren zich veilig voelen en waar continuïteit in voorkomt (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Hierdoor creëer je een omgeving waar jongeren verder kunnen ontwikkelen.

Bij het neerzetten van een pedagogisch klimaat kunnen de richtlijnen van 'problematisch gehechtheid' en 'residentiële jeugdhulp' goede handvatten bieden (GW 3, bijlage I). Ook zijn 'de negen tips met essentiële elementen van de opvoeding met kennis van trauma' van Coppens en van Kregten (2012) goede handvatten om een jongere te kunnen begeleiden op de residentiële leefgroepen.

Coppens en van Kregten (2012, p.20) geven een schema weer met deze negen tips met essentiële elementen van de opvoeding met kennis van trauma. Deze tips zijn:

1. "Herken de effecten van het trauma op je kind
2. Help je kind zich veilig te voelen
3. Help je kind overweldigende emoties te begrijpen en beheersen
4. Help je kind probleemgedrag te begrijpen en veranderen

5. Respecteer en ondersteun positieve, stabiele en blijvende relaties in het leven van je kind
6. Help je kind om begrip van zijn of haar eigen levensverhaal te ontwikkelen, gebaseerd op kracht
7. Wees een pleitbezorger van je kind
8. Bevorder en ondersteun traumagericht onderzoek en behandeling voor je kind
9. Zorg voor jezelf."

Bron: Coppens & van Kregten. (2012). Zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders. Handboek voor trainers. Pagina 20.

Het pedagogisch klimaat houdt volgens van der Helm (2012) in dat er zes elementen centraal staan. Deze zes elementen zijn:

1. Emotionele steun of sensitieve responsiviteit
2. Autonomie en ruimte
3. Structureren en grenzen stellen
4. Informatie geven en uitleggen
5. Begeleiden van interacties tussen jeugdigen
6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen jeugdige en ouders

Volgens Van der Helm (2012) is het belangrijk dat deze zes elementen terug komen op de leefgroep om op deze manier een veilige en vruchtbare omgeving te bieden aan de jongeren op de leefgroep.

De benoemde elementen hierboven zouden een basis kunnen geven voor de pedagogisch medewerkers die een jongeren met een trauma begeleiden. Deze elementen zouden dan geïmplementeerd kunnen worden binnen het pedagogisch klimaat van Van der Helm.

Naast de leefgroep is het voor de jongeren, volgens GW 3, goed om contact te houden met het netwerk (Persoonlijke mededelingen, bijlage I). NCTIC sluit hierbij aan. NCTIC (2015) vindt het belangrijk dat er een veilige omgeving wordt gecreëerd waar een persoon zich kan ontwikkelen en waar betrouwbaarheid en transparantie belangrijk zijn. Hierbij is een samenwerking en betrokkenheid met de familie een must. Deze manier van werken sluit mooi aan bij de maatschappelijke trend van de 'participatiemaatschappij'. Hierbij wordt er ingespeeld op het netwerk van de cliënt, zodat de cliënt uiteindelijk geholpen kan worden zonder hulp van een zorginstelling (Spoorboekje transitie jeugdzorg, z.d.).

In dit onderzoek wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen behandelen en begeleiden. Behandelen wordt extern uitgevoerd, maar de leefgroep is voor het begeleiden. Als een jongeren toch externe begeleiding nodig heeft kan hij terecht bij de GGZ. Hier bieden ze verschillende soorten behandelingen vanuit verschillende invalshoeken. De behandelingen die de GGZ op dit moment aanbiedt zijn: EMDR, Cognitieve gedragstherapie, Hulp bij Huiselijk geweld, Schrijftherapie, Steps, Medicatie, Psychotherapie, Systeemtherapie, Psychiatrische thuisbehandeling, SPV behandeling, Psycho-educatie, MBT-groep (GGZ kinderen en jeugd, z.d.). In de interviews kwam al naar voren dat 1 pedagogisch medewerker zich er bewust van was dat TriviumLindenhof FACT jeugd (Functional Assertive Community Treatment) aanbiedt. Verder biedt TriviumLindenhof nog speltherapie, vertrektraining en BB+ (Beter Beschermd plus) aan (TriviumLindenhof, z.d.). Deze behandelingen worden toegepast bij de ambulante hulpverlening.

Verder wordt er in 2016/2017 een training 'Trauma-informed werken' aangeboden aan de pedagogisch medewerkers van de leefgroepen. Deze trainingen worden waarschijnlijk gegeven door de gedragswetenschappers van de verschillende leefgroepen. In deze training krijgen de pedagogisch medewerkers handvatten aangereikt over hoe zij een jongere met een traumatische ervaring het beste

kunnen begeleiden. Hoe deze training er precies uit komt te zien, is volgens de geïnterviewde gedragswetenschappers nog niet helemaal duidelijk.

Uit het onderzoek komt naar voren dat de pedagogisch medewerker zich er bewust van is dat zij een begeleidende rol hebben als het gaat om getraumatiseerde jongeren. De pedagogisch medewerkers kunnen zelf geen behandeling geven, dit vanwege het feit dat pedagogisch medewerker niet geschoold is om trauma-verwerking te bewerkstellen. Wel kunnen zij een veilig en consequente leefomgeving bieden die de behandeling ondersteunt.

Vanuit dit onderzoek kunnen we concluderen dat de pedagogisch medewerkers de volgende handvatten nodig hebben om jongeren met een traumatische ervaring te kunnen begeleiden op een residentiële leefgroepen:

1. Veiligheid en consequente omgeving creëren

Dit kan geboden worden door een 'kalm brein' te houden. Hierin is het pedagogisch klimaat dat wordt neergezet op de groep erg van belang. Als ondersteuning kan de pedagogisch medewerker bijvoorbeeld gebruik maken van 'de negen tips met essentiële elementen van de opvoeding met kennis van trauma' (Coppens en van Kregten, 2012).

2. Signaleringsplannen

Door samen met de jongeren een signaleringsplan op te stellen, ga je het gedrag van de jongeren beter begrijpen en kun je hierop inspelen. De jongere kan aangeven waar hij behoefte aan heeft als hij bijvoorbeeld boos wordt. De aanpak kan verschillen: de jongere krijgt de ruimte om te doen wat hij zelf wil of hij wordt juist afgeleid van de situatie. Om op deze manier bij de jongeren aan de sluiten, zorg je ervoor dat het stresssysteem bij de jongeren daalt.

3. Methodiek vergaderingen

Methodiekvergaderingen zijn voor pedagogisch medewerkers belangrijk om bepaalde situaties te bespreken. Ze kunnen in deze vergaderingen overleggen met collega's en advies ontvangen van de gedragswetenschapper. In deze methodiek vergaderingen zou je kunnen bespreken waarom een jongeren op een bepaald moment een bepaalde uiting heeft gegeven. Ook kun je bespreken welke elementen je zag voorafgaand aan de uiting, zodat je een volgende keer misschien kunt voorkomen dat er weer een uiting komt.

4. Kennis over trauma

De pedagogisch medewerkers zijn zich bewust van het feit dat zij met jongeren werken die een traumatisch ervaring mee gemaakt hebben. Echter, de pedagogisch medewerkers hebben weinig tot geen kennis over het stresssysteem dat opspeelt rondom het trauma. Met deze kennis zouden pedagogisch medewerkers beter achter het gedrag kunnen kijken.

5. Training Trauma-informed werken

Uit de interviews komt naar voren dat de pedagogisch medewerkers behoefte hebben aan een training over het onderwerp trauma-informed werken. Hierin hopen ze gesprekstechnieken te leren die zij kunnen toepassen in gesprekken met jongeren over de uiting van het trauma en/of over het trauma zelf. Verder zouden zij meer informatie willen op welke manier zij een veilig en consequente omgeving kunnen bieden en rekening kunnen houden met de uitingen van het trauma.

6. Werkbladen

In het boek 'Het behandelen van trauma bij kinderen en jongeren: Hoe veerkracht door hechting, zelfregulatie en competenties versterkt kan worden' van Blaustein en Kinniburgh (2015) staan verschillende werkbladen die de pedagogisch medewerker samen met de jongeren kan invullen. Deze

werkbladen hebben verschillende thema's zoals dagelijkse routine opbouwen, regulatie ondersteunen, alarmsysteem van het lichaam en verschillende groepsactiviteiten.

8.2 Aanbevelingen

Vanuit de bevindingen die zijn opgedaan in het onderzoek 'Trauma-informed werken binnen de residentiële leefgroepen', worden de volgende aanbeveling aan TriviumLindenholhof gegeven:

Onder de pedagogisch medewerkers is er een vraag naar technieken om een gesprek te voeren als het gaat om het onderwerp trauma. Dit kan in de training 'trauma-informed werken' die in 2016/2017 wordt gegeven als onderwerp naar voren komen. Dit kan de pedagogisch medewerkers handvatten bieden, waardoor zij zekerder van zichzelf op de werkvloer staat en adequate begeleiding kunnen bieden als het gaat om gespreksvoering. Verder er een hiaat in de kennis over het stresssysteem rondom trauma. Een training over trauma-informed werken zou een goede gelegenheid zijn om het stresssysteem verder toe te lichten.

Om een veilig en consequente omgeving te kunnen bieden aan jongeren is het belangrijk dat de pedagogisch medewerkers op de groepen op één lijn staan. Hierbij kan een uitwerking van het pedagogisch klimaat vanuit het trauma-informed werken nuttig bij zijn. Op die manier heeft pedagogisch medewerker een handvat om aan vast te houden en om de groep en zichzelf aan te toetsen, zodat een zo goed mogelijke kwaliteit van begeleiding wordt geleverd.

Tot slot is het belangrijk dat de pedagogisch medewerkers zich bewust blijven van het feit dat zij met getraumatiseerde jongeren werken. Het is daarom van belang dat dit onderwerp regelmatig terug komt bij de methodiek vergaderingen. Door het hier te blijven bespreken kunnen pedagogisch medewerkers ook steun uit ervaren. Bovendien kunnen zij gezamenlijk en met de gedragswetenschapper achter het gedrag kijken, achter het masker van de jongere.

Een andere aanbeveling is dat de pedagogisch medewerkers en gedragswetenschapper de volgende boeken zouden kunnen lezen als zelfstudie over het onderwerp 'Trauma':

- Blaustein, M.E., Kinniburgh, K.M. (2015). Het behandelen van trauma bij kinderen en jongeren: Hoe veerkracht door hechting, zelfregulatie en competenties versterkt kan worden. Uitgeverij SWP: Amsterdam
- Coppens, L. van, & Kregten, C. van. (2012). Zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders. Handboek voor trainers. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Herman, J.L. (1993). Trauma en Herstel: De gevolgen van geweld – van mishandeling thuis tot politiek geweld. Amsterdam: Wereldbibliotheek
- Struik, A. (2013). Slapende honden? Wakker maken!: Een stabilisatiemethode voor chronisch getraumatiseerde kinderen. Amsterdam: Pearson.

Als er over trauma-informed werken nog een vervolgonderzoek zou komen, wordt er vanuit het onderzoek aangeraden om onderzoek te doen naar de relatie tussen de pedagogisch medewerkers en de jongeren op de groep. Welke relatie is van belang als een pedagogisch medewerker de jongeren goed wil begeleiden? Wat ook interessant onderzoek zou zijn, is een onderzoek dat zich richt op één specifieke type trauma of één uiting. Een ander onderwerp zou kunnen zijn hoe de samenwerking tussen de externe behandeling en de residentiële leefgroepen verlopen. In de interviews die er zijn gehouden in dit onderzoek kwam naar voren dat de ene pedagogisch medewerker wel contact onderhield met de behandelaar en om advies kon vragen, maar de ander niet. Ook kwam naar voren dat het niet duidelijk is waar de grens ligt wanneer een jongere bepaalde behandeling extern zou moeten ontvangen.

Hoofdstuk 9. Discussie

In elk onderzoek zijn zwakke en sterke punten aanwezig. Dit kan door verschillende aspecten beïnvloed worden. In deze discussie wordt er gekeken naar de sterke en zwakke punten van dit onderzoek, maar ook welke waarde het beroepsproduct heeft voor de opdrachtgever, de doelgroep en het beroep. Aan de hand van het kwaliteitskader bespreken we de betrouwbaarheid en de validiteit. Ook komen de beperkingen in het onderzoek nog aan bod.

9.1 Kwaliteitskaders

Aan de hand van de triangulatie methode wordt er gekeken naar de betrouwbaarheid en de validiteit van het onderzoek.

9.1.1 Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid in het onderzoek te vergroten is er gewerkt vanuit de brontriangulatie (Van der Donk & Van Lanen, 2012). Dit houdt in dat er gebruikt gemaakt wordt van data uit verschillende bronnen, data die op verschillende manieren verzameld worden en literatuur die is geschreven door verschillende auteurs. In dit onderzoek is dit van toepassing, omdat er literatuur is gezocht uit boeken, wetenschappelijke artikelen, internetbronnen, overheidsrapporten. De auteurs van de verschillende bronnen verschillen in hun achtergronden en de bronnen zijn in verschillende jaren gepubliceerd.

In het onderzoek is er voor gekozen om zes pedagogisch medewerkers te interviewen die verspreid over 5 verschillende residentiële leefgroepen werken. Daarnaast zijn er drie gedragswetenschappers geïnterviewd die allemaal andere residentiële leefgroepen begeleiden.

9.1.2 Validiteit

Validiteit in het onderzoek kijkt ernaar in hoeverre het onderzoek aansluit bij de vraag vanuit de organisatie en de uiteindelijke onderzoeksvraag (Van der Donk & Van Lanen, 2012). Van der Donk en van Lanen (2012) spreken over vijf verschillende vormen van validiteit. Deze zullen per onderdeel besproken worden.

Resultaat

Het onderzoek heeft geleid tot conclusies en aanbevelingen. Deze aanbevelingen kunnen ingevoerd worden om het trauma-informed werken onder de aandacht te krijgen. Wel is er een kanttekening dat dit onderwerp nog redelijk nieuw is in de organisatie. De resultaten van dit onderzoek zijn dan ook meer een nulmeting. De aanbeveling en het beroepsproduct kunnen wel bijdragen aan het bevorderen van de professionaliteit binnen de organisatie.

Dit onderzoek is goed te generaliseren naar andere situaties en contexten. Het zijn hele basale handvatten die worden besproken in het beroepsproduct. Hierdoor kunnen deze handvatten ook worden toegepast als basis voor een andere leeftijdscategorie. Wel moet er dan rekening gehouden worden met het feit dat een andere doelgroep misschien in een andere ontwikkelingsstadium zit.

Proces

Door de ontwikkelingen in de maatschappij, de jeugdwet 2015, sluit dit onderwerp goed aan bij de organisatie. De organisatie wil gerichtere en specialistisch hulp aanbieden, trauma-informed werken is daar een onderdeel van. De doelgroep van TriviumLindenahof kan zwaardere en complexer worden. Hier wil TriviumLindenahof op inspelen. Met de aanbevelingen en het beroepsproduct is dat zeker mogelijk.

De kwaliteit van dit onderzoek had hoger kunnen zijn als het was toegespitst op één soort trauma of één soort uiting. Bij een dergelijk onderzoek kan je beter in details treden en meer specifieke conclusies trekken. Dit onderzoek is een algemene basis, waaruit verder onderzoek gedaan kan worden.

Daarnaast is dit onderzoek een moment opname. Dit haalt de validiteit van het onderzoek wel naar beneden. De resultaten kunnen namelijk anders zijn als de pedagogisch medewerkers de training die TriviumLindenhof gaat aanbieden hebben gevolgd.

Democratisch

De pedagogisch medewerkers en de gedragswetenschappers stonden open om over het onderwerp in gesprek te gaan. Het was voor hen een nieuw onderwerp waarvan het management verwacht dat zij dat onder de knie gaan krijgen. Het was merkbaar dat de geïnterviewde geïnteresseerd zijn in het onderwerp en zich ook verder professioneel willen ontwikkelen. Een kanttekening hierbij is wel dat zij nog niet op de hoogte waren van het onderwerp, waardoor het onderzoek minder diep is gegaan dat dat er was gehoopt.

Doordat ikzelf werkzaam ben binnen de leefgroepen van TriviumLindenhof is dat het gemakkelijk is om respondenten te vinden voor de interviews. Zelf ken ik verschillende leefgroepen en ook verschillende pedagogisch medewerkers op deze leefgroepen. Hierdoor had ik een gevarieerd gezelschap om interviews mee te houden.

Om transparant te zijn over de uitkomsten, zijn de interviews uitgetypt. Hiervoor is gekozen, omdat iedereen de resultaten anders kan interpreteren. Door het zichtbaar te maken, door kleurcodering, welke resultaten er zijn gebruikt uit de interviews en deze ook zichtbaar te maken voor de lezer gaat de validiteit van het onderzoek omhoog.

Katalyserend

Tijdens het onderzoek is er naar de pedagogisch medewerkers en naar de gedragswetenschapper benoemd hoe belangrijk het trauma-informed werken kan zijn op de residentiële groepen. Er werd regelmatig wel de opmerking gemaakt dat het vast weer een trend is, net zoals seksualiteit. Of het nou een trend is of niet, alle geïnterviewde realiseerde zich wel dat zij werken met een doelgroep waar trauma geen uitzondering zijn.

Dialog

Gedurende het onderzoek is er vaak feedback gevraagd aan critical friends. Deze hebben de stukken doorgelezen en er voor gezorgd dat het onderzoek niet meteen 'tunnel visie' is uitgevoerd. Hierdoor is de visie breed gehouden en zijn er kritische vragen gesteld richting het onderzoek. Dit heeft de validiteit verhoogd.

9.2 Beperkingen

Een zwak onderdeel van het onderzoek is dat ikzelf werkzaam ben op de leefgroepen van TriviumLindenhof. Dit kan er voor gezorgd hebben dat ik met een gekleurd beeld de interviews heb gehouden. Ook kan het zo zijn dat ik niet bij alle punten om een duidelijk uitleg heb gevraagd, omdat het voor mij misschien wel vanzelfsprekend is. Hierdoor kan het onderzoek subjectief zijn.

Het draagvlak binnen de organisatie voor dit onderzoek is gemiddeld. Er is besloten om meer te gaan werken met trauma-informed werken, omdat ze hebben gemerkt dat er op dit moment niet voldoende begeleiding wordt geboden voor jeugdige met een traumatische ervaring. Dit willen ze gaan veranderen. Hierdoor stonden respondenten open om hierover in gesprek te gaan. Zelf vraag ik mij wel af of bepaalde handvatten doorgevoerd kunnen worden vanwege de bezuinigen.

Literatuurlijst

Aart, P.G.H. & Vissen, W.D. (2007). *Trauma: Diagnostiek en behandeling*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-V-TR*. Pearson Assessment and Information

Beer, R., Boer, F., Lindaur, R., Verlinden, E. (2011). *Protocol: Classificatie, screening en diagnostiek van kinderen en adolescenten met traumagerelateerde problematiek*. Academisch Centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie: de Bascule.

Blaustein, M.E., Kinniburgh, K.M. (2015). *Het behandelen van trauma bij kinderen en jongeren: Hoe veerkracht door hechting, zelfregulatie en competenties versterkt kan worden*. Uitgeverij SWP: Amsterdam

Boendermaker, L., Rooijen, K. van., Berg, T. & Bartelink, C. (2013). *Residentiële jeugdzorg: wat werkt?* Geraadpleegd op 2 maart 2015 van http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/Watwerkt_ResidentieleJeugdzorg.pdf

Centrum Jeugd en Gezin. (z.d.). *Handreiking CJG-ontwikkeling voor jongeren van 12-23 jaar*. Tilburg: Auteur.

Coppens, L. van, & Kregten, C. van. (2012). *Zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders. Handboek voor trainers*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Coppens, L. van, & Kregten, C. van. (2012). *Zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders. Handboek voor deelnemers*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Costello, E.J., Erkanli, A., Fairbank, J.A., Angold, A. (2002). The Prevalence of Potentially Traumatic Events in Childhood and Adolescence. *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 15, No. 2, April 2002, p. 99–112

Donk, C. van der & Lanen, B. van. (2012). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Uitgeverij Coutinho

EASA. (2015). *EASE Guidelines for Authors and Translators of Scientific Articles to be Published in English*. Gedownload op 7 juni 2016 van <http://www.ease.org.uk/publications/author-guidelines>

Family Homelessness (z.d.). *Children & families*. Geraadpleegd op 7 maart 2015 van <http://www.familyhomelessness.org/children.php?p=ts>

Family homelessness (z.d.) *Trauma-informed care*. Geraadpleegd op 7 maart 2015 van http://www.familyhomelessness.org/tic_resources.php?p=ss

Helm, P. van der, Hanrath, J. (2012). *Wat werkt in de gesloten jeugdzorg*. Amsterdam, Uitgeverij SWP.

GGZ Kinderen en Jeugd (z.d.). *Behandelingen trauma*. Geraadpleegd op 15 januari 2016, van <http://www.ggzkinderenenjeugd.nl/12-15/behandelingen/trauma/1802/>

Heerlink, M., Pinkster, P. & Bratti-van der Werf, M. (2012). *Onderzoek in zorg en welzijn: Een praktische inleiding*. Amsterdam: Pearson.

- Herman, J.L. (1993). *Trauma en Herstel: De gevolgen van geweld – van mishandeling thuis tot politiek geweld*. Amsterdam: Wereldbibliotheek
- Healey, C.V., & Fischer, P.A. (2011). Young children in foster care and the development of favorable outcomes. *Children and Young Service Review*, 33, 1822-1830.
- Hoffman, E. (2009). *Interculturele gespreksvoering: Theorie en praktijk van het topoi-model*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Janssens, J.M.A.M., (2015). Transitie en Transformatie in de jeugdzorg. *Kind & Adolescent*, 36, 191-204. Gedownload op 20 februari 2016, van <http://link.springer.com/article/10.1007/s12453-015-0103-2>
- Kroonsberg, H. (2015). *Studiehandleiding: Afstuderen*. Pedagogiek. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam.
- Langeveld, M.J. (1936). *De nieuwe taalgids*. Reichling's woordtheorie. Een inleidende studie. p. 363 Nijmegen: Berkhout.
- NCTIC. (2015). *Trauma-Informed Approach and Trauma-Specific Interventions*. Geraadpleegd op 5 maart 2016, van <http://www.samhsa.gov/nctic/about>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Multi-probleemgezinnen beleid en ontwikkeling*. Geraadpleegd op 7 maart 2016 van: <http://www.nji.nl/Multiprobleemgezinnen-Beleid-Ontwikkelingen>
- Nidos. (z.d.). *Waar Nidos voor staat*. Geraadpleegd op 5 maart 2016 van <http://www.nidos.nl/home/missie-en-visie-van-nidos/>
- Oosterman, M., & Schuengel, C. (2009). Gehechtheid van pleegkinderen in relatie tot gedragsproblemen en sensitiviteit van pleegouders. *Kind en Adolescent*, 30, 95-107.
- Rigter, J., & Hintum, M. van. (2013). *Ontwikkelingspsychopathologie bij kinderen en jeugdigen: een inleiding*. Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Stichting TriviumLindenhof. (2014). *Krimpand groeien*. Jaarplan 2015. Rotterdam: Auteur.
- Stichting TriviumLindenhof. (z.d.). *Ik zoek informatie*. Geraadpleegd op 9 februari 2016, van <http://www.triviumlindenhof.nl/ik-zoek-informatie.html>
- Struik, A. (2013). *Slapende honden? Wakker maken!: Een stabilisatiemethode voor chronisch getraumatiseerde kinderen*. Amsterdam: Pearson.
- Van Dale woordenboek hedendaags Nederlands. (2008). VBK Media: Utrecht.
- Verhaeghe, P. (2012). *Identiteit*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- Verhulst, F.C. (2008). *De ontwikkeling van het kind*. Assen: van Gorcum.
- Veilig Thuis. (z.d.). *Campagne*. Geraadpleegd op 23 februari 2016, van <http://www.vooreenveiligthuis.nl/campagne>
- Vissers, M & Lamers-Winkelmann, F. (2009) Traumatische ervaringen. Molenaar, H. (Red.), *Psychiatrische stoornissen* (pp. 242-258). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Vries, J. de (2004) Secondary traumatization: fate or challenge for healthcare professionals. Lezing gegeven op The International Conference on Communication in Healthcare (EACH), Brugge.

Verkregen op 7, juli, 2015 van

http://devriesenrijke.nl/wpcontent/uploads/Secondary_traumatization.pdf

Vries, J. de. (2009). *Geweld: Het fenomeen, het trauma en de verwerking*. Utrecht: de Tijdstroom.

Weisfelt, P. (2012). *Nestgeuren: Over de betekenis van de ouder-kind relatie in een mensenleven*. Amsterdam: Uitgeverij Boom/Nelissen.

Bijlage A

Interview Gedragswetenschapper 1

Aanwezig: Gedragswetenschapper 1, P. Pronk en Renske van der Zee

Datum: 20 januari 2016

Gedragswetenschapper 1 is werkzaam als gedragswetenschapper bij gezinshuizen. Ook is zij het aanspreekpunt binnen TriviumLindenhof als het gaat om trauma-informed werken. P. Pronk is mijn afstudeerbegeleider vanuit de Hogeschool Rotterdam.

Recorder van het interview is na 10 minuten aangezet.

R: In ieder geval, ik ben met haar (Stephanie Kwakman) in gesprek geweest, voor de vakantie al eigenlijk. Met de vraag of ik het over trauma-informed mocht doen. Ik heb zelf natuurlijk op de dagbehandeling gezeten. Daar ontdekte ik dat er niks werd gedaan aan trauma's. Kinderen werden altijd weggestuurd, niet weggestuurd, maar wel uit de behandelingssetting gezet. Als er dan iets met trauma werd gedaan, dan werden ze naar speltherapeuten gestuurd die niet altijd iets met de organisatie te maken hadden. Wat eigenlijk heel sneu is, want zo'n kind heeft het al moeilijk, heeft waarschijnlijk al hechtingsproblemen en die moet dan nog een keer gaan wennen aan een nieuwe situatie en een nieuwe persoon die met hem aan de slag gaat. Ook heel veel uitingen die op de groep kwamen, konden we niet goed plaatsen. Wat achteraf bleek dat het eigenlijk voort kwam uit een trauma. Het was Stephanie die op dat moment toen zei: 'oh dan wil ik je bij gezinshuizen neer gaan zetten'. Maar op later moment had zij een mailtje gekregen van een andere student die graag onderzoek in gezinshuizen wilde doen, Dominique wilde graag gezinshuizen doen, toen heb ik gezegd: 'Nou, vind ik goed. Ik vind een andere doelgroep ook goed als het maar wel bij het onderwerp blijft. Want dat vind ik interessant.' Toen heb ik afgelopen december nagedacht over ga ik dan weer terug naar die jonge jeugd, omdat daar natuurlijk het mij opviel omdat er daar niks aan werd gedaan. Maar vanwege de Bolderkas affaire, die er wel erg dicht tegen aan zit, vind ik het een beetje tricky om daar mijn afstudeeronderwerp over te doen. Maar nu is met de jongeren werk zie ik daar ook wel weer mogelijkheden in. Omdat je daar ook meer aan elkaar kan hebben. En niet alleen het één op één.

GW 1: Ja, je hebt het dus vooral, waarom ik het vroeg, omdat ik zelf een beetje in die jonge jeugd zit, daar is nog zoveel kans op herstel. Tenminste meer kans op herstel. **Hoe eerder je erbij bent, hoe meer je kan.** Dus vandaag mijn vraag waarom deze doelgroep, waar ook veel mot gebeuren, laat dat duidelijk zijn.

R: maar ik moet wel zeggen, ik vind het nog wel interessant daarop. Dus ik blijf gewoon een zwak houden voor die kleintjes.

GW 1: Hé, maar even terug naar jou vraag over, jullie gaan al trainingen geven? dat klopt.

R; Ja.

GW 1: Waar ik zelf een beetje aan zat te denken. Is dat deze training heel erg gericht op pleegouders.

R: Hoe heet die training eigenlijk?

GW 1: Zorg voor getraumatiseerde kinderen. Een training voor opvoeders. Uhm kunnen we prima aanpassen naar een leefgroep of behandelgroep. Wat nog wel een uitdaging gaat zijn, voor de residentie, is dat er bij de gezinshuizen heb je een stabiele opvoeder. En als je het hebt over trauma-informed werken gaan we er heel erg van uit van het dagelijks leven dermate vorm geven en dat er een collectieve gerechtigheids-ervaringen plaats kunnen vinden. **Dat een stabiel persoon, die is er iedere**

dag, 24 keer 7, tuurlijk is hij wel eens een weekendje weg, maar de kinderen zijn in principe daar. Op leefgroepen/behandelgroep zie je gewoon echt enorm veel wisselingen in pedagogische medewerkers, flexers. En kinderen reageren echt a) reageren veel op flexers, die wisseling, onduidelijkheid, weer iemand die mij weer iets gaat zeggen. En daar zie je gewoon het vertrouwen in volwassenen en mensen beschadigt dat het gewoon echt heel lastig is. Daar zie ik nog wel een uitdaging in het trauma-informed werken. Hoe je dan omgaat in wisselingen in die de "stabiele" opvoeder moet zijn.

R: Nee want je gaat natuurlijk, het is natuurlijk niet dat je er maar 1 moment aan werkt, je werkt er het hele verblijf aan. Dan wordt het wel krap.

GW 1: Ja. Zeker. Het is onze bedoeling met trauma-informed werken om via de opvoeding en het dagelijks leven die ervaringen gaat veranderen en wellicht ook neurale verbindingen anders gaat neerleggen. Maar hoe die je dat op het moment als er iedere dag iemand anders is. Dus dat vind ik nog wel, ik weet niet of het past, maar dat zou ik nog wel een uitdaging vinden.

P: Dat is zeker een uitdaging. Want de basis van trauma-informed werken is de stabiele persoon.

R: Ja.

GW 1: En tuurlijk heb je een mentor.

R: Maar de mentor is er ook niet altijd.

GW 1: Hij is er niet 24 uur 7

R: Hij kan ook weer 3 weken op vakantie zijn.

GW 1: de diensten zijn ook nooit gelijk. Dan is die er overdag of in de avond. Of je ziet hem dan weer niet

R: Ja, oké. Ja. Dat is een hele grote uitdaging.

GW 1: Misschien is die te ingewikkeld. Ik vind hem zelf ook ingewikkeld. Het zijn ook organisatorisch dingen waar je rekening mee moet houden.

R: Ja, maar je kunt, zoals je zegt, Wat zijn de basisdingen van trauma-informed werken. En die basis moet doorgevoerd worden, hoe kan die basis worden doorgevoerd. Weet je, het is beschrijvend principe of een methode of een aanbeveling voor de organisatie hoe ze dit door kunnen voeren. Of ze het invoeren in een tweede. Maar het is wel interessant om hier mee aan de slag te gaan. Hoe het past in het leven van de jongeren, met school en de andere doelen die ze hebben. Want ik heb wel het idee dat niet iedereen weet wat een trauma is en hoe die eruitziet bij een jongere. Want als je uit huis wordt gehaald is dat ook al een trauma. Hallo, je wordt van je ouders weggehaald, dat is nog al wat. En daar wordt ook niet bij stil gestaan.

GW 1: Nee, wat je heel erg ziet. En voornamelijk op de groepen is dat we heel erg sturen op gedrag. Dit is wat een kind laat zien, daar gaan we een sancties op zetten of daar gaan we een time-out voor geven, daar gaan we hem op aansturen, daar gaan we een doel op maken. Terwijl als we het hebben over het topje van de ijsberg, wat zit daar allemaal onder. We kijken nog te weinig achter het gedrag van het kind, en daar is echt nog veel in te doen. Daar zijn we mee aan de slag, maar we zijn er nog lang niet.

R: Ja precies, dat moet ook vanuit de werkmensen zelf komen. Je kan het vanaf bovenaf leuk zeggen: we gaan naar het gedrag kijken. Maar is dat überhaupt haalbaar is de setting en structuur die ze nu

hebben. Na school wordt er vaak al snel gegeten, om half 6, daarna is er een uur kamertijd om daarin nog een plek te vinden voor een behandeling of wat dan ook.

GW 1: Jaja en het betekend ook dat je de behandeling of de begeleiding op maat moet maken. En dat is op dat soort groepen ook heel lastig. Je hebt allemaal regels en waarom mag de ene het wel en de andere niet. En dat gaat, is de dagelijks gang van zaken. Waarom mag de ene wel zijn telefoon mee naar zijn kamer en de ander niet. Ik ga toch ook goed met mijn telefoon om bijvoorbeeld. Het op maat maken van begeleiding is al heel lastig. En dat vraagt trauma-informed werken wel.

R: Ja precies. Want nu op dit wordt er dus nog niks gedaan op het gebied van trauma bij jongeren? Ook niet extern?

GW 1: jawel jawel, het is nu vooral dat we kinderen doorverwijzen. Kijk zelf hebben we niet zoveel in huis, alleen speltherapie. Maar het wordt al snel doorverwezen naar een behandelsetting. Wat ook zo moet zijn en wat ook niet gaat veranderen. En in die zin proberen wij voornamelijk het dagelijks leven voor te geven in combinatie met behandeling. En die behandeling vind vaak elders plaats. Maar goed, dan nog wel de samenwerking en wat er wordt gedaan in de behandeling wel wordt doorgepakt in het dagelijks leven is nog wel een uitdaging.

R: Ja precies

GW 1: maar goed, los van dat er, dat er nog heel erg wordt gestuurd wordt op gedrag merk ik ook dat er veel oude ideeën zijn omtrent hechting en dan bedoel ik met name dat mensen denken dat hechting uitstellen is. Dat ze denken, oh ja maar dat kind gaat zich nu niet hechten want het is veelte onrustig veelte onduidelijk. Ook al komt steeds meer uit onderzoeken dat er hechting hoe dan ook plaats vindt. Of het onveilig of veilig is, de hechting gaat sowieso gebeuren. Dus je kan niet zeggen, we doen het kind even 4 weken op een crisisgroep dan gaat hij zich niet hechten. Zo werkt het niet. En dat is nog wel wat ik hoor, ook dat herstel niet meer mogelijk is. Ook weten we wel dat herstel wel nodig is, hoelang het ook duurt en hoeveel geduld je zou moeten hebben. Iedereen heeft kans op herstel wanneer dan ook. En we zitten nog erg op gedrag. Ik heb nog wel ideeën omtrent hechting, dat dus samen maakt dat er daar weer stappen gemaakt moeten worden. Want als jij al denkt dat een kind niet gaat hechten.

R: dan ga je er ook totaal geen moeite in stoppen.

P: En waar de afhankelijkheid is ontstaat.

GW 1: Ja en dat is van definitie. Al van dag één.

P: Het gebeurt ook allemaal onbewust.

GW 1: En waar ook nog wel, denk ik, ik wil je niet te veel ideeën geven.

R: oh kom maar op, ik wil liever te veel ideeën hebben en later kunnen zeggen die niet, die wel.

GW 1: Wat ook nog wel een knelpunt is angst, angst om dingen. Kinderen die eigenlijk goed functioneren, waarvan we weten die iets hebben meegemaakt. Het komt ergens een keer in jou leven dat het nog wel een keer ter sprake en naar boven. Maar dat er angst zit bij de hulpverlener voor herbeleving, angst voor het ontregelen van een kind, angst voor wat gaat dit teweeg brengen, wat gaat het doen, wat moet ik daar dan vervolgens zelf mee?, kan ik dat wel? Dus daar zit ook nog wel een dingetje. Angst om dingen open te halen.

P: de onzekerheid.

GW 1: Ook omdat er heel lang is gezegd: 'ga het nou maar niet ontregelen, het lijkt nu goed te gaan, het komt gaan'.

R: Hier zeggen verschillende theorieën wel wat anders over. Nu bijvoorbeeld Joke de Vries, en die heeft hier veel een mening over. Maar ook vanuit de opleiding, we worden hier niet voor opgeleid voor dit. Trauma is iets nieuws wat behandelt wordt opeens en bespreekbaar gemaakt moet worden op één of andere manier. Maar ja, dat hangt ook wel weer samen met de kennis van de begeleiding. Maar ja ga je bijvoorbeeld ook een inval vragen of ze het gesprek aangaat. Ik krijg als inval heel erg mee ga dat gesprek echt niet aan met cliënten. Als je vast staat op de groep wel, maar inval niet. Want als je vast staat dan heb je wat met die cliënt. Je gaat niet als inval een heel levens verhaal uit de cliënt halen, als je er maar een dagje staat en je weet dat je na deze dienst er niet meer komt.

P: je wilt dat dat anders gaat. Je hebt wel de informatie, maar je kan er verder helemaal niet mee.

R: ik heb het zelf gehad. Bij een meisje waar ik niet naar het verhaal durfde te vragen en toen ik het besprak met dat meisje dat zij het eigenlijk wel grappig vond. Die had heel veel sneden op haar arm, en toen ik er naar vroeg was ze er wel blij om. Omdat iedereen er altijd naar kijkt, maar niet naar vraagt.

GW 1: En haar ziet.

P: en naar haar luistert. Er zijn nu wel heel veel aanknoopt punten waar je nu iets mee kan.

R: Ja. En als jullie trauma-informed willen inzetten op de groep. Willen jullie dat in groepsverband of in hulpverleningsverband inzetten? Hebben jullie daar al over nagedacht?

GW 1: je bedoelt individueel behandeling?

R: Nou in de vorm van pedagogisch medewerker en cliënt. Of gaan de jongeren met elkaar ook in gesprek er over? Of steunen?

GW 1: dat zou natuurlijk het mooiste zijn.

R: ik heb de vorige keer zelf wel een boek gekocht.

GW 1: Oh dat is een duur boek. Zó.

R: Ja, maar ik vond hem wel interessant. En ik dacht ik ga er mijn scriptie over doen en daar zitten echt dingen in voor individueel, groep en praktisch. En natuurlijk is dit wel meer gebaseerd op kinderen.

GW 1: Ja dit is een heel praktisch boek waar je veel uit kunt halen. Hier hebben wij het toevallig net over gehad, omdat hij op elke locatie aanwezig moet zijn. Het is zeker een boek dat leeft en waar we iets mee willen. Maar goed net zoals die wisselingen in pedagogisch medewerkers, maakt wel dat individueel lastiger wordt.

R: Ja daarom. Daarom ben je ook groepsafhankelijk. Of weet je wel, of het met de groep kan. Is het nodig dat er constant alertheid op is, of nemen de jongeren al genoeg er mee dat er wel alertheid op is, maar dat er 1 keer in de zoveel weken iets gebeurt zodat er op een of andere manier iets mee gebeurt? Maar hiervan zeg je dat is meer iets voor externe behandeling.

GW 1: **Echt de trauma behandeling, daar hebben we niet genoeg voor in huis. En dan denk ik voornamelijk aan EMDR cognitieve gedragstherapie. Dat is voornamelijk extern.**

R: Maar een behandeling aangaan heeft ook weer zijn effecten die wel weer zichtbaar zijn op de groep.

GW 1: En dat maakt het überhaupt de behandeling van extern heel lastig op de groepen. Waarom dan de behandelaar zegt **dit moeten jullie echt doorpakken op de groep**. Maar aan de gene die het zal overdragen is ziek geworden of het is niet goed overdragen. En dat wordt het uiteindelijk niet goed doorgepakt. Het is gewoon heel.

P: heel lastig. Niet wetende wat ze er mee moeten doen.

GW 1: Dus los van trauma is dat bij elke externe hulpverlening lastig. In communicatie überhaupt.

R: dat is het sneue dat de jongeren en kinderen, die te leiden hebben met onze wisselingen van werk. Het is helaas wel nodig, omdat ze niet alleen kunnen bestaan uit gezinshuizen. Dat is onmogelijk voor iedereen. Sommige jongere hebben het ook echt nodig die afwisseling. Daar heb ik ook een jongere van, die wordt helemaal gek als je er langer dan 12 uur bent. Die heeft het echt nodig om meerdere begeleiders te hebben.

P: Hoe zou je dit kunnen inkaderen?

R: Nou weetje, ik denk dat ik heel weinig kan doen aan de bezetting van groepen qua wie er werken en wanneer. Dat is iets voor personeelszaken. Ik kan wel een aanbeveling geven, dat het belangrijk is dat er op een of andere manier betere manier een communicatie is tussen de werknemers voor de jongeren op de groep. Maar weetje, daar is nu zo weinig aan te veranderen. Je merkt het op de Jupiter hiernaast, dan is er 1 of 2 ziek (inmiddels 5) en die hele groep explodeert. Omdat er alleen maar inval staat, maar het is ook niet op te vangen zo snel. En ik denk ook niet dat het mijn studie is om te onderzoeken hoe dat goed kan. Daarvoor, dat vind ik meer voor een management studie. Maar ja, het effect ervan is wel weer zichtbaar op die jongeren en daardoor zou de behandeling ook niet door gevoerd kunnen worden. En ik denk, wat je zegt, als de vaste begeleiding er wel staat heerst er wel een angst die niet wordt aangekaart. Net zoals ik deed, daar heb ik het ook niet aangekaart, maar ik loop er wel mee of ik ga er niet over in gesprek. Het is ook vreemd dat mijn eigen principe voor de jongeren zit. Dit werkt belemmerd.

P: Gaat het dan echt om een behandeling? Of begeleiding?

R: Een begeleiding

GW 1: Ik denk ook echt dat je niet termen echt uit elkaar moet halen. OP de groep doen wij niet behandeling, zoals jij hem volgens mij ziet. Echt veel van onze groepen zijn leefgroepen en we proberen behandeling te doen door doelen te stellen, aan vaardigheden te werken en competentieanalyse enz. enz. Maar behandeling van trauma.

R: .. Dat ligt echt extern. Nee precies, het is echt begeleiding. En dan hoe kan je de begeleiding het beste vormgeven.

GW 1: **Echt het dagelijks leven dermate vormgeven**

R: Dus dan is het dat ik onderzoek kan gaan doen op hoe kan de dag ingedeeld worden, maar ook hoe kunnen werknemers.

GW 1: Bij die training behandelden we 9 essentiële elementen, omtrent **de opvoeding met kennis van trauma. Dit proberen we in deze training ze mee te geven.**

P: Dia 29, haha

GW 1: haha precies van de.

GW 1: Misschien is het hier iets wat je mee kan.

R: ja, nou eigenlijk. Dit vertalen naar hm. Eigenlijk naar die groepsmedewerkers zouden moeten doen, naast dingen die ze al een beetje doen. Even kijken hoor. Kijk wat een training voor pedagogisch medewerkers, die geven jullie eigenlijk al. Dat is dit. Ik ga dat niet opnieuw ontwikkelen en uitzoeken. Dat is dubbelwerk. Maar dan wordt het echt naar, hoe kan je dit...

GW 1: Dan weet je in ieder geval wel welke punten aan de orde komen als essentiële elementen. Hoe doe je dat dan. Maar hoe geef je er een draai aan.

R: En hoe geef je het dan vorm in het dagelijks leven. Oké, en dan nog op maat. Heb je deze dia nog nodig, anders vind ik het fijn om de dia mee te nemen.

GW 1: Die komt uit het trainingsboek. Misschien handig als je die een keer ergens aanschaft. Maar dit is vooral een training hoe je die vorm geeft.

R: maar natuurlijk, wel is het belangrijk dat je weet hoe die training in elkaar zit. Voor als je een schema tegen komt die wel van belang is. Ik wil er wel een aanvulling op schrijven.

P: Misschien is het handig om een onderzoeksvraag voor je zelf op te stellen?

R: Dat wordt iets wat passend is in het dagelijks leven. Haha

P: In je stuk die je had gemaakt, had je al een onderzoeksvraag.

R: Maar die kan ik dan niet aanhouden dan.

P: er staat namelijk al één woord in die er uit kan.

R: ja behandeling kan er uit. En dan is het niet in groepsverband. Maar in de leefwereld van de jongeren.

P: en kan je hem specifieke maken? Want gaat het om de dagbehandeling of om de leefgroepen.

R: Ik zit nu nog steeds op leefgroepen. Ik wil ook niet met Dominique in het vaarwater komen te zitten.

GW 1: Terwijl dat wel echt een immens verschil is, een dagbehandeling en gezinshuis. Alleen de doelgroep komt overeen. Niet eens, de leeftijd komt alleen overeen.

P: Toen had je ook al in je vraag, tenminste in je email die je had gestuurd, had je het ook al over trauma en dan welk trauma specifiek.

R: ja precies, er zijn zo veel soorten trauma's. Over welke trauma ga ik werken, daar hebben we het ook al over gehad. Maar ga ik vanuit een trauma werken en vanuit een begeleiding/behandeling. Dat past weer bij het op maat. Zijn er trauma's die veel voorkomen?

GW 1: Ja in de training hebben we het voornamelijk over vroege chronische getraumatiseerde kinderen. Daar is het, het meeste op gericht. Ook wel op acuut trauma. Maar daar die je kinderen vaak makkelijker herstellen, die ook niet altijd bij ons op de groep terecht komen. Terwijl vroeg chronisch getraumatiseerde kinderen, daar hebben we er wel een aantal van. Wat ook logisch is, omdat die op een bepaald moment niet meer thuis kunnen wonen en hier belanden. Dus ik denk dat dat een doelgroep is die we het meeste in huis hebben.

R: Ja precies

GW 1: maar goed dat is niet gebaseerd op, dat is wat ik denk.

R: Ja oké, maar jij wel meer in het trauma hier.

GW 1: Ja, maar goed er zullen ook. Wat ik aan mijzelf merk is dat ik veel dingen onder trauma schaar. Oh die en die hebben ADHD, maar nee joh dat is geen ADHD dat is trauma. Dus daar moet je ook voor oppassen, dat je niet met een vergrootglas gaat zitten kijken. Dat opeens alles zo is. Maar tegelijkertijd ieder kind dat uit huis geplaatst is, een uithuisplaatsing is al een trauma.

R: Ja en daar begin je al eigenlijk.

GW 1: Maar ja, wat doet dat met de veerkracht van het kind. Als het alleen een uithuisplaatsing is vanwege een acuut iets, kunnen ze daar makkelijker van herstellen.

R: dan van een langdurig.

GW 1: en zouden ze wellicht eerder naar huis kunnen.

R: maar als je vanuit daar gaat werken kom je eerder bij een jongere doelgroep uit. Eerder. Als je er gelijk op wilt zitten. Kom ik toch weer op de leeftijd uit.

P: Wil je het gaan hebben over een uithuisplaatsing? Met de trauma's die daar aan verbonden zitten.

R: Ik vind dat met de doelgroep die we hier hebben wel het interessants. Dat wel. Maar weetje kijk, op een jonge leeftijd zijn ze uit huis geplaatst, maar de jongeren op de leefgroep zijn ook uit huis geplaatst. Die hebben er misschien wat minder last van omdat ze wat ouder zijn.

GW 1: of die hebben juist al heel lang in die situatie thuis gezeten.

R: ja, of ze kiezen er zelf voor om uit huis geplaatst te worden of ouders kiezen er zelf voor, omdat het niet lukt. Huppakee dan maar in een organisatie ermee. Dus dat zijn wel andere situaties.

P: Ja, maar het is ook.. Maar het maakt het ook wel weer lastig, en het is erg subjectief. De ene jongeren zal het wel ervaren als ernstig iets een trauma en de ander niet.

R: en ik denk dat jongere kinderen het eerder doen, omdat je weg wordt gehaald van je ouders.

GW 1: hm ja. We beginnen vanaf 0 jaar, vergis je niet. In de crisisgezien huizen zitten kinderen van 2-3 maanden en ook daar die je dingen bij, maar hebben die er minder last van. Dus dat is ook weer, tja. Die hebben weer meer kans op herstel, maar goed. Het is voor iedere doelgroep wel weer iets te zeggen.

P: is zit zoveel tussen.

R: ja, dat is wel zo. Bij die doelgroep heb je gezinshuizen en dat ga ik niet doen vanwege Dominique. Dat heb ik ook tegen haar gezegd, dat mag jij, dat hebben we gewoon afgesproken en er over gehad. Maar dan kom je bij de dagbehandeling en daar heb je er niet meer zoveel. En dan alleen de 0-7 jaar. Want die van 7-12 zijn weg. En dan heb je alleen de leefgroepen 7-12, maar die doen het zelfde als 12-18, dus die geven de zelfde ondersteuning.

P: Ik had al stiekem voor mijzelf geprobeerd een praktijkvraag op te stellen.

R: ja graag, haha

P: Ik denk dat er over de doelgroep nog veel te zeggen valt. Ik denk dat we daar nog verder kunnen invullen. Ik denk dat je echt, dat het heel handig is om te kijken vanuit begeleiding.

R: Ja.

P: dat dat, dat valt namelijk het dichtst bij de pedagogisch medewerker. En kan ook de jongere in het algemeenheid misschien toekomst bieden. Ik had eigenlijk jou praktijkvraag op een andere manier, met wat aanpassingen zeg maar, ik had: Welke handvatten hebben pedagogisch medewerker op een leefgroep met kinderen 12-18 jaar met een trauma nodig om te kunnen begeleiden? En dan heb je dus die leefgroepen, de jongeren en dan het begeleiden. Dat is nog redelijk breed, daar kunnen we wel. Daar kunnen we gaan kijken, gaan we een trauma specifiek nemen. Een trauma bijvoorbeeld van kinderen die seksueel zijn misbruikt, kinderen die fysiek misbruikt zijn, kinderen die uit huis geplaatst zijn als trauma. Daar kunnen we nog specifiek een keer naar kijken. Dit is namelijk nog redelijk breed palet.

R: ja, hij is nu zo breed dat ik hem echt nog wel moet gaan verkleinen.

P: Nou ja kijk, je kunt. Ik denk dat als je hiermee gaat schieten, je gaat een onderzoek doen en je gaat bij pedagogisch medewerkers deze vraag neerleggen dat je ongeveer dit soort antwoorden krijgt.

GW 1: en vooral omdat er echt nog wel verschil in kennis zit. De een zal echt op een heel ander niveau zitten, of een kennis niveau in ieder geval

P: op het begeleiden van een trauma.

J; ja.

P: en het herkennen van een trauma

GW 1: ja überhaupt.

P: en daarom denk ik dat het een goed onderzoeksproject is. Omdat het 1) de juiste mensen nu misschien niet de kennis hebben over trauma of het erkennen van trauma of het begeleiden van trauma. Ik denk ook gelijk in beroepsproducten, dat is meestal mijn valkuil. Hier zou je een training over herken een trauma voor mensen op de leefgroep. En dan heb je een rits waar je uit kunt bestuderen en daar, over welke kenmerken of gedragskenmerken komen er nou naar voren. Dat is al 1 aspect. Het tweede is de gene die al heel veel kennis hebben over trauma dat je hen wat anders kunt aanbieden. Dan kun je het specifieker maken, net zoals het bij gezinsouders nu al wordt aangeboden.

R: Ja. Dus dat je eigenlijk vanaf stap 1 pakt.

P: je pakt stap 1 en daarna kan je nog de diepgang is. En dat is, ja. Het is niet dit herschrijven naar de leefgroep, maar bijna een soort van aanvulling.

R: ja. Ja precies.

P: want dit trauma-informed werken is één aspect dat er een stabiele opvoeder is. Maar die stabiele opvoeder kan je ook zijn als er elke medewerker vanuit de zelfde bril kijkt naar een kind. Dat is theoretisch zo. Elke medewerker doet het op zijn eigen manier, dat kan je ook niet veranderen. Bij gezinsouders heb je dat zo, bij mensen op de leefgroep ook zo. En daar, het enige wat je kunt aanbieden is een kader voor de gene die daar gaat staan.

R: Ja tuurlijk, dat er wel een bepaald kader is voor bepaalde thema's.

P: en ik vond het wel ... om te zeggen, we sturen heel erg op gedrag, maar gedrag is natuurlijk wel iets wat objectief, het is zichtbaar. Dus dan is het ook wel logisch. En alleen, het is de vraag wat is de oorzaak van het gedrag.

GW 1: precies en daar kijken we te weinig. We kijken echt naar het topje van de ijsberg en daar gaan we op sturen. Terwijl, waar komt het gedrag vandaan? Wat vraagt het kind van mij?

P: en dat is een analyserende houding, dat vraagt gewoon meer inzicht in wat betekend nou een trauma.

GW 1: en het erkennen.

R: Ik zie wel iets in het erkennen ervan. Want, waar ik de vorige keer tegen aan liep is waarom gedraagt hij zich zo en waarom kunnen wij niet uitvinden waarom hij zich zo gedraagt. Geen benaming aan kunnen geven.

GW 1: Wat je dan kunt doen is. een kind heel agressief op de groep, wat je dan kunt doen is een agressie regulatie training geven. Maar dat is eigenlijk het zelfde als je tegen een blinde gaat zeggen, je had beter uit moeten kijken. Je kan niet op dat topje gaan zitten, maar je moet er onder zitten.

P: Wat gebeurt er waardoor hij agressie krijgt?

GW 1: en je kan heel erg die agressie regulatie training erg op hameren, maar het gaat niet werken. En dan gaan ze zeggen hij heeft al een training gehad en ook al een SOVA gehad en ook al een weerbaarheidstraining gehad.

R: en nog doet hij zo.

P: hoe kan dat nou? En daar zit de vraag achter de vraag.

R: Ja, daar kan ik iets meer mee. En dan krijg ik een beeld.

P: maar dat is ook. En je zegt net zelf we worden op school niet getraind om dat dit soort gesprekken aan te gaan. Toevallig ben ik bezig met communicatie lessen en training en dan juist de vraag achter de vraag te komen en dan oefenen je op studenten en dat vinden ze dan heel moeilijk. Dus eens, het is heel moeilijk om te kijken naar, oké iemand reageert op een manier, maar waarom reageert hij op die manier. Het is wel een van de onderdelen, die je in je studie krijgt.

R: maar hij wordt niet gekoppeld aan zo iets.

P: het is ook ontzettend moeilijk. Ik vind het een super mooi onderwerp, maar het blijft het heel lastig principe.

GW 1: en dat is ook, omdat een dagelijkse gang van zaken vraagt omdat je handelt op dat moment en dan heb je niet altijd de tijd om even te denken en te zitten en te denken hm.

P: en empathisch te zijn en te zeggen oké ik snap dat je boos bent dit, dit en dit.

GW 1: Die agressie moet gewoon stoppen op dat moment. Ook om de veiligheid van de andere kinderen

R: Maar dat is het. Het gaat altijd om de veiligheid van de andere kinderen, maar niet meer om de veiligheid van het individu gerekend. Omdat ze in groepsverband leven.

P: ik weet dat binnen jeugddetentie wordt hier heel veel meegewerkt. En dan voornamelijk om de veiligheid te garanderen en daarna een gesprek aan te gaan met. En dat doen ze vanuit motiverende gespreksvoering plus positieve psychologie. Namelijk eerst zorgen dat er veiligheid ontstaat, door bijvoorbeeld een kind dat agressief is mee te nemen, hem vervolgens een compliment te geven om het feit dat hij met je mee gaat en daarna in gesprek te gaan. En dat heeft alleen maar te maken met hechting en de manier, niet op het negatieve gaat zitten, maar juist het positieve benaderd. Dat zijn allemaal gesprekstechnieken hoe je met het gedrag om kan gaan. En dat heeft allemaal te maken met

de vraag achter de vraag. Ben je boos op dat moment. Maar veiligheid moet gegarandeerd worden. Maar daar moet je iets daarna me, ook met die situatie waarom die gene agressief wordt.

GW 1: Maar ook met het feit dat kinderen vaak zelf het niet eens weten. Als zij een trauma hebben ontwikkeld of een huiselijk geweld incident hebben gehad terwijl ze eigenlijk warme chocolade melk en slagroom aan het drinken waren. En jij denkt op de groep kom we gaan gezellig warme chocolade melk drinken en dat trigger het kind. Dat kind weet zelf niet dat het door de warme chocolade melk komt. Je kan er dan misschien wel achter komen, maar weet hij veel. En dat maakt het zo lastig. Omdat het kind het zelf niet eens weet. Hoe kunnen wij dat dan weten, dat de chocolade melk nou juist net het ding was dat.

P: nou is het een valkuil om dan alleen op het moment te handelen en het gedrag, want dat is wat je ziet. En waar je op kunt handelen. En dat is eigenlijk, hoe ga je om met die valkuil. Is een hele mooie titel voor je scriptie.

R: Warme chocolademelk

GW 1: de slagroom op de chocolademelk

R; ja precies. En inderdaad fijn als we hier mee verder gaan als we ook beetje met aanpassing met voor andere doelgroepen te gebruiken is. Kennen is 1, maar dat is op jonge leeftijd anders dan op oudere leeftijd. Het heeft waarschijnlijk andere uitingen, maar die kunnen ook een groot deel overeen komen. En dan hier nog mij minor bij betrekken. Maar dat kan zeker bij dit onderwerp.

GW 1: Kan je hier iets mee? Of is het meer dat alle radars aan zijn gegaan.

R: nee ik kan hier wel echt mee. Omdat het behandelen weg is, en begeleiden er voor terug is. Dan hoef ik niet medewerkers neer te wijzen op dat soort dingen, dat is niet haalbaar.

P: nee dat is niet haalbaar.

R: En dat was het voor mij heel erg, dat ik een vraag krijg waar ik onderzoek naar moest doen, maar het voelde als een promotie onderzoek.

GW 1: Zou ook leuk zijn.

R: ik wist niet hoe ik het vorm moest geven, en ik had een houvast nodig en niet gelijk aan een product denken. Maar ik merk wel dat ik ergens een beetje heen wil. Ik wist wel een beetje wat jullie deden, maar niet het fijne ervan. En dan zou ik beginnen en uiteindelijk het zelfde doen. Het moet voor jullie ook voelen dat er iets van meerwaarde inzit. Dus dat is wel een doel en iets wat ook echt bruikbaar moet zijn. En dat ze het erbij kunnen pakken en dan kunnen zitten, van wacht even er gebeurde iets, wat gebeurde er nou precies. En ik vind het fijn dat het onderwerp weer terug komt waarom ik het onderwerp heb gekozen. Zeg maar, mijn motivatie ervoor. Daar gingen we de hele tijd er vanaf, waardoor ik het onderwerp kwijtraakte en dat die nu weer terug komt. Dus dat is wel fijn.

GW 1: Oké, gelukkig.

R: Dank je wel.

Bijlage B

Interview Pedagogisch medewerker 1

Aanwezig: Pedagogisch medewerker 1 en Renske van der Zee

Datum: 21 april 2016

Pedagogisch medewerker 1 *is pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar.*

R: Ik doe mijn onderzoek naar trauma-informed werken op de leefgroepen. Dus hoe gaan pedagogisch medewerkers op de leefgroepen op met de trauma's van de jongeren.

PM 1: ja.

R: ik vroeg mij ten eerste af. Kan jij mij vertellen wat een trauma inhoudt?

PM 1: Ja nou, toevallig hebben wij het best wel uitgebreid over dit onderwerp gehad tijdens de vergadering. Nou ja, waar natuurlijk een groot verschil in zit zijn kinderen die natuurlijk **stelselmatig getraumatiseerd** zijn en dan hier komen wonen of jongeren die nou ja even bijvoorbeeld een keer een **auto ongeluk** hebben gehad. En op die manier een trauma hebben opgelopen. Wij hebben natuurlijk **veel te maken met jongeren** die, nou ja die eigenlijk stelselmatig getraumatiseerd zijn zeg maar. En dan is het de kunst om voor ons om hier om ten eerste te signaleren en vervolgens met elkaar als team te bedenken wat zet je daar op in en hoe ga je daar mee om.

R: ja ja. Want je verteld dat je in de vergadering het hier over hebt gehad. Is daar ook het moment dat je deze kennis hebt opgedaan over trauma op de groepen?

PM 1: Nee, dat heb ik en **in mijn opleiding** en in de loop van de jaren dat je dit werk aan het doen bent zeg maar qua trainingen en cursussen. Daar komen dit soort punten wel voorbij. Alleen omdat het nu een grote punt wordt binnen de stichting, dat we ook meer... Hoe noemen ze dat? Trauma, hm trauma.

R: trauma-informed te werk gaan.

PM 1: Ja, haha. Trauma-informed te werk gaan. Ja oké, dat. Ja word, dat een groter bespreek punt tijdens de vergaderingen en dat er straks ook trainingen en cursussen worden aangeboden vanuit de stichting. Begreep ik in 2016/2017. Dus uhm.

R: en wat vind je er van dat er meer kennis over vrij wordt gegeven en dat er van je wordt verwacht dat je die kennis eigenlijk ook bezit op een gegeven moment?

PM 1: Ja ik vind dat niet meer dan normaal. Bijna alle kinderen waarmee we aan het werk zijn valt hier onder. Ik vind het niet meer dan logisch, zeg maar, dat we daar constant in onderwezen blijven worden.

R: oké, fijn. Ja, haha. Dat jij er zo bewust van bent. Het zou ook kunnen zijn dat mensen zeggen dat ze geen flauw idee hebben dat hier kinderen zitten met een trauma.

PM 1: Ik denk dat het grootste deel van de kinderen die hier zitten getraumatiseerd zijn.

R: zeker, zeker. En merk je nu bij jongeren op de groep ook, dat je ziet dat er een trauma is.

PM 1: Dat merk je absoluut wel. Dat merk je in de zin van hoe er wordt gereageerd wordt, als je ze op een bepaalde manier aanspreekt. Dat merk je al **als jij je stem verheft** om iets duidelijker te maken.

Dat merk je in het stukje van wel of niet het contact aan willen gaan, in het stukje vertrouwende dingen waar ze last van dingen wel of niet willen en kunnen delen. Ja, weet je de dingen die voor ons best basis zijn zeg maar, die voor hun dus heel bijzonder zijn.

R: Ja, en hoe speel jij daar dan op in?

PM 1: Even voor mij persoonlijk. Ik heb van mijzelf een behoorlijke harde stem, en voor mij is het dan de kunst om het zo in te zetten dat ik veel rustiger en gematigder over kom. Zodat ik dat stukje afstand nabijheid wel met ze in kan zetten en wel die vertrouwensband met ze op kan bouwen. Dat ik dat kan inzetten in plaats van dat in ze afschrik omdat er thuis altijd tegen hun geschreeuwd werd en daar klappen op volgende. Dat ze hier leren, dat een duidelijke stem, weet je niet altijd betekend dat er altijd klappen op volgen. Maar dat dat ook betekend dat je wel met iemand in gesprek kan en dat je wel je zorgen en spanningen mag delen.

R: Oké. Je zegt nu als voorbeeld je stem, als je die verheft kunnen jongeren hierop reageren. Zijn er soms andere dingen die op de groep gebeuren waarvan je achteraf denkt, oeh wat daar gebeurde?

PM 1: Vanuit mijn persoonlijk?

R: Ja of vanuit de groep. Dat je er dan achter komt oh zou dat daar vandaan komen? Koppelen je automatisch een reactie van een kind aan een traumatische ervaring?

PM 1: Nee. Je weet natuurlijk vaak wel waar een kind vandaan komt voordat ze hier geplaatst worden. Vaak heb je daar wel al informatie over. Maar soms krijg je ook informatie door hier bijvoorbeeld zaterdagavond filmpje te kijken en er komt wat voorbij in een film en het wordt opeens een gespreksonderwerp. En hebben we het hier heel persoonlijk over dat soort dingetjes omdat er maar 1 of 2 jongeren op de bank zitten. Dus daaruit haal je een hele hoop. Maar ook echt wel, juist in die groepscohesie, de jongeren onderling kan je ook ontzettend veel halen, hoe sommige jongeren heel open en makkelijk over bepaalde dingen praten en op bepaalde onderwerpen reageren. En andere jongeren die altijd behoorlijk aanwezig kunnen zijn op de groep en opeens heel stilletjes in een hoek zitten en alleen nog maar luisteren en het liefst stilletjes naar hun kamer willen kruipen. Op dat moment denk je wel van hé, daar zie je dan wel echt dingen in terug.

R: en pak je het later dan ook op met de jongeren?

PM 1: Ja, maar dat is per jongeren wel heel wisselend. De ene kan het wel hebben en de ander kan het echt niet handelen.

R: waar ligt daar de grens op?

PM 1: Toch wel een soort van klik die je met de jongere hebt. Sommige jongeren binden dat heel erg aan hun mentor, andere jongeren kunnen dat wel weer (die zijn een stapje verder) die kunnen daar dan wel weer makkelijker er over praten. Juist op zo'n moment dat je één op één zit op de bank.

R: Want dan, als het gesprek zich vormt dan hou je het gesprek ook echt daar waar andere jongere bijzitten of?

PM 1: Nee dat is wel echt veel één op één merk ik. En dat vind ik dan juist wel prettig aan in die weekenden. Weet je dat je dan veel jongeren nog buiten zijn met hun vrienden en naar hun netwerk, waardoor je juist meer die één op één momenten kan pakken. En soms laten jongeren het wel toe om er over te beginnen als er andere jongeren bij zitten. En dan pijl je dat af tot waar zo'n jongeren iets wil vertellen.

R: Oké, en dan ga je met die jongeren in gesprek en kijk je waar het op uit komt.

PM 1: Ja ik laat het wel bij de jongeren liggen. Ik heb wel eens van de jongeren terug gekregen dat ik te veel vragen stelde, dus dat ze zich gepusht vonden om antwoord te geven. En dat pak ik absoluut wel weer met de jongeren achteraf op. Van hé waar zat het dan in? En waar moet ik dan rekening mee houden op zo'n moment? En daarvoor is een extra cursus/training niet verkeerd.

R: Hoe je met een trauma om moet gaan? Of hoe je het gesprek aan kan gaan voornamelijk? Of hoe je er mee kunt handelen?

PM 1: Nou ook vooral om het gesprek bij hun te laten liggen. En welke vragen kan je wel en niet stellen. En welke vragen moet je bijvoorbeeld helemaal niet stellen.

R: omdat ze zich dan misschien aangevallen voelen?

PM 1: Ja of dat ze zich gedwongen voelen om antwoord te geven.

R: en zit er voor jou een angst of weerhoudt jij iets om over een trauma te praten? Of ben je hier vrij en open in?

PM 1: Daar ben ik vrij makkelijk en open in. Het is namelijk het werk waar ik voor gekozen heb. Ik geef ook wel vrij makkelijk aan een jongeren aan als mij iets raakt of als ik er geëmotioneerd van wordt, of als ik het moeilijk vind of als ik er van schrik. Ik ben non verbaal ook wel behoorlijk aanwezig. Dus dat zien ze ook wel, en dat benoem ik dan ook naar ze. Van goh, ik schrik niet van het feit dat jij mij dit verteld, maar wel van het feit dat jou dit is overkomen. Wat doet dat met je? OP die manier.

R: hoe reageert die jongeren erop als je laat blijken dat het iets met je doet?

PM 1: tot nu toe gaat dat wel prima. Vinden ze dat juist wel een soort van prettig heb ik het idee. Zodat ze ook wel.. Soms is het ook wel confronterend, omdat het voor hun een alledaagse iets is geworden wat "normaal" wordt. Dus zou het wel zo eerste keer wel confronterend zijn. Maar ik heb wel het idee dat het maakt dat ze weten dat er over gepraat mag worden. En dat probeer ik altijd wel aan te geven.

R: en dat zo'n sfeer er ook ontstaat, dat ze er ook over mogen praten. En als je het er dan met een kind/jongere er over hebt gehad. Bespreek je dit dan ook met je collega's?

PM 1: Ja, maar dat vertel ik ook aan de jongeren. Ik hoef niet elke zin uit te schrijven, maar ik benoem wel aan de jongeren van 'Prima, ik werk wel op een leefgroep en ik heb collega's, een leidinggevende en een gedragswetenschapper, waarin ik soms wel het contact moet zoeken welke vervolg stappen daarin het handigst zijn'. En dat ik soms dan wel moet praten over therapie of dingen die op een andere manier kunnen werken als het ons petje te boven gaat. Ik bedoel ik ben niet gespecialiseerd in bepaalde trauma's die bepaalde jongere hebben meegekregen. En de cursus die wij krijgen is heel prettig, maar we moeten natuurlijk niet. Er zijn gewoon mensen die daarvoor zijn opgeleid en gestudeerd voor hebben en die een bepaalde therapie kunnen aanbieden op bepaalde gronden. Ik vind niet dat we daar langs moeten gaan.

R: dat is echt de taak van jullie om een situatie te creëren waar zij zich veilig voelen.

PM 1: Ja en om te observeren tot waar onze hulpverlening reikt en stopt. En weetje, dat je denkt dat je denkt dat het ons petje te boven gaat, zouden we daarvoor ook extra hulp moeten kunnen inschakelen.

R: En dat verteld je jongeren ook?

PM 1: Ja daar ben ik heel makkelijk en open in.

R: en hoe vertel je dat dan aan een jongeren?

PM 1: Ja als ik bijvoorbeeld aangeef dat ik ergens van schrik en emotioneel dat ik dan wel zegt, goh heb je daar wel meer met mensen over heb gesproken of wil je in je opgroeien naar je volwassen stukje. Denk je dat je tegen dingen aanloopt. Zou je daar nog wel wat mee kunnen of willen? Meer op die manier kop je hem in, maar niet gelijk in het eerste gesprek. Dat je gelijk naar Yulius of Lucertus moet. Maar wel naar die beweging makend of de jongere daar behoefte aan heeft of er open voor staat.

R: Precies. En hoe reageren de jongere erop?

PM 1: Sommige jongeren reageren heel stoer, van het is gebeurd en ik kan er mee dealen. En andere jongeren die vinden dat niks en eng en die zijn niet gek, dus die hebben geen therapie nodig. Het is heel wisselend. Andere jongeren hebben juist wel weer van 'oh dat is misschien wel goed.' En andere hebben al 6 therapieën gehad en die hebben zoiets van 'ja sorry, daar ben ik wel klaar mee'.

R: en je zegt nu dat je nu heel erg op gesprek komt als je tv kijken en er komt iets naar boven. Maar zijn er soms ook gedragingen die zich uiten en de trigger ervan niet kan vinden op dat moment?

PM 1: die zullen er vast wel zijn. Dat merk je dus op het moment dat er een conflict zich voordoet en je bespreekt dat na. Of als jongere opeens weglopen uit een gesprek, en je vraagt daarna van 'goh wat was dat nou?'. En soms duurt dat maanden dat er achter bent en soms gooi je het in de vergadering en dat zegt een andere vergadering van 'klopt'. Zou het daar en daar in zitten en dan kom je er soms heel simpel achter. En soms kom je er misschien wel nooit achter.

R: Maar jullie proberen hier wel mee in gesprek te gaan.

PM 1: ja zeker. Ook met elkaar, tijdens vergaderingen en in de overdrachten. Dus ook dagelijks.

R: Om te zoeken naar wat het nou was dat een jongeren nou zo reageert op bepaalde momenten.

PM 1: we hebben ook een hele goede behandelcoördinator. Ze zit wel even thuis, dat is wel even jammer. Maar zelfs vanaf de zijlijn blijft ze helpen.

R: Die van jullie is GW 3 toch?

PM 1: Ja GW 3. Dat is echt een topper.

R: Ja daar heb ik ook nog een gesprek mee geplant staan. Ja, ik zag van haar dat er een mail langs kwam over het hele trauma-informed werken. Wat vind je daarvan dat ze dat zo aanbieden?

PM 1: Ja top. Ik denk dat dat alleen maar goed is. Wat ik aan het begin van het gesprek al zei, dat er meer jongeren getraumatiseerd zijn dan dat zij denken en weten. En dat dat juist alleen maar goed is om daarom er meer mee bezig te zijn dan dat we nu al inzetten en mee bezig zijn.

R: Want merk dat er nu al verschil in zit tussen collega's en de kennis over trauma?

PM 1: Ja ik denk dat er sowieso al verschil in zit qua persoonlijkheden. Het zijn ook wel dingen, dat als je dit soort dingen in de vergadering bespreekt, dat dat ook wel weer iets bij jouzelf wakker maakt. Heel veel dingen doe je in het dagelijkse werken, ja terwijl laatst in de overdracht dat hij bij een meisje (we hebben een nieuw meisje op de groep). Wat echt wel verbaal aanwezig is en wat wel als grietje zijnde wel een bepaalde stempel drukt op de groep met wie ze wil zijn. En hij zegt: 'nou, dat heeft ze bijvoorbeeld in een slaapdienst gevraagd aan hem vind je het heel raar om mij voor te lezen 's avonds. Nou zegt hij: 'dan zet ik een stoel op de gang met de slaapkamerdeur open en dan zie je een grietje liggen met haar duim in haar mond. Bijna in slaap vallen omdat jij een hoofdstuk aan het voorlezen bent.' En daar heb je het dan met elkaar over. Dan denk je potverdikkie. Dat grote stoere chickie is

gewoon een heel klein meisje, wat zo bizar veel heeft gemist. Door alles wat er thuis heeft gespeeld en gedaan en dus **veel toffer en groter voordoet dan dat ze is**. En dat zijn wel van die dingetjes, tijdens het werk, soms ga je zo mee in het leven van alle dag van hup hup iedereen moet op tijd zijn bed in en op tijd eruit. Dat dit soort dingen, dit vind ik gewoon prachtig. Dat dit dan plaatst vind en dat dit soort dingen gebeuren. En ik denk niet **dat door cursussen en trainingen en dit onderwerp bespreekbaar te maken om het onder de aandacht te brengen** dat opeens alle jongeren van 15-16 jaar moeten gaan voorlezen weetje. Zo bedoel ik hem niet. **Maar wel dat het gebeurd en dat mensen weer even wakker geschud worden**. En dat we op deze manier wel de tijd en aandacht nemen voor deze jongeren.

R: Dat je op deze manier er weer even over nadenkt en het onderwerp weer aan het licht komt.

PM 1: Precies

R: Denk je dat er meer dingen gaan opvallen of dat je er dingen er aan gaat koppelen erdoor?

PM 1: ik denk dat je **meer de koppelingen gaat maken**. Ik denk dat dat ook iets is **wat ik uit de training wil halen als ik hem doe**. Ik trek dat even door naar een stukje seksualiteit waar we in getraind zijn. Daar gaan we ook niet opeens elk dingetje wat er gebeurd op seksueel gebied onder de loep leggen. Weetje, maar het is wel goed dat er extra aandacht voor is en dat we weer even flink alert zijn en weer even **de puntjes op de i zetten**. **Want dat is wel de reden waarom de jongeren die meer thuis wonen, maar hier.**

R: Ja ze zijn ook niet voor niets uit huis gegaan. Krijg je nou vanuit TriviumLindenhof al middelen aangeboden op dit moment als je met een jongere zit die een traumatische ervaring heeft meegemaakt.

PM 1: Nou **ik weet niet 1-2-3 meteen iets te noemen**. Ik vind wel **dat het in je werk hier verweven is, betreft een stukje competentie gericht werken, oplossingen en systeem gericht**. Dat je niet alleen in het gezin kijkt, maar ook verder dan dat. Wij hebben bijvoorbeeld ook een meisje gehad dat ze al jaren misbruikt blijft te zijn door een buurman. Dat we dat met de ouders in gesprek zijn gegaan en dat die moeder echt zo iets had van 'oh nee, ik heb die man altijd op mijn kinderen laten passen'. En dan komt dit er na zoveel jaar uit. Dan heb je het daar ook over en **dan vooral vanuit de gedragswetenschapper worden er dan tools etc. ingezet**. Dus ik geloof wel dat het er is, maar niet dat iedereen het altijd voor handen heeft.

R: nee precies. Op de groep zijn er geen specifieke middelen die ingezet kunnen worden?

PM 1: Nee, het is niet van nu trekken we dit of dit te voor schijn. We hebben wel die **WISK**. Denk dat die er vooral mee te maken heeft. De RISK lijsten.

R: De vragenlijsten ervan.

PM 1: Ja ik denk die dan vooral hiermee te maken heeft.

R: wat zou je nodig hebben vanuit TriviumLindenhof? Van wat zeg je nou, dat kan ik echt gebruiken op dit onderwerp?

PM 1: Ja toch wel **die tools en handvatten hoe kan je bepaalde gesprekstechnieken toepassen**. En op het moment dat we observeren dat een jongeren meer nodig heeft, zou ik het ook wel fijn vinden als er **bepaalde cursussen en trainingen aangeboden kunnen worden binnen de stichting**. Omdat ik wel merk dat er voor bepaalde jongeren de stap om naar het lucertus ofzo te gaan best wel groot is en dat je dan een soort van wordt gezien als "gek" die therapie nodig heeft. En dat dan de stap om bepaalde trainingen en cursussen voor bepaalde jongeren aan te bieden kleiner is. Dus dat zou ik wel mooi

vinden als dat aanbod weer wat meer terug zou komen. Ja en verder door trainingen en cursussen voor professionals om daar meer getraind in te zijn.

R: Of toch meer die kennis en alertheid te hebben. En het blijven bespreken zeg je ook, het er over blijven praten.

PM 1: ja zeker **die ruimte hebben om het binnen de vergaderingen er over te hebben.**

R: oké, het is een duidelijk beeld van wat je mij verteld. Dus we kunnen afsluiten.

PM 1: Ik hoop dat je er wat aan hebt.

R: Ja zeker. Ik ga eerst kijken wat jullie nu al gebruiken en dan kijken wat er nodig is. Omdat er nu vraag naar is, omdat die cursus er aan komt. **En als je zegt ik wil gespreksruimte en gespreksvaardigheden en zij komen straks met alleen signalen.** En dan wat...

PM 1: Dus dat je wel een goed cursus aanbod kan zetten.

R: Ja super. Dank je wel 😊

Bijlage C

Interview Pedagogisch medewerker 2

Aanwezig: Pedagogisch medewerker 2 en Renske van der Zee

Datum: 25 april 2016

Pedagogisch medewerker 2 is pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren

R: Dank je wel dat ik het interview met jou doen. Op welke manier wil je genoemd worden in de verslaglegging.

PM 2: doe maar gewoon mijn voornaam. Dat is allemaal prima.

R: Ik doe mijn scriptie over trauma-informed werken. Dat is een manier van werken op leefgroepen, hoe ze met getraumatiseerde jongeren om kunnen gaan en hoe ze dat in groepsverband kunnen toepassen. Ik vraag mij af hoe jullie dat op de groepen op dit momenten doen. Ik ga eerst vragen naar de kennis, welke dingen jullie nu gebruiken en of jullie de kenmerken herkennen en wat jullie er mee doen. Zo kan ik inzien wat jullie op dit moment al toepassen. Heb je nog vragen vooraf?

PM 2: oké. Hm, nee.

R: Oké. Kan jij mij iets vertellen over trauma's?

PM 2: Ja het lastig. Wij hebben voor die gesprekken, de belangstellingsgesprekken, dat stuk moeten lezen. En ik merkte dat het voor mij qua informatie niets nieuws was. Aan de andere kant hebben we het niet als team eerder op deze manier bekeken. En denk ik dat de dingen die er in staan wat ik denk ik toe pas in mijn werk. Wat mij betreft gewoon belangrijk is, is vooral, een stukje veiligheid bieden. Als er iets mis is met de hechting heeft het veel tijd nodig om te herstellen. Dus heb je eigenlijk vooral duidelijkheid en consequent handelen nodig. Zeg wat je doet, doe wat je zegt. Voorspelbaar handelen. En ik heb het idee dat je daarmee als leefomgeving de grootste stappen kan maken.

R: dus dat je daar de veiligheid kan bieden en de consequentie.

PM 2: en dat dat het meer, weetje dan hebben we het over behandeling. Behandeling kan je beter ergens anders halen. De veiligheid kunnen wij het meeste doen. Het er gewoon zijn.

R: En hoe zou je dat bijvoorbeeld kunnen doen vooral een trauma heeft meegemaakt?

PM 2: een stukje laten zien hoe het ook kan. Dat er wel mensen zijn die zich aan hun woord houden. En die jou belang er toe vinden doen. Ik denk dat je dat kan bieden door een stabiele omgeving te zijn. Door te luisteren en wat een kind vraagt en daar ook op terug te komen. Echt laten merken dat je een kind ziet.

R: En merk je dat je daar nu ook de ruimte voor hebt op de leefgroepen?

PM 2: Ja ik vind van wel. Ik denk dat er wel een verschil zit in groepen. Op het Palet vind ik dat we die ruimte hebben. Maar als ik denk als je kijkt naar andere groepen zie je dat er veel teamwisselingen zijn. En dat daar veel energie in gaat zitten en dat je dan niet je energie en uren overhoudt om het waar te maken op de groep. En daar zie ik dan ook wel vaker een onveilig klimaat.

R: waaraan zie je dat dat? Of waar merk je dat aan?

PM 2: Ik zie het aan de jongeren zelf. Die zich op een bepaalde manier opstellen, waarin ik het idee heb dat ze niet op hun gemak zijn. **Veel opstandig zijn, conflicten uitlokken**. En daarin ook een stukje dat je uitspraken hoort van de jongeren: 'ik heb al zoveel leiding gezien. Of ik ben al voor de 20^e keer van mentor veranderd'. Gewoon van die dingen waarvan ik het idee heb dat ze niet op hun gemak zijn. En dat ze niet zo goed weten wat ze aan de mensen om zich heen hebben.

R: dus echt die stabiliteit. Die ze nodig hebben.

PM 2: ja die zie je niet altijd

R: dat is goed om te hebben zeg je.

PM 2: ja ook voor de jongeren erom heen en de groepsleiding. Maar je hebt helaas niet overal invloed op. Ik denk dat dat echt per groep wel verschilt. En ik vind dat wij op dit moment er wel aan kunnen voldoen.

R: en op welke manier kom je trauma tegen?

PM 2: Ik denk dat je heel vaak ziet dat kinderen **liegen**. Waarvan ik wel het idee heb, dat dat vaak uit een trauma voort komt. **Bedplassen**. Nou sowieso **gedragsproblemen, opstandig gedrag**. Wat afhankelijk is van de situatie en het moment. Zo iets. Denk ik.

R: Niks is goed of fout. Ik ben niet opzoek naar het goede antwoord. Ik ben meer opzoek naar hoe jij het ziet. En hoe is een trauma zichtbaar op een leefgroep.

PM 2: nou wat ik wel vooral vind is dat je het vooral vergelijkt met een ander kind met een trauma. Ik denk dat je een kind met een trauma op school er heel makkelijk uit kan pikken. Maar ik denk **op een leefgroep dat iedereen een trauma heeft**. De van de een is natuurlijk groter dan de andere. Maar wat voor ons als groepswerkers op een gegeven moment normaal is, is een uitzondering voor iemand in het onderwijs.

R: je schrikt er minder van.

PM 2: Dat is denk ik wat de meeste hebben.

R: ja precies. Want zijn er wel eens jongeren waarvan je dan echt gelijk zegt dat is een trauma, en wat moet ik hiermee aan?

A; Ja, en vaak is het dan te groot voor ons.

R: En wat doet je dan op zo'n moment?

PM 2: **Nabijheid bieden** tot het moment dat het nog moet en op zoek gaan naar een plek waar hij/zij terecht kan. Dat die je bijvoorbeeld bij de jongen van vanochtend waar we het net over hadden. We hebben een aantal maanden geleden ook zo'n soort jongen gehad, die had ook veel seksuele problemen. En dat was op een gegeven moment ook **niet meer veilig bij ons**. Hij werd steeds vaker **boos en agressief**, waardoor hij op een gegeven moment ook naar horizon is gegaan. Tot het moment dat hij weg is gegaan heeft hij ook **één op één begeleiding gekregen**. Puur omdat hij zich dan meer op zijn gemak voelde en zijn boze buien meer te kunnen reguleren.

R: Dus eigenlijk zeg je dat als het trauma te groot wordt, dat je probeert de cliënt gelijk naar een plek te sturen waar hij de juiste behandeling krijgt?

PM 2: **dan merk je vaak dat wij niet voldoende zijn.**

R: en dat eigenlijk een veilige situatie niet meer helpt op dat moment.

PM 2: nee, nee. Want wij zijn dan niet veilig genoeg. En als we het dan hebben over kinderen met agressie problemen. **Agressie is bij ons niet veilig, wij doen daarin niks.** Ik denk dat er bepaalde plekken zijn waar fysiek ingegrepen kan worden en alsnog een veilige omgeving geboden kan worden. Bij ons kan dat niet. Wij grijpen niet in. Wij kunnen ze fysiek niet aan. En daarom denk ik op het moment dat zij ervaren dat wij niet tegen een bepaald gedrag op te wassen zijn, zijn zij weer niet veilig.

R: is dat denk je ook het verschil tussen of ze vrijwillige in de organisatie worden geplaatst, door een vrijwillige plaatsing. Nou ja, vaak waar ze door worden geschoven is vaak meer drang, ze moeten daar zitten, ze hebben geen keuze meer. Ouders moeten verplicht meewerken of niet meer in beeld komen. Dat is vanuit Trivium een andere werkwijze, waar ze wel worden geplaatst maar wel om te kijken hoe kan je wel in contact komen met je primaire omgeving. Denk je dat het daar ook mee te maken heeft? Meer met de instelling van Trivium?

PM 2: wat denk je wat hier mee te maken heeft? In groot het trauma is?

R: Meer wat je kan bieden? Op dit moment bieden wij natuurlijk begeleiden, bieden we dat je in contact komt met je primaire omgeving, waar misschien juist het trauma is ontstaan. En dat als het echt te groot is, niet meer mogelijk is.

PM 2: En vaak is het dan al zo, dat het trauma dan al zo lang aanwezig is. Ik denk dat dat dan verstoord kan worden omdat er elke keer niet geboden wordt wat het kind nodig heeft. Dat het op een gegeven moment de spuigaten uitkomt. **Dat als je eerder in de keten stapt, dan kan je misschien wat meer opvangen.**

R: Dus eigenlijk is het vanaf 12 jaar eigenlijk al best wel laat. Bedoel je dat het leeftijd te oud is om het goed te kunnen opvangen?

PM 2: **ja, behalve als he trauma pas later ontstaat.** In de pubertijd, dat het kind dan wat meemaakt of dat er dan pas ruzie thuis komen en dat het een pure uit huisplaatsing is. Maar als je het hebt over trauma's opgelopen in de vroege jeugd. Elke keer dat er op een bepaalde manier mee om is gegaan, dan zie je dat er wel meer nodig is. Ook al is dat niet altijd. We hebben ook jongeren met hechtingsproblemen, omdat het zich heeft plaatst gevonden in de jonge kinderjaren. Het zegt ook niet, dat wij hier niks mee kunnen. Maar het zegt wel dat het te hardnekkig is. Zo'n persoon kan al 1,5 jaar bij ons zitten en nog steeds liggen over kleine dingetjes. Dat wij denken "Wij haal je het idee vandaan dat je hierover moet gaan liegen". Dat zie je wel.

R: oké, en vanaf dat moment zeg je eigenlijk er moet nog behandeling bovenop. En die wordt dan buiten Trivium aangeboden?

PM 2: Ja, **Yulius** bijvoorbeeld.

R. Oké, cool. Yulius is heel cool, vind ik heel interessant. Maar dat bieden wij hier helaas niet.

PM 2: ja, haha. Wij proberen zelf natuurlijk soms ook nog wel iets. Zoals, hm **therapie of gedragstherapie, speltherapie.** Dat kunnen we wel **vanuit de stichting** doen, maar niet vanuit de groep.

R: Oké. En waar komt de keuze vandaan om dit niet vanuit de groep te doen, maar vanuit de organisatie?

PM 2: **Omdat wij geen therapeuten zijn.** Een speltherapeut of een cognitief-therapeut is wat anders dan een Pm-er. **Wij kunnen dat niet geven.** Dus dat moet iemand anders geven. En die zou op de groep langs kunnen komen. Maar vaak is het logischer dat de jongeren dan naar het kantoor gaat.

R: Oké. Dus jullie hebben er wel ervaring mee dat een jongere ergens naartoe gaan om aan hun trauma te werken en dat ze dan weer terug komen op de groep.

PM 2: Ja dat ze gewoon op de groep komen.

R: Merk je dan een gedragsverschil als je terug komen van hun behandeling.

PM 2: Nee, heb ik nog niet kunnen zien.

R: dat gebeurt dan echt in dat kamertje en voor de rest niet.

PM 2: Ja en dan is het de vraag in hoeverre is dat dan voldoende.

R: Oké, en je zegt dat trauma zich vooral uit in agressie bij jullie op de groep. Is er dan wel echt een moment dat je denk, dit kunnen we niet meer aan. Hoe voelt dat dan voelt de groep en voor jou als Pm-er?

PM 2: Dat we het niet meer aankunnen?

R: Kan. Of het moment dat de agressie gebeurt.

PM 2: Ja dat moment van agressie is dan wel vaak iets wat je aan kan zien komen, en wat mij betreft ook een stukje ervaring is. Het kan even moeilijk zijn, maar op een gegeven moment weet je hoe het is en hoe je kan reageren en wat je moet doen. Het is wel vaak naar voor een jongeren, omdat op het moment dat het eruit komt zetten zij een beeld neer van zichzelf wat ze niet meer terug kunnen draaien. En dat willen ze vaak niet, het is een wanhoop daad. En dan is het ook wel vaak dat we denken, van ja, we hadden het aan zien komen. We hadden het dus kunnen voorkomen om eerder de passende hulp te bieden. Maar goed, dat hebben wij niet in handen. Want die passende hulp komt van extern. En als dat er nog niet is, of nog niet beschikbaar is. En vaak zie je dan ook dat externe partijen harder gaan lopen als we echt aan de noodbel trekken, van dat het niet meer veilig is. Als we zeggen dat het idee hebben dat het binnenkort gaat klappen, dan komen ze niet.

R: en wat vind je daarvan? Dat je het eigenlijk al aangeeft.

PM 2: Ja dat is heel lastig. Ja, waarom geef je het aan? Dat is niet iets wat je denkt dat er misschien iets gaat gebeuren. Dat is wel iets van jarenlange ervaring dat het zo is. Dat klappen blijft altijd nodig, en dat blijft heel naar. Zo'n jongeren kan het ook nog verkroppen. Die had het niet gewild en die heeft zich op een bepaalde manier moeten uiten omdat hij zich in een hoek gedrukt voelde. Wat niet nodig was geweest. Dus die voelt zich schuldig, om iets wat hij niet had hoeven doen als er gewoon eerder hulp was gekomen. En dat, dat is heel lastig. Het blijkt dat mensen je pas serieus kunnen nemen als het blijkt dat je pijn gedaan bent.

R: En kan je dit dan met je team bespreken? Of nemen je momenten ervoor om dit moment soort momenten te bespreken?

PM 2: Tuurlijk. Maar dit is geen verbetering wat we in het team moeten hebben, maar een verbetering in de communicatie met externe.

R: oké, oké. Daar ligt voor jou, als er iets verbeterd moet worden op het gebied om met een trauma te kunnen, is de communicatie met externe. Om serieus genomen te worden als er signalen zijn.

PM 2: Ja. Je hebt altijd wachtlijsten en dat snap ik. Maar vaak kies je er dan voor om, Oké dit kind hoort hier niet, maar voor overbrugging gaan we het doen. Ja.

R: en wat vind je daar dan van?

PM 2: ik vind dat prima om te bieden. Net zoals die jongen van vanmorgen. Als het lukt met **careflex** en alles, zolang het goed gaat. Op het moment dat er **geen andere plek is, ben ik blij dat wij het kunnen doen.** Maar het zet wel **de rest van de groep op stelten** En daarbij, hoe gaat dit **voor die jongen positief zijn?** Gaat die jongen echt denken 'wat heb ik het leuk gehad op het palet'? Echt niet. Voor hem is het ook een manier van overleven en dat is het vervelende ervan. En tuurlijk doe je het, want je wilt een kind niet op straat zetten. **Maar het is voor niemand goed.**

R: Het is wel mooi dat het zo zegt. Dat het voor niemand goed is, om op een plek te zitten waar je niet kan bieden wat die persoon nodig heeft. Ook al wil je wel, dat je zegt 'weetje, tuurlijk bied ik die plek'. Je probeert er dan alles aan te doen.

PM 2: en voor hem is het ook niet goed. Hij gaat ook dingen doen, waar hij later op gaat terug kijken van dat hij dat niet had willen doen.

R: En je zegt dat je er wel met collega's er wel over praat. Is het nodig, niet echt zeg je. Want je loopt er als team goed in. En met de jongeren? Hoe open zijn jullie met hen over traumatische ervaringen? Over trauma's?

PM 2: **Het woord gebruiken wij sowieso niet, tenminste ik niet, bij jongeren.**

R: wat voor een woord gebruik je wel?

PM 2: ik denk dat ik het vaak heb over **"dingen meegemaakt"**. Dat het een soort van samenvatting is van wat je vroeger allemaal hebt meegemaakt en ik weet dat je nare dingen hebt meegemaakt.

R: trauma is te hard?

PM 2: ik wil niet ergens een etiquette op plakken. Ik wil laten zien dat het oké is wat er heeft gespeeld en wat er speelt. En dat hij/zij niet anders is dan andere.

R: Maar de momenten heb je wel met de jongeren om praten met ze over gebeurtenissen of als ze er een keer uit zijn geklapt om...

PM 2: ja, ja. Dat merk je dan **in mentor gesprekken of na een incident of als iemand niet lekker in zijn vel zit.** Maar het is niet een soort van alledaags onderwerp van 'wat hebben we allemaal een kut jeugd met elkaar gehad, laten we het er eens over hebben met ze alle aan tafel'

R: nee precies. Het is **dan meer met individuele momenten.**

PM 2: Ja, ja.

R: en je zegt dat als iemand klapt, dan pakken we het ook wel terug. Wat bespreek je dan tijdens zo'n moment?

PM 2: Ja vooral **wat voelde je? Hoe kwam het dat je je zo voelde?** Hoe kwam het dat je zo hebt gehandeld? Ik moet eerlijk zeggen dat ik snel overga op hoe je het wel had kunnen doen? Hoe had je het liever gedaan? **Meer een stukje vooruit kijken dan terug kijken.** Maar goed, als het aan de orde is dan heb ik het ook juist wel over heb je dat vaker meegemaakt? Heb je het vaker gezien? Wat denk je wat daar invloed op heeft? Maar zoals ik zeg, ik kijk maar naar hoe je het ook had kunnen doen. In plaats van hoe komt het en wat is er vroeger gebeurd.

R: dus vooral het positieve in, in plaats van het negatieve herhalen?

PM 2: Ja, en naar het vooruit kijken.

R: Je zei dat er wel vanuit TriviumLinden Hof, als jullie extra hulp nodig hebben, speltherapie is etc.? Is speltherapie ook voor oudere jeugd?

PM 2: speltherapie is denk ik vooral voor jonge jeugd is, voor jongeren is wel cognitieve gedragstherapie.

R: en die wordt ook geboden vanuit Trivium.

PM 2: Ja.

R: en worden er nog meer middelen vanuit Trivium geboden waaraan jullie handvatten hebben voor op de groepen?

PM 2: Je hebt natuurlijk FACCT, maar dat ligt niet geheel bij TriviumLinden Hof. Verder schiet mij niet zoveel te binnen. Ik weet niet of jij nog die ik kan gebruiken of die ik niet door heb.

R: hm ik weet dat iemand anders zei dat er wel vragenlijsten zijn, RISK, die je wel met ze kan doornemen. Maar die wordt meer door ambulante gebruikt. Maar voor de rest wordt er op dit moment dat ik van andere hoor niet heel veel gebruikt. Maar misschien wordt er bij jullie in het cluster wat anders aangeboden dan in het andere cluster. Zij hebben dan wel een intervisie gehad over het werken met trauma's. Die van de Lohmanlaan, die hebben dan wel een intervisie gehad als een soort van voorloper op de training.

PM 2: oké, en dat is dan de training, Trauma-informed werken?

R: Ja.

PM 2: dat gaat iedereen uiteindelijk volgen toch?

R: als het goed is wel. Ik weet niet in hoeverre hij verplicht wordt. Maar daar moet ik nog even achteraan.

PM 2: ik dacht dat ze hem verplicht wilde maken.

R: Maar vanuit nu wordt er nog niet veel geboden vanuit trivium. Maar sommige zeggen echt, ik heb gespreksvaardigheden nodig want soms weet ik gewoon niet hoe ik zo'n gesprek aan moet gaan. Die middelen kunnen wel geboden worden door trivium.

Wat zijn er dingen waarvan jij zegt, dat heb ik echt nodig vanuit TriviumLinden Hof om beter te kunnen werken met trauma's?

PM 2: Ik merk dat ik heel graag dingen wil signaleren en dat je bewust moet zijn van je handelen en benadering. Maar voor mij is dat stukje lezen hierin voldoende. Op het moment dat je er bewust van bent en er is een gedragswetenschapper bij die jou kunt ondersteunen, en met je mee kunt denken met wat we willen. Dus ik denk niet dat er concrete dingen moeten zijn of ontwikkeld moeten worden. Ik denk dat je het vooral over een manier van denken moet hebben.

R: dat je er bewust van moet zijn. Van het trauma.

PM 2: En dat het terug kan komen in methodische overleg en dan ga ik er vanuit dat de gedragswetenschapper inderdaad die middelen kent en de tools kan aandragen.

R: en dat er vanuit daar de groepsleiding verder gaat, hoe kan ik dat op de groep goed toepassen

PM 2: dat denk ik. En dat er eerst dat bewust zijn is, van waar ben je nou mee bezig en waarom is dat klimaat zo belangrijk? Ja, bijvoorbeeld over dat liegen. Dat wordt afgekeurd zonder dat je er bij nadenkt waar dat vandaan kan komen. En dat is denk ik wel goed, dat iedereen daar in getraind wordt.

R: dat je het meer gaat herkennen, de uitingen.

PM 2: en dat je er ook begrip voor kan hebben. EN dat je kan kijken wat heeft een kind daarbij nodig. Of dat nou duizenden middelen moet zijn of dat het een stukje klimaat is. Ik denk zelf het laatste, dat je daar het verst mee komt. Al die middelen en therapieën heeft toch geen naast als er een onveilig leefomgeving.

R: dat is voor jou dus het belangrijkste, het bieden van een veilige leefomgeving. Kan dat niet.

PM 2: ik denk dat Yulius daarom ook altijd zegt dat we pas gaan behandelen als het kind een stabiele plek heeft.

R: dat is opzich ook wel fijn.

PM 2: ze zeggen het ook niks voor niks. Ze zeggen het echt onderbouwd.

R: het is ook niet goed voor een kind dat een kind van groep naar groep wordt gesleept. Een kind uit huis plaatsen is natuurlijk al.

PM 2: een trauma genoeg.

R: als het kind natuurlijk op een groep komt en hij wordt daar weer naar 2 weken weggehaald.

PM 2: en vervolgens wordt er van hem verwacht dat hij aan een trauma gaat werken, terwijl het trauma nog steeds leeft en speelt.

R: ja dat is wel vreemd. Of er nog zelf in zit. Dus dat is dan wel. Ja, het is wel mooi dat je dat zegt, een veilig situatie dat moet er zijn voor het kind.

PM 2: ja en dat we allemaal weten waarom we die veilige situatie bieden en hoe wij die het beste kunnen bieden.

R: Dus eigenlijk heel individueel naar de jongeren kijken?

PM 2: ja, en daarbij is het lastige, is het zit hem heel vaak in het team en de wisselingen in het team. En dan denk ik wij zijn best wel een stabiel team. En de afgelopen dagen neem ik het aanbod aan om hier te gaan werken, willen we heel graag 1 kind veiligheid bieden waardoor er één collega niet kan werken en de ander collega's moet gaan wisselen. Dus dat zijn al 2 redenen. Twee redenen daarbij die een stukje instabiliteit op het werk brengen. En dat vind ik heel lastig, omdat aan de ene kant. Wat dan vooral werkt is iedereen op één plek houden en dat werkt dan ook weer niet. Ik heb ook de behoefte om andere dingen te proberen en als mijn collega's een nieuwe baan wil heeft hij dat ook nodig om dat te gaan doen. Maar goed, dat zijn wel de dingen die instabiliteit bieden. En dat is heel lastig om dat te kunnen voorkomen, dat lukt je gewoon niet.

R: Ja. En wat vind je dan van de dienstenwisselingen? Die om de 7-8uur nieuwe gezichten op de groep staan.

PM 2: Zolang het een klein aantal is van bekende gezichten die terug komen denk ik dat het wel oké is. Daarin zie ik ook wel dat ze wel elke keer vragen wanneer ben je er weer, of ze kunnen op de deur zien wanneer je er weer bent. En ze weten ook dat degene die hierna komt is ook vertrouwd. Dus ik denk dat dat niet het probleem hoeft te zijn. Maar wel als het elke keer een ander is.

R: dat zit dus bij jullie in het team wel goed?

PM 2: Ja dat denk ik wel. En natuurlijk is het fijn dat de jongeren weten, dat als er iets is dat ik er dan ben. Dat is al helemaal ideaal. Maar ik denk dat ze er wel mee kunnen dealen dat er meerdere zijn. Alleen vind ik het dan wel belangrijk dat die gene op één lijn zitten. Ik hoor soms wel teamdiscussie van dat ze een vergelijking gaan maken met thuis dat ze daar ook niet het zelfde van hun vader als moeder mochten. Maar dan denk ik NEE. Deze jongeren hebben namelijk al een vader en een moeder en dan nog een 8, niet 2, maar 8 andere opvoeders erbij. Die mogen wel het zelfde antwoord geven op een bepaalde vraag.

R: ook weer om die veiligheid en stabiliteit te bieden. En dat iedereen op de zelfde manier consequent reageert.

PM 2: Ja het is al vervelend genoeg dat er elke keer een ander gezicht voor je staat. Maar gelukkig handelt dat andere gezicht wel het zelfde. En dan kan je jongeren zich nog wel op de zelfde manier gedragen en daarbij ook de zelfde respons van de groepsleiding verwachten.

R: fijn dat jullie team zo soepel verloopt.

PM 2: Ja, zo zie ik het ideaal plaatje. Het gaat niet altijd zo, maar ik probeer het wel.

R: En weet je stiekem hoe de rest van het team het ziet. Want je zegt dit is jou ideaal plaatje.

PM 2: Ja ik hoor mijn team wel veel over klimaat, veiligheid en stabiliteit. Ik weet niet zo goed inderdaad in hoeverre zij al mijn uitspraken delen, over neuzen te zelfde kant op en dezelfde reacties en gelijk handelen en waarom, doen wat je zegt zeg wat je doet. Ik weet het niet. Mar we draaien echt een prima groep en we zitten wel op één lijn. Dus ik denk dat de meeste dingen wel breed gedragen worden, maar of het een cultuur is waar mensen makkelijk ik mee gaan en waar iedereen specifiek er zo over denkt, dat weet ik niet.

R: oké, maar het loopt in ieder geval wel soepel. En je vind dat het goed gaat.

PM 2: voor zolang het duurt.

R: dat is voor daarna weer haha. Volgens mij heb ik alles wel. Middelen, uiting en kennis. Wil je nog wat kwijt over het onderwerp of denk je het is goed zo?

PM 2: ik denk dat het goed is dat de stichting hiermee aan de slag gaat en jij je er specifiek nog in verdiept. En dat het echt wel heel waardevol is.

R: ik hoop het, haha

PM 2: qua product vind ik het heel lastig voor je, wat je kan ontwikkelen.

R: ja sommige zeggen echt, ik heb dit echt nog nodig en dit mis ik op de groep. En dat verschilt.

PM 2: heb je dat al gehoord?

R: ja, de communicatie. Ik kan het herkennen, maar hoe ga ik zo gesprek aan. Ik ben veelte emotioneel ervoor. Dan ben ik meer in tranen dan de cliënt tegenover mij.

PM 2: Dus het stukje wat je eigenlijk net zei, de gespreksvaardigheden leren.

R: ja en ook, hoe kan je de eigen emoties onder controle kan houden. Daar zitten ze soms mee.

PM 2: maar dat vind ik ook wel mooi hoor. Welke opleiding doe jij?

R: pedagogiek

PM 2: ik denk dat daar veel op zelfreflectie en emoties worden gezeten. Ik denk dat het op het MBO minder is en hier best wel veel MBO-ers werken. Ik ben altijd wel heel blij geweest dat ik mijzelf voor het werken heb leren kennen en mijzelf nog steeds leer kennen. Om bepaalde dingen bespreekbaar te kunnen maken die ik anders vermeden zou hebben, omdat ik die te dicht vond komen. En ik vind het daarom wel heel belangrijk dat bij hulpverleners gestimuleerd blijft worden om met je eigen emoties aan de gang te gaan. En daardoor ook te weten wat je bij een ander kan bereiken en kan oproepen. Dus dat zijn wel goede vragen. En ik hoop wel dat daar ruimte voor komt en dat levend te houden.

R: Dat je elkaar leert kennen op die manier

PM 2: ja en dat je daarin getriggerd en uitgenodigd blijft en zelfs een soort van gedwongen wordt om dat aan te gaan met jezelf. Waardoor je ook een betere hulpverlener blijft zijn.

R: en zelf denk ik ook, dit vragen we ook van de jongeren. 'Waarom triggerd jou iets?'

PM 2: en heel eerlijk, vaak kunnen wij hier zelf vaak geen antwoord op geven. Hoe ga je dat dan verkopen?!

R: ja precies. Ik ben heel benieuwd. De training komt er waarschijnlijk aan.

PM 2: ja daar ben ik heel benieuwd naar. En jij kan er ook goed op voortborduren.

Bijlage D

Interview Pedagogisch medewerker 3

Aanwezig: Pedagogisch medewerker 3 en Renske van der Zee

Datum: 26 april 2016

Pedagogisch medewerker 3 is *pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar*.

R: Ik doe mijn onderzoek naar trauma-informed werken. Dus hoe de groepsleiding omgaat met trauma's van jongeren en hoe dat allemaal in zijn werking gaat. Hier ga wat over vragen. De vragen gaan voornamelijk over kennis, uitingen op de groep en de middelen die je vanuit trivium in kan zetten of niet. Ik moet vooral kijken hoe het op dit moment gaat. Aan het eind heb je nog de ruimte om aan te geven wat je zelf nog voor ideeën hebt of wat je nodig hebt vanuit trivium. Zou jij eerst wat kunnen vertellen over trauma's?

PM 3: Over trauma's. Ik denk dat heel veel jongeren bij ons op de groep een trauma hebben en ik denk dat dat voornamelijk voort komt uit weinig beschikbaarheid van ouders in de jeugd. Of juist agressief reageren, onvoorspelbaar reageren, langere tijd er niet zijn voor het kind vanuit de volwassenen en wat er verwacht zou worden vanuit de ouders. Of trauma's door incidenten die gebeuren.

R: En wat voor een soort trauma vind je het meeste zichtbaar op de groep?

PM 3: het meeste het eerste en ook wel het tweede.

R: ja, ja.

PM 3: Ja het meeste

R: Toch wel dat de ouders er op het eerste gebied niet waren. Dus meer de hechtingsproblematiek die daaruit is voortgekomen eigenlijk?

PM 3: Ja.

R: Is er op dit moment, in deze samenstelling, zijn er jongeren met trauma's?

PM 3: Ja.

R: en hoe uit zich dat?

PM 3: In geen vertrouwen hebben in volwassenen en emotionele problemen. Tenminste emotionele wisselingen, hoe noem je dat, stemmingswisselingen. Constant in een alerte modus zijn, onrustig, niet goed kunnen praten over emoties, emoties niet goed bij andere kunnen inschatten, angsten, nieuwe dingen uit de weg gaan. Het is lastig om het allemaal zo op te noemen. Moeilijk een sociaal netwerk aan kunnen gaan.

R: dus gewoon echt het vertrouwen. Je zegt ook het vertrouwen in volwassenen. Merk je dan ook dat ze het lastig vinden om vertrouwen in de groepsleiding te hebben?

PM 3: Ja dat merk je wel.

R: en waarin uit zich dat dan voornamelijk?

PM 3: In soms gewoon heel bozig en afstandelijk gedrag laten zien. Ja dat. Op afstand houden, door dat soort gedrag. Maar dat ze eigenlijk wel de aandacht en het contact willen, maar dat niet goed weten hoe ze dat aan moeten gaan. Dus op afstand houden. Pas na hele lange tijd dat ze zich daarvoor open stellen.

R: Ja. EN als je zo iets merkt, ga je daar dan ook in gesprekken over met de jongeren of laat je het?

PM 3: Nee ik probeer wel eigenlijk, ik praat wel over mijzelf. Ik probeer er wel door heen te kijken, dus meer te zien. Als mijn mentorkind, die hier een heel duidelijk voorbeeld van is, probeer is juist door dat afstandelijke en bozige en angstige gedrag heen te kijken. EN te kijken wat zij nodig heeft. En daarbij aan te sluiten. Dus als ze juist mij heel afstandelijk op afstand houdt, kijk ik wat er achter zit. Dat ze juist wel die ondersteuning nodig heeft en die herkennen en dat ze toch eigenlijk heel veel wil bepalen en wil meedenken. Terwijl ze juist gedrag laat zien, waarvan jij dan zou denken die heeft toch juist meer begrenzing, structuur en wat dan ook nodig. Maar ze wil juist meer zelf bepalen, dus haar juist dat vertrouwen zelf geven dat ze zelf dingen kan bepalen. En toch die ondersteuning te geven en toch een stukje rust uitstralen. Zij zijn heel angstig en hebben het niet onder controle, maar juist zelf daarom heel stabiel blijven en dat je laat zien dat jij het wel onder controle hebt. En dat geeft hen een stukje vertrouwen en basisrust, waar ze wel wat aan hebben.

R: Rust is eigenlijk heel belangrijk zeg je.

PM 3: Ja, zelf heel stabiel en veilig blijven en heel consequent voor de jongeren blijven. Maar wel achter het gedrag kunnen kijken. Wat zit er nou voor een vraag achter? Wat hebben ze nou echt nodig? Als jij ze dat biedt dat zakt dat schild op een gegeven moment ook weg. Hoe langer je dat doet, hoe beter die band wordt met de jongeren en hoe beter je het ook ziet.

R: Ja precies. Je zegt heel erg dat je probeert achter het gedrag te kijken. Doe je dat doormiddel met de jongeren in gesprek te gaan, of om met je collega's er over te praten? Op welke manier kijk je achter het gedrag?

PM 3: Ik probeer het minder te doen door direct met de jongeren in gesprek te gaan, omdat ze het vaak zelf niet herkennen. Maar gewoon om het te doen, en dat je aan hun gedrag ziet dat wat jij doet, dat dat werkt is het al een bevestiging dat het oké is. Je hoeft er niet altijd over te praten zeg maar, zij herkennen hun trauma vaak ook niet. Als je er dan over gaat praten dan komt hun trauma veel te dicht bij en zij herkennen hun eigen gedrag ook helemaal niet. En die aanpak praat je dan wel weer met je collega's over.

R: dus meer het uitproberen en als je ziet dat er een gedragsverandering plaatsvindt, daar praat je dan met elkaar (je collega's) over.

PM 3: ja.

R: En, want je zegt met de jongeren in gesprek gaan over hun trauma dat vinden, dat weten ze zelf vaak niet.

PM 3: Ik vind wel dat je in gesprek met gaan over het trauma. Maar het gedrag dat voort komt uit het trauma, hoef je niet zozeer over in gesprek te gaan. Want dat is een gevolg van het trauma en je moet over het trauma zelf praten. Maar ik kan bijvoorbeeld met mijn mentor kind over haar stemmingswisselingen en angsten praten, maar dan ontkend ze dat alleen maar. Maar door te zien wat er achter zit en daar over te praten. Dat werkt wel. Maar niet over het gedrag te praten wat voort komt over het trauma.

R: Dus de uitingen van het gedrag bespreek je niet. En de trigger van het gedrag. Bespreek je die wel?

PM 3: wat?

R: de trigger? Dus wat maakt het dat het gedrag naar voren komt?

PM 3: Ja ja, dat bespreek je. Ik vind dat je **de essentie moet aanpakken** en niet de gevolgen van het gedrag. En als je hier op ingaat, dan gaan de gevolgen ook vanzelf weg

R: en op wat voor een momenten ga ik wel in gesprek over haar gevoelens en waar het vandaan komt? En op welk moment ga je in gesprek met de persoon als het niet je mentor kind is? Aangezien je nu veel je mentor kind als voorbeeld noemt.

PM 3: Nee dan pak ik het zelf op. Als het moment zich er voor leent, dan pak ik het er gelijk op. Maar soms kies je er ook bewust voor om die jongere met rust te laten. Ze hechten zich meer aan hun mentor dan aan andere mentoren. Vooral jongeren die een traumatische verleden hebben, vinden het al moeilijk om zich aan volwassenen te hechten. En hechten zich dan alleen aan hun mentor en dan is het beter voor de jongere als de mentor het oppakt. Maar als de situatie zich er voor leent en je kunt het zelf aan, dan pak je het ook gelijk op.

R: precies. En hoe voelt het voor jou als groepsleiding om zo iets om te pakken om over een trauma of traumatisch ervaring te praten?

PM 3: **Ik vind het best lastig, want het is best diepgaand**. Ik vind het eigenlijk ook meer specialistisch werk, als ik dan kijk naar mijn mentor kind, die loopt nu ook bij lucertus. En ik vraag soms de behandelaar daar om advies, omdat het zo diepgaand is hoe het werkt. En ik dat ons petje te boven gaan.

R: eigenlijk zeg je, dat kan ik niet bieden hier.

PM 3: **Nee ik vind niet dat wij dat zonder begeleiding niet kunnen bieden**. Ik vind wel dat het advies wat wij krijgen, wij er wel wat mee kunnen. En als je weer vast loopt, dan krijgen we weer advies. Maar ik weet ook niet of ik dingen door elkaar haal. Want het is misschien wel traumatisch gedrag en psychische stoornis door elkaar. Maar als je echt een heftige casus hebt, is het echt goed om advies bij te krijgen van **een universitaire geschoold persoon**. Wij kunnen daar dan wel weer wat mee, maar om echt goed achter het gedrag te kijken heb je wel zo iemand nodig. Daar ben ik wel van overtuigd en dat heb ik zelf ook ervaren.

R: dat is wel fijn. Je hebt dus echt het gevoel dat het gevoel dat contact close moet zijn, en dingen kunnen bespreken hoe het in de leefomgeving van de jongere gaat. Zou je dan zeggen dat lucertus de behandelomgeving is?

PM 3: Ja vind ik wel. Ik vind wel dat je wel nauw met elkaar kan samenwerken. Maar **het is wel belangrijk voor de jongeren dat hij/zij extern begeleiding krijg voor het trauma verwerking**.

R: Dus het is belangrijk dat het extern is. Hoezo vind je dat?

PM 3: omdat wij het niet kunnen bieden. En omdat wij, de woonomgeving zijn en zoveel mogelijk in de opvoedsituatie te blijven. En je kan wel gaan graven, maar in hoeverre zijn wij SPH-ers geschoold om er mee om te gaan wat er uiteindelijk uit komt. Als je die put over trekt. Dat vraag ik me wel af.

R: is het angst ergens, of gewoon echt ik ben er niet voor geschoold.

PM 3: **het is voor mij geen angst en het is en realistisch**. Ik vind het helemaal niet eng, ik vind het juist heel interessant om zo'n put open te trekken. Maar ik ben ook wel realistisch van wat kan ik die jongere bieden als ik die put open trek? Daar moet je wel over na denken. Heb je dan voldoende

handvatten om iemand ook echt goed te begeleiden en doe je maar wat? WE kunnen heel veel, maar een trauma verwerken. Ik denk wel dat wij als opvoeders met het gedrag om moeten kunnen gaan. En het moeten kunnen herkennen. Maar het ook echt kunnen verwerken vind ik een ander verhaal.

R: Dat is gewoon hier buiten. Dat is fijner als het extern is, gespecialiseerd is.

PM 3: ik denk dat dat beter is voor de jongeren. Dat iemand anders hier meer verstand van heeft.

R: Goed dat je voor jezelf goed hebt wat je kan en niet kan. Niet dat je het open trekt en dan zit, en nu. Sommige vinden het heel eng om zo iets aan te gaan, omdat je niet weet wat je niet tegen komt.

PM 3: die angst heb ik niet zozeer. Als een jongere er zelf over begint, dan zal ik luisteren. En vragen stellen indien nodig. Maar ik zou geen behandel pad dan zelf uit gaan zetten. Ik zou dat dan eerst gaan bespreken met een gedragswetenschappen of lucertus. Maar ik ga het ook niet uit de weg als het wel ter sprake komt. Soms grijp je dan juist wel een situatie aan om het wel te bespreken. Maar dan meer vragen en luisteren.

R: Precies. En bespreek je het dan ook met het team?

PM 3: natuurlijk. In de methodiek vergaderingen

R: vertel je dan hoe het gaat, of wat de aanpak is of de jongere vertelde mij dit en dit moet ik delen?

PM 3: dat. En daarna ook wel wat gaan we er mee doen. Dat, bij één jongeren hadden we zoiets van oh die heeft nog een begeleider extern, dus misschien moeten we een keer adviseren dat hij daar heen gaat. En met onze gedragswetenschapper hebben we het er vooral over. Als we op de vergadering komen met wat moeten we hier mee. Dat koppelen we dit terug naar de gedragswetenschapper om haar mening.

R: en kan zij ook, middelen bieden vanuit Trivium om er mee aan de slag te gaan? Of geeft ze meer advies?

PM 3: Nou ja, dat trauma-informed werken wordt vanaf volgend jaar geboden, dus dat is er nog niet. Dus tot zover nog niet geïntroduceerd. Hm nee, ik vind wel. Qua echt trauma verwerking? Of het gedrag?

R: trauma-informed werken is vooral het begeleiden ervan en het herkennen. En hoe ga je er dan in een leefsfeer mee om?

PM 3: ik denk dat daar nog te weinig aandacht voor is.

R: Dus dat er te weinig middelen wordt geboden vanuit Trivium op dit moment eigenlijk?

PM 3: hm ja, ja. Als ik het niet zo voor handen heb, dan weet ik het niet. Dan zijn er te weinig middelen. Dit is toevallig een paar weken geleden rond gemaaild, maar meer ook echt niet.

R: en wat vind je er dan van dat ze er nu zo opduiken op dit onderwerp?

PM 3: Ik heb niet echt het gevoel dat er op duiken. Maar ik vind het wel goed.

R: Zou het hier kunnen helpen om meer trauma gericht, qua begeleiding te werken.

PM 3: Ja, ik denk toch dat we soms vergeten dat er toch nog een hele boel speelt achter het gedrag van de jongeren. Als je een jongere al langer kent, dan vallen de puzzelstukjes meer op zijn plaats. Zeker als je het gedrag beter kan plaatsen. Dus ik denk van wel ja.

R: oké. En binnen de werksetting die jullie nu hebben. Zijn daar dan ook de mogelijkheden voor om er mee te werk te gaan?

PM 3: **Ja, We hebben onszelf toch. Wij zijn de middelen toch?** De vraag is in hoeverre iemand zich er zelf goed bij voelt. Het kan zijn een aantal mensen in het team er sterker in zijn dan andere, maar daar kan je dan gebruik van maken.

R: Sterker qua persoonlijk of kennis dan?

PM 3: sterker in, weet ik veel, ervaring en kennis zo iets. Dat je daar elkaar meer ik kan optrekken. Maar door het open te gooien, ben je al weer ergens.

R: Als jij nog aan zou mogen geven wat je vanuit Trivium graag nog extra wil gebruiken over dit onderwerp of een bepaalde begeleiding of bepaald middel wat je zou kunnen inzetten?

PM 3: Ik denk **dat de gedragswetenschappers structureel hier aandacht voor moeten hebben in de vergaderingen.** Er is natuurlijk sprake van dat gedragswetenschappers alleen nog maar op consult afspraken gaan werken in plaats van aanwezig te zijn bij de vergaderingen. Ja, ik vind dit een van de redenen waarom dit niet zou moeten gebeuren, waardoor er standaard een gedragswetenschapper bij de methodiek vergaderingen aanwezig zou moeten zijn en dat die dan ook aangeeft van met dit gedrag komt voort uit dat en dat. Dat er iemand is die je af en toe er scherp op houdt.

R: zo dat je niet in het gedrag verdwaald.

PM 3: misschien is het sowieso goed om een cursus, nou ja en zijn al zoveel cursussen, maar ja om dus **een cursus aan te bieden.** Dat alle medewerkers daar in ieder geval van op de hoogte van zijn, van ook **de kenmerken en de gedragsdingen die je ziet.** Maar dan moet dat wel terug komen in de methodiek vergaderingen.

R: nou ja, ik weet dat er een cursus wordt gemaakt over dit onderwerp. Als jij aan die cursus mee zou doen, wat zou jij er dan uit willen halen?

PM 3: **Kenmerken, wat extra kennis daarover. En handvatten en hoe daar dan op te reageren. En ook waar jou grenzen liggen als pedagogisch medewerker.** Wanneer je het opschaalt naar externe partijen.

R: want die grens is nog onduidelijk merk je?

PM 3: Ja wel een beetje. We hebben natuurlijk een jongere op de groep waarvan zijn moeder is vermoord. En iedereen gaat dan een beetje voorzichtig om zijn moeder proberen te praten. Maar in **hoeverre bespreek je echt die situatie,** weet je wel. Iedereen denk ook een beetje, als je er eenmaal aan begint wat komt er dan? Heeft hij er zelf behoefte aan? We hebben dat eigenlijk wel gevraagd en hij zegt dan van niet. Is dat dan goed om het daarbij te helpen?

R: Moeten we nog verder of. en je zegt dat het makkelijk is, dat het handig is wanneer je het moet doorgeven aan meer gespecialiseerde hulp. Hoe vind je nu hoe die samenwerking gaat? Met lucertus heb je wel goede ervaringen opgedaan. Is dat een algemene ervaring dat je samenwerking goed gaat?

PM 3: Nee ik vind wel dat de hulpverlening op gang komt. **Als je vind dat het nodig is dan duurt het zo nog 2 tot 3 maanden tot dat je op een intake kan.** Bij lucertus dan. Dus dat kan wel echt een stuk sneller, vooral als jongeren al in zorg zijn. Dan hoop je toch dat het wat sneller gaat, en de aanmelding sneller kan verlopen.

R: Merk je dat je het niet heftig genoeg voor ze is om ze aan te nemen?

PM 3: nee **het is gewoon te druk**. Dat ze er gewoon, lange wachtlijsten voor hebben.

R: Hoe ga je dan te werk? Je signaleert wel dat de jongere hulp nodig heeft.

PM 3: **Pappen en nat houden**. Wat we kunnen bieden, dat bieden we. Maar meer ook niet op dat moment. Je doet wat je kan doen, we doen heel veel. Maar geen behandeling dus, wat op dat moment nodig is. Trauma verwerking, nee. Kijk je bespreek natuurlijk heel veel. Wat je kijken wat valt onder trauma verwerking, ik weet niet wat er precies onder valt. Tijdens mentor gesprekken heb je natuurlijk ook diepgaande gesprekken. Dus je doet denk ik al heel veel, maar ik weet ook niet precies wat zij daar meer doen. Maar ik heb wel het idee, dat ze daar in behandeling zijn. Wat ze precies doen. Ze gaan toch iets dieper in op hun gevoel, en vroeger. En dat doen wij ook wel, maar ik weet niet wat zij dan meer doen. Dat doen wij, maar wat zij meer doen aan trauma. Ik weet ook eigenlijk niet wat een psycholoog eigenlijk doet in trauma verwerking, dat weet ik niet.

R: Zou je dat fijn vinden om dat te horen van wat zij doen?

PM 3: Ja **dat lijkt mij wel interessant hoe zij te werk gaan. Lijkt mij wel interessant om te horen.**

R: zijn van die goede punten.

PM 3: **dan weet je ook van zij doen dat, dat kunnen wij niet bieden**. Dan ligt hier onze grens. Dan weten we wat we kunnen doen, dit werkt niet, en dat heeft hij dan die bepaalde hulp nodig.

R: Even kijken hoor, in principe heb ik wel alles. Heb je nog dingen waarvan je denkt dat wil ik nog kwijt over het onderwerp?

PM 3: Misschien als we er ooit mee gaan werken, dan komen er wel dingen op. Maar op dit moment niet. Nee.

R: Nou super. Dan hebben ik alle informatie die ik kan verwerken, dan weet ik hoe jij er mee om gaat.

PM 3: wel een interessant onderwerp. Hier kunnen mensen wel veel meer mee doen dan wat er nu wordt gedaan.

R: en dat is het. Jullie moeten natuurlijk de veilig omgeving bieden en kan je dan wel die put open trekken. Ben je dan nog wel die veilige omgeving? Ben je dan opeens behandelaar en mag je dat wel zijn? Want je bent begeleiding. Maar je hebt wel die band met de jongere. Dus wacht even, hoe werkt het dan.

PM 3: En dat loopt nu allemaal door elkaar. Wij weten geen eens wat voor een groep wij zijn. **Zijn wij nou een leefgroep of behandelgroep?** Daar begint het al. Dus dat is wel lastig. Wat zijn wij nou? En wat bieden wij nou? Daar zijn wij nou ook met het team mee bezig. Wat willen we bieden? Maar we hebben natuurlijk dat stuk van vertrouwen gelezen van berk en daar herken ik zo mijn mentor kind in. En dan denk ik, oh dan heb ik het achteraf wel goed gedaan. En dan lees ik hoe het allemaal werkt.

R: dat heb ik dan wel geboden.

PM 3: Wat ik dan wel jammer vind is dat ik bij haar constant opnieuw het wiel heb uitgevonden. Terwijl als ik meer informatie er over had, want nu deed ik het vooral aan haar hechtingsstoornis koppelen en aan haar geschiedenis. En dat is het ook echt allemaal. Maar als je gewoon weet van dit is het. Het is een trauma waar dat vandaan komt, dan had ik nog beter wat theorie er achter kunnen hebben. En dat heb ik ook niet gehad van mijn gedragswetenschapper. Dan denk je niet hieraan. Dus

ik heb het allemaal zelf opgezocht bij lucertus. Maar het is maar net hoe proactief je daarin bent. Dus het is afhankelijk hoe actief jou mentor daarin is om daar zelf actief in te gaan zoeken en jou daarin te kunnen ondersteunen. Nou ja, zij heeft op het randje gezeten naar overplaatsing naar de psychiatrie. Maar ik heb altijd wel voor haar gevochten om haar hier te houden, tussen de normale kinderen en het normale, maar dan met een bepaalde aanpak. En er was natuurlijk vroeger al lang bekend dat kinderen met een hechtingsstoornis dat je daar zakelijk en afstandelijk mee om moet gaan en bij haar zei die vrouw van lucertus dat dat helemaal niet meer zo was. Dat kinderen met een hechtingsstoornis kunnen hun stoornis nog wel herstellen. Maar dan moet je wel beginnen waar het fout is gegaan, bij 3 jaar of weet ik het. En vanaf daar weer aansluiten en heel erg pampieren en de veiligheid bieden en vanuit daar verder gaan uitbouwen. Maar dit kan je helemaal niet van haar verwachten. Ze is 13 maar ze kan zich helemaal niet inleven in een ander. Ze kan niet, het geweten is nog niet voldoende ontwikkeld. Dus ik ben bij mijn mentor kind heel erg gaan zitten op, op heel veel dingen uitleggen. Constant uitleggen, uitleggen, uitleggen. Dit komt zo over op een ander. En niet gaan zitten op hoe voelt het voor een ander. Maar het gewoon zeggen hoe het voelt voor een ander. Dingen uit gaan leggen en aanleren die je eigenlijk bij een klein kind doet. Net zolang dat ze zo ver in gegroeid dat je met elkaar op een normaal niveau kan praten.

R: en dat je die vraag dan wel kan stellen.

PM 3: Ja. Die behandelaar van lucertus. Het is zo bijzonder hoe jullie dat hebben gedaan en er altijd voor haar zijn geweest. Ze heeft gewoon een heel groot gedeelte van haar hechtingsstoornis opgelost. Gewoon omdat ze hier zolang al woont en zolang met ons in aangegaan. Dat zijn natuurlijk super mooie dingen.

R: zeker. Maar dat is ook knap van jou hoor. Dat je er naar gaat zoeken. En dat je het niet stopt, bij oh wacht ik kan blijkbaar niks bieden. Ik wacht maar.

PM 3: Ja ik vind dat dat gewoon hoort bij je werkt. Zij is op gegeven moment ook gaan krassen. En niet gewoon krassen, maar echt snijden. Nou toen kreeg ik ook geen feedback van de gedragswetenschapper en toen ben ik ook zelf een boek gaan halen erover. Het hele boek gelezen en dingen op tv gekeken en toen kon ik het goed begrijpen. In eerste instantie verwacht je niet dat je moet zeggen, het is goed dat je het snijdt. Maar hier heb verband en ga jezelf maar verbinden. Dat bedenk je natuurlijk niet zelf dat dat goed is. Je denkt eerder, hoe kan je dat nou doen. Terwijl je juist wel moet laten weten 'het is goed, het is een manier voor jou om er mee om te gaan, we gaan samen kijken of je er op een andere manier mee op kan gaan. Maar als je het dan toch een keertje doet, dan ben ik er voor je. Dan kan je de wonden laten zien, dat kunnen we kijken of je naar een dokter moet of iets. Maar anders verbind je het gewoon zelf.' Zo'n aanpak wijze verzin je niet zelf.

R: het is wel vreemd dat je dan niet het advies van de gedragswetenschapper kreeg.

PM 3: Die wist het gewoon ook niet.

R: ja, maar die is daar toch eigenlijk voor om dan die informatie uit te zoeken.

PM 3: Ga het dan uitzoeken en koppel het terug naar mij. Maar dat is iets wat ik toen zelf heb gedaan. En dan ben je best wel, en heb je een verantwoordelijkheid als pedagogische medewerkers, en als mentor een behoorlijk verantwoordelijkheid.

R: Je voelt je ook natuurlijk verantwoordelijk voor het kind. Wauw, heftig.

PM 3: ja, maar dat maakt het ook wel weer interessant. Ze zou het nu allemaal niet meer doen en dan heb je zoveel bereikt met zo'n kind. Dat vind ik zo cool.

R: gaaf hoe je dan iemand zo ziet groeien en dat je er zelf een stukje aan hebt toegevoegd. Dat is wel het gave en mooie van het werk.

PM 3: Ja als je kijkt dat als zij op een plek terecht was gekomen waar mensen minder betrokken bij haar waren. Dan had ze nu ergens in de psychiatrie gezeten, aan de pillen waarschijnlijk. Ja.

R: dan haal je die pillen weg en dan ben je weer bij af.

PM 3: Ja en dan moet je weg. En als je nu zo kijkt, ze zit op de have examens straks doen en ze is een onwijs slim kind. Dat las ik ook wel in dat stuk IQ en sociale vaardigheden dat werkt allemaal mee.

Hoe flexibel, hoe noem je dat, hoe veerkrachtig ze zijn. Dat heeft ze dan wel weer mee. Als een kind dat niet in zich heeft, behandelen tot dat je een ons weegt. Maar als het er niet in zit, dan zit het er niet in en dan is het gewoon verpest.

R: Nou ja, het is echt. Wat ik veel lees nu het is echt vanuit de persoon, de persoon moet het willen. De persoon moet erkennen moet erkennen wat er is gebeurd en de persoon moet daarna de wil hebben om verder te gaan.

PM 3: ja de wil en de capaciteiten.

R: zeker de capaciteiten. Wij bieden natuurlijk een deel van die capaciteiten. Tenminste die horen wij te bieden. Maar ja. Weetje, uiteindelijk, dat is met alles, je kan een niet anders laten gedragen. Het kind moet zelf anders willen. En het moet bij het kind passen. En dat is ook het lastige van het werk, van alles wat er bij komt kijken.

PM 3: je kan niet trekken aan een dood paard, dan gaat het gewoon niet. Maar ook het IQ, ik zie wel een heel duidelijk verschil qua niveau en anders kinderen. Die snappen dat andere ook veel beter. Als je een lager niveau hebt, dan is het gewoon lastig.

R: Zeker het inleven in een ander is dan gewoon lastig.

PM 3: Dus ja.

R: het blijft een mooi vak. Haha

PM 3: Succes maar met je afstuderen.

R: Ja dank je wel ☺

Bijlage E

Interview Pedagogisch medewerker 4

Aanwezig: Pedagogisch medewerker 4 en Renske van der Zee

Datum: 2 mei 2016

Pedagogisch medewerker 4 is pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar.

R: Dank je wel dat je even met mij hier over wilt spreken. Ik doe mijn scriptie over trauma-informed werken. Dus over hoe pedagogisch medewerkers op de groep met trauma's omgaan en hierin begeleiding geven.

PM 4: Ja.

R: En ik ben aan het kijken welke kennis hebben ze, welke uitingen zien ze op de groepen en welke middelen kunnen ze gebruiken vanuit de stichting om toe te passen. Eerst een algemene vraag. Kan jij iets vertellen over wat trauma voor jou betekend en inhoudt.

PM 4: Trauma's kunnen heel divers zijn. Een trauma kan zijn dat je inderdaad niet meer thuis kunt wonen. Meerdere trauma's, dat je niet meer thuis kunt wonen, wat je hebt meegemaakt. Eigenlijk alles wat voor negatieve invloed kan zijn op je leven kan een trauma zijn. En de grote daarvan is afhankelijk hoe die gene, in mijn ogen, oppakt en verwerkt. Als bijvoorbeeld broertje en zusje uit het zelfde gezin, hebben het zelfde meegemaakt. Bij de ene is het heftige dan bij de ander. Dat omdat natuurlijk de ene er andere mee omgaat dan de ander. Het is sowieso anders per persoon.

R: Oké, dus het verschilt per individu?

PM 4: Ja. Per individu. Het verschilt per individu. Maar je hebt natuurlijk dan ook nog het trauma van overleden familieleden en op die manier zeg maar. Je kan het dus op elk vlak wel hebben.

R: Oké, en wat hoor een soort trauma's zie je voornamelijk hier op de groep?

PM 4: Het feit dat jongeren niet meer thuis kunnen wonen en ja gewoon de hele gebeurtenis. De gehele gezinssituatie. Dat dat gewoon een trauma is.

R: Ja, toch in de primaire omgeving dat er iets gebeurd.

PM 4: ja, ja.

R: en merk je daar iets van als de jongeren hier wonen.

PM 4: Ja.

R: en op welke manier?

PM 4: ja heel divers. Wat merk je eraan? Gewoon het gedrag. Het is voor hun heel onbewust. Maar het feit dat ze hier niet willen zijn, zich afzetten tegen ons, zich afzetten tegenover de maatschappij. Je bent niet uit willen komen, heel stagnerend gedrag. Ja, je leven niet op kunnen pakken zeg maar. En bij sommige merk je er niks van en is het echt heel erg verborgen. Heh zoals met die gene met die bril, die deeltijd plaatsing. Dat is toch een trauma dat hij hier woont, maar of het voor hem daadwerkelijk zo heftig is. Hij pakt het toch anders op dan andere jongeren. Je ziet het dus vaak wel

terug komen in het gedrag. Dat kan explosieve gedrag dan, maar ook in zichzelf gekeerd zijn. Maar toch getraumatiseerd zijn.

R: En zien jullie dat ook vaak en koppelen jullie dit dan ook aan trauma. Of denken jullie dan dat dit hoort bij de persoon?

PM 4: Nee, nee. Niet zozeer dat het getraumatiseerd is. Maar meer door de gevulde rugzak, wat ze hebben meegemaakt. Waarom ze hier zitten, waar ze aan moeten werken. Maar het wordt niet gezien als trauma.

R: En als die uitingen op de groep plaatsvinden. Hoe gaan jullie daar dan mee om?

PM 4: Dat hangt er vanaf wat het is.

R: Bijvoorbeeld agressie

PM 4: Agressie. Ja, hoe gaan we daar mee om. We hebben natuurlijk de agressie regulatie, dus je probeert de situatie om te buigen of voort te zijn. Bepaalde signalen van hé ik merk dat de jongere geïrriteerd wordt. Dat kan je in het uiterlijk zien en verbaal horen. Dat je daar een insteek maakt om het om te buigen. Het is wel lastig als het heel heftig wordt. Dan kan je altijd nog zeggen ik bel 112, het loopt helemaal uit de hand. Het is afhankelijk van hoe de agressie is. Is het verbaal, is het fysiek zeg maar. Ik denk dat daar het ook nog wel van af hangt.

R: En als je het hebt van uitingen van iemand die heel erg in zichzelf getrokken is. Hoe ga je daar dan mee om?

PM 4: Daar probeer je toch wel achter te komen van wat er nou speelt, wat er goed voor die jonge zou zijn, wat niet goed voor hem zou zijn. De benadering, hoe noem je dat, welke benadering heeft die jongere nodig. Ga ik wel op zijn huid zitten? Of ga ik dat niet doen? Doe ik het doormiddel van een afwas gesprekje? Ja, en sommige jongeren willen gewoon niet praten. Die zijn een gesloten boek. En dan moet je wat anders vinden waardoor ze wel dingen los gaan laten. En dat is soms lastig. En daar heb je niet altijd de mogelijkheden en middel toe hebt.

R: Wat voor een middelen zou je hiervoor kunnen gebruiken.

PM 4: Toch wel, nog meer dat één op één. Maar dat gaat niet altijd.

R: Dat je echt met die persoon kan gaan zitten en echt zicht op die persoon kan krijgen.

PM 4: Ja en niet zozeer echt gaan zitten, van vertel. Maar gewoon echt weg kunnen gaan.

R: buiten de groep een situatie kunnen creëren?

PM 4: Ja, ja.

R: En je zegt dat je dan probeert een gesprekje aan te gaan. Is dat dan mentor gerelateerd of ook de groepsleiding?

PM 4: Groepsleiding, ja. Die moeten dat kunnen doen hoor. Dat vind ik wel. Op het moment dat je denk oeh ik zie iets, of die zit niet lekker in zijn fel, of hij komt op een bepaalde manier thuis. Dat moet er ook gezegd worden van: hé ik zie dat je heel happy bent, of juist niet happy bent. Ik vind dat iedereen daar direct op in moet kunnen spelen. Niet mentor gerelateerd is.

R: Oké. En merk je dat jongeren het. Dat ze verschil merken in hoe jij iets op pakt e een collega iets oppakt. En dat de jongere daar anders op reageert?

PM 4: Ik denk dat jongeren dat wel oppikken. Iedereen, we zetten als het goed is allemaal de zelfde lijn uit, maar iedereen doet het op zijn eigen manier zeg maar. En dat is ook met soort dingen, doet iedereen dat op zijn eigen manier. Het zou voor mij heel onnatuurlijk zijn als ik het op de manier zou moeten doen als jou manier, en andersom. Maar dat past helemaal niet bij mij om dat zo te doen, en dan komt het ook niet geloofwaardig over naar de jongeren toe.

R: Dus eigenlijk benaderd iedereen de jongeren op een andere manier.

PM 4: maar wel met het zelfde doel.

R: Maar wel met het zelfde doel. Om verschilt dat doel ook nog per jongeren?

PM 4: Sorry?

R: verschilt dat doel per jongeren ook nog die je op de groep hebt?

PM 4: hm ja, wat de ene nodig heeft betekend niet dat de ander dat ook nodig heeft. Nee, nee. De een heeft een wat straffe nodig en bij de andere is het meer van we hadden toch een afspraak, niet zo handig wat je doet. Zo ben je ook op zoek naar wat aansluit bij de jongere. Zodat je kunt bereiken wat je wilt bereiken.

R: en wat voor een middelen krijg je vanuit de organisatie wat je kan toepassen?

PM 4: ja diverse trainingen, cursussen. Platform wat je kunt volgen, wat aansluit bij de doelgroep. Hier kan je ook aangeven wat je mist als professional. Zo wordt het scholingsplatform ook steeds breder en groter. Die middel krijg je wel aangereikt vanuit de organisatie.

R: Bepaalde trainingen krijg je dus. Maar krijg je ook bepaalde handvatten toegereikt voor specifiek getraumatiseerde kinderen.

PM 4: Nee. Als we het echt traumatiseerde kinderen zijn dat sturen wij ze door. Want wij zijn geen, als ik het even over de klimop heb, wij zijn geen groep voor hulpverlening van trauma. Als het echt zo erg is, dat het echt heel erg stagneert. Dan ga je naar een instelling toe die gespecialiseerd is op het begeleiden en het helpen van trauma.

R: En je zegt, dan schakel ik een ander instelling in. Is dat dan alleen behandeling en verhuizen ze daar dan ook echt heen?

PM 4: Nee het is alleen behandeling. Het is een ambulante behandeling.

R: En dan komen ze dus na de behandeling weer op de groep?

PM 4: Ja, nee het is gewoon poli klinisch, zo moet je het zien.

R: En merk je daarin, ik weet niet of je jongere hebt die bij dit soort instellingen lopen?

PM 4: nee die hebben we niet.

R: Oké, dus je hebt geen ervaring met wat voor een effect die behandeling heeft als ze terug komen?

PM 4: Nee, nee.

R: Lekker rustig groepje dan.

PM 4: Ja toch.

R: Oké, zit ik even te denken.

PM 4: Ja kijk, we hebben wel een meisje gehad die naar een opgroei praktijk omdat ze helemaal in de knoop zat, daar dus hulp voor nodig heeft gehad en het gaat nu hartstikke goed met haar. Maar of dat iets getraumatiseerd was, dat weet ik niet. Dat ze vast liep dat was duidelijk, dat ze er hulp voor nodig had was ook nodig. Dat heeft geholpen, dat was ook duidelijk. Maar niet per definitie dat het een trauma verwerking was. Het was gewoon een gezinssituatie was gewoon 'bud', en kwam hier terug en had extern nog extra hulp nodig.

R: En krijgen de jongeren, als ze hulp extern krijgen, hier nog bepaalde begeleiding?

PM 4: Je de standaard begeleiding. Als er bepaalde stukken zijn, die we daar laten. En sommige stukken hier laten zeg maar. Dan kan je daar wel nog wel jongere gaat maar naar de opgroei praktijk. Dat stukje ligt daar en daar zijn ze er mee aan het werk en daar krijgt de tip en tricks. En daar hebben ze het er over en krijgt ze huiswerk mee. En wij gaan dan op een gegeven moment zien, dat er verbetering op komt. EN daar ga je dan verder op inspelen. En dat kan je benoemen als je het ziet. Zo zeg maar. Maar we gaan niet met de psycholoog of de persoon waar ze gesprekken mee heeft vragen hoe het gaat en wat ze hebben besproken. Dat is niet de bedoeling.

R: het zijn echt twee losstaande dingen? En dat houden jullie zo. En als de jongere dan hier komt is dit echt een plek waar hij/zij woont.

PM 4: Dat ligt daar. Het ligt niet voor niets daar. De jongeren moeten ook kunnen zeggen, ik heb het er over gehad. Nu is het klaar en ik ga weer verder met.

R: Er wordt een training ontwikkeld voor trauma informed werken. Wat hoop jij er uit te halen als je zou moeten volgen?

PM 4: Wat zou ik daar uithalen? Toch wel tips en tricks hoe je daadwerkelijk echt, met echt getraumatiseerde jongeren om moet gaan. Dat is natuurlijk echt heel heftig. Dat die gene de deur niet meer uit durft. Het is natuurlijk heel breed.

R: En dan meer tip en trick in?

PM 4: In het begeleiden ervan.

R: Dus dat als de jongeren in een herbeleving zit, of het gevoel heeft hoe ga ik daar dan mee om. Moet ik er naast staan of weg gaan?

PM 4: Ja, ja. Kijk ik vind dat als jongere hier komt, dan ben je al getraumatiseerd. Maar de mate erin is natuurlijk anders. En de verwerking er van is ook anders. Of je iemand verliest en je hebt daardoor een trauma of je hebt een ernstig ongeluk gehad dat is anders. In mijn ogen is een trauma een negatieve dingen kunnen een trauma zijn.

R: Praat je daar nog wel eens met de jongere nog wel eens over? Want je zegt een uithuisplaatsing is al een trauma.

PM 4: Nee, niet over dat het een trauma is. Wel dat het niet leuk is en dat we het liefst allemaal bij de kassa van de AH zitten en zijn we niet nodig. Maar helaas zijn wij wel nodig. Maar wel dat ik de jongeren probeer, het is natuurlijk niet leuk het liefst wilde ik ook dat je thuis kon wonen. Maar wat kunnen we er nu van maken en hoe kunnen we zorgen dat jij het een plekje kan geven. En op welke manier kunnen we zorgen dat jij zo normaal mogelijk kan leven als je hier weg gaat. Kijk het is niet de einde van de wereld als je hier komt, het kan ook goed komen. En dat is wat sommige jongeren niet zien, niet willen zien of nog niet kunnen zien.

R: en wat voor een houding biedt je hun dat op dat moment?

PM 4: ja wel **een open houding**. En dat sommige jongere wel eens terug komen en waar het dan goed bij gaat. Soms noem ik mij zelf als voorbeeld. Maar ja, **dat jezelf een keuze kan maken of het goed voor me is of niet**. Ga ik een goede keuze maken of ga ik het niet doen. Ga ik er het beste van maken of ga ik het niet doen. De ene jongere kan dat, en de andere jongere kan dat gewoon niet. En dat kan te maken hebben met wat hij heeft meegemaakt. Of hij daar wel sterk en krachtig genoeg voor is.

R: Maar je gaat wel met ze in gesprek over hoe kunnen wij het zo goed mogelijk voor jou hier maken. Dat je aansluit en dat je op die manier aan de slag gaat. En de gedragswetenschapper, wat speelt zij voor een rol op het gebied van trauma voor jullie of voor de jongeren?

PM 4: We hebben nu net een andere dus.

R: maar anders wat je bent gewend?

PM 4: Wat ik verwacht van **de gedragswetenschapper**? Dat **ze toch wel ondersteuning biedt in de begeleiding van de jongeren, tips en tricks als we echt met een jongere vast lopen**. Die ondersteuning en een stukje afgang op onze expertise. Dit gaat zo goed en we moeten dit en dit dat ze daar in meegaat. **Of we zeggen van het gaat echt niet meer, we moeten echt wat anders. Dat ze daar ook in mee gaat en dat we kijken naar een oplossing of kijken naar een andere setting**. En niet continue van probeert dit nog en dit nog lala. Ja, hallo we hebben alles al gedaan, we hebben de tips en tricks toegepast. Op een gegeven moment houdt het op, ga ons maar uitleggen wat we verder moeten doen. Je zegt wel, ze moeten dit. Maar ja wat als ze het niet doen. Geef mij maar handvatten wat we dan wel moeten doen. **Het staat allemaal mooi op papier, de regels ook. Maar wat als de jongere dat niet doet, wat dan?**

R: Dus de begeleiding, van dit moet je doen?

PM 4: nou meer, als we ergens tegen aan lopen. En dat er dan geloofd wordt en dat er dan wordt uitgegaan van je expertise. Dat we echt vastlopen met deze jongeren.

R: Dat ze geloofd in jullie en dat ze accepteert dat er niks meer mogelijk is?

PM 4: Ja, en Marieke is gelukkig wel zo.

R: Fijn ☺. Volgens mij heb ik alles. Wil je zelf nog wat kwijt over het onderwerp?

PM 4: Ik denk dat trauma een onderschat punt is. Dat als je aan trauma denkt, dat je denkt aan ongeluk of overlijden. Echt die heftige dingen, ik ben getraumatiseerd. Maar dat eigenlijk een heel klein iets voor een ander heel erg groot kan zijn. Dat dat een trauma kan zijn.

R: er moet meer focus, eigenlijk meer kennis voor moet zijn voor de medewerkers.

PM 4: Ja, het besef dat de jongere die hier komen ook al een traumatische ervaring kan zijn. **Dat het soms beter is om een jongere thuis te houden met intensieve begeleiding en de ellende waarin ze op dat moment in zitten, dan dat je ze wegplukt**. Dan is het wegplukken nog traumatiserend dat wat er op dat moment zich afspeelt. Ik denk dat het echt een onderschat iets is.

R: Hopen dat er iets aan gaat veranderen.

PM 4: Ja inderdaad.

R: Top. Dank je wel.

Bijlage F

Interview Gedragswetenschapper 2

Aanwezig: Gedragswetenschapper 2 en Renske van der Zee
Datum: 2 mei 2016

Gedragswetenschapper 2 is gedragswetenschapper op de leefgroep voor jongeren van 12 -18 jaar en gedragswetenschapper bij het vervolg traject van TriviumLindenhof SSF

R: Ik doe mijn onderzoek, zoals ik je mailde, over trauma-informed werken. Dus hoe er met trauma's op de groepen een goede begeleiding kan geven. Ik ben nu vooral aan het kijken wat doen ze nu op groepen, waar hebben ze behoefte aan en hoe komt het overeen met wat trauma-informed werken inhoudt. Mist er misschien iets, of mist er juist niks. Misschien moet er wel iets verbeterd worden op dat gebied. En ik ben dan benieuwd welke rol de gedragswetenschapper heeft bij trauma-informed werken op de groepen qua begeleiding of middelen bieden of op dat gebied. Eerst gewoon een algemene vraag, daar begin ik altijd mee. Vertel iets over een trauma?

GW 2: Vertel iets over een trauma?

R: Ja wat vind jij onder een trauma vallen?

GW 2: Oef, dat kan heel breed zijn. Een pest ervaring kan al een trauma zijn. Een faal ervaring kan voor een kind al een trauma zijn. Trauma denk je natuurlijk vaak al veel heftige dingen zoals misbruikt of een ongeluk. Maar dat hoeft allemaal geen eens een trauma te zijn. Het kan ook veel kleiner zijn. Je hebt natuurlijk gewoon enkelvoudig trauma en meervoudige trauma. Secondaire traumatisering, nou ja noem het maar op. Dus het is niet zo simpel om te zeggen, dit is een trauma punt.

R: Ja ja, nou dat is goed.

GW 2: Ja, haha. Mag ik door naar de volgende ronde?

R: nou, het is niet goed of fout. Maar ik stel hem wel om te checken wat mensen onder een trauma vinden vallen natuurlijk.

GW 2: Ja precies. Ik ben zelf ook EMDR therapeut.

R: gaaf.

GW 2: En vaak wordt EMDR, oh maar dan moet je minstens tig keer mishandelt of seksueel misbruikt te zijn. Of ervaring van een jongere dat hij wordt uitgelachen wordt als hij voor de klas staat om een presentatie te houden kan net zo traumatisch zijn, dat er uiteindelijk school uitval plaats gaat vinden. En dat is wel. Ik denk dat dat, misschien gelijk een inkoppertje, maar dat daar medewerkers niet altijd even op geschoold zijn. Dat je vaak aan trauma denkt aan ongelukken. Alleen heftige dingen. Maar dat er ook kleine dingetjes kunnen zijn en die worden vaak over het hoofd gezien.

R: Hoe merk je. Je zit natuurlijk bij methodieken erbij. Merk je dat ze daar, dat ze situatie beschrijven en dat ze dat linken aan een trauma of dat ze dat linken aan gedragsproblemen. Hoe zie je trauma terug in je methodiek.

GW 2: Ik heb natuurlijk op de klimop maar één methodiek bespreking meegemaakt. Daar was ik voornamelijk aan het luisteren. Dus ik ben daar nog niet echt met trauma bezig geweest. Bij het SSF zie ik dat wat meer. En vaak zie je, dat ze het labelen aan gedragscomponenten. Hij vertoont dit gedrag, hij doet dit, hij doet dat. Of je gaat in gedragsstoornissen denken. Hij zal misschien wel autisme hebben, of ADHD of. En als je het goed gaat uitvragen verder, wat zou er onder kunnen liggen. Dan zie je vaak dat, dat het trauma component vaak naar boven komt. En als je dat gaat uitleggen van hoe het zit met, uhm, het stukje van de stresssystemen die aan en uit slaan. Wat dat dat weer voor, wat ze eigenlijk nodig hebben, qua duidelijkheid enz. . dat dat veel overlap vertoont met autisme bijvoorbeeld. En vaak, wat ik nu nog merk, dat er nu nog veel op echt gedrag gekeken wordt en niet onderliggend. Elke uithuisplaatsing is eigenlijk al een trauma. Elke verplaatsing al dat soort dingen zijn ook allemaal al kleine trauma's.

R: Maar je zegt dus dat je in de methodiek veel moet vragen naar achterliggend gedrag. Dat je echt het zaadje moet planten, van wat ligt er nou achter en kijk verder.

GW 2: Ik weet nog wel een voorbeeld dat een jongeren die qua gedrag echt zoveel kleuter gedrag liet zien. Dat was dan vooral voor de hechting. Maar hechting en trauma vind ik wel dicht bij elkaar staan. Hij doet het niet om jou te ziekten, of om je te pesten of te plagen. Ze kunnen er niks mee. Ze kunnen vaak in gevoel er niks mee, met de aansturing ofzo of de stress die zo omhoog schiet. Zodat dat trauma zo op de voorgrond blijft staan. Dat doen ze niet dan om iemand te plagen, een medewerker, maar dat doen ze omdat ze dan hun stress kunnen.

R: bijna een soort van noodkreet?

GW 2: Ja. Ja. Wat je vaak zult zien, zijn door trauma's vaak het stresssysteem snel aanslaat. Ze zitten gewoon hoger in hun spanning, stress-systeem springt eerder aan. Dus je zoekt dan eerder de confrontatie op met kinderen die ook mishandelt zijn of wel uitlokken dat ze worden geslagen worden. Je kan dan wel zeggen "Hij lokte het uit". Maar voor hun is het iets bekends en vertrouwd. En ik denk, en dat is misschien heel erg gechangeerd, dat heel veel medewerkers vast niet allemaal het zal ook vast vergrijsd worden als ik het heb gezegd. Dat toch niet veel medewerkers weten wat het inhoudt. Wat er nou echt gebeurd, binnen die hechting en trauma. Ik vind dat die twee wel echt onderschat worden.

R: De hechting en de trauma?

GW 2: Ja ook de hechting.

R: en dat ze ze eigenlijk niet goed weten wat het met het kind of jongere doet.

GW 2: Ja. Of dan is het van: 'ja, dat is al zo lang geleden.'

R: Dat kan geen invloed meer hebben.

GW 2: precies. Het kan geen invloed meer hebben. Maar het kan juist ontzettend veel invloed hebben.

R: en op wat voor een manier probeer jij als gedragswetenschapper de pedagogisch medewerkers te ondersteunen?

GW 2: Nou ja, vooral door **het stukje psycho-educatie zelf te geven**. Hoe zit het nou in elkaar? Wat doet hij dan? Waarom doet hij dat dan? Door ondersteuning te bieden in gesprekken die ze moeten gaan voeren met jongeren. **Door er te zijn, door dat ze kunnen spuien**. Kijk weetje, door ook te relativëren, niet op betrekkningsniveau maar **terug te koppelen naar professionele niveau**. Ik doe het niet om jou te zieken, je kan wel het gevoel hebben dat. Maar. Dat vooral. Door de gesprekken aan te gaan.

R: door vooral steun te bieden aan de pedagogisch medewerker eigenlijk.

GW 2: maar ook **om gesprek aan te gaan met de jongeren**.

R: Want op welk moment neem jij het over van de pedagogisch medewerker, met de jongeren dan?

GW 2: Meestal als het niet zo heel goed gaat. Dan wordt je vaak ingevlogen. Wat eigenlijk heel jammer is. Wat je kan natuurlijk veel meer. Veel eerder daar iets in betekenen. Wat zou je kunnen doen met een **stukje EMDR** bijvoorbeeld.

R: Want dat biedt je dan ook? Dat is een mogelijkheid om te bieden?

GW 2: Ja, sinds kort. We zijn natuurlijk wel bezig hoe we het goed kunnen inbedden, in je methodiek en je behandelaanbod. Maar ik ben er van overtuigd dat je met EMDR soms..

R: je komt heel ver.

GW 2: ja heel ver komt. **Waardoor je een residentiële plek of je pedagogisch medewerker kan ontlasten en het allemaal wat makkelijker gaat**.

R: Ik vind het wel mooi om te horen dat er nu iets vanuit Trivium wordt aangeboden op behandelgebied, zoals EMDR. Omdat er natuurlijk op residentiële groepen wel de begeleiding wordt aangeboden en je heel vaak hoort dat als een jongere dan toch behandeling nodig hebben ze naar Lucertus of Yulius worden gestuurd. En daar opnieuw in een nieuwe omgeving terug komen.

GW 2: Nou ja, het is nu in pilot fase. Wat jij zegt, daar ben ik het helemaal met jou eens. Weetje bij **Yunior** en een aantal collega's een registratie traject aangaan en op behandelgebied zien wij veel meer mogelijkheden. Maar het is meer het stukje binnen de organisatie welke pad kiezen we daarvoor? Willen we dit inderdaad gaan doen? Stel dat ik het nu ga doen, maar ik ben bijvoorbeeld na een jaar weg, wat gaat er dan gebeuren? Vervalt het dan? Wat wordt dan je aanbod.

R: Ja precies

GW 2: welke keuzes maken we hierin. En we zijn nu eigenlijk aan het onderzoeken of het een meerwaarde heeft in je behandelaanbod. Ik denk van wel, want volgens mij kan ik hier echt wel wat aan toe voegen. Ik denk dat, stel nou je hebt een jongere op de groep zeggen en je belt Marieke en je zegt: goh ik heb hier een jongere, kunnen we de casus bespreken en kan je dan over een week misschien de jongere EMDR'en. En dan kan ik het veel sneller aanpakken en daarna kan ik nauw contact hebben met jou als medewerkers. En dan kan ik vragen stellen van hoe was de weerslag? Bij een andere therapeut heb je die hele intake procedure, al dat soort zaken. Waardoor je eigenlijk heel veel tijd verliest. En dan krijg je terug dat ze het niet doen voor alleen EMDR of alleen die ene behandeling. Het is allemaal niet heftig genoeg.

R: dat hoor je wel vaak. Dat het niet heftig genoeg is. Want op andere groepen, dat er dan al zo een lang traject bezig is voordat de jongere in behandeling komt. Dat eigenlijk de groep op zijn tenen aan het lopen is, om die jongeren te blijven kunnen ondersteunen. Het is wel grappig dat jij dan zegt dat het niet heftig genoeg is.

GW 2: Ben ik het niet mee eens hoor, daar niet van. We hebben natuurlijk op de dagbehandeling genoeg jongeren die niet meer naar school gaan. En waarom gaan ze niet meer naar school? En waarom zijn ze faalangstig? **Geen enkel kind wordt met een angst geboren. Hondenangst. Niemand wordt geboren met een angst! Dus waar komt dat dan vandaan.** En je hebt allemaal je eigen cognities achter. Van ben ik dan niet goed genoeg? Het beeld wat iemand heeft, heeft meegekregen en daar kan je natuurlijk wat mee. Ik ben goed genoeg zoals ik bent.

R: Wat dat stukje, vind je dat dat bij de pedagogisch medewerkers ligt? Of bij de gedragswetenschappers of buiten de organisatie?

GW 2: Wat bedoel je precies?

R: Nou dat het valt onder de taakbeschrijving van een pedagogisch medewerker op de groep of die daar op zoek gaat met de jongeren waar het gedrag vandaan komt. Die angst, je wordt niet met een angst geboren die moet ergens vandaan komen. Is dat een taak van een pedagogisch medewerker om daar achter aan te gaan?

GW 2: **Je moet het uit gaan zoeken als je er iets mee kan doen.** Je moet het niet uit gaan zoeken en dan zeggen van oh succes. Nu weten we waar het vandaan komt, want voor het zelfde geldt, komt er wel een hele traumatische ervaring ter grondslag. En dan zit je wel als pedagogisch medewerkers van het lek is boven, ik kan het alleen niet dichten. Je voert spanning op, als je dat soort vragen gaat stellen, je voert de spanning dan op bij kinderen. Je brengt die stress dan omhoog. Als je er niks mee kan, dan moet je er ook niet aankomen. Tenminste dat vind ik.

R: Sommige willen dan juist wel wat doen en die lopen dan daar tegen aan van 'en nu?'

GW 2: en dan, ik heb je helemaal in herbeleving gezet en de wond open getrokken en ik kan er dan niks mee.

R: Komen ze dan wel eens naar jou toe, van ik heb dit en dat van ze gehoord

GW 2: Nee nee. Ze komen dan niet naar mij toe.

R: Ze houden de wond dan dicht?

GW 2: Soms ook niet.

R: Ze hebben hem dan wel open getrokken?

GW 2: ja en dan hebben ze hem wel open getrokken.

R: en dan?

GW 2: dan willen ze er niks mee, de cliënt wil er dan niks mee. En dat is zonde. Dus weetje, dan is het ook de schoenmaker blijft bij zijn lees verhaal. Ga dan ook niks open maken, maar vaak hebben ze ook zo iets van, ze gaan dan ik de vermijding. En dan willen ze er niks meer mee. Dan heeft de rest al zo pijn gedaan, dan ze ook niet meer met mij er over willen praten of met iemand anders.

R: Want die heeft zijn vertrouwen in die persoon gelegd en die kan er dan niks mee. Het is dan dus eigenlijk wel belangrijk waar iemand over zijn trauma gaat praten.

GW 2: Absolut.

R: en wat denk je wat de groep daarin kan bieden in ondersteuning?

GW 2: Met betrekken tot het praten ervan?

R: ja of als een jongere bij jou is geweest en die heeft er over gepraat en die komt terug op de groep.

GW 2: kijk het heeft altijd een uitwerking. Stel je hebt EMDR gehad, dat heeft altijd een uitwerking op een kind. Het geen wat zij dan kunnen doen en dat is met het trauma-informed werken, waar ze allemaal in geschoold zullen worden, **is het kalm brein houden**. Een jongere is al qua stress omhoog en dan is het juist zo belangrijk dat de groepsmedewerkers het kalme brein houden, omdat ze dat zelf niet kunnen reguleren. En omdat ze daar juist kalm zijn en daarom juist **een luisterend oor kunnen bieden**. Ik vind niet dat je dan heel erg door moeten vragen. 'of wat heb je dan gedaan daar?' want dan ga je die spanning juist weer opvoeren. En het is juist de bedoeling dat die spanning naar beneden gaat. **Dus ga een theetje drinken of een spelletje doen, of een rondje lopen. Ga iets doen, waardoor die spanning omlaag gaat.** Ga niet die spanning opvoeren, dat de spanning omhoog gaat. **Praat dan niet over wat daar gaande is geweest, want dan voer je die spanning weer op.**

R: wel goed dat je dat zegt. Dat de groep daar voor de ontspanning moet zijn en die rust moeten kunnen behouden. En je zegt daarbij dat ze, ga een spelletje doen, rondje lopen of thee drinken. Maar als hij dan wel een erge uiting krijgt? Als hij wordt getrickerd door iets. Hoe kunnen zij dan het beste de begeleiding geven?

GW 2: Nog steeds **niet mee gaan in die hele paniek**. En dat is toch ook natuurlijk dat stukje uit de cursus van trauma-informed werken, om **dat kalme brein te zijn**. Dat zelf bij jezelf voelen en je hartslag gaat omhoog en die spanning komt, dan heb je die rust niet.

R: en zeg je dan dat het handig is om die jongere dan te laten, en als die kalm is geworden met hem in gesprek er over gaan?

GW 2: ik denk dat je daar van te voren al over na moet denken. Want die momenten gaan komen. En je gaat van te voren al bedenken, en overleggen met de gene die die behandeling biedt wat kunnen we op dat moment het beste doen? Waar heeft hij behoefte aan? Hoe kunnen we hem er uit krijgen? Als je bijvoorbeeld in het stukje, dissociatie gaat of als hij in de herbeleving gaat. Kijk is om je heen, je bent nu hier, je vader is hier niet (Als je bent mishandelt door je vader), je bent op de groep, de pedagogisch medewerker zijn er, kijk maar naar de klok het is nu zo laat. Dat. Dat je hem terug haalt erin. **Maar dat je niet verder over dat trauma gaat praten. Want dan ga je juist die spanning opvoeren. En die wilt je eigenlijk niet hebben.**

R: Het gedrag laat je voor wat het is.

GW 2: **Je moet niet op het gedrag zitten. Er zit wat anders onder.**

R: en ook niet op de trigger? Ga je daar ook niet op zitten?

GW 2: Het ligt er een beetje aan. Als die trigger midden in de woonkamer zit en een jongere gaat helemaal uit zijn stekker. Dan ga je denken **hoe moet ik die trigger weg halen**? Anders blijft hij in zijn herbeleving zitten. Kan je het niet weghalen, kan ik dan de jongere er uit halen. **Je moet ten alle tijden zorgen dat het niet erger wordt en zelf kalm te blijven.** Het is heel makkelijk gezegd van mij kant uit het is heel lastig om te doen als je er in staat. Maar daar valt en staat wel een hele hoop mee.

R: Dat is wel duidelijk. Ik zit te denken wat andere hebben gezegd, wat andere hebben gezegd.

GW 2: Oh gelukkig. We zeggen niet allemaal wat anders.

R: En wat voor een middelen bieden jullie op dit moment vanuit trivium voor trauma's?

GW 2: Te weinig, denk ik. Op dit moment echt te weinig. Ik weet dat er tussen de gedragswetenschappers een discussie gaande is of iedereen getraind moet worden of dat daar iedereen een keuze in heeft. Ik vind dat iedereen getraind moet worden. Ik denk dat het een meerwaarde heeft in de methodiek en ik vind dat we de pedagogisch medewerkers hierin moeten steunen. En tuurlijk sommige zullen hebben van, ik ken het wel, het is bekend. Maar je zult ook momenten hebben van 'oh zit het zo in elkaar'. En sommige zullen denken heb ik dit ooit gehad. Je moet het gewoon aan ze uitleggen. Ze moeten snappen hier het systeem werkt. Ze moeten weten wat het stresssysteem inhoudt. Je krijgt dan heel veel van die 'oh ja' momenten. Leg er maar eens een casus naast, en wacht dan maar even. Als ik nu dan, dan, dan doe en deze kennis er naast legt. Oh wacht even hij deed het niet om mij te zieken, maar het kwam daar en daar door. Dat hij nu op deze manier reageert. En verder qua middelen, vind ik dat we nog weinig hebben.

R: Want wat hebben jullie nu wel op dit moment?

GW 2: Daar zit ik nu hard over na te denken. Wat hebben mijn collega's gezegd.

R: RISK formulieren kunnen ze gebruiken, heeft er eentje gezegd.

GW 2: dat vind ik meer indekken. Je hebt een pedagogisch medewerker, ik ga even een vraag aan jou stellen, heb jij er dan wat aan een Wisk?

R: Nee.

GW 2: Het is meer dat je dan gaat bedenken van hé. Maar dat heeft meer te maken met de dossieranalyse. En dat vind ik ook, er zijn mensen die zeggen ik lees geen dossier. We beginnen weer op nieuw.

R: daar ben ik ook op tegen.

GW 2: en dat, er ligt niks voor niks een dossier wat er allemaal in voren komt. Wat wel en niet heeft gewerkt in al die jaren. Er de Ris is wel een stukje van, ja het is meer een stukje om er over na te denken.

R: Je kan het niet inzetten op het moment van uiting. Het is meer dat je kan zien er is dit dit en dat gebeurd. We hebben natuurlijk wel intervisie en praat moment met elkaar. Maar dat is eigenlijk het enige moment, waar het bespreekbaar wordt of dat je er achter komt of het een trauma is.

GW 2: Nou ja, en daar ben ik ook voorstander voor. Maar daar heb ik niet iedereen in mee, als medewerkers veel meer met video materiaal moeten gaan doen. Dat ze moeten gaan filmen. En dan niet van je doet het niet goed of wel goed. Maar om het inzichtelijk te maken, wat zie je nou aan gedragsveranderingen. De kleine subtiele gedragsveranderingen. Van een jongeren. En dat kan je pas, en dat kan je pas goed. Maar wat deed jij daar nou in. Je kan wel zeggen als medewerkers: 'Ik deed niks, ik zie alleen maar "hou er mee op". ' Je toon, je mimiek en al dat soort dingen, sommige jongere reageren daar direct op. En je hebt ook jongeren bij wie soms non verbaal heel veel ziet gebeuren, waar ze verbaal niks gezegd hebben. Waarin je dus een trauma ook al aan het triggeren bent. Mijn motto zou ook nog zijn, dat we daar veel meer mee moeten gaan doen. Zet maar gewoon een camera op tafel. Niet zo enorme, maar gewoon een kleine.

R: gewoon om te kijken wat er gebeurt op zo'n moment.

GW 2: in het begin zullen ze gek doen, maar na een dag zullen ze niet meer doorhebben dat die camera er staat. Vaak zie je bij kleine kinderen de spanning in het lichaam opbouwen. Maar dat zie je bij pubers ook. Ja. Maar ik denk dat we op dat soort signalen niet getraind zijn.

R: Daarop zou de training op gespitst moeten worden?

GW 2: Nou ik ken de training niet zo goed. Maar ik weet dat ik zelf met mijn keuzes, en dat is vooral bij de kleinere kinderen. Dat ze dan zeggen dat gaat allemaal wel goed, moeder doet kindje in bed qua hechting dan dat is dan geen eens trauma dan. Maar een onveilig hechting kan ook al traumatisch zijn. En dan denk je, moeder doet kindje in bad, ziet er goed uit, kindje is schoon, kindje krijgt eten. Maar als je goed kijkt, zie je het kind geheel verstrekt in bad liggen. Dus dat is heel veel spanning opbouw. Maar als je zo kijkt, ziet het er allemaal goed uit. Lekker in bad. Maar als je dan goed kijkt naar die signalen. En die zie je pas bij de filmopnames. Dus ik ben er voor om meer filmopnames te doen.

R: en denk je dat dat mogelijk is op de groep?

GW 2: Ik denk dat heel veel mensen het heel eng vinden. En daar kom je weer met je eigen basis veiligheid en vertrouwen.

R: qua dat er kritisch op jou handelen komt?

GW 2: Precies. Dat er wordt gekeken naar jou handelen. En jou handelen af gaan branden.

R: Ze zien het niet als een leermoment, maar als een kritisch moment.

GW 2: Ik bedoel ik heb tijdens mijn cursus ook veel filmopnames op moeten nemen en telkens stond ik daar ook een tikje zenuwachtiger. Die camera staat daar aan, als het maar goed gaat. Maar als je dan weer hoort en de feedback en zelf zie je alleen de negatieve punten uit het filmpje. Terwijl je collega's juist zien wat je allemaal heel goed doet, en ze zullen echt wel een feedback momenten hebben. Maar merendeels is het allemaal positief. Maar dat is heel anders denken. Ja, ik vind film echt een heel mooi middel.

R: Ja.

GW 2: maar ik denk inderdaad dat niet iedereen daar klaar voor is. En het grappige is dat er bij ouders en gezinnen wel wordt gezegd dat we moeten gaan filmen.

R: Ja, daar wordt heel veel video interactie gebruikt.

GW 2: Maar als je zegt we gaan het op de groep dan, dan denkt iedereen wat!!

R: Hele goed. Die heb ik nog niet gehoord.

GW 2: Haha yes. Kijk ik weet niet of dat echt met trauma te maken heeft. Maar ik denk dat we hier nog veel meer in kunnen doen.

R: Maar je kijkt wel met dit middel meer achter het gedrag. Waardoor je beter individuele begeleiding kan geven, er wordt nu heel veel vanuit de groepen begeleiding gegeven. Vanuit groepsverband in plaats van individueel. Dus dat zou een hele mooie toevoeging zijn.

GW 2: Kijk, ook omdat je gewoon ziet. Je ziet niet te blik van de andere jongere achter je, die een gekke bek trekt. Of uitlokkend kan zijn. En als je dan gelijk gereageerd van die doet dat. Dan krijg je zo een wellus/nietus verhaal. En dat is ook weer. Kijk en een minderwaardigheidsgevoel en het zelfbeeld kan ook al een trauma zijn. Dus.

R: mooi.

GW 2: Ja.

R: volgens mij heb ik wel alles.

GW 2: Dus EMDR, cognitieve gedragstherapie kan ook nog een toevoeging zijn. BY JUNIORS kan ook nog iets zijn met trauma verwerking.

R: oké, ja.

GW 2: Zeg ik dat nou goed? RIGHT JUNIOR? Ja, right junior. Daar kunnen ze er ook mee aan de gang kunnen gaan.

R: heel veel dingen die je kan doen, die bestaan natuurlijk al. Het zijn inzetbare dingen en het moet maar net passen en toepasbaar kunnen zijn waar ze nu leven. En dat is het lastige.

GW 2: Ja dat klopt.

R: nou super. Fijn om ook jou beeld hier van te hebben.

Bijlage G

Interview Pedagogisch medewerker 5

Aanwezig: Pedagogisch medewerker 5 en Renske van der Zee
Datum: 3 mei 2016

Pedagogisch medewerker 5 is pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar.

R: het interview gaat over trauma-informed werken. Dus hoe jullie hier op de groep met trauma omgaan van de jongeren. En wat voor een rol jullie daarin spelen. Dus op welke manier jullie het begeleiden of niet begeleiden? En wat jullie vanuit hier kunnen bieden. Ik ga het vooral over kennis, uitingen en middelen hebben. Dus welke kennis bezit jij? Welke uitingen zie je op de groep van de jongere en welke middelen krijg je aangeboden vanuit TriviumLindenhof? Vertel gewoon hoe je het beleefd. Weet je iets niet, is ook niet erg. Niks is goed of fout. Het is gewoon hoe jij het doet en daaruit kan ik bepaalde aspecten halen.

PM 5: Over trauma moet ik zeggen dat daaruit niet veel vanuit TriviumLindenhof komt, moet ik zeggen. Uit de groepen ook niet merk ik. **Als we echt een vraag hebben kunnen we wel iemand inschakelen om bij de vergadering aanwezig te zijn.** Als je echt iets hebt, moeten we hier iets mee. Maar de jongeren die een trauma hebben, probeer ik meer extern hulp te krijgen. Ik ben nu bezig met een jongeren die ik extern doorverwijst te krijgen. Via de dokter. Omdat daar echt, ja, meer expertise in zit. Een psycholoog inzit. En een andere jongere die wil niet. Daar zijn we nu aan het kijken, hoe gaan we dat dan aanpakken. Het is wel belangrijk dat bij elke casus bespreking je op de hoogte bent van de jongere en het trauma wat er speelt. En dat je dan een risicotaxatie op kan stellen. **Ik hoor wel dat we dan met het trauma wat een jongere heeft rekening houden.** En de uitingen op de groep dat een **jongeren afstoot, veel op zijn kamer zit, in zich zelf is getrokken.** Het ligt er ook aan wat het is, of we er rekening mee houden. Het is erg op de oppervlakte wat we doen.

R: Maar in principe de jongeren heeft een trauma. Je kan er niet omheen. De uitingen zijn er, zoals je zegt hij/zij kan zich terug trekken op zijn kamer, geïrriteerd raken wat dan ook. Merk je dat, dat dit naar voren komt bij bepaalde situatie op de groep?

PM 5: Ja genoeg.

R: en met welke situatie komt dat dan naar voren?

PM 5: Soms heb je jongeren **die niet tegen lawaai kunnen.** Al heel simpel in een trauma aan. Dat hij zich **opsluit in zijn kamer,** en hierdoor **gaan contact maakt met andere jongeren.** Dat is eigenlijk al een groot punt. Bepaalde dingen die gevoelig liggen, dat **een jongere opeens gesloten kan zijn en zich niet kan uiten en zich dan terugtrekt op zijn kamer.** Dat zie je wel vaak vanuit een trauma. Niet echt het uiten van gevoelens. Andere jongeren kunnen over hem heen walsen. Dat is meer de groepsdynamica, daar gaat het dan meer om.

R: dat een jongere eigenlijk niet kan meekomen.

PM 5: Ja, **je kan wel iets uitleggen van de groepsdynamiek, maar je kan niet alles uitleggen.**

R: Nee.

PM 5: Vaak is het trauma echt voor die persoon zelf. Dat hoeft je niet open te gooien in de groep zelf. Sommige onderwerpen kan je wel bespreken in de groep. Als er bijvoorbeeld een moeder overleden is aan een ziekte. En een jongere scheld ermee. Dat kan je niet maken, want dit is er gebeurd. Sommige dingen liggen wat lastiger, die je niet kunt vertellen aan andere jongeren.

R: precies. En je zegt nu dat in groepsverband zie je het niet heel erg, want sommige onderwerpen zijn niet te bespreken in groepsverband. Bespreek je die onderwerpen dan met de jongeren individueel?

PM 5: Dat hangt er vanaf hoe de jongere er mee om gaat

R: daar kijk je naar?

PM 5: Ja, en welke collega het meeste affiniteit heeft met de jongeren ook. Het meeste er bij past. De ene keer kan het een vrouw zijn of een man zijn. Daar kan het mee te maken hebben. En soms ook welke rustig of juist druk is. Daar kijken we een beetje naar.

R: En dat bespreken jullie met elkaar? Oh ik zie dat jij meer met de jongere hebt, kan jij met hem praten. Of?

PM 5: soms wordt het besproken. Van de week voelde een collega het ook aan. Toen zei ik ook "Doe het dan". Als het moment daar is, moet je dat moment pakken. Nee, dan gaan we niet overleggen. Als de ingang er is, soms mogen we dat ook zelf aanvoelen, en van je eigen kwaliteiten uitgaan. Als je denkt ik heb een ingang en ik kan er nu op ingaan. Het hoeft niet overlegt te zijn in dat geval, dan kan je het gesprek gewoon aangaan. Als je maar wel een goede terugkoppeling geeft aan de mentor en gezinsvoogd. En soms ook met iedereen afspreken dat niet iedereen erover gaat praten. Dan kan een jongere ook denken van 'laat maar'. Dat er gewoon één iemand is, waarmee hij het kan delen.

R: het is dus belangrijk dat hij het daar kwijt kan.

PM 5: En niet dat het bij iedereen bekend is. En dat die dan weer gaan vragen van zo en zo, en zo en zo. Dat merken we soms nog wel. Dat een jongeren zich dan gaat terug trekken, omdat hij zoiets heeft van hoe weet jij dat nou weer.

R: want vertellen jullie dat ook de jongeren? Je verteld mij nu iets, maar ik moet dit wel rapporteren.

PM 5: We vertellen dit eigenlijk wel. Ik zit te denken of we dat ook met trauma mogen doen. Met sommige gevoelige informatie wel, maar trauma. Zouden we ze het wel nog moeten vertellen, maar ze weten wel dat wij het rapporteren. Maar soms zijn de jongeren en wij er niet ons bewust van. Zeker niet als hij het verteld. Soms kan je het wel overwegen om bepaalde dingen achter weeg te laten. Dat kan je er voor kiezen om bijvoorbeeld in het verleden achter weeg te laten. En dat je gewoon met een mentor deelt bijvoorbeeld.

R: en dan pakt de mentor het daarna weer op?

PM 5: Kan. Of je kan afspreken dat de persoon door gaat met de gesprekken, omdat hij al van het onderwerp af weet en misschien een beter klik of ingang heeft. Maar je bespreekt wel wat we dan in kunnen zetten met de mentor.

R: en wat kan je dan inzetten? Je zegt dat kijken we wat we in kunnen zetten. Zet je dan iets in vanuit de groep, of van extern, de gedragswetenschapper. Wat zet je in?

PM 5: Het kan van alles zijn wat we inzetten. Hangt er vanaf wat aangegeven wordt. Als een jongere zich bijvoorbeeld onveilig voelt, dan kan hier rekening mee gehouden worden. Of als een jongere op

bepaalde momenten aandacht nodig heeft, of angstig is. Het kan heel simpel, als een jongere bijvoorbeeld geen lampje heeft, en hij/zij heeft een lampje nodig. Dat regel je dat. Of ze willen een muzikje aan. Dat is wat je zelf al kan doen. En soms komt het van extern. Soms wil een jongere het niet. En dan ligt het eraan wat doen we er wel of niet mee? Wie heeft de voorgedij dan? Welke plaatsing heeft de jongere? Daarmee ga je dan in overleg. Het kan ook zijn dat hij nu bijvoorbeeld 13 jaar is en het nog te vroeg is. Maar pas als die 16, dan is die er meer aan toe. We laten hem dan nu rusten. Dat gaat wel in overleg met de gedragswetenschapper. Het hangt er vanaf of het praktisch is, of dat het meer dieper is. Maar dat wordt dan overlegt in het team.

R: Maar dus als het dieper is, dan gaat het extern?

PM 5: Ja, dan is het altijd extern. Daar hebben wij denk ik niet de expertise voor of de handvatten voor.

R: want welke expertise en handvatten denk je hiervoor nodig te hebben?

PM 5: Ik denk dat je meer vruchtbare gesprekken moet kunnen hebben en meer één op één moet kunnen zitten. Dat je tijd hebt voor elkaar. En dat er een omgeving is waar je rustig met elkaar kan praten en dat je dan weer door kan pakken. Op de groep heb je niet iemand vast die elke week een vaste dag komt, want dat verandert te hele tijd.

R: dus die vaste één op één momenten heb je niet?

PM 5: Nee, dus je kan ze lastig inplannen. Je hebt wel mentorgesprekken met jongeren, maar dan kijk je al oh wanneer plannen we hem in. Dat is al lastig met kiezen. Soms moeten we bedenken voor ons zelf, of het niet beter is dat hij 1 keer in de week op een vaste dag ergens komt. Die daar dan dat vertrouwen heeft. En dat het duidelijk is.

R: en wat vind je ervan dat je niet dat soort moment makkelijk kan creëren?

PM 5: Soms wel makkelijk. Dat je het niet zelf hoeft te doen. Het kan diepgaand en wat moet je ermee. Want soms kan een psycholoog zich voor zich houden, maar soms is het voor jongere een soort van uitlaatklep dat hij er over kan praten en klaar. Bij ons kan het een strijd zijn van moet je het rapporteren, wat moet je er mee. Dat maakt het ook lastig in de groep. Het is ook wel een beetje gemakzucht. Als de tijd er gewoon niet is, maar dat het ook bij iemand anders terecht komt. Je kan dan wel afspreken of er een terug koppeling komt. Of het alleen voor zijn verwerking is en het zo goed is geweest.

R: heeft het ook te maken met dat jullie hier meer de leefomgeving zijn. Van dat je zegt het is goed als hij het ergens anders neerlegt en dat jullie er verder niks mee doen.

PM 5: Ik denk het wel ja. Ja, ik zit te denken wat het ook is. Want sommige dingen kan je wel dieper op ingaan. Dus het ligt er een beetje aan. Ik denk dat het ligt aan wat voor een trauma het is.

R: dat het dus afhankelijk is wat voor een trauma het is? Merk je dan bij je zelf dat je niet meer verder kan of niet meer verder wil met een gesprek over een trauma. Van misschien nu haal ik een put open, wauw wacht even, wat moet ik hier mee?

PM 5: dat heb je ook wel af en toe.

R: ja en wat doe je daar dan mee?

PM 5: Ik zit even te denken.

R: het is goed om er over na te denken.

PM 5: soms merk je wel dat je dat soort momenten hebt gehad wel. **Dat een jongere bijvoorbeeld zijn hele kamer verbouwd vanwege emotie.** Omdat er iets terug kwam 's nachts. Of het verlies van een moeder bijvoorbeeld. **Maar dat je meer laat merken dat je er voor de gene er bent op dat moment.** En dan doe je er verder niks mee. Maar dan heb je wel die vertrouwensband en dan doe je er ook niks verder mee. Later wel besproken dat er hulp van buitenaf moet komen, zodat je er over kan praten. Maar het is wel dat die jongere weet dat jij er vanaf weet en dat jij weet dat die jongere er mee kan zitten op bepaalde momenten. En dat je kan terug vragen naar. Maar als er echt een hele put open gaat. Even denken. Ik zou niet snel hele gevoelige vragen stellen.

R: geef je dat dan ook aan, aan een jongere? Van sorry, maar nu rond ik het gesprek af.

PM 5: Ik heb zelf niet veel van dit soort gesprekken gehad. Ik denk **dat ik dan meer een luisterend oor biedt, dan dat ik door vraag.** Dat je meer dat biedt. Maar niet heel diepgaand op het gevoel. Meer dat je gaat kijken naar het netwerk, hoe die hem kunnen helpen. Of misschien de groep wel.

R: En als hij bijvoorbeeld zijn hele kamer verbouwd, vraag je dan ook naar waarom? Vraag je naar het gedrag achter de uiting of de gevoelens achter de uiting?

PM 5: Ja dat wel. En daar nemen we wel de tijd voor. **Dan pakken we wel eens foto boeken van vroeger.** Om de aandacht er wel op te leggen. Maar wel **om begrip te tonen, mee te kijken en te luisteren.** Maar dan ben ik niet iemand die gaat zeggen van: **'oh ik kan me helemaal inleven'.** Dat vind ik nep en kan ook niet. Het is meer luisteren en begrip tonen. Het is gebeurd, prima.

R: dat je er bent.

PM 5: **Dat je er echt bent. Niet van ik kan het begrijpen.**

R: Zou je zeggen dat dat jullie rol is, als een jongere met een trauma komt? Dat je er meer voor hem bent?

PM 5: Ja en dat je probeert het hier zo aangenaam mogelijk te maken voor de jongere. En te kijken wat je hen hier kan bieden. En wat nodig is. En dan komt er wel vaak bij extern terecht, dat ze het daar mee moeten doen. Maar wil een jongere wel iets extern doen. Maar soms heb je wel dat een jongere hier niet kan blijven, voor de toekomst ook. Dat je het nu wel kan bieden tot 18 jaar, maar daarna niet meer. En dat we wel bespreken hoe we het hem dan gaan bieden en dat er wel echt iets moet gaan gebeuren. Omdat het anders het hele leven terug gaat komen.

R: ja dus je kijkt er wel naar. Van je hebt iets meegemaakt er moet op een of andere manier moet je met de maatschappij mee komen.

PM 5: hoe kan je het een plek geven.

R: nu kunnen we je nog opvangen. Maar op een gegeven moment niet meer, hoe kan jij het zelf dan?

PM 5: **het zijn voornamelijk de vaardigheden. Sterker en weerbaarder maken.** Ik heb het al vaak gezegd, **echt de praktische dingen.**

R: Haha dat is niet erg, als jij zegt dat jullie als groepsleiding en praktische rol hierin hebben. Dan is dat jullie rol erin. Ik weet niet wat trivium precies van jullie gaat verwachten op dit gebied.

PM 5: **kijk je kan bijvoorbeeld wel zeggen dat de A-medewerker of een andere begeleider dieper kan gaan op de psychische zaken en die problematiek.**

R: En vind je dan dat het een groepsleiding moet zijn? Of dat de gedragswetenschapper die rol moet hebben?

PM 5: Ene kant zou ik de gedragswetenschapper zeggen. Omdat die gene ervoor heeft gestuurd en ook de kwaliteit heeft en het al zou mogen. Aan de andere kant er zou wel scholing moeten komen vanuit TriviumLinden Hof of er zou ook een vraag en aanbod, wat komt er vanuit de organisatie. Misschien wil wel een medewerker het doen. Het lijkt mij wel interessant. Maar er moeten wel uren en tijd voor zijn. Dat ook een beetje. Het is meer vanuit de organisatie.

R: Tja dat is meer een organisatorisch puntje. Je mag het zeker zeggen. Het komt heel veel voor.

PM 5: **Dat je wel iets kan betekenen voor andere groepen, qua voorlichten en alles.** Daar moet wel tijd voor zijn. Maar ik heb geen uren extra voor. Je moet dan uren van de groep nemen en je krijgt er geen extra geld voor. Of op de groep moet iemand anders komen voor jou in de plaats. Maar dat wordt niet aangeboden. Het is wel vragen, maar er wordt niks gegeven aan de groepen. En soms houden dingen op.

R: Ja het moet wel van twee kanten komen.

PM 5: Als je naar een bijeenkomst gaat moet er wel wat tegenover staan. Je kan niet elke vrije dag een paar uurtje er in stoppen.

R: Maar dat is wel een goed punt hoor. Nu met de bezuinigen, er komen minderen mensen op de groep, maar het wordt wel verwacht dat er extra individuele begeleiding wordt gegeven. Op een gegeven moment zit je ook tot je top, en dan kan je ook niks.

PM 5: En dan heb je nog de gedragswetenschappers die komen.

R: Wat voor een middelen, je hebt het er al een beetje over gehad. Over de lampjes en dat soort dingen? Maar zijn er ook training voor de jongere? En je zegt nu, als er echt een behandeling komt dan doen we dat extern. Maar zijn er nu middelen die je kan aanbieden vanuit TriviumLinden Hof?

PM 5: dat was eerst meer. Dat we meer trainingen hadden. **Meer op weerbaarheid. Grenzen aangeven.**

R: Ja.

PM 5: dat meer. Assertiviteit. Maar niet echt op trauma. Maar soms kan het wel dat ze leren omgaan met de uitingen van gevoel, dat ze dat leren. Dat was toen vrij mee, maar nu ben ik niet echt op de hoogte van de training van jongeren. Weet niet. Vanuit de organisatie heb je wel rots en water, maar die is er ook niet echt meer.

R: er waren wel echt training voor weerbaarheid.

PM 5: **GIRLS**

R: cognitieve gedragstrainingen waren er veel meer. WEYOUNG heb je nog wel. Of zo iets. Maar dat staat ook nog op kleine pootjes zeg maar.

PM 5: Ik zit te denken aan in de groep. **DOCK** heb je nog wel. Daar worden af en toe nog wel trainingen aangeboden. Maar dat gaat weer vanuit extern.

R: zou je het fijner vinden dat het via de organisatie wordt aangeboden. Of vind je het juist goed zo.

PM 5: Vanuit de organisatie is beter denk ik. **Dat je ook kan zeggen dat er andere jongeren, op andere groepen zijn met het zelfde. En ook vanuit de zelfde organisatie. Dan heb je toch wel een beetje een band.** Je hebt bepaalde medewerkers die dat kunnen doen en die ook op de groep staan

zelf. Ambulant hulpverlener, gedragswetenschapper. Die je ook nog ergens anders tegen komt. Dat het lijntje toch korter is.

R: Merk je dat dat lijntje nu langer is, nu je naar extern gaat?

PM 5: Ja, ook het aanvragen van. Duurt langer. En ook minder zich op zaken dan nu. En voorheen. Toen hadden we er meer zich op en kregen we meer terug, van de ambulant begeleider. Meer terugkoppeling, omdat het intern was. Je bent in principe overal bij.

R: Dus eigenlijk zeg je dat als wij iets vanuit trivium zouden kunnen krijgen, zou je het aanbod wat nu extern wordt geboden. Intern willen hebben?

PM 5: Ja, sommige wel. Trainingen wel. Niet de hele psychologen dingen, dat is gewoon te duur. Sommige trainingen zou je iedereen aan kunnen bieden.

R: Ook jongere zonder trauma?

PM 5: Ja, je hebt natuurlijk nu wel die reizen, Nepal. Dat kost natuurlijk veel geld. Maar er is wel vraag vanuit de jongeren. Je kan het gewoon bij ze neerleggen. Van joh we hebben deze training wie wil zich er voor aanmelden. En dat je dat dan kan doorgeven dat het voor bepaalde jongere goed is. Je kan dan thema's doen, van trauma of verlies. Iets tastbaar. En dat jongere zich er voor ingeschreven kunnen worden. En dan kan je kijken, doen we dit vaker.

R: Mooi idee. En wat voor een middelen zou jij voor jezelf vanuit de organisatie willen ontvangen, omtrent dit onderwerp?

PM 5: Ik denk dat als wij jongeren binnen krijgen en wat misschien in de toekomst meer kan zijn dat er een trauma is of de problematiek heftiger is, dan er dan ruimte is om in de vergadering te vragen om langs te komen. Voor extra informatie te geven bijvoorbeeld. Of dat je naar een bijeenkomst of cursus kan. We hebben natuurlijk een potje gehad vanuit de organisatie voor scholingsplatform. Maar je zou het ook extern zelf op kunnen zoeken. Dat je het extern gaat zoeken of dat het wordt aangeboden. Dat hebben we voorheen meer gehad, maar dat mag wel weer. En dat je misschien via de gedragswetenschapper het aanvraagt en dat daar een potje voor is.

R: Dus dat er meer informatie is, wat er gaande is?

PM 5: Ja en hoe je er mee omgaat op de groep.

R: Als er een training gaat komen over trauma-informed werken. Wat zou je daar dan uit willen leren?

PM 5: Ik denk dat de basis volgens mij wel goed is. Maar dat komt vaak op het zelfde neer, als je naar een training gaat. Maar misschien wat komt er bij jou kijken, wat kan je aanbieden? Als indirecte omgeving en wat zou naar buiten moeten?

R: Dus meer waar ligt de grens?

PM 5: Ja waar ligt de grens. Ik denk gewoon niet dat wij dat moeten doen, dat dat specialistisch is. Dat moeten wij gewoon niet doen.

R: en waarom moeten jullie dit niet doen?

PM 5: Er komt veel meer bij kijken. Het is specialistisch. Er moet dan doorgepakt kunnen worden, en die kennis hebben wij niet. Iemand die daar voor heeft doorgestudeerd heeft, heeft daar meer zich op.

R: Zou je dan zeggen, die persoon moet naar de groep komen of de jongere moet naar de persoon komen?

PM 5: Het zou niet heel veel uitmaken. Het zou ook gewoon de jongere naar de persoon mogen. Ik denk dat het niet heel veel uit maakt. Er is hier geen gespreksruimte. En dan kan je op de kamer van de jongere terecht. En dan komt er iemand binnen en dan gaan de andere jongeren ook kijken van wat die persoon hier. Aan de ene kant is het voor de jongere misschien beter, omdat het zijn veilige omgeving is. Maar aan de andere kant hoort die omgeving bij die persoon en een veilige omgeving kan ook bij de psycholoog gecreëerd worden. En dan ga je op afspraak. En dat is ook goed voor de jongeren. Ik ben daar niet zo duidelijk in, van het moet hier of daar.

R: Duidelijk.

PM 5: mooi.

R: Wil je nog wat kwijt over het onderwerp?

PM 5: hm..

R: hoeft niet, het mag.

PM 5: Ik denk dat trauma meerdere lagen heeft. Het kan bij de geboorte zijn of iets wat een jongere onbewust heeft meegemaakt bijvoorbeeld. Het kan ook op latere leeftijd iets meegemaakt heeft. Dat maakt wel een verschil uit.

R: Daar moet ook onderscheid in gemaakt worden?

PM 5: onderscheidt ja. Sommige dingen liggen dieper. Als een jongere 1 jaar iets heeft meegemaakt en een jongere kan niet goed benoemen wat hij heeft meegemaakt, maar hij heeft het wel meegemaakt in zijn onbewust zijn. Maar daar hebben we helemaal geen zicht op. Maar als iemand op zijn 10^e of 11^e iets ergs meemaakt dan hebben we daar veel meer informatie over. En dan kan je meer doen. Dus ik denk dat het wel per situatie er aan ligt wat je er mee doet. Trauma is natuurlijk ook erg breed.

R: Ja trauma is heel erg breed. Ik denk dat ik alles heb.

PM 5: Top. Mooi.

R: Dank je wel.

Bijlage H

Interview Pedagogisch medewerker 6

Aanwezig: Pedagogisch medewerker 6 en Renske van der Zee
Datum: 5 mei 2016

Pedagogisch medewerker 6 is pedagogisch medewerker op een residentiële leefgroep voor jongeren van 12-18 jaar.

R: Ik ga je in principe vragen stellen over trauma-informed werken op de groep. Dus hoe jullie met jongeren omgaan die een traumatische ervaring hebben meegemaakt. En hoe dat dan de begeleider hier dan op wordt gegeven. Ik ga dan kijken wel kennis er is, welke uitingen de jongeren hebben op de groep en welke middelen er vanuit TriviumLindenhof worden aangeboden ter ondersteuning van het begeleiden van deze jongeren. Ik begin altijd algemeen. Kan jij mij wat vertellen over een trauma? Wat voor jou een trauma of traumatische ervaring inhoudt?

PM 6: Dat is iets **wat ze hebben meegemaakt, het kan in hun jeugd zijn en ook op latere leeftijd zijn.** Dat zo een impact op hun heeft gehad, waardoor zij wel **in hun gedrag kunnen veranderen** zeg maar. Denk aan **mishandeling, misbruikt dat soort dingen.** Maar ik kan ook voorstellen dat als je weet ik het, **voor je ogen een ongeluk ziet gebeuren** dat dat ook best wel een trauma kan meebrengen. Dus dat een beetje.

R: Wat voor een trauma's of traumatisch ervaringen zie je op de groep dat jongeren hebben meegemaakt?

PM 6: hm, mijn mentor jongere zelf die. Ik weet van hem dat hij sowieso door zijn ouders is verbannen, toen kwam hij vervolgens in een pleeggezin waar hij verwaarloost en mishandelt is. Dus die jongen heeft gewoon een dikke hechtingsproblematiek. En dat zie ik in mijn begeleiding terug **doordat hij af en toe mij heel erg aantrekt en hulp vraagt en vervolgens mij keihard afstoot, geen hulp meer wil, nergens voor open staat, gelijk een houding aannemen van 'ik hoef jou niet'.** Ik denk dat dat wel een goed voorbeeld is. Ik heb ook een meisje die seksueel misbruikt is en daardoor best wel **acting out** gedrag vertoont..

→Onderbreking door telefoon

PM 6: Acting out daar had ik het volgens mij over. Ik merk ook bij haar heel erg **het aantrekken en afstoten, soms zo een grote mond dat je denk 'uuhh oke'.** Dat kan natuurlijk met alles te maken hebben, maar dat kan ook daarmee te maken hebben.

R: Dat zijn eigenlijk de uiting die je ziet van trauma. Een grote mond, of teruggetrokken of heel erg het afstoten en aantrekken. Eigenlijk een beetje verward een soort van, komt het over. Hoe begeleid je dat dan.

PM 6: **Met heel veel geduld. En ik pas mij wel heel erg op hun aan op dat betreft.** Als zij bijvoorbeeld aangeven dat ze niet lekker in hun fel zitten, **dan laat ik ze ook wel echt even.** En dat ze dan naar mij toe kunnen komen als ze er klaar voor zijn. **Ik moet soms ook hard op tegen mijzelf zeggen: 'Het ligt niet aan mij, het ligt niet aan mij.'** Dat is soms wel lastig dat je een heel plannetje hebt uitgewerkt en dat ze dan zeggen 'Ik hoef het niet'. Oké, volgende dag dan misschien. En dan de volgende dag maar kijken of ze het dan wel weer willen.

R: Je zegt, dan laat ik ze. Ze kunnen dan naar mij toe komen. Maar wat als ze het dan niet doen?

PM 6: Ik blijf er wel op hameren hoor. Wat dat betreft. Dat zeg ik wel de volgende dag van, gisteren ging het niet. Hoe is het nu dan? Bijvoorbeeld ook bij dat meisje, zij raakt heel snel geïrriteerd. En dan ook verbaal heel agressief en dan hebben we ook afgesproken dat als je echt geïrriteerd raakt dan moet je maar even naar je kamer gaan en daar rustig worden en dan kies je zelf weet het moment dat je terug kan komen. En vaak staat ze dan daarna wel open voor gesprek. Dan kan ze wel terug koppelen van daar ging het mis of daar lag het aan. Ook niet altijd. Pas zei ik tegen haar 'om half 6 gaan we pas koken' en toen werd ze helemaal boos. Oké. En toen kwam ik er de volgende dag er weer op terug, en dat wordt ze weer boos. En dan denk ik ook van 'oké....'. Ik heb het nu gezegd, je weet wat ik van je verwacht de volgende keer.

R: En weet je dan waarom ze dan zo boos wordt?

PM 6: Nee dat vind ik heel lastig.

R: daar ga je niet met haar over in gesprek?

PM 6: Als je dat vraagt, dan komt er meer uit van 'ik was gewoon geïrriteerd.' Punt. En als ik ga doorvragen ze staat er ook helemaal niet van open. Ik weet dan dat zij misbruikt is, maar er werd van de week door het Haagse onderzoek aan haar gevraagd of ze ooit op seksueel gebied pijn is aangedaan. En toen zei ze "nee". Ik toen dacht ik wel, dat is niet helemaal een eerlijk verhaal.

R: En hoe ga je er dan mee om? Omdat het voor haar beleving misschien wel anders is.

PM 6: Nou, ik zit er nu midden in. Dus ik heb er met de gedragswetenschapper wel over gehad, van wat moet ik nou. Want, ja, misschien is dat voor het onderzoek wel relevant dat ze dat weten. Toen zij de gedragswetenschapper ook van dat ik het wel met haar moest bespreken en zeggen van 'weetje, ik weet dat dit is gebeurd, maar je hebt nee gezegd. Waarom?'. En dat het eigenlijk mijn plicht is om het door te vertellen. Maar toen werd ik ook wel weer gebeld dat het onderzoek weer klaar was. Dus dat is dan misschien nu een beetje te laat. Maar ik wil er wel met haar over in gesprek mee gaan. Van goh waarom zeg je eigenlijk dat er niks is gebeurd?

R: je zegt je bent in gesprek gegaan met de gedragswetenschapper, je hebt het er over gehad en zij zegt je moet het eigenlijk met haar gaan bespreken. Maar hoe, geeft de gedragswetenschapper jou dan ook handvatten om zo een gesprek aan te gaan?

PM 6: nee dat heeft ze niet echt gedaan,

R: Maar je kan wel dit soort gesprekken aan gaan?

PM 6: Dat weet ik niet. Dit is voor het eerst.

R: Oh. Spannend.

PM 6: Ja ik werk hier nog niet zo lang. Ik werk is pas vanaf januari.

R: Maar wat vind je er dan van dat je dit soort gesprekken aangaat?

PM 6: Ja, vooral spannend voor haar reactie. Je weet niet hoe ze reageert. Als ze al tegen die vrouw nee zegt, zal ze misschien dat ook tegen mij zeggen. Of dat ze er niet voor open staat en boos wordt. Ja. Maar het is niet dat ik het spannend of eng vind ofzo.

R: Nee, je bent meer benieuwd. Want je zegt bij dit geval heeft zij bij het raadsonderzoek wat anders verteld dan dat jij weet. Weet je dat vanuit de dossiers, of meer vanuit een keer dat zij het jou heeft verteld?

PM 6: Nee uit het dossier. Zij weet ook niet dat ik het weet. Daarom vind ik het dus lastig, omdat te bespreken. Tenminst daar heb ik ook de gedragswetenschapper gebeld, zij weet eigenlijk niet dat ik het weet. Ik zag het in mijn mail voorbij komen of zo iets. En toen had ik wel zo iets van 'oké'.

R: Dat is best wel lastig, dat gebied. Zijn de jongeren hier bewust van dat ze een traumatische ervaring hebben, als ze er eentje hebben?

PM 6: Ja ik weet het niet zo goed. Want dat betreft besteden we daar niet heel veel aandacht aan. Het is niet dat dat soort onderwerpen echt terug komen in de gesprekken. Het is eerder de dagelijkse dingen. Hoe gaat het op school, dat soort dingen. En dan nu in dit voorbeeld, zou het wel ter sprake komen. Ja.

R: Dus eigenlijk als er geen reden toe is, wordt het niet besproken? Want nu heb je er een specifieke reden voor waarom er over wit praten. Maar als er geen echte reden is, wordt er niet over gesproken.

PM 6: in principe niet.

R: Ook niet als er een uiting, dat je denk die voort kan komen uit een trauma.

PM 6: Ik denk het wel ja. Is natuurlijk wel een invulling, ik heb het nog niet meegemaakt. Het is niet dat we het in de dovenpot stoppen, dan niet. Maar ik werk hier nu sinds januari en het is dat ik ongeveer 2 weken geleden een collega van mij over trauma-informed werken hoorde. Maar daarvoor had ik het nog niet gehoord. En in Dordrecht gaan ze natuurlijk alles met de bezuinigen alles vervangen en dan moesten natuurlijk iedereen met een vaste aanstelling natuurlijk op gesprek komen en een artikel over trauma-informed werken lezen. Maar ik heb een tijdelijk contract en ik heb dat artikel helemaal nooit gezien. Dus qua dat betreft denk ik dat het niet actief hier aanwezig is.

R: Heb je het idee dat je wat mist, omdat je dat niet hebt gelezen.

PM 6: Ja. Ik wil het nog wel van een collega hebben en doorkijken. Want wat ik er van begreep was dat het vooral, hè niet sanctie sanctie sanctie, straf straf straf, maar het gesprek aangaan. En wat was er nou? Wat gebeurde er? En dat spreekt mij wel erg aan, die werkwijze.

R: Dat je echt terug gaat naar wat triggerde je en waarom gaf je die uiting. En hoe kan je trigger op een of andere manier minder maken of draagbaarder maken. En hoe kan je dat dan in de groep? Dit is groepswork, hoe past een individu hier dan in met al zijn triggers die hij kan krijgen vanuit die groep makkelijker handelen. En hoe kunnen pedagogisch medewerkers de juiste begeleiding geven.

PM 6: Nou ik denk dan wel dat we dan.. we laten de jongeren wel signaleringsplannen invullen. Wat gebeurd als je een klein beetje geïrriteerd bent? Hoe voel je je dan? Wat moet de groepsleiding doen? En wat moet jezelf doen? En dat dan in 5 stapjes dan ofzo. Als je licht geïrriteerd, geïrriteerd, boos, heel boos en woedend. Dat hebben we wel laten invullen door iedereen. En ik denk ook wel dat we daar als vaste medewerker heel veel rekening mee houden. Bijvoorbeeld zo meisje die boos wordt, ga dan maar even naar je kamer om af te koelen. Niet als straf, maar even rust en dan het gesprek aangaan. Maar goed we staan heel veel met inval nu. Ja, die heeft het niet de tijd om alles door te lezen en welke stapjes horen dan bij welke boosheid.

R: Denk je dat dat ook invloed heeft op de jongeren?

PM 6: Jawel, ja. Zeker. Deze kids hebben heel veel meegemaakt qua vaste gezichte die weggingen, heel veel inval gehad, twee verhuizen. Ze stonden best wel op hun kop. Nu gaat het redelijk. Je hebt het net gezien, hoe druk.

R: Dus eigenlijk. Kan je zeggen dat de veiligheid op de groep een beetje, een tijdje onstabiel is geweest?

PM 6: Ja, heel erg onstabiel. Niet een beetje, maar heel erg.

R: Ja ik wil het woord heel erg niet te vaak zeggen.

PM 6: Haha op dit gebied mag het wel. Maar daar zijn we het team ook wel echt over uit. En hoe krijgen zij die veiligheid weer terug. Door op de groep te zijn. Je bent met ene team van 5. Er liggen heel veel regel zaken. Als je op de groep staat met een inval, dan is het bijna logisch dat je zegt tegen de inval 'goh ga jij even op de groep, dan ga ik op kantoor'. Net zoals nu. Terwijl, hoe onveilig is het voor hun, dat er een onbekend gezicht zit.

R: En niet weten hoe ze reageren of wat er gebeurt.

PM 6: Maar ook dat. Eigenlijk is dat meisje waar ik het de hele tijd over heb, is een heerlijk voorbeeld. Zij kan niet tegen inval, zij kan echt niet tegen inval. Zij kan niet tegen vreemde gezicht. Er hoeft maar alles goed gevraagd te worden en er wordt gelijk gereageerd met 'ugh, jij weet niet dat ik het eerste halfuur met rust gelaten moet worden' BAM gelijk boos. Ja het is gewoon heel sneu.

R: En daarin kan je eigenlijk niet de goede begeleiding geven, die het gedrag van de jongeren eigenlijk nodig heeft op dat moment.

PM 6: En ik denk dat ik dan wel namens het hele team spreek, we hebben dat ook in de teamvergaderingen besproken. Want, ja. We zijn gewoon met te weinig. En dat is echt sneu.

R: Gewoon omdat je de jongeren wat wilt bieden, en gunt het ze allemaal en je werkt ook hard voor. En als je dan met half team erbij staan, dan kan je echt heel hard werken. Maar het is bijna niet te doen en te bieden dan. Want je zegt al, wij hebben de risicoformulieren ingevuld met de jongeren. Wat voor een middelen heb je nog meer vanuit Trivium wat je kan gebruiken bij het begeleiden van traumatisch gedrag.

PM 6: Kijk dat weet ik dus niet.

R: Dat maakt niet uit. Heel veel weten het niet. Er is ook niet zo veel.

PM 6: Oh gelukkig.

R: Maar het is altijd leuk om te kijken, wat ze allemaal zeggen.

PM 6: Het zou zomaar kunnen zijn dat iemand die hier al heel lang werk het wel allemaal werkt. Maar ik zelf op dit moment niet.

R: wat voor een middelen vind je zelf fijn om vanuit TriviumLindenhof te ontvangen?

T; Nou misschien wel iets van gesprekstechnieken ofzo. Hoe ga je nou zo een gesprek aan over misbruik? Want ik vind op zich dat die signaleringsplannen wel heel fijn, maar aan de ene kant zeggen ze allemaal het zelfde zoals rondje buiten lopen of naar mijn kamer. Goed het is op zich wel iets. En verder zou ik het even niet zo goed weten.

R: Want bij de signaleringsplannen, houden jullie je hier echt aan of schatten jullie het wel eens verkeerd in?

PM 6: Nou ik vind wel dat we er wel iets meer aan kunnen houden. Want ja, ook op zo een moment vragen we niet 'oh zit je nu op een 1 of 3?' weet je wel. Ik moet ook zeggen dat de kids als ze boos zijn, ze ook niet meer voor rede vatbaar zijn. Dan kan je beter maar zeggen, ga dan maar even naar boven en dan achteraf. We hebben ook zo'n **G-schema** weet je wel. Dat je dan achteraf dan kan zeggen wat gebeurde er nou.

R: Gedachte gedrag gebeurtenis. Ja die gebruiken jullie dus ook.

PM 6: Ja.

R: oké, jullie zijn de eerste.

PM 6: jeehj.

R. Maar je zegt wel als je iets vanuit Trivium wil zijn het gesprekstechnieken. Zijn er nog meer dingen waarvan je denkt dat kan ik gebruiken?

PM 6: Ik denk dat het niet te veel moet worden. Want ze hebben nu ook al van 'pff kom je weer met dat schema.' Ik vind het wel een hele fijne format. Wat we soms ook doen, dat we het er wel bijleggen maar niet echt laten invullen. Maar wel die 5 dingen even tijdens het gesprek doornemen inderdaad. Nee verder zou ik niet zo goed weten wat ik nog nodig zou hebben.

R: Oké, in principe heb ik alles. Is er nog iets dat je kwijt wilt over het onderwerp trauma of trauma-informed werken?

PM 6: Ik kan mij wel echt een beetje opwinden, waar we het net over hadden. **Dat je maar 5 teamleden hebt en dus niet veilig genoeg bent voor het kind.** Alle signaleren schreeuwen erom. Er zit dan opeens smeerworst aan de deur, er zit mayo op de muur. Ja, dat doen ze niet voor niets. Maar er wordt vanuit boven niks aan gedaan. Er wordt alleen gezegd, los het op in het team. Ik heb een tijdelijk contract, ik lig er uit. Het eerste wat de jongere vragen, waar ga je heen? Ik vertel ze dan dat ik naar STEK ga, de crisis. Dan zegt mijn mentor kind: 'oh dan ga ik mij misdragen, dan kom ik daar'. Eindelijk een klik met iemand en dan moet je weer weg. Oh dan denk ik, denk een keer niet aan het geld, maar aan de kinderen.

R: Het is eigenlijk gewoon dat je niet het goede kan bieden, wat je wilt bieden.

PM 6: Nee dat gaat niet. En dan moet je soms even creatief zijn en daar sta ik echt wel voor open. Maar soms denk ik echt, fuck je creativiteit...

R: Het is nu klaar.

PM 6: Ja. Ik ben ook heel benieuwd hoe het dadelijk allemaal gaat met mijn kindjes. Wat per juli gaat alles veranderen dus ik ben benieuwd.

R: Ze weten er nu toch van?

PM 6: Ja.

R: Hoe reageerde ze?

PM 6: hm het enige wat ze echt niet willen is naar een andere groep.

R: Weer niet verhuizing?

PM 6: weer die verandering, weer die verhuizing. Ze balen ervan dat er een paar tijdelijk contracten uitgaan, waar we een klik mee hebben. En ze weten niet wie er voor in de plaats komt. En ben ik dan

alleen? Die vragen komen wel. Het is harstikke sneu. Maar op zich, maar ze werden niet boos. Ze hadden vooral veel vragen.

R: Dus het leeft nu wel bij hun?

PM 6: Ja.

R: terecht, het is hun omgeving waarom het gaat. Het is niet die van ons.

PM 6: en dan gaat ik het om te zeggen dat ik niet kan zeggen wie zijn nieuwe mentor wordt. Ik haar het zo. Maar ja.

R: We zullen zien.

PM 6: Ja ik wil gewoon die duidelijkheid creëren.

R: Maar het is een goede dat het team die veiligheid moet creëren, en het is goed om een keer te horen dat het niet bij alle team goed is. Want dat denken ze vaak wel.

PM 6: Ik heb het daar wel eens met mijn collega's over. We zijn met z'n vijven. En twee die werken hier al langer en drie wat nieuwer, jonger en frisser. En hoewel we wel stuk voor stuk heel aardig zijn en elkaar ook heel aardig vinden en we ons echt veilig voelen. **We komen niet op één lijn.** Want er zijn er twee die best wel strikt zijn en bij het eerste woordje 'kanker' zeggen ze gelijk naar boven. Terwijl die andere drie dan zeggen 'kom eens hier, wat was dat nou, doe eens normaal'. Je hoeft niet constant met je vingertje te wijzen. En omdat ons team niet op één lijn zit, zit je daar ook nog mee. Het gaat een beetje zo..

R: op en neer, op en neer. Nou dank je wel voor het gesprek.

PM 6: graag gedaan.

Bijlage I

Interview Gedragswetenschapper 3

Aanwezig: Gedragswetenschapper 3 en Renske van der Zee
Datum: 6 mei 2016

Gedragswetenschapper 3 is gedragswetenschapper bij de leefgroep voor jongeren van 12-18

GW 3: Maar je hebt een aantal vragen die je aan mij wilt stellen.

R: Ja. Ik doe nu mijn onderzoek over trauma-informed werken. En dat begrip komt nu te komen binnen TriviumLindenhof. Daar weet jij natuurlijk ook alles van af. En ik ben aan het kijken wat voor een handvatten pedagogisch medewerkers nodig hebben, om op de groep het in te kunnen zetten om het maar zo te zeggen. En een goede begeleiding te kunnen geven. Ik ben altijd met een algemene vraag. Wat het in principe allemaal inhoudt? En wat je er allemaal bij ziet? Iedereen denkt er namelijk anders over. Verder gaan we nog kijken at voor een middelen, die jij als gedragswetenschappers of die je van TriviumLindenhof krijgt, om aan de groepsleiding aan te kunnen bieden. Ik wil graag de andere kant horen vandaag.

GW 3: Nou ja, wat bij trauma een belangrijk onderscheid is, is **enkelvoudige trauma hebt en complex trauma hebt**. En ik weet niet of dat bekende termen voor jou zijn?

R: Ja.

GW 3: Oh ja natuurlijk. Als je je aan het verdiepen bent in trauma. Maar heel veel jongeren op de leef- en behandelgroepen en dan de residentiële zorg **hebben een complex trauma**. Dus dat zijn jongeren die trauma's hebben meegemaakt, maar **ook veroorzaakt en in gang gezet door de gene die tegelijkertijd hun verzorging, vaak ook hun ouders**. En vaak ook de rol hebben van bescherming, trooster, en de gene die je opvoed. Dat is belangrijk aspect van complex trauma. Bijna alle jongeren denk ik op een leef-behandelgroep hebben daar mee te maken. **De een sterker of heftiger dan de ander**. Op zich denk ik dat het **uit huis geplaatst worden en je ouders zeggen ik kan het niet meer**, ik trek mijn handen er van af, je moet ergens anders gaan wonen. Ik denk ik al op zich een trauma. Dus dat is een beetje wat ik belangrijk vind in dat onderscheid. En wat bij trauma dan zie, **sommige jongeren hebben meer specialistische behandeling daarbij nodig**. Maar een groot gedeelte van een herstel van een trauma kan ook in een leef-behandelgroep. Hoe wij dagelijks met jongeren omgaan, ondersteund en hoe wij de jongeren in hun emotionele zijn begeleiden en ze hierin tegemoet komt. Dus ik denk **dat het belangrijk is voor pedagogisch medewerkers om die stress te herkennen** bij de jongeren. Dat dat is een belangrijk punt is waar als gedragswetenschappen een grote rol ik hebt. En ook in de scholing. Het plan is om, en dat weet jij denk ik wel, is om alle team geschoold te hebben hierin, door de gedragswetenschappers.

R: zij krijgen er een training in toch?

GW 3: ja. Ik weet niet of het voldoende antwoord geeft op je vraag.

R: Ja, het is niet dat.. ik ben nu vooral aan het kijken wat de ene weet en de ander weet.

GW 3: Dat vind ik dus wel belangrijk, **dat verschil in trauma's**. Iemand kan een enkelvoudig trauma hebben, en dat is ook al vervelend. Maar een complexe trauma, daar zijn de effecten veel heftiger van in de totale ontwikkeling. Dus dat is denk ik vanuit de theorie vanuit het trauma ook wel, steeds

meer naar voren. Dan **het juist de hele benadering en aanpak en de beweging naar jongere toe, heel belangrijk is in het herstel van een trauma**. Je kan niet zeggen we hebben een specialistisch behandeling nodig en dat is het dan.

R: Ja dat er ook bij hun tijdelijke woonplek ook begeleiding komt, waar die behandeling in voortzet zeg maar. Bedoel je dat meer?

GW 3: Nou wat, kijk dit kan aanvullend zijn. Die specialistisch behandeling is meer specifiek gericht op dat trauma. De hele bejeging en de hele benadering op een leef-behandelgroep hem meer zit in, hoe help je jongeren meer in het reguleren in die stress? Hoe zorg je dat er een veilige situatie voor ze is? Hoe draag je er aan toe bij dat ze meer vertrouwen in volwassenen krijgen? Het is veel meer in het dagelijks leven ze handvatten geven en ervaringen geven die positief zijn. Zodat ze ook een ander beeld krijgen van de volwassenen. Dat het niet en dreiging of gevaar is, maar dat je er dan ook terecht kan als je er iets is. Dat die jou accepteert zoals je bent. En dat blijkt ook steeds meer vanuit de theorie, dat het steeds meer een belangrijk iets is voor het herstel voor een trauma.

R: precies. En op welke manier probeer jij als gedragswetenschapper dat er zo een sfeer op de groep aanwezig is?

GW 3: Nou ja, er zijn sowieso al veel dingen verschenen. Zoals die **richtlijnen vanuit de NJI** en met name **de problematisch gehechtheid** richtlijn maar ook de richtlijn binnen de residentie, het werken in de residentiële zorg. Dus wat voor **een pedagogisch klimaat** zet je daar neer. Ik vind dat de theorie rondom trauma-informed werken, de richtlijnen rondom problematisch gehechtheid, maar ook de richtlijn wat is belangrijk en wat is helpt jongeren bij ernstige gedragsproblematiek. Wordt voor een pedagogisch klimaat zet je hier neer. In al die zaken, tenminste in de groepen die ik heb, te kijken hoe zetten mensen dat neer. Hoe krijgt dit handen en voeten? Hoe komt het naar voren? En dan binnen dat hele pedagogisch klimaat is het dat **responsieve houding** naar jongeren toe. Toen ik in de residentie kwam werken, bij beiden groepen eigenlijk, was het wel heel vaak heel erg op structuur, beheersmatig, met gedragscontracten werken, dit zijn de sancties, dit dit dit. Je moet alle vrijheid moet je verdienen. Waar ik wel heel erg op let bij mijn groepen van hoe, wat zijn de pijlers van zo'n goed pedagogisch klimaat, en hoe zetten ze dat neer? En ook in de praktische dingen. Er kan bijvoorbeeld een incident zijn met jongeren. Hoe ga je hier dan mee om? Hoe ga je dat gesprek aan met jongeren? Het is nu meer dan, wat staat hier voor een sanctie op of de consequentie hiervan?

R: Je krijgt dus meer naar het gedrag, meer wat brengt dit gedrag tot zijn uiting.

GW 3: Ja. En dat zie je bij jongeren. En ik denk dat dat voor alle jongeren goed is. En vooral in een fase, ik zit dan in de oudere behandelgroepen, dat zijn jongeren die in de puberteit zitten. Waarbij je ook **met ze moet overleggen en ze onderdeel van laten moeten zijn** van het meedenken in dingen en dat je met ze in gesprek gaat. En veel meer dan het beheersmatige en het controleren. Dus wat ik dan wel doe is, is bijvoorbeeld **het richtlijn die voor jou ook goed is voor jou om door te lezen die van de residentiële groepen. Hoe dat pedagogische klimaat al die belangen en pijlers erin naar voren komen. Ik heb dan ook met mijn team besproken**. En ook in mijn dagelijkse manier van werker kijk ik hoe het daarop verhoudt. En daar ook op terug te grijpen, van jongens we hebben met namens als uitgangspunt bijvoorbeeld een jongere is ten eerste een individu in de groep. We behandelen hem als een individu en natuurlijk functioneert hij in de groep en natuurlijk moet er dan ook groepsregels en zaken zijn. En dan zie je soms dat er bepaalde interventies worden ingezet die er haaks op staan. En dan vind ik wel de taak als gedragswetenschapper om daar alert op te zijn en af te vragen of het er wel bij past. Of zouden we een andere keuze moeten maken?

R: Dus eigenlijk dus je heel kritisch blijft op de richtlijnen. Ik vind het wel leuk dat je richtlijnen benoemt nu, die heb ik nog niet eerder gehoord in een gesprek.

GW 3: Ja maar die vind ik ook echt heel belangrijk. Ook in de stukken van trauma-informed werken, die je veel aspecten terug van de problematisch gehechtheid. Het heeft gewoon veel met elkaar te maken.

R: het heeft heel veel met elkaar te maken. Wat ik nu veel terug hoor van de pedagogisch medewerkers is dat ze vaak gehechtheid en trauma door elkaar halen. Het is ook niet gek, want het heeft veel overlap. Alleen op het moment zelf heeft het soms wel een andere benadering nodig.

GW 3: Maar het is wel zo dat jongere met een complex trauma, vaak jongere zijn die weinig vertrouwen hebben in volwassenen. En zich moeilijk hechten.

R: Dat is wel zo.

GW 3: Dus dat is wel waar ik echt op let. Ook wel in de dagelijkse gang van zaken van probeer achter het gedrag te kijken. Probeer niet te veel, kijk veel jongeren met een complex trauma, die hebben ook grote gedragsproblemen en reageren vaak in de emotie of agressie of op andere manieren. En dat roept bij pedagogisch medewerkers vaak op van ik moet de controle pakken, ik moet gaan beheersen. Ik probeer wel heel erg van wat is er nou aan de hand? Waarom gedraagt hij zich zo? Zonder al direct die interventies in te zetten op het gedrag.

R: Ja. En denk je dat pedagogisch medewerkers de tijd hebben om achter het gedrag van een jongere te kijken in groepsverband?

GW 3: Nou dat vind ik wel. Ik vind die methodiek bespreking een belangrijke rol van gedragswetenschappers. En ik zie het ook in de rapportages zie ik het terug. Dat mensen toch, weet je wel, wel een gesprek aan gaan met de jongeren. Wat is er nou aan de hand? En op welke manier kunnen we het op een andere manier doen? Dat vind ik wel

R: dus je ze hebben hier gewoon de ruimte voor?

GW 3: Ja vind ik wel. En ik merk wel dat als je daar goed op let, ondersteund en het belang ervan in laat zien. Zie je ook wel dat het onderdeel wordt van hun eigen handelen, merk ik.

R: Dus dat je het een soort van blijft benoemen.

GW 3: Ja ik probeer het wel als ik een rapportage lees en ik zie dat mensen het er goed in zetten, dan probeer ik daar wel direct op te reageren. Van hartstikke goed dat je het erin hebt gezet. En ik merk dat de mensen de effecten er wel van in zien. Ze zien dat het problematisch gedrag dan ook afneemt. Ze staan er even bij stil, van wat er nou aan de hand is. Ik wil met je meedenken houding en niet direct zitten op het beheersmatig van het gedrag.

R: Denk je dat het ook te maken heeft met de nieuwe trend die er speelt in de maatschappij? Dat het eigenlijk een zelfredzame maatschappij wordt. En dat ze die jongeren ook heel erg meenemen in het bedenken van wat helpt jou dan? Hoe kan jij hier dan verder mee?

GW 3: Eigenlijk, het zou kunnen. Eigenlijk zou het niet moeten. Los van de tijd, is het die hele fase van de preadolescentie en adolescentie vraagt ook bepaalde dingen. En kan je jongeren ook niet meer naar hun kamer sturen, dan moet je in gesprek gaan. Dus ik weet niet of het daar aan ligt. Het zou kunnen hoor. Ja, ik weet het niet. Ik zie het meer gekoppeld aan de hele leeftijdsfase waar die jongeren inzitten. Ik heb zelf dan niet de jongere kinderen dan.

R: mijn onderzoek richt ik op de residentiële groepen en dan de oudere jeugd. Want als je het over kleine kinderen gaat hebben, die hebben een hele andere uitingen. Ik heb zelf op de dagbehandeling gelopen, dus dat weet ik. Maar met de jongere zelf, die zitten gewoon. Die reageren impulsiever, die weten stiekem wel waarom ze zo reageren. Maar die willen het er stiekem niet over hebben, omdat het een schaamte kan zijn.

GW 3: Wat ik ook belangrijk vind bij vooral kinderen met een trauma, complex trauma. Dat ze heel veel moeite om die zaken, in onze ogen kleine relatieve onbelangrijke neutrale dingen zijn, hun heel erg kunnen triggeren. Het is belangrijk om te weten waar ze vandaag komen. Maar dat jij ze ook ondersteund bij die stress regulatie. OP het moment dat de jongeren heel boos wordt en tegen een stoel schopt of zich omgooit. Dan kan je daar heel erg op zetten. Maar ik denk dat deze jongeren veel meer nodig heeft. Dat je tegen ze moet zeggen, van jonge kom eens zitten, ik zie dat je zo ongelofelijk kwaad bent. Hoe komt dat nou? Ik denk dat dat veel belangrijker is. En volgens mij is dat los van of je nou getraumatiseerd bent of niet. Waarbij je al ziet bij een jongere en je dat inziet, dan zie je de stress al zakken.

R: En wat voor een dingen let jij bij de methodiek vergaderingen op signalen van stress, of wat voor een vragen stel je dan aan de groepsleiding?

GW 3: Poef, dat vind ik een moeilijke vraag. Het gaat dan meer over wat je ziet in methodiek vergaderingen dat ze zeggen van, de jongere gillen en boos en pakte doen dit en dat kan niet en weet ik veel. Zo kan soms het humeur zijn in de methodiek. En dat is het meer dat je zelf vragen gaat stellen over, heb je zelf een idee hoe het nou kwam? Wat gebeurde er nou? Wat triggerde hem toch? Want dan heb je het daar ook over gehad.

R: dus je gaat terug in de situatie.

GW 3: en dat je het analyseert en achter het gedrag gaat kijken.

R: En merk je dat je dat lukt vanuit de methodiek vergaderingen als je met ze er over hebt.

GW 3: Ja vind ik wel. Ik vind wel dat mensen hiervoor open staan. Kijk je moet toch op een of andere manier, als gedragswetenschapper, ook daarin hen heel erg ondersteunen. En ik merk wel dat je als je minder op dat beheersmatige, die controle gaat zitten. In het begin vinden mensen dat best eng. Oh gut, maar uiteindelijk zien ze de effecten ervan.

R: En uiteindelijk merk je dan ook dat ze dat dan zelf neer leggen in de methodiek. Van er gebeurde dit, en ik heb hier en hier al over nagedacht en deze stappen al ondernomen.

GW 3: Ja. Ja. En ik vind dat wel dat het bij professionaliteit en bij HBO opgeleide mensen, dat dat ook wel kan. Dat mag je echt wel van ze verwachten. Dat ze op die manier naar het gedrag kijken. Dat wil niet zeggen dat je soms niet moet corrigeren in het gedrag. Dat het en, en vraagt. Het een kan niet zonder het ander. EN wat je soms ziet in de residentiële groepen, en dat snap ik ook wel omdat het wel jongeren zijn met ernstige gedragsproblemen. Dat er vaak wordt gekozen voor de controle en het beheersen. Maar niet weer wordt gevraagd: Maar waarom gedraagt hij zich zo? Waarom sloeg hij tegen de stoel? Wat is er aan de hand?

R: Meestal zitten ze toch op het gedrag.

GW 3: Soms moet je dan ook wel, in dat gedrag moet je ook wel wat. En ik merk wel, in beide teams waar ik mee werk, dat die dat steeds meer doen. En eigenlijk vind ik dat dingen die je doet met de jongeren met een complex trauma, dat dat eigenlijk bij alle jongere werkt.

R: Ja, het is niet een speciale behandeling die iemand alleen met een trauma nodig heeft. Het is een behandeling die iedereen op de groep nodig heeft.

GW 3: Wat is wel zie bij jongeren met een complex trauma is dat die emotie regulatie heel moeilijk is. Waardoor ze ook vaak agressief worden of emotioneel of heel ondoordacht kunnen handelen. Omdat het heel vaak vanuit emoties is. Dus dat vind ik wel belangrijk dat ze dat herkennen. Ook die, wat je ziet bij, getraumatiseerde jongere is dat ze die constante alertheid hebben. Er is altijd gevaar, je moet altijd op je hoede zijn. Dat zie je niet bij andere jongeren op een leef/behandelgroep. Maar dat je, ja, ze hebben weinig vertrouwen in volwassenen. Toch maar dingen in je eentje doet omdat er toch geen mensen zijn om jou te ondersteunen.

R: En dan vooral in gaan op het moment dat ze er niet zijn.

GW 3: Dat vind ik wel.

R: Goh je hebt het nu heel erg over wat doe je als een jongere een stoel schopt. Maar wat doe je als een jongere vanuit een trauma heel erg terug getrokken is en op zijn kamer blijft. Hoe geef je dan het advies om daarmee aan de slag te gaan.

GW 3: nou eigenlijk. Dat uit het zich, het gedrag is dan. We hebben ook veel jongeren gehad met auto regulatie, dus dan zet je ook wel andere dingen in. Maar de essentie blijft denk ik het zelfde. Waarom trekt die jongeren zich terug? Wat speelt daar? Ga het gesprek daar over aan. Neem die jongere daar serieus is. Bij trauma is het denk ik ook wel belangrijk dat je goed, dat je op moment dat jongere hierover beginnen er op door vraagt. Maar dat het niet, sommige jongere willen het daar ook niet over hebben. En dat werkt het ook averecht. Als je maar blijft zitten op die gebeurtenis en blijft zitten op het moment wat er gebeurde. Dat komt die daar niet uit. De jongeren moet je als groepsbegeleider volgen

R: Je moet de jongeren hier dus in volgen? En dat hij moet aangeven of hij er over wil praten.

GW 3: ja dat is heel belangrijk. Het is dat jezelf denkt dat is belangrijk. Maar dat je de momenten waarop de jongere er iets over noemt, dat je die aangrijpt om er over in gesprek te gaan. En ook goed de signalen opvangt, van is het nu genoeg of wil de jongeren nog verder? En daar Absolut niet in gaat forceren. Ik weet, we hebben een jongere gehad op de leef/behandelgroepen, die op een hele traumatisch manier zijn beide ouders heeft verloren. En daar wilde hij eigenlijk nooit over praten. En toen overleed een groepsleiding van de groepen. En hij is daar ook heen geweest, naar die crematie met andere jongeren. En dat is ook zo een moment geweest, waar hij het er over ging hebben. En dan moet je heel voorzichtig zijn, hoe je daar op reageert. Dat je het serieus neemt en misschien wel iets doorvraagt of doorprikt. Maar op het moment dat je dat te veel doet, dan werkt het weer averechts. Dan kan het zo'n trauma ook weer triggeren.

R: en zijn pedagogisch medewerkers goed genoeg opgeleid om zo een gesprek aan te gaan?

GW 3: Ja ik heb wel het idee. En soms hebben ze daar wel ondersteuning in nodig. Maar in zie als ik kijk, naar de team waar ik mee werk, zit daar echt heel veel kwaliteit. En heb ik ook wel het idee dat ze dat ook wel echt kunnen.

R: Precies. En wat voor een momenten, we gaan dan wel zo een gesprek aan. En ik weet dat wij binnen trivium begeleiden en niet behandelen in principe. Dit omdat we ook in een leefomgeving zitten. Op wat voor een moment zeg je tegen de groepsleiding, nou moet die doorverwezen worden?

GW 3: Ja, weet je wel. Ik denk wel dat het vooral naar het signaal is als je echt gaat zien dat jongere heel erg vast lopen in hun totale ontwikkeling. Dat je aan alle kanten ziet. School gaat niet, de sociale

contacten loopt hij helemaal in vast. Als je het gevoel hebt, er zit geen vooruit in. We zien geen verbetering. En dan moet je ook denken van, goed. Van dit is wat wij kunnen bieden, maar er is meer nodig. Dus dat. En bij sommige jongeren is er natuurlijk al **behandeling vanuit de GGZ** en dan werk je meer samen. Maar als ik kijk naar de momenten waarop we jongeren gingen motiveren voor andere hulp, is toch wel dat je ziet dat de jongere op een of andere manier vast loopt in zijn ontwikkeling. Dat we geen vooruitgang zien in zijn ontwikkeling.

R: Wanneer zou er een verbetering plaats moeten vinden? De ene jongere kan er 1 jaar wonen en de andere 2 jaar en sommige wonen er wel 4 jaar.

GW 3: Nou ja, ik denk dat je. Het is moeilijk om daar in algemene zin antwoord op te geven. Ik denk dat je een jongere tijd nodig heeft om te wennen, dus dan heb je het sowieso over een periode van 2 maanden, dan maak je een werkplan. En ken je jongere een beetje, kent de groep, kent de mentor en de pedagogisch medewerker. En dan moet je wel stappen vooruit kunnen zien. IK zou niet zeggen van dan na een half jaar moet je die stap zien. Maar vanaf een bepaald moment moet je zien wat je inzet. Dat het ook effect heeft. En misschien zijn het maar hele kleine stapjes. Maar het zijn stappen. Dus dat vind ik wel belangrijk. Dat je niet voor je gevoel water naar de zee aan het dragen bent. Van je denk we doen dit en dat, maar het heeft weinig effect.

R: Dus je kijkt per individu, naar op welk moment hij een bepaald moment een stap zou moeten zetten.

GW 3: En zijn er moment waarop ze je niet in vertrouwen nemen. Heb je het gevoel dat je ook iets in de werkrelatie opbouwt met die jongeren. Dat ze een keer naar je toe komen van, HELP! Of dat ze naar je toe komen om dingen te bespreken. Nemen ze je op een of andere manier een klein beetje in vertrouwen. Dat is al een beginnetje, en daar kunnen we op verder.

R: en niet dat je dan zegt, we gaan weer door.

GW 3: Nee. We hadden nu een meisje op de Lohmanlaan en die heeft denk ik 2 á 3 maanden daar woonde. Die wilde er niet zijn, die had ook heel veel moeite met die uithuisplaatsing. Achteraf denk ik dat het meisje helemaal niet is meegenomen in de beslissingen. Er is nooit aan haar gevraagd wat zij wilt en of er nog alternatieve zijn. Ze had het helemaal niet naar haar zin en geen klik met de mentor van haar. Zolang ik hier zit lukt ook niks meer, krijg ik ook niks voor elkaar. Je zag haal op alle punten er van af glijden. **Ze trok zich steeds meer terug op haar kamer, ze ging het contact uit de weg.** Dan moet je na 2, 3 maanden en dat hebben we ook met de voogd besproken, dat die echt niet goed voor haar is. Dat dit eerder schadelijk voor haar is.

R: Eigenlijk maak je weer een nieuw trauma

GW 3: We zien niks van vooruitgang. Niets van hier kunnen we mee verder. En dan vind ik dat je met elkaar kan constanteren dat dit niet goed voor haar is, dat dit niet haar plek is. En uiteindelijk heel dat geresulteerd, want voogd nam het wel serieus. Ik heb ook gezegd, om hier mee door te gaan vind ik niet meer verantwoord. Ik vind het gewoon schadelijk voor haar. Ze heeft nu een plekje bij oma en daar gaat ze nu wonen. Dat zijn wel dingen, en die situatie waar je dus helemaal niets geen enkel stapje vooruit ziet. Op geen enkel manier dat je hier opbouwt, relatie. En dan, dan wordt het wel heel lastig.

R: En je zegt heel veel relatie, relatie tussen cliënt en groepsleiding. Denk je het essentieel is om trauma-informed te kunnen werken als er een relatie is.

C; Ja ja dat denk ik wel. Ik weet niet precies wat de theorie er over zegt. Maar als je er van uit gaat dat een van de aspecten van dat kinderen met een trauma is, dat ze zo weinig vertrouwen hebben in de volwassenen om zich heen en zo vaak teleurgesteld zijn en zo die volwassenen als gevaar zien en zo moeilijk contact aan kunnen gaan. Denk ik dat het ontzettend belangrijk is dat jij als pedagogisch medewerkers erg voorspelbaar bent naar de jongeren bent. Dat je er voor hen bent en ze serieus neemt. Ik denk dat dat heel belangrijk is.

R: ja. En hoe kijk jij er dan tegen aan dat er eigenlijk wel om de 6 uur een andere groepsleiding op de groep staat?

GW 3: Ja, dat is natuurlijk wel een van die dingen van zorgen voor continuïteit waar die jongeren in woont. Daar draagt het zeker niet toe bij. Dat niet. Dus je moet dat. Kijk zoveel mogelijk proberen te beperken. Dat er een vaste kern is in het team. Jij weet zelf ook dan is die ziek en dan komt er weer een inval. Wat we wel proberen is dat we het met zo minmogelijk inval gebruiken en proberen het met een vaste club te doen. En je merkt bij de jongeren dat ze wel een voorkeur hebben van pedagogisch medewerkers. Dat ze met de ene een betere klik hebben dan met de andere. Dus op momenten dat ze weten, dan werkt die. Dan plan ik een gesprek in en dan bespreek ik het. Maar ik kan alleen maar constateren dat hoe meer continuïteit hoe minder wisselingen, hoe minder mensen, hoe beter.

R: denk je dat dat ook een reden is dat ze zijn begonnen met trauma-informed werken bij de gezinshuizen?

GW 3: Jazeker. Dat denk ik wel.

R: Om daar te kijken hoe werkt het, en hoe kunnen we het toepassen. En dan nu naar de residentiële groepen.

GW 3: dat denk ik wel. Ik ben het helemaal met je eens, dat is ook zo. Residentiële groep, die 24 uur moet draaien, dat moet je met een team van 7 of 8 mensen doen. Anders krijg je het niet voor elkaar.

R: Als je geluk heb met 7 mensen, haha.

GW 3: Ja en dat is het ook. Dit is een groot nadeel.

R: Want je zegt, sommige hebben voorkeur om hun verhaal bij een bepaald persoon te doen. Merk je dat dat voornamelijk hun mentor is waar ze het doen? Dat ze de mentor koppelen aan de persoon waar ze hun verhalen moeten doen.

GW 3: Nou, ik vind wel dat er een exclusievere relatie is met de mentor. Maar als ik nou terug kijk, daar bespreek je meerdere dingen mee. Dat zie ik wel. Maar ze hebben het ook met de andere medewerkers in het team, bij een aantal jongeren. Dat was niet hun mentor, en die zochten te wel veel op en daar hadden ze echt een vertrouwensband mee.

R: en wisten de jongeren wel dat wat ze daar besproken wel wordt meegenomen in de methodisch vergaderingen of gesprekken met de andere groepsleden?

GW 3: Ja ze weten dat er een methodiek vergadering is, en dat we daar dingen bespreken. Ze weten dat er afspraken die we gemaakt hebben, gecommuniceerd worden naar andere medewerkers. En ze weten dat er dossier is en wie daar in kan.

R: En ze mogen er zelf ook in toch?

GW 3: Nou, daar zijn ze nu mee bezig. Om zo een cliënt dossier, dat ze zelf hun rapportage en contacten kunnen lezen of volgen.

R: Jongeren bij ons op de groep vragen bij ons wel of ze hun rapportage in mogen zien. En dat staan we dan ook toe.

GW 3: Ja, nu gaat dat nog zo. Maar ze krijgen een inlogcode en dan kunnen ze dus, ze zijn er nu mee bezig. Dat het vanaf februari van start moet gaan. En dan kunnen zowel ouders als jongeren gewoon in de rapportage met hun eigen inlogcode. Zodat ze mee kunnen lezen en er is er ook nog een soort functie dat ze zelf kunnen reageren. Dus daar zijn ze nu mee bezig.

R: maar de jongeren weten dat als ze iets vertellen, dat het wel een soort van in vertrouwen is maar eigenlijk ok weer niet.

GW 3: Maar dat het wel blijft binnen het team. En ze kennen mij ook, dus ze weten dat het ook met mij besproken wordt. Maar verder gelden natuurlijk de privacy regels voor het dossier.

R: Want wat voor een contact heb jij met de jongeren op het gebied van trauma-informed werken of op het gebied van trauma?

GW 3: Nou eigenlijk niet. Eigenlijk, **de gedragswetenschappers zijn voornamelijk binnen TriviumLindenhof de coaches van het team en soms op individuele mensen.** En we zijn nu aan het kijken aan de richtlijnen van goh moeten er **bij sommige jongeren ook screeningsinstrumenten inzetten en wat voor een rol wordt de rol van de gedragswetenschapper daarin.** Maar op dit moment ben ik meer het coachen en ondersteunen van de teams, dan dat ik direct iets met jongeren doe. Ik heb wel eens een WISK afgenomen, maar dat heeft niet heel erg met trauma-informed werken te maken. Dat is meer voor een doorverwijzing of voor de school is het belangrijk. We zijn eigenlijk wel aan het kijken als gedragswetenschappers, dat er in de richtlijnen wordt er ook wel nadrukkelijker beschreven wat de rol van de gedragswetenschapper zijn. En dan zien je ook wel dat ze het afnemen met screeningsinstrumenten etc. . Dus daar zijn we nu naar aan het kijken. Maar op dit moment doe ik er niet veel in.

R: Op dit moment is het dus meer een ondersteunende rol voor de teams.

GW 3: Het coachen.

R: meer die begeleiding

GW 3: zometeen die training voor de teams.

R: Want wat hoop je dat de team daaruit halen?

GW 3: de richtlijnen.

R: Ja de richtlijnen is een hele goede. Vooral omdat die hechting er ook in voorkomt. Maar wat hoop je wat die teamleden uit die training gaan halen?

GW 3: nou ik vind eigenlijk, ik heb die richtlijnen hechtingsproblematiek doorgelezen en dat trauma-informed werken doorgelezen. Die training heb ik zelf nog niet gevolgd, maar wel de literatuur goed er over gelezen. Wat ik verder zie, is dat veel van de dingen zou ook al nu ingezet kunnen worden. Ik heb niet het gevoel van hoe we nu weten dat het wezenlijk anders is dan wat er in de richtlijnen en het trauma-informed werken wordt aangegeven. Maar ik denk wel, wat ik zou graag zou willen wat ze eruit halen is dat ze goed voor hun eigen jongeren kijken, van in hoeverre is hier sprake van trauma. **Signalen goed kunnen herkennen.** Dit is inderdaad een jongere met een complex trauma,

want ik zie die en die signalen. Dat ze dat goed kunnen zien. En dat ze goed zich hebben om als er dan sprake is van een complex trauma, trauma wat het dan voor een gevolg heeft op de totale ontwikkeling. Dat ze ook de impact, dat ze goed weten wat daar de impact van is.

R: Dat ze dus makkelijker dingen er aan kunnen koppelen.

GW 3: In die training komt denk ik nog wat meer gericht op dat trauma. Nog wat specifieke handelings-interventies, van goh die doe je al maar realiseer jij je nu dat dit bij traumatiseerde jongeren extra belangrijk is. En doe je dat wel of niet?

R: eigenlijk een soort van meer het zicht op brengen, beetje zoals seksualiteit.

GW 3: Ja, met zo een traumabril er naar kijken. Speelt hier een trauma of moeten we wat anders inzetten. En vooral goed signaleren.

R: Want dit krijg je op dit moment niet uit de opleiding, vanuit de hogeschool. Dus ik denk dat daar heel veel in is te behalen. Want ben je dan, daar zit ik namelijk over na te denken. Heb je dan niet het idee dat dan alles opeens onder trauma wordt neergezet?

GW 3: Het is ook wel weer zo, dat je denkt het is wel heel belangrijk, maar ook wel weer dat het een volgende hype is.

R: Ja net zoals seksualiteit. Want nu valt alles onder risico gedrag van de seksuele ontwikkeling. Of is nu dan niet opeens alles een trauma.

GW 3: Ja ik denk dat je daar niet in moet doorslaan. Maar als je kijkt naar de residentie, dat daar wel veel kinderen zitten die echt een trauma hebben meegemaakt. Maar inderdaad dat heb ik ook wel een beetje. Het is een soort van nieuwe hype weer.

R: Over 10 jaar wordt het drugs, haha. Maar ik vraag mij nog wel af, naar de jongeren toe wordt er benoemt dat ze trauma's hebben? Of hebben ze wat vervelends meegemaakt?

GW 3: Dat weet ik eigenlijk niet. Ik denk niet dat het woord trauma zo genoemd wordt. Maar dat het wel is, dat het heel heftig is. Dat moet heel veel, het kan mij voorstellen dat het heel veel met je doet. Of dat het heel veel impact op je heeft. Niet van je hebt wat vervelends meegemaakt, maar wel dat ze de impact en de heftigheid benoemen. Ik weet het eigenlijk niet. Het woord trauma wordt niet heel snel.

R: Het is wel een heftig woord voor ze.

GW 3: Aan de andere kant is trauma ook wel zo iets, het jargon van de samenleving. Net zoals iedereen is depressief. Dan gaat de heftigheid en de betekenis van het woord er van af. Maar ik heb wel het idee dat als bij ons een jongere start. En je leest de voorinformatie en je gaat in gesprek en je leest het dossier en je hebt het daar over dat het wel meer, in de zin is van goh dat is niet niks wat je hebt meegemaakt. Dat is best heftig. En dat goed kijken of jongeren er over willen praten.

R: Dat wordt dus wel met hun besproken dat er bekend is wat er gebeurd is met de jongere. En weet die jongeren dan ook dat alle teamleden dat dan weten van hem?

GW 3: ik denk het wel. Het is wel een goede dat je dat vraagt. Kijk ze weten dat de dossier voor iedereen inzichtelijk zijn. En dit soort dingen, die informatie komt natuurlijk in de dossiers. Maar ik weet niet of ze het zo expliciet naar jongeren benoemd wordt. Van goh wat wij nu bespreken in dit gesprek dat die, die en die het dan ook weten. Ik denk dat ze het wel weten, maar of het echt expliciet genoemd wordt dat weet ik niet.

R: Nee dat weet ik zelf ook niet. Ik had laatst iemand die zei, zij weet niet dat ik weet dat zij seksueel misbruikt is. Toen dacht ik, maar dat is wel vreemd. Dat die jongeren niet weet, dat jij iets van die jongeren weet. En weetje als je iets weet, dan moet je iets zeggen. Dat vind ik menselijk.

GW 3: en ook transparant zijn. Maar nu het zegt, misschien is dit wel iets wat ik met het team moet gaan oppakken. Dat wat zij bespreken in mentorgesprekken, dat de rest van het team dat ook weet.

R: Ik weet wel dat ik laatst iets van een jongere had gerapporteerd. En hij ging zijn rapportage lezen en toen had hij tegen een collega van mij gezegd: "dat ze dit nu zo hier neerzet, dit was in vertrouwen verteld! En dat ze dit naar iedereen heeft doorgestuurd". En toen dacht ik, maar jij weet dat als ik met jou praat dat ik dat moet rapporteren. En heb ik niet expliciet niet tegen hem verteld. Dus daar moet ik echt na de vakantie nog even op terug komen met hem. Want hij denkt nu dat niks meer vertrouwelijk is, zeg maar. Dus in hoeverre weet een jongeren dat wij en de rest het van hem weet.

GW 3: eigenlijk is het, wat je als een jongere aan je mentor verteld weet de rest van het team ook. Maar eigenlijk. Ik denk dat ze het impliciet wel weten, maar dat ze het altijd realiseren weet ik niet. Maar je krijgt natuurlijk wel een hele gekke constructie, als je in een mentor gesprek gaat zitten van is dit in vertrouwen? Koppelen ik dit wel of niet aan mijn collega's?

R: want dat is het ook weer. Sommige dingen vertelt hij echt in vertrouwen aan je. Met vooral op een gebied van een traumatische ervaring of heftige ervaring. Is het voor hun al grote stap om er over te praten. Ook een soort van schaamte, want er is iets gebeurd wat invloed op jou heeft. En dan weet iedereen het. En dan krijg je een soort van spiegel voor je. Want ze gaan anders kijken. We kunnen wel zeggen dat we goede pokergezichten hebben, maar die hebben wij echt niet hoor.

GW 3: misschien is het nog wel eens goed. Ik denk dat jongeren in een mentor gesprek, ze niet altijd realiseren. En als je het tegen hun zegt, dan zullen ze het echt wel weten. Maar ze zijn er niet altijd van bewust. Hoe laat heb jij het?

R: ik heb het 10 over half.

GW 3: oh oké, ik ben een beetje aan het herstellen. Dus ik merk dat.

R: ik heb in principe alle informatie. Ik zie het ook wel een beetje aan je.

GW 3: Ja dat merk ik. Ik geef het nu ook gewoon eerlijk aan. Ik ben gewoon aan het herstellen. Ik vind het super leuk om het met je te doen. Maar op een gegeven zeg ik ook van goh, ik merk dat ik nu gewoon echt moe wordt. Maar ik weet niet of ik nog een afrondende vraag hebt.

R: ik vraag altijd nog of je nog wat kwijt wil over het onderwerp?

GW 3: Wat ik al tegen jou zei is dat het veel raakvlakken heeft problematisch gehechtheid en met de richtlijn van het werken in de residentiële groepen. Ook de richtlijn met ernstige gedragsproblemen hoe ga je daar mee om? Dus ik zie wel heel veel van die elementen die je bij elkaar terug ziet. Het is ook wel goed, omdat het natuurlijk ook wel veel raakvlakken heeft met elkaar. Hm, ja ik vind het ook wel, ook goed, dat er veel aandacht voor is. En dat dat ook specifiek uitgelicht wordt. Maar ik ben het ook wel met jou eens, van wat jij zei, dat je wel moet uitkijken dat er straks bij elke jongeren een complex trauma wordt. Dat het zo een hol begrip wordt.

R: en dat er zo een behandeling achter aan komt, die een jongeren misschien wel helemaal niet nodig heeft.

C. en wat is verder ook wel mooi erin vind. Als je het hebt over het herstel van een trauma is, dat na de specialistisch behandeling ook heel veel kunt doen op bejegening en benadering. Hoe jij je pedagogisch klimaat neerzet in het herstel van het trauma. Ik vind dat wel mooi dat daar een grote rol inzit. En daar ook heel veel in kunnen betekenen. Dus dat vind ik ook wel heel belangrijk. En hm ja, en nou ja. Wat ik al tegen jou zei het moet een soort iets worden wat op iedereen van toepassing is, waardoor het opeens niks meer betekend.

R: Het is al heftig genoeg om niks te betekenen.

GW 3: Net zoals wat je dan krijgt bij depressie dat je dan, als iemand down is, heb je niet gelijk een depressie. Het is ook niet dat als je wat vervelend meemaakt dat het gelijk een trauma is.

R: Dat is ook individueel afhankelijk natuurlijk. De veerkracht zit er ook bij.

GW 3: en dat vind ik ook wel. Daar hebben we het helemaal nog niet over gehad. Dat het belangrijk is om naar de signalen van trauma te kijken en dat je het kan signaleren. Maar dat je daar ook heel voorzichtig in moet zijn. Want het, je moet het per jongeren, per individu ook bekijken. Je hebt die beschermende factoren, die zijn ook weer heel belangrijk. Wat is het impact van het trauma, wat voor een effect heeft het trauma op de ontwikkelen? Heeft de jongere een goed veerkracht? Heeft de jongeren een goed verstandelijke vermogen? Zijn er in zijn omgeving andere volwassenen die een belangrijke hechtingsfiguur kan zijn. En waarmee hij verder een relatie op kan bouwen. Is het een jongere met een negatieve grondstelling? Of is het een jongere die graag dingen van de positief kan zien.

R: Dus eigenlijk een soort van risicotaxatie maar dan op het gebied van trauma.

GW 3: Ja, ja! Per jongeren. Weetje, want dat maakt het ook wel weer wat de impact van het trauma is. Dat het trauma impact heeft is duidelijk. Maar welke impact het heeft met je ook de beschermende en positieve factoren er in mee nemen.

R: die kunnen vaak sterker zijn dan de negatieve.

GW 3: Ja. En wat ik dan ook wel mooi vind in die hele theorie rondom dat trauma, is dat het ook heel belangrijk is om te kijken welke jongeren, of welke mensen of personen zijn in het leven van die jongere belangrijk en kunnen ook mee bijdragen aan het herstel van het trauma.

R: Dat jij ze niet helemaal wegtrekt uit die primaire omgeving. Maar dat die omgeving ook goede dingen biedt.

GW 3: Ja en dat je ook kijkt naar de mensen in het netwerk een opa of een oma. Of een moeder van een goede vriend. Maar dat je dat netwerk er ook goed bij betreft.

R: Dat kan voor de groep heel veel betekenen.

GW 3: En dat vind ik wel. En natuurlijk heeft trauma impact op de totale ontwikkeling en het is goed om daar wat van te weten. En goed die dingen te kunnen signaleren, maar wat je er vervolgens mee doet en wat de impact is zou je toch moeten kijken naar persoon zelf. En ook alle andere facetten er bij nemen. En vanuit daar kijken wat is er nodig.

R: Mooi gezegd.

GW 3: Dat vind ik eigenlijk wel. Wie is dit dit en dit, pakken we dat erbij en klaar. En kijken.

R: eigenlijk een ja/nee schema.

GW 3: ja dat je goed ook naar de beschermende factoren kijkt.

GW 3: leuk onderwerp om je scriptie over te doen.

R: Ik ontdekte het op de dagbehandeling toevallig. Dat daar kinderen heel heftig konden reageren.

GW 3: welke dagbehandeling?

R: 0-7 jaar.

GW 3: daar heb ik ook gezeten.

R: Ja de eerste paar mensen zat jij daar van mijn stage. Zwangerschapsverlof van Linda.

GW 3: Ik heb er langer gezeten. Ik heb er in het totaal wel 8 jaar gezeten. Oh je bent toen weggegaan. Ik ben toen weggegaan en toen heb ik nog een tijdje met Linda de zwangerschapsverlof gedaan. Maar dat heb ik toen gedaan omdat ik de dagbehandeling al goed kenden.

R: Maar daar zie je heel erg, dat het gedrag wel wordt gesignaleerd. En dan wordt er gezegd, dat komt voor uit ergens uit wat hij vroeger heeft meegemaakt. En dat ik het heel sneu vond dat een jongentje bij ons was gewend en ons kende. En dat hij Thera Play op een andere locatie moest gaan volgen. In een nieuwe omgeving, met nieuwe mensen. Of totaal buiten de organisatie zelf. Dit was ook een pleegkindje, en juist dit kindje met hechtingsproblemen moest weer een geheel nieuw iets. En natuurlijk heb je het dan over behandeling. Maar toen zat ik wel te denken hoe kunnen wij de begeleiding dan op een dagbehandeling bieden. En toen was de vraag vanuit Trivium om het voor de residentiële groepen te doen. Het is wel een heel ander traject waar in je zit, maar wel heel goed. Omdat je daar naartoe die thuisbasis biedt. En op de dagbehandeling biedt je dat niet. Maar het idee dat ze weg moeten van hun veilige plekje om er aan te kunnen werken vond ik heel sneu. En ik dacht, we zijn geen behandeling dat weet ik, daar moet je ook echt duidelijk onderscheidt in maken. Maar de begeleiding is misschien wel belangrijker dan een behandeling op bepaalde punten.

GW 3: Nou ja, dat vind ik ook wel zo mooi aan zo een herstel. Een behandeling is dat je een keer in de week naar de GGZ, maar die begeleiding is meer de hele dag door. Wat voor een ervaringen doet zo een jongeren op. En zijn die in tegenstelling tot wat die heeft meegemaakt zijn dat positieve ervaringen, zodat dat vertrouwen in de volwassenen worden hersteld.

R: Maar dat die stappen worden gezet. Een behandeling kan je inzetten zo als je wilt, maar als de begeleiding er niet naast in dan heeft die behandeling ook geen nut.

GW 3: Ik ben daar helemaal mee eens. Die begeleiding is de basis. Dat je wel moet kijken of het voldoende is of is er meer nodig.

R: Tuurlijk maar dat is altijd.

GW 3: maar kijk, begeleiding zonder behandeling kan nog effecten krijgen, maar anders om niet.

R: Maar zo niet ik ook. En zo zie ik ook op de groepen waar ik nu werk. Als je iemand wel die veiligheid biedt, dan zie je ook iets gebeuren bij die persoon en dat is het mooie.

GW 3: en wat je we ziet bij jongeren met trauma is dat je je soms de veiligheid biedt, maar of ze het ook ervaren is een andere. Dat duurt soms langer.

R: Maar je moet het volhouden. En dat kan heel zwaar zijn voor de groepsleiding. Je kan het idee hebben: 'Ik zet alles in en het lukt niet, en waarom lukt het niet' Ik had het er laatst een gesprek over

en toen zei ik ook, maar dat is de wil. Als hij het niet wilt, dan gaat hij zich er nooit toe zetten. Maar als je positieve ervaring gecreëerd. Desnoods creëer jij ze, van je hebt de vaatwasser in gepakt. Goed bezig. Dan wilt hij wel. Maar als de wil er niet is, dan komt dat vertrouwen er niet.

GW 3: Dat is ook zo. Maar ik denk dat het wel een kind die echt ernstig getraumatiseerd is, dat er wel **veel geduld moet zijn**. De kleine stapjes. Maar je moet wel iets van een vooruitgang zien. Je moet wel iets van een opbouw zien, in het contact.

R: en anders is het zoals jij al zei, dan is het schadelijk voor die persoon.

GW 3: Dan komt er weer een nieuw trauma bij. En wat wel in die stukken stond, dat vond ik eigenlijk wel mooi. Dat er heel lang binnen het werk in de residentie, ik heb het altijd absurd gevonden. Je bent er tijdelijk, de jongeren gaan weer weg, dus ga die binding niet aan. En dat is nu vanuit dat trauma-informed werken en vanuit de richtlijnen ook dat ook benoemd. Dat je niet een relatie of een binding kan uitstellen. Je gaat het aan, en ga je in die zin vanuit die optiek benader je jongeren zoals jij je eigen kinderen zou benaderen. En tuurlijk is dat anders, maar je kan niet zeggen van: we gaan die binding niet aan.

R: en als je elkaar al een hand hebt gegeven, is die relatie en binding er. En dat kan je niet ontkennen. Als je al iemand aankijkt, is die binding er al. En dat kan je niet ontkennen. Natuurlijk groeit die relatie.

GW 3: Ja.

R: en daar moeten we bewust van zijn.

GW 3: Ik heb het altijd heel belangrijk gevonden, **om op die manier naar jongeren te kijken en ze serieus te nemen**. Want verder vind ik dat het bij alle jongere belangrijk, maar dat het bij jongeren met een trauma wordt het nog eens extra uitgelicht. Dat het ook heel belangrijk is **die locus of control. Die te vergroten**. Dat ze zelf het gevoel hebben dat ze invloed op de dingen hebben. Dat ze dingen kunnen veranderen. Dat wat zij doen er toe doet.

R: Ze komen uit een machteloze situatie, dat is het trauma punt.

GW 3: Waar je in mate heel beperkt invloed op hebt. **Het is daarom heel belangrijk dat zij gaan ervaren dat het belangrijk is dat het er toe doet wat zij vinden. Dat ze in staat zijn die regie te pakken**. Maar dat vind ik eigenlijk bij andere jongeren belangrijk.

R: Maar ja, dat er invoegen in de groep zelf en je er bewust van zijn. Dat is nog een ander gesprek vaak.

GW 3: Ik weet niet. Jij werkt natuurlijk op meerdere groepen.

R: Nee, niet meer. Ik werk nu op één groep.

GW 3: Welke groep zit je nu?

R: Op de klimop.

GW 3: oh oké. Want ik zie wel verschillen in hoe er gewerkt wordt en hoe het pedagogisch klimaat wordt neergezet.

R: Ik heb wel op meerdere groepen interviews gedaan. En ze benaderen het allemaal toch iets anders.

GW 3: en wat zie jij dan?

R: Dat de ene zit, ik laat die jongeren, ik laat ze hun ding doen, als ze naar mij toe komen, komen ze naar mij toe. Ik ga niet naar hen toe. Er gebeurt is, ik ga het met jou hierover hebben. En tuurlijk als ze het er niet over willen hebben, dan willen ze het er niet over hebben. Maar ik ga wel naar jou benoemen dat ik er wel over wil hebben. Sommige betrekken het heel erg op zichzelf, andere naar de groep toe.

GW 3: Dus je hebt ook de pedagogisch medewerkers geïnterviewd hoe ze het doen?

R: Ja om te zien hoe ze het nu toepassen of denken toe te passen. En uiteindelijk ga ik kijken wat de theorie zegt van hoe ze het zouden moeten toepassen. En dan nu ook de blikken van de gedragswetenschappers erbij om te kijken of het of wat allemaal mogelijk is.

GW 3: Er zijn soms dingen die worden ingezet wordt op bepaalde groepen, in die zin vindt ik die richtlijnen heel belangrijk, want dat geeft het kader weer van hoe je zelf moet kijken van hoe werk ik op de groep. Wat vinden wij belangrijk? Hoe zetten wij dingen neer? Wat is kwalitatief goed? En hoe verhoudt zich dat tot de richtlijnen? En dat vind ik soms dat er dingen ingezet worden, vanuit leef/behandelgroepen van dat staat er haaks op. Hoe zet je dat in? Hoe zie je die interventie?

R: daar denken ze dan net niet over na.

GW 3: Net zoals **die rode en gele kaarten**. En dan denk ik echt, hoe kun je dat rijmen..

R: met de individu en de zelfstandigheid.

GW 3: Ja.

R: het is ook een soort van

GW 3: onmacht.

R: Ja. En daarom vroeg ik ook heeft de maatschappij hier invloed op. Want het was eerst een zorg, en nu moet alles met je netwerk en moet het zelfstandig kunnen. En sinds dien wordt er heel erg gezegd, je moet naast de cliënt gaan staan. Dat merk je dat het in de richtlijnen erg naar voren komt. Ik ben toen ook naar een lezing er van geweest. Ze zijn natuurlijk net allemaal op nieuwe gemaakt. Ik vroeg nog moeten we ze echt volgend. En toen zeiden ze, nee je moet ze niet volgen, maar wel weten. Je moet telkens aan je zelf vragen pas ik ze toe? Hoe pas ik ze toe?

GW 3: en waarom? En waarom niet? In die zin, **vind ik wel die richtlijnen, ze geven wel een richting aan wat is kwalitatief goed**. En wat, zet je in als er sprake is van een hechtingsprobleem of wat dan ook? Wat voor een methodieken of interventies zet je in. Het zou heel vreemd zijn als je het naast je neer legt en wij doen het zo.

R: Want dat wordt van je verwacht. Van jou als jeugdzorgwerker wordt er dat van je verwacht. Je moet wel aan de eisen gaan voldoen.

GW 3: Maar dat vind ik wel goed hoor. Dat mensen ook kritisch naar, niet van nouja ik doe het allemaal zo al 10 jaar of ik vind het fijn of ik ben zelf zo opgevoed. Maar dat je wel heel goed kijkt, waarom doen we de dingen zoals wij ze doen? En hoe verhoudt zich dat tot die richtlijn? En waarom wijken wij er op sommige dingen er soms van af? Ik denk dat je uitgangspunt eigenlijk moet zijn, die richtlijnen zijn zo zorgvuldig opgezet. Dat je denkt, oké hiervan is het bewezen dat het werkt, dus dan moet je van goede huizen komen dat je gaat zeggen van nu doen we het anders.

R: en tuurlijk je mag het anders doen als het maar past en onderbouwd. Dus dat is wel, ja.

GW 3: Ja ik vind nog steeds, daar ben ik zelf nog wel mee aan het worstelen. Daar wil ik binnen de gedragswetenschappers van de oudere leefgroepen nog wel mee aan de slag. Van die fasering, dat daar ook op groepen, dat ze werken met die fasering, met alle jongeren het zelfde, allemaal een scoringskaart en alles moet je verdienen. Ik kan dat gewoon niet rijmen... Ik vind het niet erg om met fases te werken. Maar stem die fases dan af op individu.

R: Niet ieder kind is het zelfde.

GW 3: Alle jongere komen en als je nou dit kan of zo doet of zus. Alle jongeren in fase 1 dit en dat. Ik vind dat zo niet passen.

R: sommige jongere komen niet verder dan fase 2. Ik heb een meisje gehad en die was al naar 10 groepen verhuist en die moest telkens in fase 1 beginnen. En die zei, fase 1 ken ik nou wel. Moet ik nou weer uren afspraken moet maken. Ja weetje het is dan je hier dan weer nieuw bent en ze moeten je eerst weer leren kennen. Maar dan denk ik je hebt het al op 10 groepen bewezen dat je het al kan.

GW 3: Maar dan denk ik ook, hoe leer je een jongeren kennen. Een jongere leer je toch kennen om 6-8 weken om eens te kijken wat doet een jongeren? Hoe gaat hij om met afspraken? Hoeveel vrijheid kan hij aan? Ik vind dat ook geen argument. Je moet een jongeren leren kennen. Zo leer je een jongeren namelijk niet kennen. Je spreekt namelijk van te voren af eigenlijk dat die gene zich niet aan de afspraken gaat houden en daarom krijg je automatisch al 1 uur afspraken. Dat kan ik gewoon niet.. Ik kan het ook niet rijmen met het uitgangspunt van in eerste instantie is een jongere een individu en die woont in een groep. En zo, en dan staat je methodiek centraal. En dan benader je dus alle jongeren..

R: op een andere manier.

GW 3: en als je dat niet doet. Dan doe je alles op de zelfde manier.

R: Het is wel grappig ik had het gisteren toevallig er met een collega over en die zei: Ik leer mijn kinderen aan dat niet alles even eerlijk is en dat de ene meer mag dan de ander. En dat doe ik ook naar de jongere toe. De ene mag het wel en de ander niet. Omdat de ene ook meer aankan dan de andere. Als je het maar kan onderbouwen. En natuurlijk is het vervelend dat de ene een kwartiertje langer uit mag dan de ander. Maar als de ene het al aan kan en de andere niet, ja.

GW 3: En dat is het zelfde als de regels rondom iedereen moet zijn mobiel inleveren en zijn laptop.

R: Ik ben daar echt op tegen.

GW 3: er zijn jongeren waarvan je inderdaad ziet dat zij de hele nacht op hun laptop zitten. En dan ga je het gesprek aan, van wij spreken af dat jij voor je gaat slapen je laptop inlevert. Maar dat moet dan niet voor alle jongeren.

R: Maar voor een paar die het nodig hebben. Dat hebben we nu op groep ook.

GW 3: en dat vind ik veel meer recht doen aan.

R: hun leeftijd..

GW 3: en ook als je het hebt over de regie geven en dat zij invloed hebben op. Dat is ja, ik vind dat veel te veel wordt ingeperkt voor een jongere. Maar ja. In die zin vind ik de richtlijnen wel.

R: leidend.

GW 3: Heel fijn ook, omdat je het hebt met elkaar over wat is kwalitatief goed? Hoe wij het doen, hoe verhouden wij ons hiertoe? En welke dingen doen we al? En welke dingen zouden we nog meer kunnen aanscherpen? Of zouden we dingen moeten veranderen?

R: Ja. Mooi eindgangpunt toch.

GW 3: Goed. Heb je er wat aan Renske?

R: Zeker zeker. Dank je wel!

Bijlage J: Observaties

Observatie 1

Datum	22-04-2016	
Plaats	Residentiële leefgroep 12- 18 jaar, Stichting TriviumLindenhof	
Hoeveel aanwezig	Jongeren:1	Pedagogisch medewerkers:2
Situatie	De kamer worden gecontroleerd of ze netjes zijn opgeruimd en schoongemaakt. De kamer van jongere X1 zit er rommelig uit. Overal liggen kleding, gebruikte bekers en borden, het bed is niet opgemaakt, de gordijnen zijn dicht en het raam is gesloten. Als de groepsleiding vraagt waarom hij zijn kamer niet heeft schoongemaakt, geeft X1 aan het op deze manier fijn te vinden. Hij vindt het geen troep en vind zijn kamer juist fijn zo. Groepsleiding geeft aan dat zij de kamer niet opgeruimd vind. Ze vraagt wanneer hij wel zijn kamer gaat doen? X1 geeft aan dat hij dat nog wel ziet. Terug op het kantoor bespreekt de groepsleiding met haar collega's wat er net was gebeurd, dat zijn kamer echt een bende was. Jongere X1 zag er zelf ook vies uit. Ongewassen en liep al dagen in de zelfde kleren. Haar collega geeft aan dat het zou kunnen komen, daardoor dat hij vroeger is verwaarloosd. Dat dit zijn manier is om een veilig omgeving te creëren. Echter zijn ze hierover niet met X1 in gesprek over gegaan. Ze hebben hem maar even gelaten.	
Uitingen	- Vieze kamer - Weinig zelfhygiëne - Aangeven het zo fijn te vinden	
Pedagogisch handelen	- Bespreken met collega - Hem even zo laten - Vragen: - o Waarom zijn kamer zo is? - o Wanneer hij het wel gaat doen?	
Dossier	- Op 6 jarige leeftijd uit huis geplaatst vanwege onveilige situatie en verwaarlozing; heeft hier zelf geen nare herinneringen aan. - Hechtingsstoornis - In pleeggezin geplaatst, na 7 jaar naar de crisis omdat pleeggezin het niet meer aankon. - Toont geen emoties naar de buitenwereld	

Observatie 2

Datum	24	
Plaats	Residentiële leefgroep 12- 18 jaar, Stichting TriviumLindenhof	
Hoeveel aanwezig	Jongeren:5	Pedagogisch medewerkers:3
Situatie	Er is een jongere voor een time-out op de leefgroep geplaatst. De jongeren X2 komt vanuit de crisisopvang, waar hij niet meer handelbaar was. Ze hebben er voor gekomen X2 op een rustige leefgroep te plaatsen, zodat het misschien een positief effect zou kunnen hebben. X2 is een krijgt één op één begeleiding. Ze hebben hiervoor gekozen, omdat hij zichzelf lastig kan bezig houden en veel aandacht vraagt van de groepsleiding. Zoveel dat ze geen tijd meer hebben voor de andere jongeren. X2 maakt met zijn persoonlijke begeleider, die vanuit Careflex is ingezet, een halfuur planning voor een dagdeel. Hier heeft hij zich aan te houden. Hij mag om het half uurtje een half uurtje op de computer, dit vindt X2 namelijk leuk om te doen. Als X2 beneden op de groep is, zie je geen andere jongeren op de groep. Deze zitten boven op hun kamer. Als X2 naar buiten is, dan komen de jongeren van hun kamer af. Als de groepsleiding vraagt waarom, geven ze aan dat X2 een vervelende tik heeft. Hij maakt rare geluiden en dat vinden ze vervelend. Na het avond eten is het een uur zelfstandigheid op je kamer. X2 heeft dit wel op zijn planning staan, maar is het hier niet mee eens. Hij wil niet een uur lang op zijn kamer zitten, dat hoeft hij niet. Want hij maakt altijd half uur afspraken en dit is een uur. Zijn begeleider probeert verschillende oplossingen bijvoorbeeld dat zij om de 15 minuten naar hem toe komt om te kijken hoe het met hem gaat. Maar dit vindt X2 geen goed plan. Het duurt te lang voordat er een oplossing komt en X2 gaat onder de voetbaltafel zitten. Als de begeleider hem probeert weg te halen blijft hij de gordijnen vast houden. Hij zegt dat hij de afspraken niks vind en dat ze veranderen. Hij blijft de gordijnen een half uur lang vasthouden. De begeleider geeft aan X2 aan dat ze over 10 minuten terug komt, en gaat zelf in het kantoor zitten. Na die 10 minuten besluit de begeleiding aan hem voor te stellen om te gaan voetballen. Dit vindt hij een leuk idee en laat de gordijnen los. Hij zegt nog tegen de groepsleiding dat hij echt geen zelfstandigheid uur hoeft te doen en loopt naar buiten.	
Uitingen	- Tik - Onder de voetbaltafel zitten - Gordijnen vast houden - Het niet aan zijn met de afspraken	
Pedagogisch handelen	- Eén op één begeleiding - Half uurs afspraken - Zeggen wat hij van haar kan verwachten - Andere ideeën opperen.	
Dossier	- Jongere X2 is seksueel misbruikt door zijn opa vroeger - Jongere X2 heeft zijn zusje seksueel misbruikt - Jongere X2 is agressief als het niet gaat zoals hij wil dat het gaat - Jongere X2 heeft een tik ontwikkeld	

Observatie 3

Datum	30-04-2016	
Plaats	Residentiële leefgroep 12- 18 jaar, Stichting TriviumLindenhof	
Hoeveel aanwezig	Jongeren: 1	Pedagogisch medewerkers: 2
Situatie	Jongere X3 woont op het zelfstandige stuk van de groep. Jongere X3 komt het kantoor binnen om even een praatje te doen. X3 verteld over dat hij veel geld moet betalen aan de telefoonmaatschappij, omdat hij een rekening was vergeten te betalen. En nu willen ze dat hij ook nog opnieuw de aansluit kosten betaald. Verder verveeld hij zich. Hij zegt dat niemand iets met hem wilt doen en dat hij geen zin heeft om naar buiten te gaan. Verder in het gesprek vraagt hij of de groep een frisbee heeft, omdat hij dan naar buiten kan en met zijn vrienden gaat frisbeeën. Groepsleiding geeft aan geen frisbee te hebben. Dan bedenkt hij dat hij er zelf eentje heeft. Groepsleiding geeft aan het een goed plan te vinden als hij lekker naar buiten gaat. X3 verteld nog een keer dat hij het er niet mee eens is dat hij zoveel geld moet betalen voor zijn abonnement. Groepsleiding geeft aan dat het zijn verantwoordelijkheid is om zijn abonnement te betalen en dat hij niet achteraf het er niet eens mee kan zijn. Groepsleiding vraagt wat hij van ons verwacht. X3 geeft aan dat hij graag medelijden van de groepsleiding wil krijgen. Groepsleiding geeft aan dat hij dat hier niet gaat krijgen. Niet op deze manier. Hij is een abonnement aan gegaan met de provider en hij weet dat hij de rekeningen moet gaan betalen. Groepsleiding geeft aan het vervelend voor hem te vinden dat hij met een grote rekening hier nu zit, maar medelijden hebben ze niet. X3 vraagt of de groepsleiding zin heeft om de pingpongen. Groepsleiding geeft aan dat hij op het zelfstandige stuk woont en dat hij zich vandaag met zijn netwerk zal moeten entertainen. Groepsleiding geeft aan dat ze weer verder moeten en vragen wat zijn plannen zijn. Hij vraagt nog een keer heel stil of ze echt niet willen pingpongen en loopt dan weg zonder iets te zeggen.	
Uitingen	- Nabijheid zoeken - o Door medelijden te vragen - o Door de vragen of ze willen pingpongen - Afhankelijk voelen van groepsleiding, of ze een frisbee hebben of niet. - Weglopen zonder iets te zeggen	
Pedagogisch handelen	- Luisteren naar zijn verhaal - Geven duidelijk aan wat ze X2 van hen kan verwachten - Groepsleiding gaat verder met werk, ook al zit hij nog in het kantoor.	
Dossier	- Gescheiden ouders. - Uit huisgeplaats vanwege vastlopende ontwikkeling - Geparentificeerd - Trekt zich vaak terug om te gamen	

Observatie 4

Datum	11-05-2016	
Plaats	Residentiële leefgroep 12- 18 jaar, Stichting TriviumLindenhof	
Hoeveel aanwezig	Jongeren: 1	Pedagogisch medewerkers: 2
Situatie	Jongeren X4 moet zijn bed uit komen, om zijn dagtaken te doen. De afspraak is dat hij om 09u beneden is. De groepsleiding ziet hij X4 om 09.30 nog niet beneden is en gaat kijken of X4 wel wakker is. Als de groepsleiding op de deur klopt, reageert X4 niet. Na nog een aantal keren kloppen, komt er een slaperige stem uit de slaapkamer. X4 zegt dat hij er zo aan komt. Een uur verder is X4 nog niet beneden. Groepsleiding gaat weer naar boven om te kijken waar hij blijft. Dit keer reageert X4 niet. De groepsleiding besluit weer naar beneden te gaan en over 15 minuten nog een keer te kijken. 15 minuten later gaat de groepsleiding weer naar boven klopt nogmaals op X4 zijn deur. X4 zegt dat hij wakker is. De groepsleiding vraagt waarom hij nog niet beneden is? X4 antwoord met: 'Het maakt mij toch niet uit'. Groepsleiding geeft aan dat ze gisteren een afspraak hebben gemaakt dat hij om 09u beneden zou zijn om zijn taken te doen. X4 antwoord: 'Maakt toch niet uit'. Groepsleiding geeft nog aan wat ze verwacht van X4, dat hij toch binnen 10 minuten beneden is om zijn taken te doen. Hier reageert X4 niet meer op. Vervolgens komt hij de hele dag niet beneden. Pas om 19.30 ziet de groepsleiding dat X4 naar beneden komt. X4 vraagt of hij de deur uit mag. De groepsleiding geeft aan dat hij dat niet mag. Dan had hij maar eerder vandaag zijn kamer uit moeten komen om zijn taken te doen. X4 is het hier niet mee eens, en gaat zonder iets te zeggen weer terug naar zijn kamer. De rest van de avond is hij niet naar beneden gekomen.	
Uitingen	- Niet uit bed willen komen - De hele dag op zijn kamer zitten - Weinig spraak - Weinig contact met andere die dag	
Pedagogisch handelen	- 3 keer controleren waar hij blijft. - Niet vragen waarom hij nu pas beneden is. - Geen toestemmingen geven om naar buiten te gaan.	
Dossier	- Dreiging vader om kinderen mee te nemen naar het buitenland - Komt uit gezin van 13 kinderen - Uithuisgeplaatst vanwege verwaarlozing	

Het pedagogisch klimaat en het trauma-informed werken

Het begeleiden van getraumatiseerde jongeren op een residentiële leefgroep

■ Trauma [SIG 22-9B]

Trauma



Auteur: Renske van der Zee
Studentnummer: 0869838
Opleiding: Pedagogiek
Onderwijsinstelling: Hogeschool Rotterdam

Datum: 10 juni 2016

Eerste beoordelaar: P. Pronk
Tweede beoordelaar: J. Veldkamp

Opdrachtgever: TriviumLindenhof
Praktijkbegeleider: E. Stolk-van der Toorn



overtref jezelf



TriviumLindenhof

maakt normaal opgroeien mogelijk

Inhoud

Inleiding	3
Hoofdstuk 1. Trauma-informed werken.....	4
1.1 Trauma-informed werken	4
1.2 Het werkveld	4
Hoofdstuk 2. Poster	5
Hoofdstuk 3. Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken.....	7
Hoofdstuk 4. Het pedagogisch klimaat	9
4.1 Zes uitgangspunten van een pedagogisch klimaat.....	9
Hoofdstuk 5. Het begeleiden van getraumatiseerde jeugdigen in de residentiële jeugdzorg.	12
5.1 Emotionele steun of sensitieve responsiviteit	12
5.2 Autonomie en ruimte	12
5.3 Structureren en grenzen stellen.....	13
5.4 Informatie geven en uitleggen	13
5.5 Begeleiden van interacties tussen jeugdigen.....	13
5.6 Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen jeugdige en ouders.....	14
5.7 De pedagogisch medewerker.....	14
Literatuurlijst	15

Inleiding

Voor u ligt het beroepsproduct van het onderzoek 'Trauma-informed werken in de residentiële jeugdzorg'. Dit beroepsproduct is bedoeld als handleiding in de vorm van een poster voor de residentiële groepen van 12-18 jaar. Hierin staat beschreven op welke manier je een pedagogisch klimaat kan creëren vanuit het trauma-informed werken.

Er is voor een handleiding gekozen, omdat uit het onderzoek naar voren komt dat de pedagogisch medewerkers niet goed weten hoe ze een jongere met een traumatische ervaring moeten begeleiden. Ze geven wel aan dat veel van de vaardigheden onderdeel zijn van de verschillende manieren van werken zoals systeemgericht, oplossingsgericht en competentiegericht werken. Deze vaardigheden kunnen ook zeker toegepast worden als je vanuit trauma-informed werken werkt.

Maar waar moet je nou op letten als je trauma-informed werkt? Blaustein en Kinniburgh (2015) geven aan dat bij trauma-informed werken het belangrijk is dat de verzorger een veilige en consequente omgeving creëert voor de jeugdige die een traumatische ervaring heeft meegemaakt. Om de jeugdige in deze situatie te kunnen ondersteunen is het van belang dat de verzorger weet wat de oorzaak van het gedrag is en consequent reageert op het gedrag van de jeugdige.

Daarnaast is het van belang rekening te houden met de ontwikkelingsfase waarin deze jongeren zich bevinden. De doelgroep waarop deze handleiding is geschreven is tussen de 12-18 jaar oud. Verhulst (2008) benoemt dat dit de fase is die begint met puberteit en eindigt in volwassenheid. In deze fase ontwikkelt de jongere het vermogen om abstract-logisch te kunnen denken, er zullen groeispurten plaatsvinden en mogelijk veranderen veel aspecten in de sociale kringen van de jongere. Verder zullen de jongeren in deze fase zich losmaken van hun ouders/verzorgers en ontwikkelen ze hun eigen identiteit (Verhulst, 2008).

In deze handleiding zal het pedagogisch klimaat van Van der Helm (2012) centraal staan. In dit pedagogisch klimaat zullen de negen tips met essentiële elementen van de opvoeding met kennis van trauma van Coppens en van Kregten (2012) ingevoegd worden. De handleiding begint met het uitleggen wat trauma-informed werken inhoudt en waarom het belangrijk is om deze jongeren op een specifieke manier te benaderen. Vervolgens is de poster zichtbaar die alles kort en overzichtelijk weergeeft. Daarna volgt een toelichting. Deze poster kan opgehangen worden op plekken waar de pedagogisch medewerker de rust heeft om het te lezen. Op die manier kan de pedagogisch medewerker altijd op een makkelijk toegankelijke manier de aandachtspunten voor een kwalitatief goed klimaat op een residentiële leefgroep lezen. Ook kan de poster gebruikt worden als bespreekpunt tijdens de vergaderingen of nabespreking van de dienst.

Met de uitkomsten van het onderzoek 'Trauma-informed werken in de residentiële jeugdzorg' en de daarvoor ontwikkelde poster en handleiding wordt het mogelijk gemaakt dat er op de residentiële leefgroepen een pedagogisch klimaat wordt gerealiseerd waarin het trauma-informed werken centraal komt te staan. Hierdoor kan er een omgeving ontwikkeld worden waar de jongeren zich veilig voelt en zich zo goed mogelijk kan ontwikkelen naar volwassenheid.

Hoofdstuk 1. Trauma-informed werken

Op een residentiële leefgroep leven verschillende jongeren, met allemaal hun eigen reden waarom zij niet meer thuis kunnen komen. Alle jongeren hebben een ander levensverhaal, een andere geschiedenis. Deze geschiedenis kan goede elementen en gebeurtenissen bevatten, maar ook minder goede. Deze minder goede ervaring kan zo negatief zijn, dat de gebeurtenis invloed heeft op de ontwikkeling van de jongere. In veel gevallen spreken we dan over een jongere met een traumatisch ervaring. Dit kan door verschillende omstandigheden zijn gekomen. Het kan komen door een "ingrijpende gebeurtenis zoals het verliezen van een geliefd persoon, een beroving of ontslag, maar ook vervolging, marteling, verkrachting of doodsb bedreigingen" (Aart & Visser, 2007, p.3). Wel is het afhankelijk per individu hoe deze gebeurtenis invloed heeft op de ontwikkeling van de persoon. Dit heeft te maken met persoonlijke veerkracht.

We kunnen wel zeggen dat de jongeren die op een residentiële leefgroepen leven een traumatisch ervaring hebben meegemaakt. Uit huis geplaatst worden is al een bewogen gebeurtenis wat veel met zich meebrengt. Ook heeft het grote invloed op de jongeren om mee te maken dat je ouders niet meer voor je kunnen zorgen . Maar hoe kan een pedagogisch medewerker hier op inspelen met trauma-informed werken?

1.1 Trauma-informed werken

Bij het trauma-informed werken is het belangrijk dat de verzorger een veilige en consequente omgeving creëert voor de jongere die een traumatische ervaring heeft meegemaakt (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Onder een veilige omgeving wordt verstaan een omgeving waar geen geweld richting te jongeren aanwezig is (Blaustein & Kinniburgh, 2015). Dit kan gaan over verschillende soorten geweld zoals psychisch of lichamelijk geweld of verwaarlozing (de Vries, 2009). Een consequente omgeving is volgens *Coppens & van Kregten (2012)* *een omgeving waar op de zelfde manier op het gedrag van de jeugdige wordt gereageerd. Ook valt hieronder dat iedere verzorger de zelfde regels hanteert, zodat de jeugdige weet wat hij kan verwachten.* Vaak hebben zij de ervaring dat de wereld en andere mensen gevaarlijk zijn. Hierdoor zal de jongere zich afstandelijk opstellen en snel in de verdedigingshouding gaan. Om de jongeren hierbij te kunnen ondersteunen is het van belang dat de verzorger weet wat de oorzaak is en consequent reageert op het gedrag van de jeugdige. Hierdoor weet de jongere wat hij heeft aan zijn verzorger en wat hij kan verwachten. Juist het onvoorspelbare wekt angst op bij de jongere. Volgens Blaustein en Kinniburgh (2015, p.97) beschouwen zij het trauma vaak als een onvoorspelbare bestraffing door hun omgeving. Naast het creëren van een veilige en consequente omgeving is het van belang dat de pedagogisch medewerker de jongeren helpt met het begrijpen van zijn gedrag dat voort komt uit het trauma (Coppens & van Kregten, 2012). Door de kracht van de jongere te benadrukken groeit het zelfbeeld van de jongeren, wat door de traumatische ervaring negatief is geworden.

De negen elementen, in hoofdstuk 2, leggen uit wat belangrijk is als je werkt vanuit het trauma-informed werken. Deze negen elementen komen uit het boek 'Zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders' van L. van Coppens en C. van Kregten (2012). In het hoofdstuk volgend daarop wordt het pedagogisch klimaat van Van der Helm (2012) uitgelegd.

1.2 Het werkveld

Deze handleiding en poster dragen bij aan het werk, doordat de pedagogisch medewerker met deze middelen op de hoogte wordt gebracht over wat trauma-informed werken inhoudt op de residentiële groepen. Het is een toegankelijk middel om er bij te pakken in een gesprek met je collega's, methodiekvergaderingen of als je wil reflecteren op je eigen handelen. Dit draagt bij aan het verhogen

van de kwaliteit van het handelen op de werkvloer en is een handig hulpmiddel om een specifieke passende methode toe te passen indien dit nodig is bij de jeugdigen.

Hoofdstuk 2. Poster

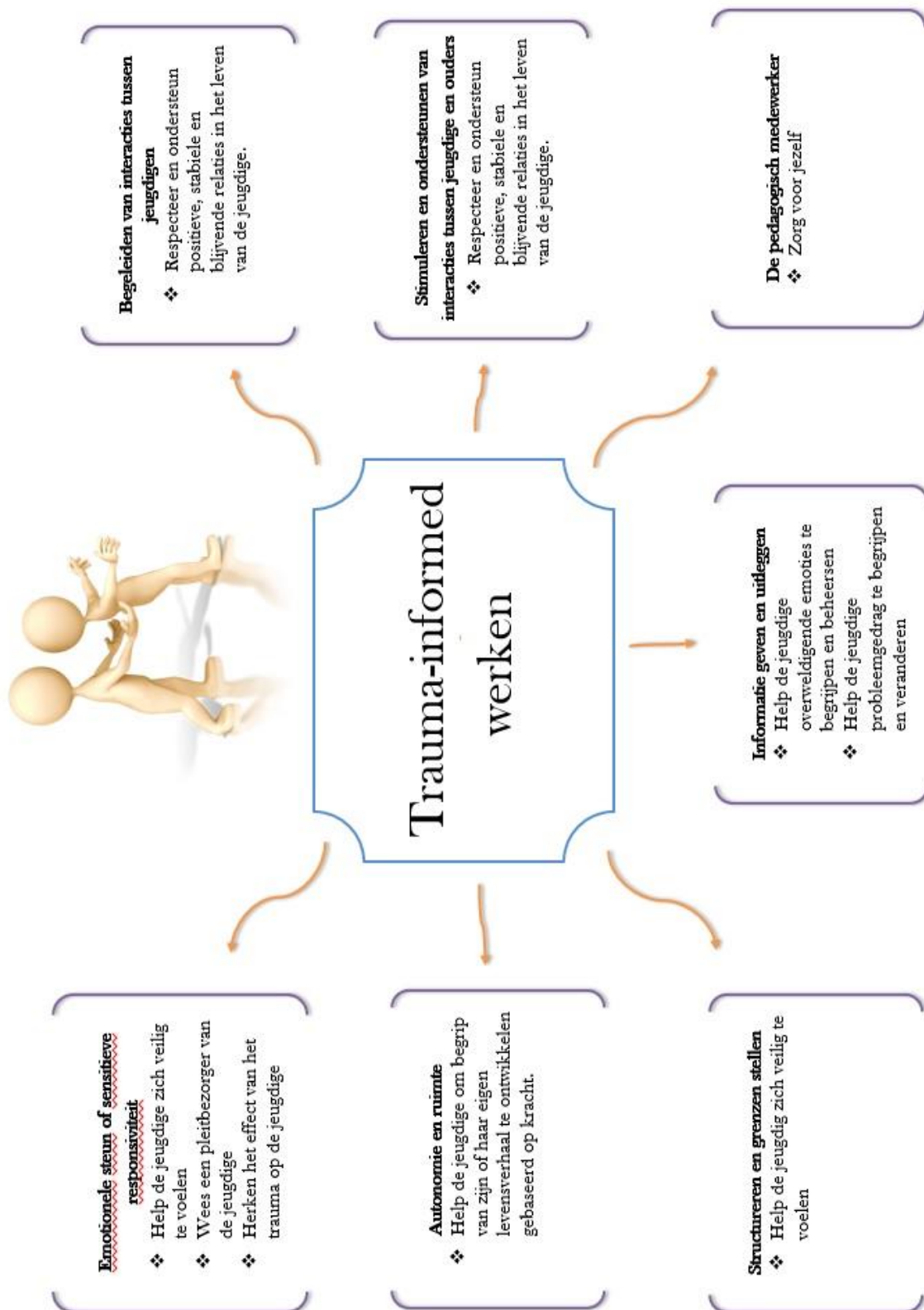
Om niet meteen de theorie centraal te zetten volgt nu eerst de poster van trauma-informed werken binnen de residentiële leefgroepen.

Het is de bedoeling dat de poster wordt opgehangen op een plek waar deze voor de pedagogisch medewerkers zichtbaar is. Op die manier kan je als je er behoefte aan hebt, gaan reflecteren of het trauma-informed werken in je handelen zit. Het is bedoeld als een herinneringssteun en om de pedagogisch medewerker bewust er van te maken dat in alle manier van handelen het belangrijk is dat jij je er bewust van bent dat je met jongeren werkt die getraumatiseerd zijn.

Ook kan de poster gebruikt worden om met collega's in gesprek te gaan.. De verschillende elementen kunnen een checklijst zijn voor de benadering die een bepaalde jongere misschien nodig heeft.

Op de poster zijn de 6 uitgangspunten van het pedagogisch klimaat van Van der Helm (2012) zichtbaar. Het 7^e element op de poster 'de Pedagogisch medewerker' is er bijgeplaatst vanwege het inzicht dat uit het onderzoek naar voren is gekomen, dat het belangrijk is dat er ook zorg voor de pedagogisch medewerker beschikbaar is. Onder de 7 uitgangspunten zijn 'de 9 essentiële elementen van opvoeding met kennis van trauma' van Coppens en Kregten (2012) verwerkt.

Op de volgende pagina is de poster zichtbaar. Plaats deze bijvoorbeeld in het kantoor, in de slaapkamer van de groepsleiding of desnoods op het toilet. Plaats de poster op een plek waar je de ruimte hebt na te denken over je handelen en ga er indien nodig over in gesprek met een collega.



Hoofdstuk 3. Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken

In het boek 'zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders' van Leony Coppens en Carina van Kregten (2012) staan negen essentiële elementen voor het opvoeden van een jeugdige met een traumatische ervaring centraal. Deze negen elementen zijn handvatten om, in het geval van deze handleiding, de jongeren een veilige en stabiele leefomgeving te ontwikkelen.

De negen elementen worden in dit hoofdstuk toegelicht, zodat de pedagogisch medewerker weet wat ze inhouden. De negen elementen zijn (Coppens & van Kregten, 2012):

1. Herken de effecten van het trauma op je kind

Met kennis over het onderwerp trauma, krijgt het gedrag van de jeugdige een betekenis. Door de effecten van een traumatische ervaring te herkennen en hiermee aan de slag te gaan, kan er samen met het team gezocht worden naar een passende manier om de jeugdige nieuwe en positieve vaardigheden te laten ontwikkelen.

2. Help je kind zich veilig te voelen

Veiligheid is de basis als we praten over een vruchtbare omgeving om de jeugdige te kunnen ondersteunen die een traumatische ervaring heeft meegemaakt. Op het moment dat de traumatische ervaring plaats vond, heeft de jeugdige zich niet veilig gevoeld. Dit kan gaan over een korte periode, maar ook over een lange periode. Hierdoor is het vertrouwen in de wereld geschaad. Een jeugdige kan fysiek wel veilig zijn, maar dat betekent niet automatisch dat de jeugdige ook psychisch veilig is. Door het dossier goed te lezen en kennis te hebben van de geschiedenis van de traumatische ervaring kan je een omgeving creëren die fysiek veilig is. Stapje voor stapje kan je van daaruit gaan werken aan de psychische veiligheid.

3. Help je kind overweldigende emoties te begrijpen en beheersen

Als het trauma in de vroege kinderjaren heeft plaats gevonden kan het zo zijn dat de jeugdige niet goed heeft geleerd zijn emoties te reguleren en te begrijpen. Hierdoor kan het zo zijn dat de jeugdige uit onmacht reageert op een situatie en zelf niet begrijpt waar dit vandaan komt. Een trauma brengt in het algemeen angst, boosheid, schaamde en onmacht met zich mee. Door rustig, consequent en liefdevol te reageren en te zorgen, leert de jeugdige hoe hij zijn emoties kan herkennen en beheersen.

4. Help je kind probleemgedrag te begrijpen en veranderen

Doordat de jeugdige een traumatische ervaring heeft meegemaakt kan het zo zijn dat de ontwikkeling hierdoor ontspoord is. Dit betekent dat de jeugdige op een jongere manier kan reageren op een situatie dan dat leeftijdsadequaat is. De jeugdige kan geen verband leggen tussen zijn gevoelens en zijn gedrag. Door de kennis die een pedagogisch medewerker bezit over trauma kan zij/hij de jeugdige helpen om het verband in te zien tussen zijn gedachten, gevoelens en gedrag. Vervolgens leert de jeugdige hoe hij zijn reactie kan beheersen.

5. Respecteer en ondersteun positieve, stabiele en blijvende relaties in het leven van je kind

Voor de jeugdige is houvast erg belangrijk. Dit betekent op het sociaal gebied dat hij bepaalde relaties heeft die misschien in het verleden niet altijd positief zijn geweest. Dit kan bijvoorbeeld de relatie met zijn ouders zijn geweest. Doordat de jeugdige is verwaarloosd of mishandeld kan het zijn dat hij een hechtingsprobleem heeft. Toch is het voor de jeugdige belangrijk dat het contact met, in dit geval, zijn ouders actief blijft. Zorg als pedagogisch medewerker ervoor dat de jeugdige de positieve aspecten van de relatie inziet. Op deze manier kan de jeugdige leren open te staan tot relaties en kan hij leren

er een nieuwe betekenis aan te geven. Ook is het belangrijk dat de jeugdige open staat voor nieuwe contacten in zijn leven. Hierbij kan de pedagogisch medewerker helpen om de jeugdige in te laten zien dat er ook een andere vorm en betekenis aan een relatie kan zitten.

6. Help je kind om begrip van zijn of haar eigen levensverhaal te ontwikkelen, gebaseerd op kracht

Om je als jeugdige verder te kunnen ontwikkelen is het belangrijk dat je een sterk zelfbeeld ontwikkelt. Ook als we praten over het herstellen van een trauma is het belangrijk dat de jeugdige een sterk zelfbeeld heeft. Getraumatiseerde jeugdigen hebben vaak het idee dat het hun schuld is wat hen is overkomen. Hierdoor kijken ze op een negatieve manier naar zichzelf wat vaak een negatieve spiraal tot gevolg heeft. Het is daarom belangrijk dat je met de jeugdige zijn levensverhaal gaat ontwikkelen, zodat je samen met de jeugdige de gebeurtenis(sen) in perspectief kan brengen. Door te luisteren naar de jeugdige kan je samen met hem kijken naar de kracht die de jeugdige liet zien tijdens de gebeurtenis. Als je daar op focust, groeit het zelfbeeld. Deze gesprekken kunnen alleen maar gevoerd worden als er een veilige omgeving is gecreëerd voor de jeugdige.

7. Wees een pleitbezorger van je kind

Jij als pedagogisch medewerker moet er voor zorgen dat er met kennis van het trauma naar de jongeren wordt gekeken. Jij bent op de leefgroep misschien wel de persoon die het dichtst bij de jeugdige staat, en waar de jeugdige op vertrouwt. Jij moet je verantwoordelijk voelen voor de jeugdige bijvoorbeeld als er een andere instantie bij komen kijken, Jij laat hen dan zien hoe er naar de jeugdige gekeken moet worden met de kennis die jij als pedagogisch medewerkers hebt van zijn persoon, zijn geschiedenis en zijn trauma.

8. Bevorder en ondersteun traumagericht onderzoek en behandeling voor je kind

Vaak worden de uitingen van een traumatisch ervaring verward met ADHD en autisme spectrum stoornis. Jij als pedagogisch medewerkers moet er voor pleiten dat de jeugdige de goede behandeling krijgt voor wat hij heeft meegemaakt. Door kennis te hebben van trauma en de effecten kan jij een behandel/begeleidingsplan inzetten dat past bij de jeugdige.

9. Zorg voor jezelf.

Het kan heftig zijn om de goede zorg te geven aan een jeugdige die een trauma heeft meegemaakt. Dit heeft te maken met de verstoorde ontwikkeling die bij de jeugdige opspeelt. Het kan zo zijn dat jij je als pedagogisch medewerker uitgeput voelt en dat je het idee hebt dat je nauwelijks stappen vooruit zet met de jeugdige. Verwerken van een trauma heeft tijd nodig en dit betekent dat er een lang traject aan verbonden is. Het aanhoren van deze traumatische ervaringen kan ook voor jou als begeleider zwaar zijn. Het is daarom belangrijk dat je ook goed voor jezelf zorgt. Praat met collega's over de begeleiding en gebruik elkaar als steun. Je werkt als een team, verdeel dan ook het gewicht.

Na het lezen van de bovenstaande negen essentiële elementen, heeft de pedagogisch medewerker een basis kennis van het opvoeden van een getraumatiseerde jeugdige. Nu is het van belang deze elementen passend te maken binnen het pedagogisch klimaat op de residentiële leefgroepen.

Hoofdstuk 4. Het pedagogisch klimaat

Het pedagogisch klimaat valt onder de eerstegraadsstrategie. Het pedagogisch klimaat is gericht op het bevorderen van de ontwikkeling en het welzijn van de jeugdige. Hierbij is het doel dat zij uiteindelijk zelfstandig kunnen functioneren in de maatschappij. In het pedagogisch klimaat is het belangrijk dat de jeugdige de ruimte krijgt om zich als een individu te kunnen ontwikkelen. Een pedagogisch klimaat zou altijd aanwezig moeten zijn op een residentiële leefgroep. Het is een instrument om te meten of er een kwalitatief goed opvoedingsklimaat heerst (Jongepier, Struijk & van der Helm, 2010).

Het pedagogisch klimaat is opgesteld vanuit de rechten van het kind. De elementen die erin terug komen zijn veiligheid, ontwikkeling, opvoeding en verzorging (Unicef, 2009). Voor de jeugdigen met een traumatische ervaring die wonen op de residentiële leefgroep is het belangrijk dat zij een goede basis hebben op de leefgroep. Zonder deze basis kan een eventuele behandeling niet effectief zijn. Volgens Jongepier, Struijk & van der Helm (2010) is de basis een veilig en stabiele omgeving. Arianne Struik (2013) sluit hierbij aan en geeft aan dat zonder stabiliteit de eventuele behandeling nauwelijks tot geen effect zal hebben.

Binnen het pedagogisch klimaat zijn er drie basale pedagogische principes. Deze zijn:

- Veiligheid en ondersteuning
- (gelegenheid tot) leren en ontwikkelen
- Regels en grenzen stellen.

Het is voor de jongeren belangrijk dat er een open klimaat heerst op de groep. Dit betekent dat er locus of control is, dat ze zich veilig voelen en met respect worden behandeld, dat er ruimte is om een discussie aan te gaan en dat er vertrouwen is in de groepsleiding (van der Helm, 2012).

Het doel van een pedagogisch klimaat is volgens Van der Helm (2012) dat het een plek is waar de jeugdige zich veilig voelt en waar de pedagogisch medewerker je niet als een nummer kent, maar je echt ziet als een persoon. Dat de pedagogisch medewerker naar de jeugdige luistert en geïnteresseerd is in de jeugdige. Het pedagogisch klimaat biedt de pedagogisch medewerkers handvatten om te kunnen reflecteren en stil te staan bij ieders visie op opvoeding. Ook kan er gekeken worden op welke manier er concrete actie en/of verbeteringen nodig zijn.

4.1 Zes uitgangspunten van een pedagogisch klimaat

Van der Helm (2012) heeft uit zijn onderzoek in combinatie met Triple P, het Positief Pedagogisch Programma, en de NCKO kwaliteitsmonitor zes uitgangspunten ontwikkeld die van toepassing zijn binnen het pedagogisch klimaat. Deze zes uitgangspunten zijn (van der Helm, 2012):

1. Emotionele steun of sensitieve responsiviteit

Met sensitieve responsiviteit wordt bedoeld dat de jeugdige zich begrepen en geaccepteerd voelt. Er wordt van de pedagogisch medewerker verwacht dat deze adequaat reageert op de signalen van de jeugdige. De jeugdige krijgt zo het gevoel dat hij wordt gezien en wordt begrepen. De sensitieve responsiviteit zorgt voor een veilige basis. De emotionele steun komt in dit uitgangspunt naar voren door belangstelling te tonen voor de jeugdige. Ook moet de pedagogisch medewerker niet reageren op het negatieve gedrag, maar zich juist richten op het positieve gedrag. Het gaat erom dat de pedagogisch medewerker echt tijd heeft voor de jeugdige. Dit schiet er toch vaak bij in. Jeugdigen in residentiële leefgroepen hebben veel behoefte aan één op één aandacht. Dit omdat ze vaker zijn afgewezen door verzorgers. De jeugdige vindt het fijn als de pedagogisch medewerker interesse heeft in zijn persoonlijk achtergrond. Dit uitgangspunt kan uitgevoerd worden door bijvoorbeeld meer in de groep aanwezig te zijn in plaats van achter de computer en/of op kantoor te zitten.

2. Autonomie en ruimte

In de leeftijdsfase 12-18 jaar, waar deze handleiding voor is geschreven, staat het ontwikkelen van een eigen identiteit centraal (Verhulst, 2008). De jongeren maken zich los van hun ouders/verzorgers en trekken meer richting naar hun vrienden. Bij het ontwikkelen van zijn eigen identiteit, ook wel eigenheid genoemd, is het belangrijk dat de jongere hiervoor de ruimte krijgt. Zij moeten de ruimte krijgen om dingen te ondernemen en uit te proberen. Op deze manier leren de jongeren wie zij zijn en hoe zij in het leven staan. Ook leren ze zelfstandig te zijn en zelf keuzes te maken. Dit zijn belangrijke eigenschappen die ze nodig hebben om volwassen te worden. Er wordt dan ook van de pedagogisch medewerker verwacht dat zij met de jongeren in gesprek gaan om hen te betrekken bij afspraken die gemaakt moeten worden rondom de jongeren.

3. Structureren en grenzen stellen

Structuur is belangrijk voor een jongere die werkt aan zijn ontwikkeling. Het geeft de jongeren houvast en dat biedt een gevoel van veiligheid. Door grenzen te stellen weet de jongere wat hij kan verwachten en wat hij van de pedagogisch medewerkers kan verwachten. Ook dit biedt de jongeren houvast en een gevoel van veiligheid. Hierbij is het wel belangrijk dat de grenzen duidelijk worden aangegeven en ook wordt uitgelegd waarom deze grenzen er zijn. Op die manier weet de jongeren wat er van hem wordt verwacht en waarom. Jongepier, Struijk en van der Helm (2010) geven wel aan dat het belangrijk is om naar de behoeftes van de jongeren te kijken. Niet alle jongeren hebben de zelfde regels nodig. Hierbij moet de pedagogisch medewerker individueel kijken naar de jongere en kijken welke primaire grenzen hij nodig heeft vanuit zijn behoeftes. Wel is het belangrijk dat er door de jongere respectvol met de regels en grenzen wordt omgegaan.

4. Informatie geven en uitleggen

Contact hebben is een belangrijk aspect binnen het pedagogisch klimaat. Het geeft een meerwaarde aan de relatie en het zorgt ervoor dat de pedagogisch medewerker en de jongere elkaar kunnen begrijpen. Er wordt op de residentiële leefgroepen veel van de jongeren verwacht. Ze moeten vaak aan hun eigen gedrag werken, aan hun familie situatie en dan zijn er ook nog eisen die vanuit school worden gesteld. Door aan de jongeren informatie te geven of iets uit te leggen, begrijpen de jongeren wat er om zich heen gebeurt. Informatie en uitleg zijn belangrijke aspecten voor een jongeren om zich te kunnen ontwikkelen en om de wereld te leren begrijpen. Hierbij wordt er van de pedagogisch medewerker verwacht dat hij/zij zich inleeft in de jeugdige. Door de jongeren positief te benaderen, maakt een pedagogisch medewerker gemakkelijker contact.

5. Begeleiden van interacties tussen jeugdigen

Het begeleiden van interacties tussen jeugdigen is vooral belangrijk op de residentiële groepen. Hier wonen vaak 8 tot 10 jongeren bij elkaar en is er overdracht van gedrag aanwezig. Het contact dat de jongeren op de leefgroep opdoen kan veel invloed hebben op hun welbevinden en ontwikkeling. De pedagogisch medewerkers heeft als taak om de interactie tussen de jongeren te begeleiden en zich te richten op het positieve contact. Als er een incident plaats vindt is het belangrijk dat dit met de betrokkenen wordt nabesproken. Hierbij is het belangrijk dat de jongeren er samen over praten en bedenken hoe het ook anders kan. De pedagogisch medewerker blijft altijd bij het gesprek aanwezig en stuurt waar nodig bij. Op deze manier leren de jongeren dat er op een positieve manier met elkaar om kan worden gegaan en dat zij incidenten ook kunnen nabespreken en voorkomen. Een open en eerlijke houding van de pedagogisch medewerker is hierbij essentieel.

6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen jeugdige en ouders

Voor de jongeren op de residentiële groep is het belangrijk in contact te blijven met hun ouders, familie of netwerk. Jongeren leren veel van hun ouders en hebben een loyaliteitsband met hun ouders. Het is voor hun ontwikkeling dus belangrijk dat de pedagogisch medewerker stimuleert en ondersteunt dat er contact blijft. De jongeren blijven namelijk wel het kind van hun ouders.

Deze zes uitgangspunten worden in het pedagogisch klimaat op een residentiële leefgroep gecombineerd. Bij de ene jongere wordt er meer nadruk gelegd op het ene uitgangspunt en bij de andere weer op een ander uitgangspunt. In het algemeen geldt dat elk uitgangspunt aanwezig moet zijn binnen de leefomgeving van de jongeren. Hierbij moet er dus naar het individu gekeken worden hoe de uitgangspunten toegepast worden. Het doel is dat er een kwalitatief goede leefomgeving gecreëerd wordt waar de jongeren zich veilig voelen.

Zich veilig voelen is ook een belangrijk onderdeel binnen het trauma-informed werken. Nu zijn de zes uitgangspunten van een pedagogisch klimaat heel basaal. Hoe pas je dit pedagogisch klimaat toe als een jongere een traumatische ervaring heeft? Door de negen tips van Coppens en van Kregten (2012) over het opvoeden van een jeugdige met een trauma in het pedagogisch klimaat te voegen kan er trauma-informed gewerkt worden. Deze negen tips worden besproken in het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 5. Het begeleiden van getraumatiseerde jeugdigen in de residentiële jeugdzorg.

Voor het creëren van een kwalitatief goed pedagogisch klimaat op de residentiële leefgroepen zijn de zes uitgangspunten van Van der Helm (2012) een goede basis. Door deze te combineren met het trauma-informed werken, de negen elementen die in het vorige hoofdstuk zijn benoemd, kan de pedagogisch medewerker toetsen of er een kwalitatief goede leefomgeving is. Dit vanuit de visie waarin de veiligheid, ontwikkeling en eigenheid van de jeugdige centraal staat.

Hieronder staat het pedagogisch klimaat van Van der Helm (2012) nogmaals vermeld. Onder elk uitgangspunt staat welke essentiële elementen vanuit het trauma-informed werken het beste passen. Hierdoor wordt er een duidelijk overzicht gecreëerd waaraan de pedagogisch medewerker de leefomgeving kan toetsen. Bij de essentiële elementen wordt in nu nog over 'kind' gepraat. Dit is omdat het een letterlijk citaat is vanuit het boek. In de poster is het woord 'kind' veranderd naar 'jeugdige', zodat het toepasbaar is voor de jongeren.

5.1 Emotionele steun of sensitieve responsiviteit

Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken:

- Help je kind zich veilig te voelen.
- Wees een pleitbezorger van je kind
- Herken het effect van het trauma op je kind

Bij de emotionele steun en sensitieve responsiviteit hoort dat de jongere zich geaccepteerd en gewaardeerd voelt en dat de pedagogisch medewerker aandacht heeft voor het positieve gedrag en open staat voor de jongere. Ook heeft de pedagogisch medewerker interesse in het individu van de jongere en laat zich niet leiden door negatieve verhalen en ervaringen (van der Helm, 2012). Door aandacht te hebben voor het individu kan de pedagogisch medewerker de jongeren beter begrijpen. Hierdoor kan de pedagogisch medewerker *het effect van het trauma op de jongeren beter herkennen* en hier passende begeleiding aan bieden. Verder kan je de jongere ondersteunen als *pleitbezorger*. Hiermee wordt bedoeld dat de pedagogisch medewerker ervoor zorgt dat de jongere de juiste behandeling krijgt indien dat nodig is en dat de uitingen van het trauma niet aan gedragsproblemen worden gekoppeld, maar aan het trauma zelf. Ook is het van belang dat de pedagogisch medewerker de juiste kennis heeft over de jongere en hem steunt waar nodig is. Door deze elementen in de zetten creëer je een *veilige omgeving* voor de jongere waar hij zich verder kan ontwikkelen.

5.2 Autonomie en ruimte

Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken:

- Help je kind om begrip van zijn of haar eigen levensverhaal te ontwikkelen gebaseerd op kracht.

Bij autonomie en ruimte staat centraal dat de jongeren tussen de leeftijd 12-18 jaar hun identiteit aan het ontwikkelen zijn, ook wel eigenheid genoemd. Ze zoeken grenzen op en proberen activiteiten uit. Door dit te doen leren ze zelf keuzes te maken en zelfstandig aan de slag te gaan. De pedagogisch medewerkers moeten hiervoor de jongeren de ruimte geven, om zo het leerproces te bevorderen. Doordat een jongeren zichzelf in deze leeftijdsfase leert kennen, loopt hij ook tegen zijn zelfbeeld aan.

Bij getraumatiseerde jongeren blijkt dat het zelfbeeld vaak laag is, vanwege het feit dat zij zich zelf schuldig vinden aan de gebeurtenis (Coppens & van Kregten, 2012). Om hierbij de jongeren te ondersteunen is het belangrijk voor de pedagogisch medewerker om de kracht van de jongere te benadrukken zodat hij inziet dat hij niet schuldig is aan de traumatische gebeurtenis. Door hier de focus op te leggen wordt zijn positief zelfbeeld vergroot.

5.3 Structureren en grenzen stellen

Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken:

- Help je kind zich veilig te voelen

Het stellen van grenzen en structuur op de leefgroep geeft voor de jongeren houvast. Houvast zorgt voor *een veilig gevoel* bij de jongeren. De pedagogisch medewerkers kunnen op deze manier duidelijk laten weten wat zij verwachten van de jongeren en ook kunnen zij aangeven wat de jongeren van de pedagogisch medewerkers kunnen verwachten.

5.4 Informatie geven en uitleggen

Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken:

- Help je kind overweldigende emoties te begrijpen en beheersen
- Help je kind probleemgedrag te begrijpen en veranderen

Door informatie en uitleg te geven kunnen de jongeren de wereld beter begrijpen. Er wordt veel van de jongeren verwacht op verschillende gebieden. Door uitleg te geven creëer je rust in de omgeving van de jongeren. Hierbij hoort ook het gedrag en de emoties van de jongere. Een jongere met een traumatisch ervaring kan soms uit wanhoop op een situatie reageren. Dit gebeurt doordat ze de controle op de situatie kwijt zijn. Als pedagogisch medewerker is het dan belangrijk deze “wanhoopsdaad” te bespreken waar de jongeren zijn *emoties beter kan gaan begrijpen*. Hieruit kan volgen dat hij zijn emoties op den duur gaat *beheersen*. Het kan ook zijn dat de jongere niet leeftijdsadequaat reageert op de situatie. Door de traumatische gebeurtenis kan de ontwikkeling van de jongeren gestagneerd zijn of in de war zijn. Door met de jongere in gesprek te gaan kan de jongere gaan *begrijpen* dat hij met een reden op bepaalde situaties reageert. Inleven in de jongeren is hier een belangrijke vaardigheid voor de pedagogisch medewerker.

5.5 Begeleiden van interacties tussen jeugdigen

Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken:

- Respecteer en ondersteun positieve, stabiele en blijvende relaties in het leven van je kind.

Jongeren leren veel van elkaar en zijn in de leeftijd 12-18 jaar extra beïnvloedbaar door leeftijdsgenoten. Op de leefgroepen doen de jongeren veel indrukken op van andere jongeren. Voor de pedagogisch medewerkers is het belangrijk hier de touwtjes in handen te houden. Te stimuleren dat er wel contact is tussen de jongeren en zich te focussen op de positieve aspecten van de relaties. Op die manier leren de jongeren te vertrouwen op de relaties die zij met andere mensen hebben, wat vaak het tegenovergestelde is van de traumatische ervaring. Hierdoor komt het vertrouwen terug dat de wereld niet alleen slecht is, maar ook goede dingen bevat. Als pedagogisch medewerker heb je de taak om de relaties te begeleiden en in te grijpen als er een conflict ontstaat. Door samen met de jongeren dit conflict uit te spreken, leren ze dat ze over situaties kunnen praten en dat zij zelf met een

oplossing kunnen komen. Hierdoor bevorderen je het zelfbeeld en de *positieve relaties* in het leven van de jongeren.

5.6 Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen jeugdige en ouders

Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken:

- Respecteer en ondersteun positieve, stabiele en blijvende relaties in het leven van je kind.

Het is belangrijk dat er contact gehouden wordt met het netwerk van de jongeren. Dit kunnen de ouders zijn, familie, burens of vrienden zijn. Door het netwerk erbij te halen kan je de jongere in laten zien dat hij daar ook steun kan krijgen door in contact te blijven. Doordat de traumatische gebeurtenis vaak plaats heeft gevonden in de primaire omgeving van de jongeren, zit de jongere vaak met een conflict. Aan de ene kant is het een nare ervaring geweest, maar aan de andere kant in het wel zijn vertrouwde omgeving met ouders en eventuele broertjes en zusjes. Het blijft een kind van zijn ouders. Door te focussen op de *positieve aspecten* in de relatie kan de pedagogisch medewerker de jongere in laten zien dat *een blijvende relatie* mogelijk is.

5.7 De pedagogisch medewerker

Essentiële elementen vanuit trauma-informed werken:

- Zorg voor jezelf

De pedagogisch medewerker wordt niet als uitgangspunt genoemd binnen het pedagogisch klimaat. Toch is deze wel erg belangrijk. De pedagogisch medewerker moet zich zelfverzekerd in zijn werk voelen om goed te kunnen presteren. Ook is het van belang dat de pedagogisch medewerker plezier in zijn werk heeft. Dit uit zich ook in het handelen richting naar de jongeren. Werken met getraumatiseerde jongeren is een zware taak. De uitingen kunnen heftig zijn en dit kan het werk lastig en zwaar maken. Het is daarom belangrijk dat de pedagogisch *medewerker goed voor zichzelf zorgt*. Dit kan je doen door in gesprek te blijven met je collega's en je zorgen, indien je die hebt, met hen te delen. Je moet het idee hebben dat je er niet alleen voor staat, maar dat je met een team aan het werk bent. Onthoud: je kan een ander pas helpen, als jij jezelf goed voelt!

Literatuurlijst

Aart, P.G.H. & Vissen, W.D. (2007). *Trauma: Diagnostiek en behandeling*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum

Blaustein, M.E., Kinniburgh, K.M. (2015). *Het behandelen van trauma bij kinderen en jongeren: Hoe veerkracht door hechting, zelfregulatie en competenties versterkt kan worden*. Uitgeverij SWP: Amsterdam

Coppens, L. van, & Kregten, C. van. (2012). *Zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders. Handboek voor trainers*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Coppens, L. van, & Kregten, C. van. (2012). *Zorgen voor getraumatiseerde kinderen: een training voor opvoeders. Handboek voor deelnemers*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Helm, P. van der, Hanrath, J. (2012). *Wat werkt in de gesloten jeugdzorg*. Amsterdam, Uitgeverij SWP.

Jongepier, N., Struijk, M. & Helm, P. van der. (2010). Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat. *Jeugd en Co Kennis, jaargang 4, nummer 1*. Gedownload op 20 mei 2016, van <http://www.jeugdkennis.nl/jgk/Artikelen-Jeugdkennis/Zes-uitgangspunten-voor-een-goed-pedagogisch-klimaat>

Struik, A. (2013). *Slapende honden? Wakker maken!: Een stabilisatiemethode voor chronisch getraumatiseerde kinderen*. Amsterdam: Pearson.

Unicef. (2009). *Verdrag inzake Rechten van het Kind*. Gedownload op 17 september 2014, <http://www.unicef.nl/wat-doet-unicef/kinderrechten/kinderrechtenverdrag/>

Verhulst, F.C. (2008). *De ontwikkeling van het kind*. Assen: van Gorcum.

Vries, J. de. (2009). *Geweld: Het fenomeen, het trauma en de verwerking*. Utrecht: de Tijdstroom.